

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY NADARZYN NA LATA 2021-2027

SPIS TREŚCI

I.	WPROWADZENIE.....	5
1.1.	Wstęp.....	5
1.2.	Ramy prawne Strategii.....	6
II.	CHARAKTERYSTYKA GMINY.....	8
2.1.	Podstawowe dane o gminie	8
2.2.	Infrastruktura transportowa i komunikacyjna.....	9
2.3.	Przekrój demograficzny	9
2.4.	Zasoby mieszkaniowe.....	15
2.5.	Struktura gospodarcza.....	17
2.6.	Budżet gminy	19
2.7.	Rynek pracy	23
2.8.	Oświata	30
2.9.	Kultura	34
2.10.	Sport.....	43
2.11.	Turystyka.....	47
2.12.	Bezpieczeństwo publiczne	51
2.13.	Organizacje pozarządowe.....	55
III.	DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PERSPEKTYWY DZIAŁAŃ INSTYTUCJI PUBLICZNYCH W GMINIE NADARZYN.....	58
3.1.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.....	58
3.1.1.	Zakres działania.....	58
3.1.2.	Zakres pomocy społecznej w gminie Nadarzyn.....	61
3.1.3.	Programy i świadczenia pomocowe.....	69
3.1.4.	Szkolenia.....	78
3.1.5.	Domy Seniora w gminie Nadarzyn.....	80
3.1.6.	Placówka Wsparcia Dziennego „Ognisko Tęcza”	81
3.2.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	84

3.3. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Nadarzyn na lata 2016-2020.....	96
3.4. Policja.....	107
IV. DIAGNOZA LOKALNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W UJĘCIU BADAŃ ANKIETOWYCH MIESZKAŃCÓW GMINY NADARZYN.....	111
4.1. Wstęp.....	111
4.2. Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców.....	112
4.2.1. Grupa badana i cel badania	112
4.2.2. Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców.....	113
4.2.3. Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne	114
4.2.4. Substancje psychoaktywne: nikotyna.....	120
4.2.5. Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze.....	122
4.2.6. Hazard.....	125
4.2.7. Cyberprzemoc i uzależnienie od internetu.....	127
4.2.8. Problemy przemocowe i wychowawcze.....	129
4.2.8.1.Przekonania dotyczące wychowania dzieci.....	129
4.2.8.2.Zjawisko przemocy w rodzinie.....	131
4.2.8.3..... Trudności wychowawcze.....	135
4.2.9. Problemy wykluczenia społecznego	139
4.2.10.Zagadnienia gospodarcze i kulturowe.....	149
4.3. Badania sprzedawców napojów alkoholowych.....	151
4.3.1. Grupa badana i cel badania	151
4.3.2. Wyniki badań	152
4.4. Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży	158
4.4.1. Metodologia, grupa badana i cel badania.....	158
4.4.2. Problem wagarowania	159

4.4.3. Substancje psychoaktywne: Alkohol	162
4.4.4. Substancje psychoaktywne: papierosy	167
4.4.5. Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze	171
4.4.6. Postawy wobec substancji psychoaktywnych.....	175
4.4.7. Przemoc w szkole	181
4.4.8. Uzależnienie od mediów, internetu i cyberprzemoc	183
4.4.9. Hazard.....	193
4.4.10. Czas wolny.....	195
4.5. Podsumowanie i wnioski	198
V. ANALIZA SWOT	208
VI. STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY NADARZYN NA LATA 2021-2027.....	218
6.1. Misja i prognoza zmian w zakresie objętym strategią.....	218
6.2. Realizacja strategii.....	220
6.2.1. Cele i kierunki działań.....	220
6.2.2. Realizatorzy i wskaźniki realizacji celów	227
6.2.3. Wdrożenie, monitorowanie i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nadarzyn.....	232
6.2.4. Finansowanie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nadarzyn.....	233
Spis tabel.....	208
Spis wykresów i map	237

I. WPROWADZENIE

1.1. WSTĘP

Politykę społeczną stanowi działalność państwa, podmiotów samorządowych i organizacji pozarządowych zmierzająca do kształtowania odpowiednich warunków pracy i bytu, pożądanych struktur społecznych oraz stosunków społeczno-kulturowych, w których przy aktywności ludzi będzie możliwe zaspokojenie potrzeb społeczeństwa na poziomie możliwym w danym okresie¹. Fundamentalnym dokumentem dla planowania i prowadzenia polityki społecznej na poziomie lokalnym jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. Jest to dokument, w którym wytycza się najważniejsze kierunki interwencji wobec zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na terenie gminy oraz wskazuje priorytetowe wytyczne dla ich realizacji. Stworzenie Strategii stanowi punkt wyjścia do opracowania innych, szczegółowych programów, których realizacja ma przyczyniać się do rozwiązywania problemów społecznych oraz wyrównania szans społecznych mieszkańców gminy. Niniejsza Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Nadarzyn na lata 2021- 2027 składa się z pięciu zasadniczych części. W pierwszej, dokonano przekrojowej charakterystyki społeczności lokalnej oraz gminy w zakresie jej położenia geograficznego, demografii, rynku pracy, pomocy społecznej, systemu oświaty, ochrony środowiska naturalnego, działalności kulturalnej i społecznej mieszkańców oraz stanu bezpieczeństwa na terenie gminy. W drugiej części została zaprezentowana diagnoza problemów społecznych występujących w gminie z perspektywy zadań i działania instytucji publicznych. W trzeciej części zawarto wyniki badania ankietowego mieszkańców gminy Nadarzyn, które ukazały opinie mieszkańców na temat warunków życia w gminie oraz obserwowanych w gminie problemów społecznych. Część czwarta stanowi syntetyczne podsumowanie diagnozy poprzez wykorzystanie techniki analizy SWOT. W ostatniej części sformułowano cele strategiczne i operacyjne oraz związane z nimi kierunki działań w obszarze zidentyfikowanych na terenie gminy problemów społecznych. Ponadto została przedstawiona informacja na temat podmiotu koordynującego działania w ramach niniejszej Strategii, podmiotów odpowiedzialnych za realizację wytyczonych zadań, sposobu wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu i jej ewaluacji.

¹ K. Loranty, Bezpieczeństwo społeczne Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2004, s. 98.

1.2. RAMY PRAWNE STRATEGII

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nadarzyn na lata 2021-2027 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2020 poz. 1876 ze zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Do aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. 2019 poz. 2277 ze zm.),
- ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 183),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz.U. 2020 poz. 111 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tj. Dz.U. 2020 poz. 808 ze zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2020 poz. 218 ze zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz.U. 2020 poz. 2050),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz.U. 2020 poz. 1409 ze zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz.U. 2020 poz. 176),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 426 ze zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (tj. Dz.U. 2019 poz. 2133 ze zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. 2020 poz. 1057 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz.U. 2020 poz. 1327 ze zm.).

Art. 17 ust. 1 wspomnianej ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej nakłada na gminę obowiązek opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Natomiast art. 16b podanej Ustawy określa otwarty katalog kluczowych elementów, które powinna zawierać strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie. Są to w szczególności:

- diagnoza sytuacji społecznej gminy,
- prognoza zmian w zakresie objętym strategią,
- określenie:
 - celów strategicznych projektowanych zmian,
 - kierunków niezbędnych działań,
 - sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - wskaźników realizacji działań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Nadarzyn jest zbieżna z postanowieniami dokumentów opracowanych na szczeblu krajowym i regionalnym, między innymi :

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030,
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030,

W stworzeniu niniejszej Strategii wzięto ponadto pod uwagę obowiązujące na obszarze gminy Nadarzyn dokumenty o wymiarze lokalnym między innymi takie jak:

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Pruszkowskiego 2017-2025,
- Strategia Rozwoju Powiatu Pruszkowskiego 2015-2025,
- Strategia Rozwoju Gminy Nadarzyn na lata 2014-2025,
- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Nadarzyn na lata 2021-2027;
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Nadarzyn na rok 2021;
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Nadarzyn na rok 2021;
- Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi w 2021 roku.

II. CHARAKTERYSTYKA GMINY

2.1. PODSTAWOWE DANE O GMINIE

Gmina Nadarzyn jest gminą wiejską, leżącą w południowo-zachodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie przuskowskim. Graniczy z gminami: Brwinów, Michałowice, Raszyn, Lesznówola, Tarczyn, Żabia Wola, Grodzisk Mazowiecki i Podkowa Leśna.

Gmina zajmuje obszar o powierzchni 73,4 km², a w jej skład wchodzi 15 sołectw: Nadarzyn I, Nadarzyn II, Stara Wieś, Rusiec, Kajetany, Wolica, Młochów, Strzeniówka, Rozalin, Walendów, Urzut-Kostowiec, Krakowiany, Wola Krakowiańska, Szamoty i Parole. Według deklaracji składanych w związku z gospodarką odpadami komunalnymi, na koniec 2019 r. w sołectwach gminy były 5394 gospodarstwa domowe.

W południowo zachodniej części gminy rozpościera się okazały kompleks leśny, na terenie którego utworzono dwa rezerваты przyrody: Młochowski Łęg (o powierzchni 12 ha) i Młochowski Grąd (zajmuje 27 ha). Las Młochowski wespół z fragmentami lasów w okolicach Wolicy i Paszkowa są częścią tzw. „zielonego pierścienia” Warszawy. Na terenie gminy są również zabytkowe parki w Bielinach, Młochowie i Rozalinie, a w nich cenna aleja lipowa oraz zespół modrzewi. Nadto, znajdujące się, zarówno w lasach, jak i w parkach, pomniki przyrody dowodzą znacznych walorów przyrodniczych całej gminy.

Historia Nadarzyna sięga XV wieku, kiedy to uzyskał prawa miejskie wielokrotnie potwierdzone przez królów polskich. Stracił je dopiero pod zaborami w 1869 roku. Dziś gmina Nadarzyn może pochwalić się kilkoma cennymi architektonicznie obiektami, do których w pierwszej kolejności zaliczyć należy: Zespół pałacowo-parkowy w Młochowie – perłę architektury klasycystycznej, kościół pod wezwaniem św. Klemensa w Nadarzynie wybudowany przed 200 laty, ale zakorzeniony w XV wiecznej historii, a także klasycystyczny zajazd – karczmę w Nadarzynie, gdzie dziś znalazły swą siedzibę: Nadarzyński Ośrodek Kultury, Biblioteka Publiczna Gminy Nadarzyn, Straż Gminna oraz Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Ciekawym obiektem jest także utrzymany w neorenesansowym klimacie pałac w Rozalinie – od 1993 roku w rękach prywatnych i niedostępny dla zwiedzających.

2.2. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA

Przez teren gminy Nadarzyn przebiega droga krajowa nr 8 oraz drogi wojewódzkie nr 720 i 721, są także 43 km dróg powiatowych i 194,2 km dróg gminnych. Układ dróg w gminie zapewnia sprawne i wygodne połączenia wewnętrzne oraz powiązania Nadarzyna z gminami sąsiednimi.

Położenie gminy Nadarzyn przy trasie Warszawa-Katowice oraz niewielka odległość od trasy Warszawa-Kraków stwarzają możliwość szybkiego i łatwego dojazdu do ekonomicznych centrów kraju: Łodzi, Wrocławia, Katowic i Krakowa, zaś niewielka odległość od Warszawy otwiera drogi na całą Polskę i świat. Z Nadarzyna do centrum Warszawy jest ok. 25 km, do lotniska Okęcie: 20 km. Odległości od tras szybkiego ruchu Warszawa-Kraków i Warszawa-Poznań wynoszą odpowiednio 7 i 20 km.

Komunikację w gminie na podstawie porozumienia z Gminą zapewniają Miejskie Zakłady Autobusowe (MZA) Sp. z o.o., w której kontrolę nad realizacją zadań sprawuje dyrektor Zarządu Transportu Miejskiego miasta stołecznego Warszawy, Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej (PKS) z Grodziska Mazowieckiego obsługujące linię organizowaną przez Gminę Nadarzyn oraz prywatne przedsiębiorstwo transportowe MIM-TRANS z Grodziska Mazowieckiego.

Od września 2020 roku Gmina Nadarzyn jest organizatorem komunikacji gminnej do miejscowości: Rusiec, Stara Wieś, Parole, Urzut i Walendów.

2.3. PRZEKRÓJ DEMOGRAFICZNY

Gmina Nadarzyn to gmina wiejska położona w województwie mazowieckim, w powiecie przuskowskim. Gmina obejmuje 73,4 km kw., co stanowi 29,9% powierzchni powiatu. Siedzibą gminy jest wieś Nadarzyn.

Ponad 65% powierzchni gminy stanowią grunty orne, użytki zielone, łąki i pastwiska, ale gospodarstwa rolne można znaleźć głównie w południowej części gminy. Tutaj przeważa też zabudowa zagrodowa, co jednak z każdym rokiem ulega zmianie. W wyniku zmian planów przestrzennego zagospodarowania oraz podziałów nieruchomości dokonywanych przez prywatnych właścicieli silnie rozwija się zabudowa jednorodzinna, która dominuje w Nadarzynie i sołectwach położonych w północnej części gminy.

Ponad 16% powierzchni gminy to tereny określone w klasyfikacji podatkowej jako nieruchomości (w tym są przede wszystkim grunty pod działalnością gospodarczą, pod wodami stojącymi i płynącymi oraz drogi prywatne i gminne). Atutami decydującymi o dużej atrakcyjności lokalizacyjnej gminy Nadarzyn dla funkcji mieszkaniowych, gospodarczych i rekreacyjno-wypoczynkowych jest przede wszystkim jej położenie w niewielkiej odległości od Warszawy oraz bliskość terenów rekreacyjnych, sąsiedztwo terenów leśnych (lasy zajmują prawie 18% powierzchni gminy), a także bardzo korzystne połączenia komunikacyjne, bardzo dobra i stale rozbudowywana infrastruktura techniczna, w tym drogi, media, czy obiekty użyteczności publicznej. Z powyższych względów w gminie następuje stały spadek znaczenia funkcji rolniczej i coraz szybszy jest rozwój funkcji gospodarczej. Gmina pełni także funkcję „noclegową” dla Warszawy oraz wzrasta jej rola jako miejsca rekreacji i wypoczynku.

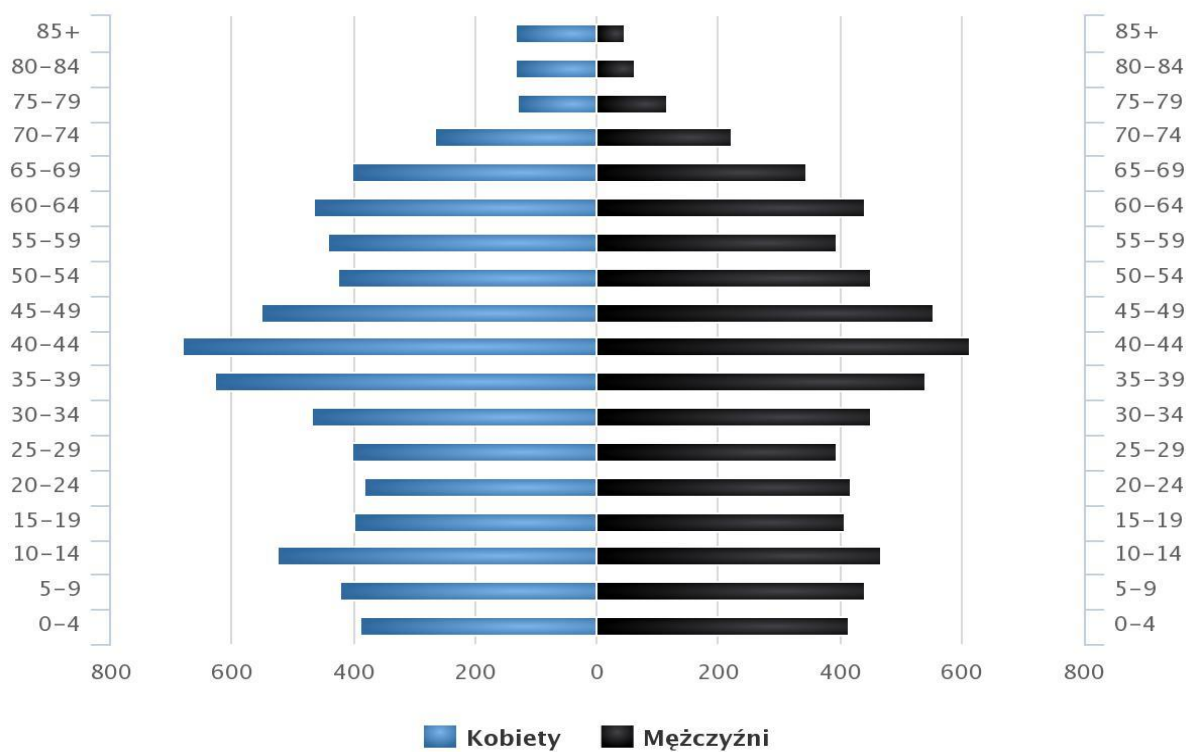
Gmina Nadarzyn liczy 14 032 mieszkańców (2019), czyli zamieszkuje ją 8,7% ludności powiatu. 51,6% mieszkańców gminy stanowią kobiety, a 48,4% mężczyźni. W latach 2002-2019 liczba mieszkańców wzrosła o 48,3%. Średni wiek mieszkańców wynosi 38,3 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa mazowieckiego oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. W okresie wiosenno-letnim liczba ludności zdecydowanie zwiększa się ze względu na użytkowników działek letniskowych, których w gminie Nadarzyn jest niemal 2 tysiące (na terenie gminy usytuowanych jest 11 Rodzinnych Ogrodów Działkowych: 6 w Kajetanach, po 1 w Nadarzynie, Starej Wsi i Wolicy oraz 2 w Walendowie).

Mieszkańcy gminy Nadarzyn zawarli w 2019 roku 68 małżeństw, co odpowiada 4,9 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa mazowieckiego oraz wartość porównywalna do wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,8 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 26,3% mieszkańców gminy Nadarzyn jest stanu wolnego, 58,3% żyje w małżeństwie, 6,4% mieszkańców jest po rozwodzie, a 8,9% to wdowy/wdowcy.

Wykres 1. Piramida wieku mieszkańców gminy Nadarzyn w 2019

Piramida wieku mieszkańców gminy Nadarzyn, 2019

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

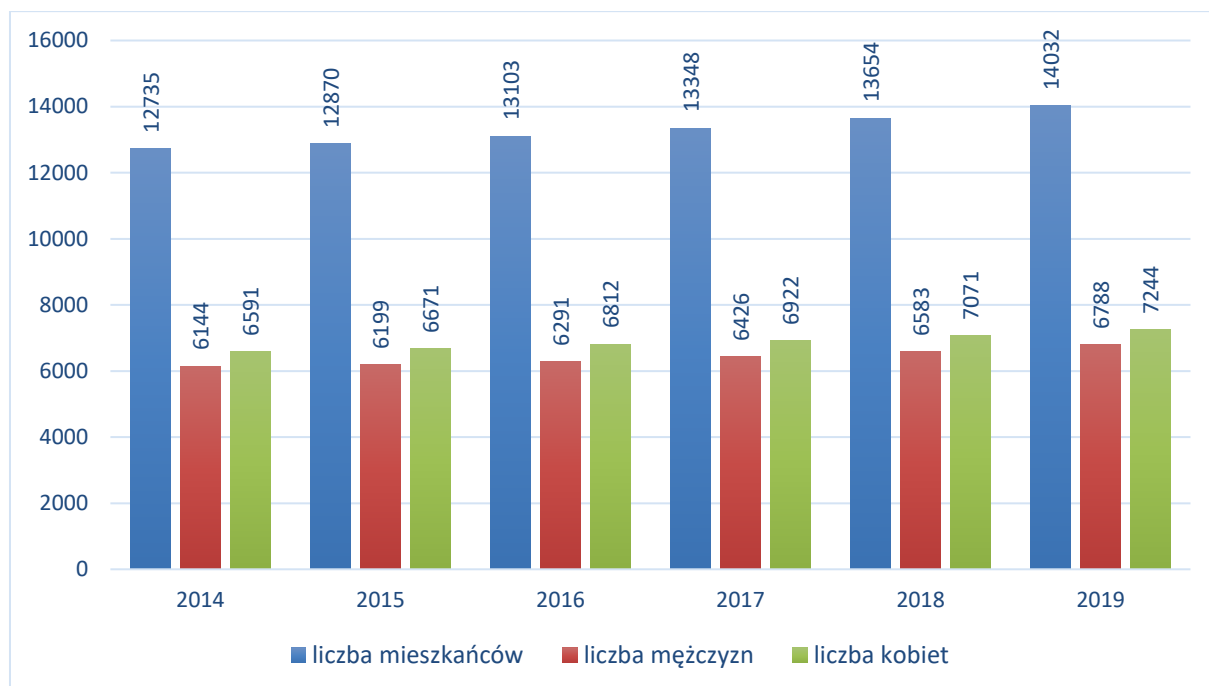
Gmina Nadarzyn ma dodatni przyrost naturalny wynoszący 37. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 2,68 na 1000 mieszkańców gminy Nadarzyn. W 2019 roku urodziło się 147 dzieci, w tym 43,5% dziewczynek i 56,5% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 360 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 1,12 i jest większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. 61,0% mieszkańców gminy Nadarzyn jest w wieku produkcyjnym, a 22,4% w wieku przedprodukcyjnym, a 16,6% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

W latach 2014-2019 liczba ludności gminy Nadarzyn zwiększała się z roku na rok (z 12 735 w 2014 r. do 14 032 w 2019 r.). Na koniec kolejnych lat większość wśród ogółu mieszkańców stanowiły kobiety (po 51,6%), co daje współczynnik feminizacji na poziomie 107 (na każdych 100 mężczyzn przypada 107 kobiet).

W analizowanym okresie systematycznie zwiększała się zarówno liczba dzieci i młodzieży jak i osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym, z tym że dynamika wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym (liczona jako stosunek do roku poprzedzającego) była najwyższa, zaś wzrost liczby dzieci i młodzieży i osób w wieku produkcyjnym do roku 2017 utrzymywał się mniej więcej na tym samym poziomie,

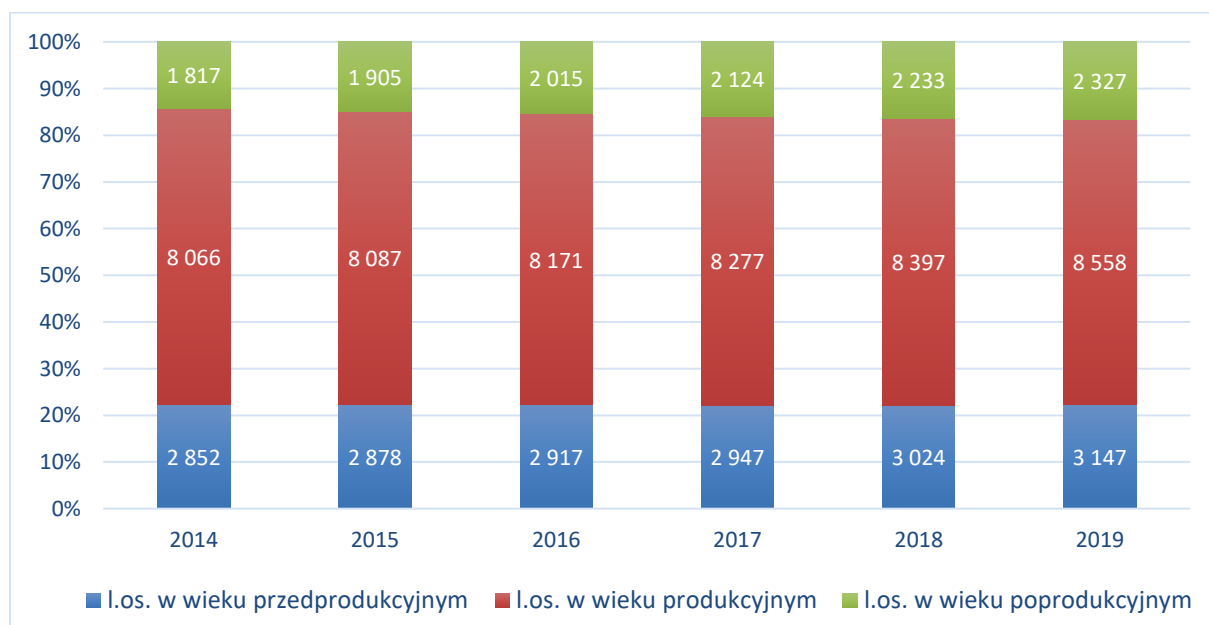
by później ten pierwszy (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym) przyspieszył i w 2019 roku niemal zrównał się z poziomem wzrostu liczebności osób w wieku poprodukcyjnym. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 2. Ludność gminy Nadarzyn w latach 2014-2019

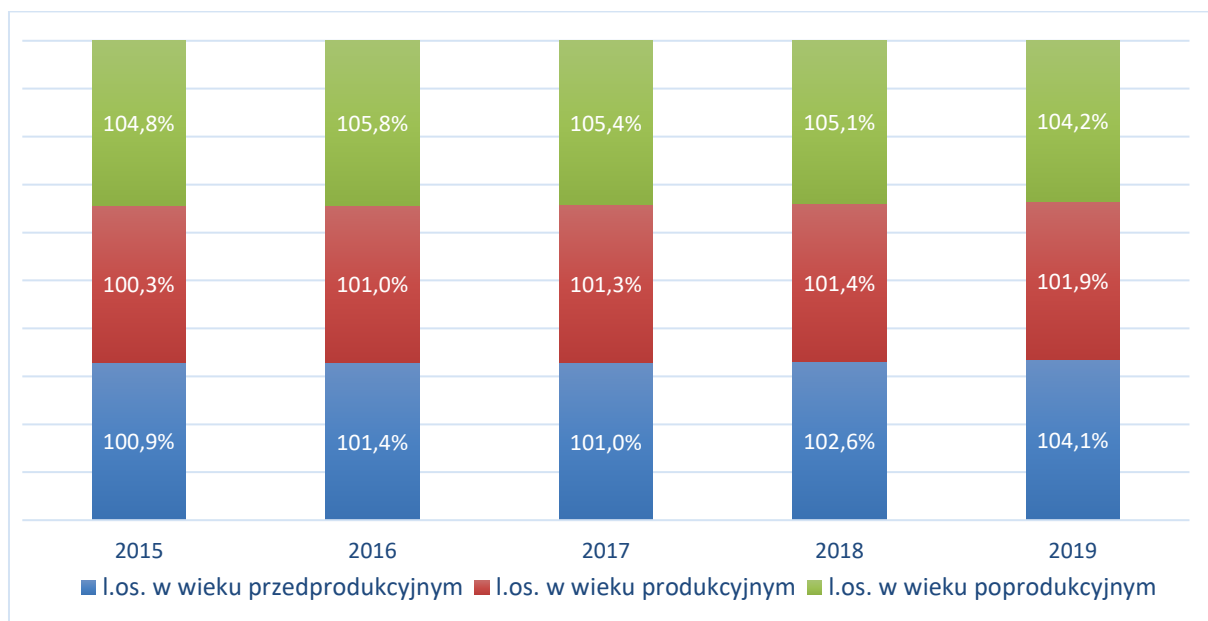
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Wykres 3. Ludność gminy ze względu na wiek i rynek pracy w latach 2014-2019

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

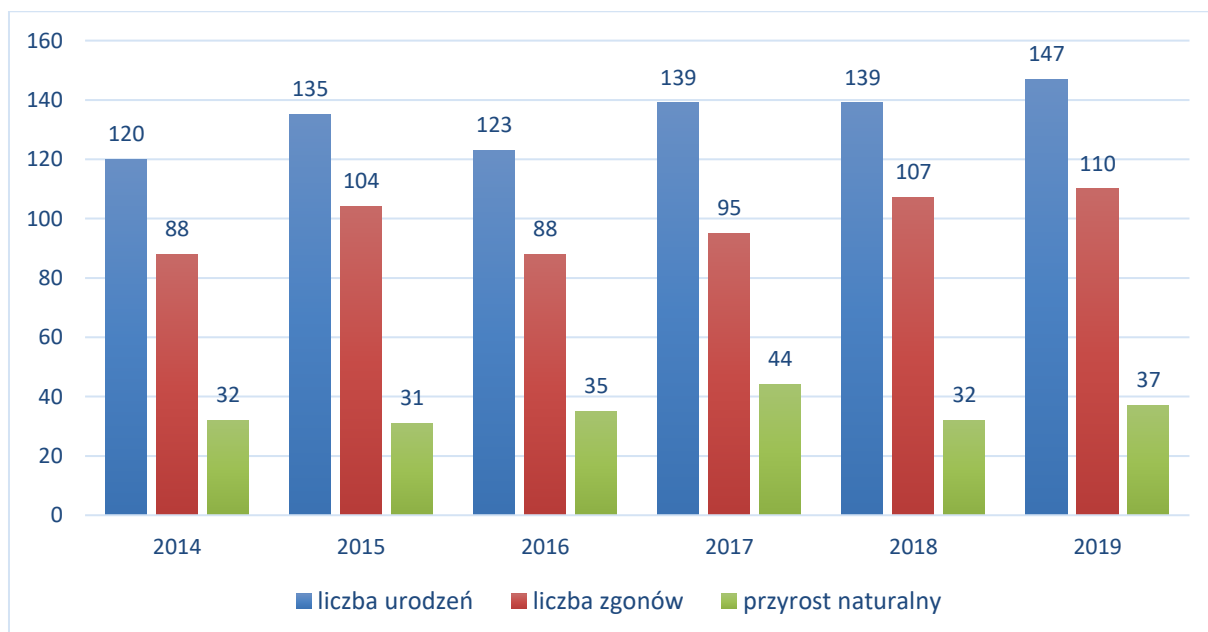
Wykres 4. Dynamika wzrostu liczby ludności gminy w latach 2015-2019

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

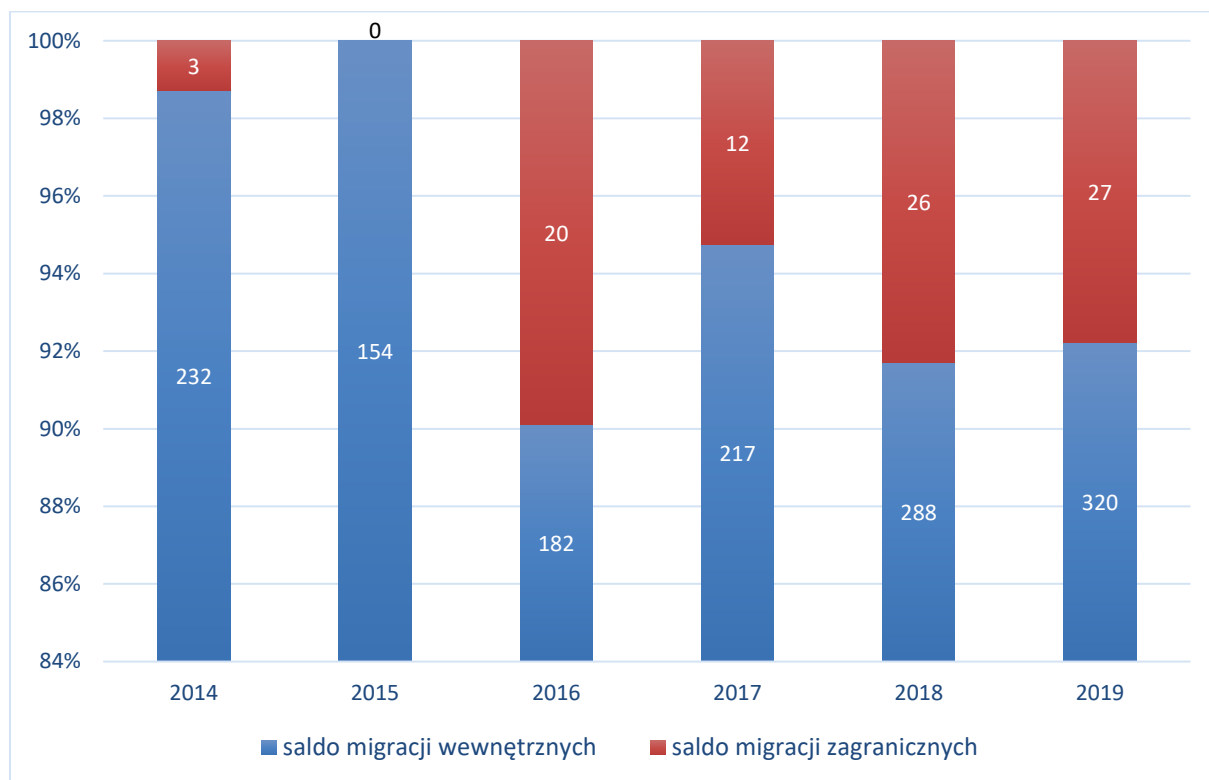
Wzrost liczby mieszkańców gminy był zarówno efektem dodatniego przyrostu naturalnego (+44 w 2017 r., +32 w 2018 r., +37 w 2019 r.), jaki i korzystnego salda migracji, odbywającego się głównie w ruchu wewnętrznym, zwłaszcza w ciągu ostatnich trzech lat (+217 w 2017 r., +288 w 2018 r., +320 w 2019 r.), po spadku w latach poprzednich (+154 w 2015 r. i 182 w 2016 r.). Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 5. Przyrost naturalny w gminie w latach 2014-2019

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Wykres 6. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2014-2019

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Dokonując analizy zachodzących w gminie zmian demograficznych, należy podkreślić, iż mimo zwiększającej się liczby mieszkańców są one niepokojące. Pomimo wyraźnej przewagi w liczbach bezwzględnych stanu ilościowego osób nieletnich do osób w wieku powyżej 60 roku życia, przez większość analizowanego okresu widoczny jest systematyczny wzrost udziału osób starszych w populacji gminy przy jednoczesnym stałym poziomie wzrostu osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym. Dopiero rok 2019 r. przyniósł wyrównanie wzrostu liczby dzieci i młodzieży w stosunku do liczby osób starszych. Za wcześniej jednak, by mówić tutaj już o pewnej tendencji; dopiero obserwacja danych w latach następnych może przynieść odpowiedź na pytanie czy mamy tutaj do czynienia z optymistycznym trendem rosnącym czy też było to zdarzenie jednorazowe. Jeśli ta druga opcja okaże się prawdziwa, to znaczy, że dalej postępuje proces starzenia się społeczności lokalnej, co w perspektywie najbliższych lat będzie wymagało m.in. dostosowania w szerszym zakresie niż dotychczas wachlarza usług społecznych do potrzeb seniorów.

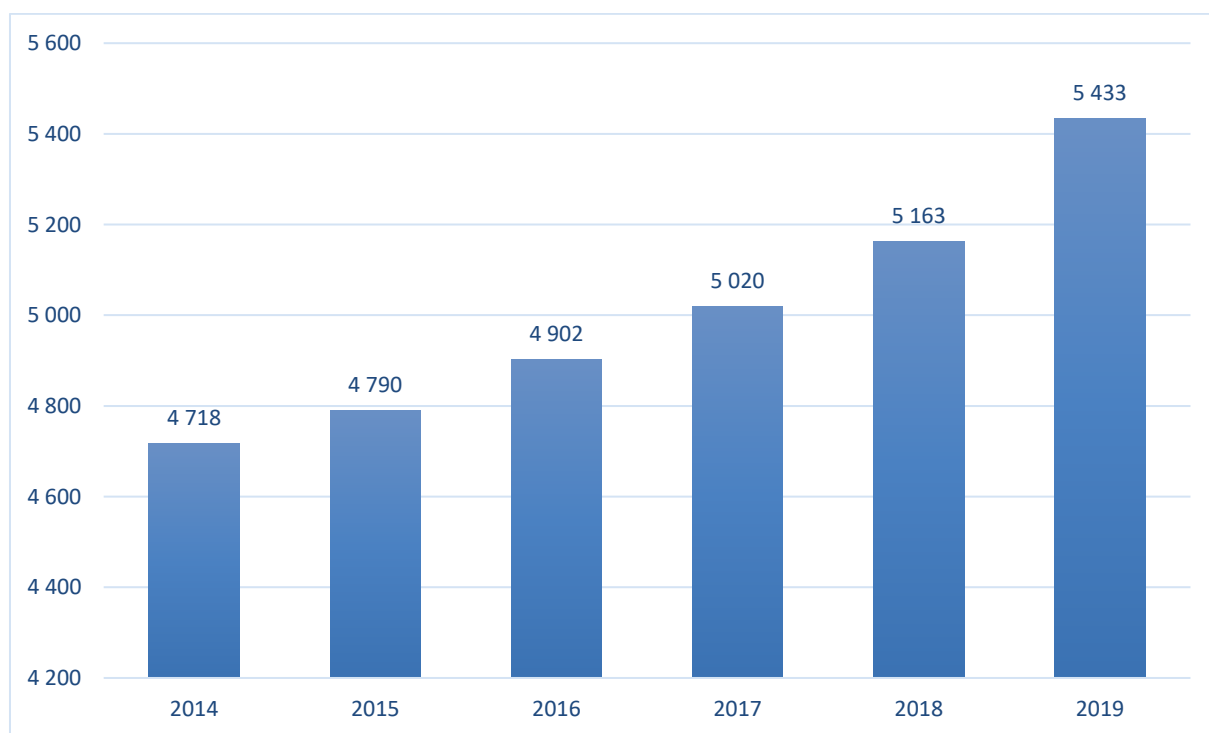
Ciekawym zdarzeniem demograficznym w gminie Nadarzyn jest wzrastająca, nawet o kilkadziesiąt procent, liczba ludności w sezonie wiosenno-letnim, a to za sprawą użytkowników domów i działek letniskowych, których jest ponad 7 tysięcy.

2.4. ZASOBY MIESZKANIOWE

Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej. Choć 65% powierzchni stanowią grunty orne, użytki zielone, łąki i pastwiska, to w Nadarzynie i sołectwach położonych w północnej części gminy dominuje zabudowa jednorodzinna i małomiasteczkowa. Z kolei w południowej części gminy, ze względu na jej rolniczy charakter, przeważa zabudowa zagrodowa, co jednak z każdym rokiem ulega zmianie na rzecz zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej. Ponad 16% powierzchni gminy to tereny określone w klasyfikacji podatkowej jako nieruchomości.

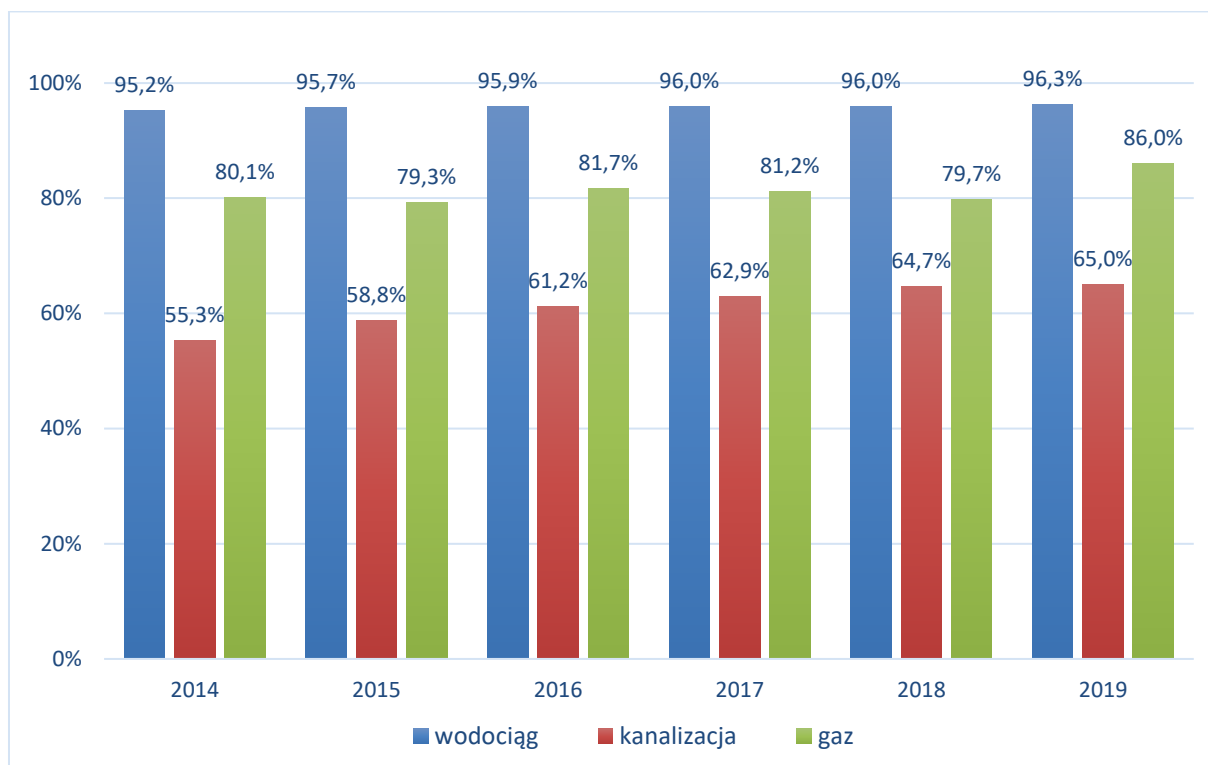
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2014-2019 liczba mieszkań w gminie zwiększała się corocznie (z 4718 w 2014 r. do 5433 w 2019 r.), przy czym liczba mieszkań będących w zasobach gminy pozostawała w tym okresie na podobnym poziomie (80-81 mieszkań). W 2019 roku łączna powierzchnia użytkowa tych mieszkań wynosiła 2634 m². Dane szczegółowe na temat zasobów mieszkaniowych w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 7. Zasoby mieszkaniowe (ogółem) w gminie w l. 2014-2019

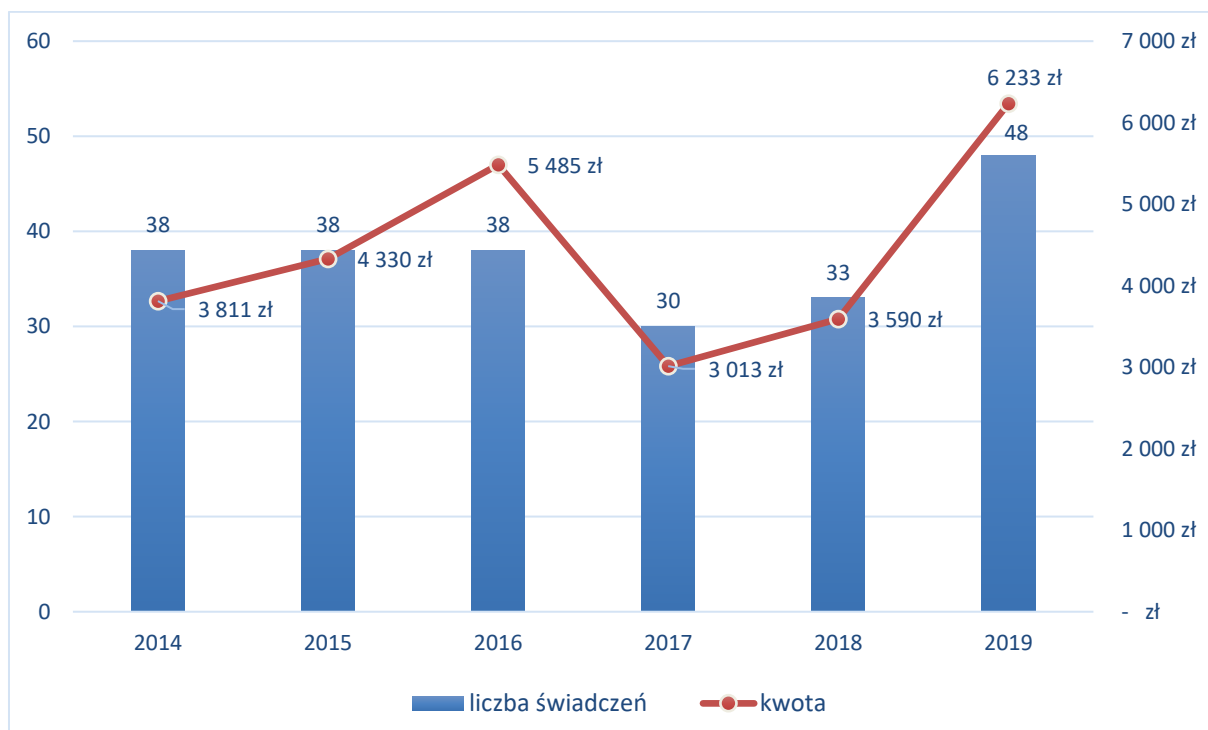
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Wykres 8. Rozwój instalacji sieciowych w l. 2014-2019

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Wykres 9. Dodatki mieszkaniowe ogółem w l. 2014-2019

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

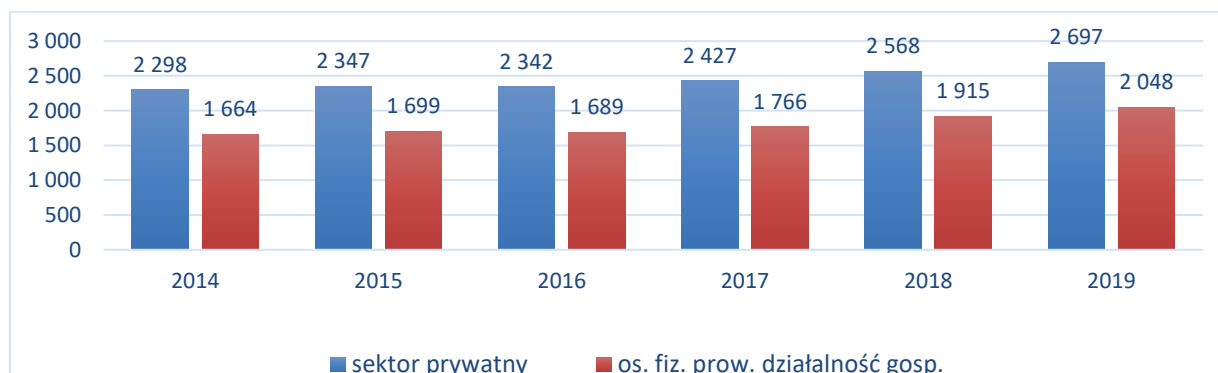
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2019 roku ogromna większość mieszkań w gminie była wyposażona w instalacje wodociągową (96,3%), nieco mniej w instalację gazową (86%), a najmniej mieszkańców korzysta z bezpośredniego podłączenia do sieci kanalizacji (65%), choć w omawianym okresie (2014-2019) zanotowano najwyższy wzrost korzystania z tej usługi (o 9,7%). Widoczny postęp widać też w rozwoju instalacji gazowej (o 5,9%), a najmniejszy w przypadku instalacji wodociągowej (o 1,1%), co niewątpliwie wynika z osiągnięcia już w tej mierze wysokiego poziomu.

Mieszkańcy gminy, którzy z uwagi na trudną sytuację materialną nie byli w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, otrzymywali, po spełnieniu określonych warunków, dodatki mieszkaniowe. Jest to świadczenie pieniężne udzielane w ramach zadań własnych gminy i realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nadarzynie. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres. Liczba przyznanych dodatków zwiększała się z roku na rok z wyjątkiem roku 2017, kiedy to nastąpił wyraźny spadek (38 w 2014 r., 30 w 2017 r. i 48 w 2019 r.).

2.5. STRUKTURA GOSPODARCZA

Gmina Nadarzyn jest gminą o dużym potencjale gospodarczym i ze względu na swoje atrakcyjne położenie rozwija się bardzo intensywnie. W gminie istnieją korzystne warunki do rozwoju handlu i usług szczególnie wzdłuż trasy Warszawa-Wrocław. Z uwagi na zmiany w planach przestrzennego zagospodarowania – wynikających z usytuowania geograficznego gminy – działalność rolnicza naturalnie wygasa, na rzecz działalności usługowej, czy potrzeb mieszkaniowych ludzi osiedlających się poza Warszawa, a jednak w doskonałym miejscu komunikacyjnym, oferującym bardzo dobre warunki do zamieszkania, nauki, odpoczynku.

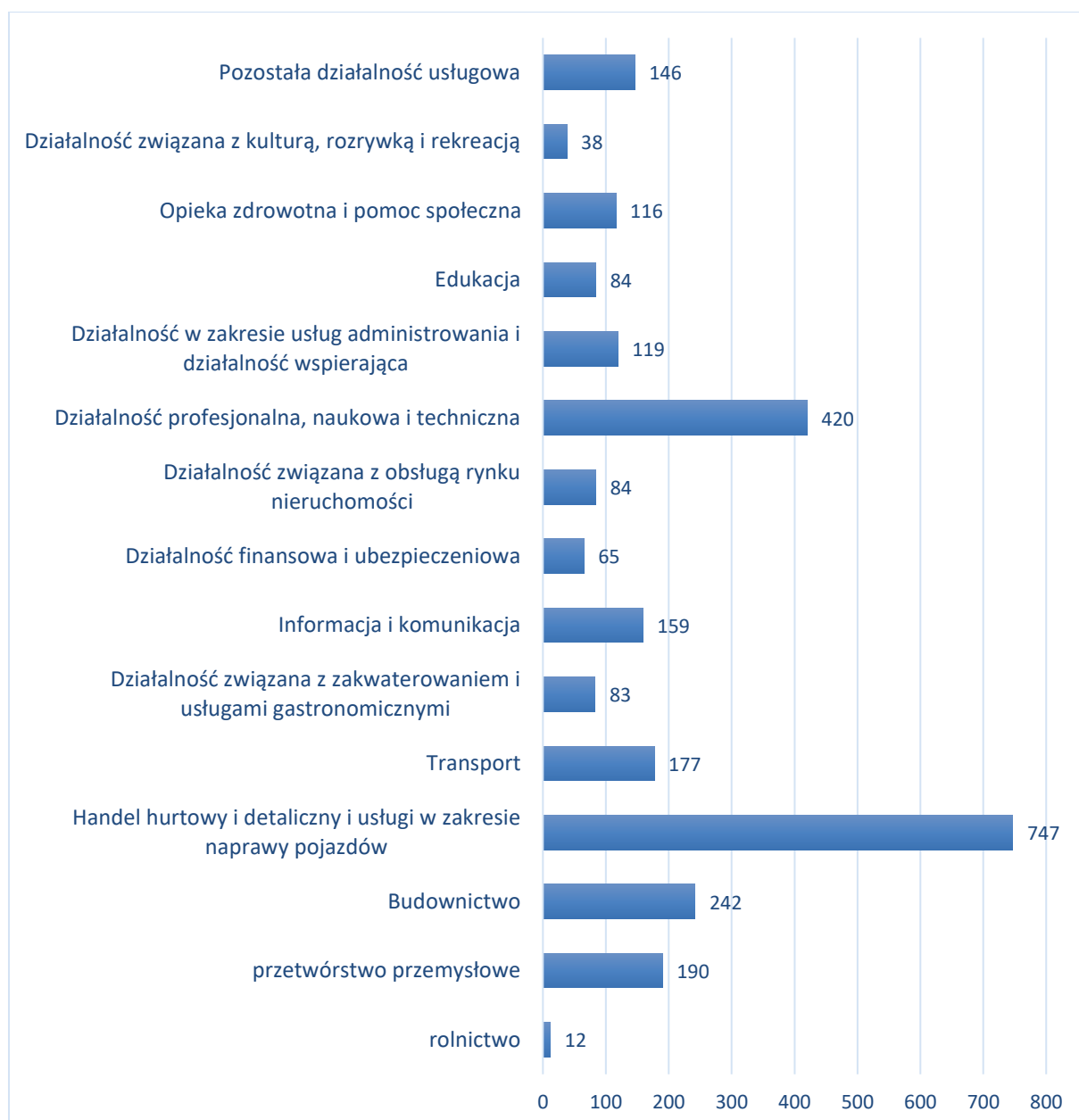
Wykres 10. Podmioty gospodarcze w gminie w l. 2014-2019

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

W latach 2014-2019 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie systematycznie rosła. Zdecydowana większość z nich znajduje się w rękach prywatnych (2298 w 2014 r. i 2697 w 2019 r.), z czego obecnie ponad 2000 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Działalność gospodarcza w gminie była przede wszystkim prowadzona w takich sekcjach, jak: handel hurtowy i detaliczny oraz usługi w zakresie napraw pojazdów (747), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (420), budownictwo (242) i przetwórstwo przemysłowe (190). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 11. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie wedle sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2019 roku

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

2.6. BUDŻET GMINY

W rankingu Ministerstwa Finansów gmina Nadarzyn w 2018 roku znalazła się w pierwszej dziesiątce najbogatszych gmin w Polsce, zajmując 9 miejsce z dochodami na poziomie 6,1 tys. zł na jednego mieszkańca. W tym samym rankingu opartym o prognozowane dochody podatkowe na rok 2021 gmina Nadarzyn zajęła 8 miejsce, z dochodem na mieszkańca wynoszącym 6,4 tys. zł, i jako jedyna gmina w województwie mazowieckim uplasowała się w pierwszej dziesiątce.

Budżet gminy Nadarzyn w 2019 roku został zrealizowany po stronie dochodów w wysokości 134 846 063,47 zł (ponad 13,5 mln więcej w porównaniu z 2018 r.), co stanowiło niemal 99,12% planu. Największą część, bo ponad 62% w dochodach, stanowiły dochody własne (83 997 482,34 zł - są to przede wszystkim dochody z podatków i opłat, udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa oraz dochody z majątku gminy). Ponad 36% w dochodach (tj. 31 011 021,13 zł) stanowiły dotacje otrzymane na realizację zadań bieżących i majątkowych z zakresu m.in. administracji rządowej zleconych gminom (w tym 49% to dotacja celowa związana z realizacją świadczenia wychowawczego stanowiącego pomoc państwa w wychowaniu dzieci, czyli program 500+, oraz ponad 31% to dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich, czyli środki zewnętrzne pozyskane przez gminę na realizację np. budowy sieci dróg rowerowych w Gminie Nadarzyn w ramach ZIT – kolejny etap, Parkuj i jedź w Gminie Nadarzyn; dokumentacja projektowa oraz zagospodarowanie terenu działek o nr ew. 513,514 w m. Wolica; rozwój terenów zielonych w Gminie Nadarzyn oraz ograniczenie niskiej emisji w Gminie Nadarzyn. Pozostałą część dochodów tj. 19 837 560,00 zł (ok. 14,7%) stanowiły subwencje, z czego niecałe 18,7 mln to subwencja oświatowa.

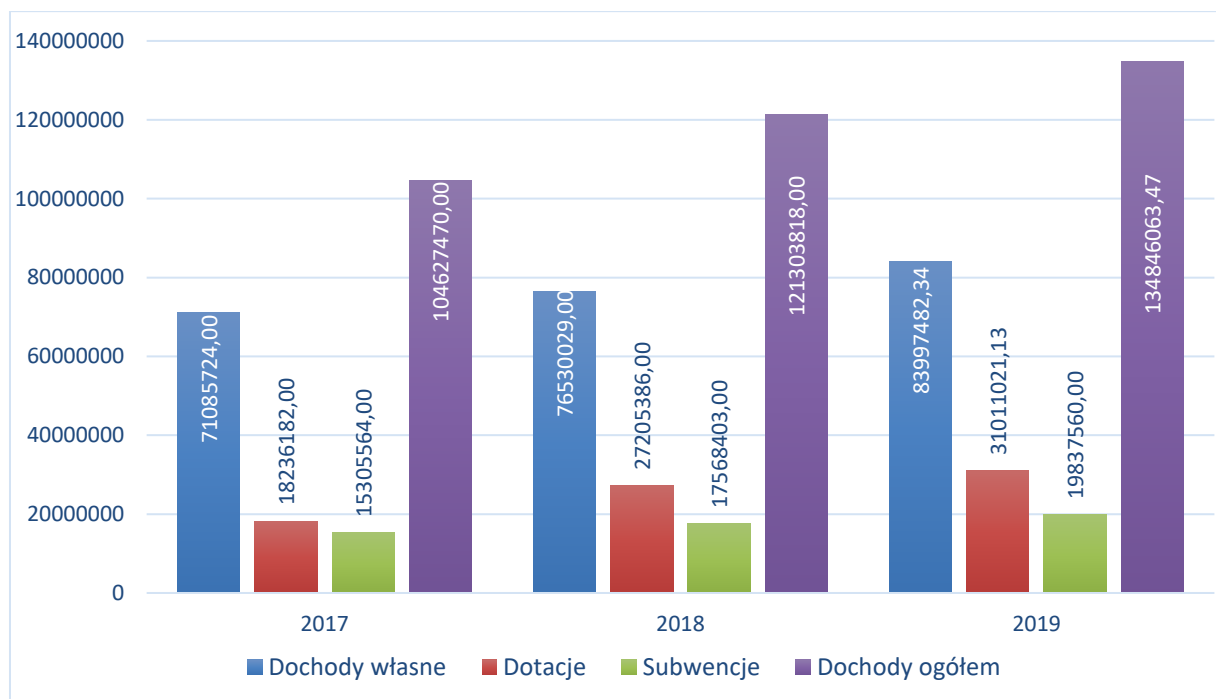
Tabela 1. Struktura dochodów gminy w l. 2017-2019 (w zł)

<i>Dochody</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>
Dochody własne	71 085 724,00	76 530 029,00	83 997 482,34
Dotacje	18 236 182,00	27 205 386,00	31 011 021,13
Subwencje	15 305 564,00	17 568 403,00	19 837 560,00
Dochody ogółem	104 627 470,00	121 303 818,00	134 846 063,47

W latach 2017-2019 całkowite dochody gminy Nadarzyn systematycznie rosły, zachowując kolejność wielkości poszczególnych rodzajów dochodów. Najwięcej wpływów było uzyskiwanych ze źródeł własnych gminy (67,9% w 2017, 63,1% w 2018, 62,3% w 2019), a w mniejszym stopniu z dotacji (17,4% w 2017, 22,4% w 2018, 23% w 2019) i z subwencji (14,6% w 2017, 14,5% w 2018, 14,7% w 2019).

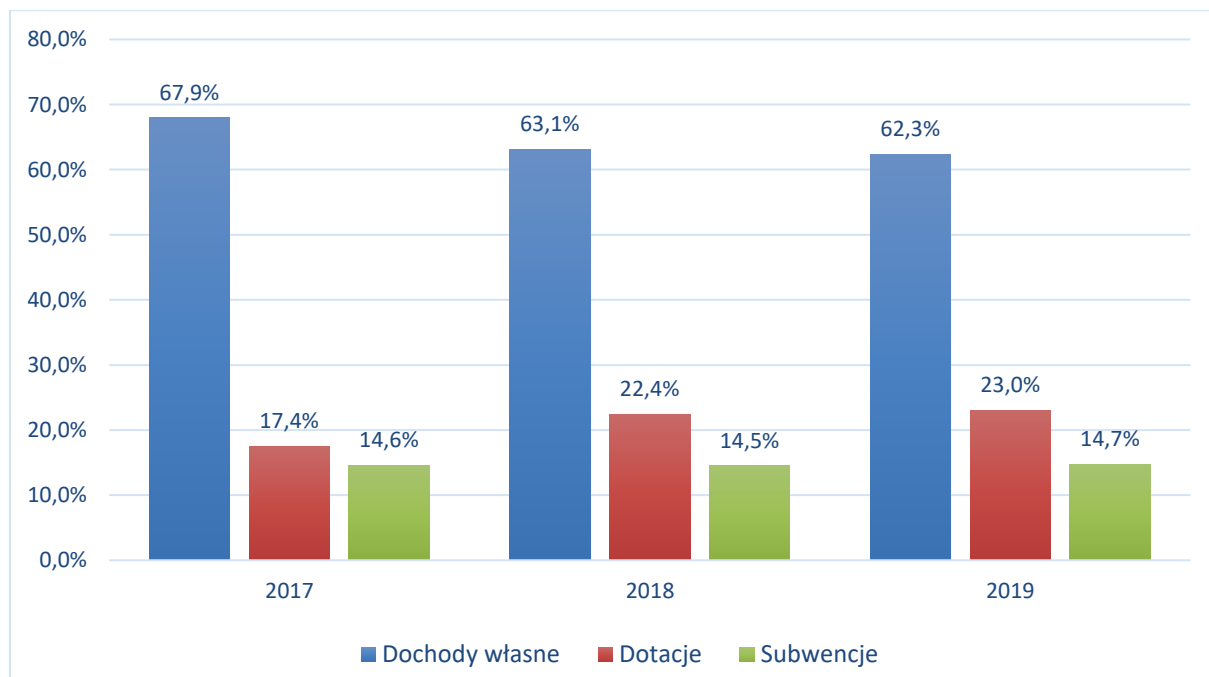
O ile procentowy udział subwencji pozostawał na mniej więcej podobnym poziomie, o tyle w przypadku dotacji zauważalna jest tendencja wzrostowa, na poziomie kilku procent, kosztem udziału dochodów własnych.

Wykres 12. Struktura dochodów gminy w l. 2017-2019 (w zł)

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Wykres 13. Struktura dochodów gminy w l. 2017-2019 (w %) do dochodów ogółem

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

W 2019 roku po stronie wydatków, budżet gminy Nadarzyn zrealizowano w wysokości 132 824 849,58zł (na zbliżonym poziomie w porównaniu z rokiem 2018), co stanowi ponad 94,97% planu. Na kwotę wydatków złożyły się wydatki bieżące - 106 379 174,52 zł oraz wydatki majątkowe - 26 445 675,06 zł. Wydatki bieżące poniesiono przede wszystkim na szeroko rozumianą oświatę i wychowanie, w tym edukacyjną opiekę wychowawczą - ponad 39 mln zł (m.in. koszty funkcjonowania i bieżącego utrzymania placówek oświatowych, wynagrodzenia dla pracowników oświaty, dotacje dla niepublicznych jednostek systemu oświaty oraz dla innych gmin jako refundacja kosztów pobytu dzieci z gminy Nadarzyn, dowożenie uczniów do szkół, a także utrzymanie świetlic szkolnych, Gminnego Ogniska Dziecięco-Młodzieżowego „Tęcza” oraz gminnego żłobka; wydatki na oświatę i wychowanie w takim zakresie w 2019 r. były o ponad 3,2 mln zł większe w porównaniu z 2018 r.); ponad 19,5 mln zł stanowiły wydatki w dziale „rodzina” (w tym głównie realizacja programu 500+); ponad 11,4 mln zł stanowiły wydatki na szeroko rozumianą administrację publiczną (w tym były m.in. wynagrodzenia obsługi administracyjnej oraz bieżące utrzymanie budynku urzędu, ale także dotacja dla Powiatu Pruszkowskiego w związku z utrzymaniem w urzędzie gminy filii Wydziału Obsługi Mieszkańców Starostwa Powiatowego - tzw. wydziału komunikacji, dotacje dla organizacji pożytku publicznego, diety i prowizje dla radnych i sołtysów oraz wydatki na realizację zadań zleconych z zakresu administracji rządowej); ponad 8,5% wydatków bieżących (ponad 9 mln zł) stanowiła wpłata do budżetu państwa części równoważącej subwencji ogólnej dla gmin tzw. „janosikowego”; na transport i łączność w 2019 r. wydatkowano ponad 7,4 mln zł (w tym przede wszystkim ponad 5,3 mln zł na remonty i bieżące utrzymanie dróg gminnych oraz dotacja na remont drogi powiatowej w Rozalinie, a także ponad 2 mln zł na szeroko rozumiany transport zbiorowy, tj. utrzymanie linii ZTM oraz połączenia autobusowego Nadarzyn-Pruszków, dopłata do linii Nadarzyn-Brwinów oraz dopłata do tzw. biletów metropolitalnych (w 2019 r. gmina Nadarzyn dopłaciła mieszkańcom do biletów długookresowych ZTM ponad 112 400 zł);

Pozostałe ponad 19 mln zł wydatków bieżących stanowiły wydatki m.in. na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska, kulturę fizyczną, kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, bezpieczeństwo publiczne i ochronę przeciwpożarową, pomoc społeczną, gospodarkę mieszkaniową i inne. Realizacja wydatków bieżących wynikała przede wszystkim z realizacji zadań statutowych jednostek gminnych, ale także realizacji zadań z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych odrębnymi ustawami oraz porozumieniami.

Wydatki majątkowe. W 2019 r. z wykonanych wydatków ogółem w kwocie 132 824 849,58 zł, na inwestycje została przeznaczona kwota 26 445 675,06 zł, co stanowi 19,91%.

Tabela 2. Struktura wydatków budżetu gminy w l. 2017-2019 (zł)

<i>Wydatki</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>Udział w wydatkach ogółem w 2019 r.</i>
Wydatki bieżące	83 377 500,00	100 607 850,00	106 379 174,52	80,09 %
Wydatki majątkowe:	25 001 028,00	32 615 049,00	26 445 675,06	19,91 %
na zadania inwestycyjne	23 288 743,00	32 550 928,00	25 558 241,67	-
na dotacje i zakupy inwestycyjne	1 712 286,0	64 121,00	887 433,19	-
Wydatki ogółem	108 378 528,00	133 222 899,00	132 824 849,58	-

Gmina w 2019 roku kontynuowała realizację przedsięwzięć, inwestycji, remontów i projektów społecznych, kładąc szczególny nacisk na zadania, które przyczynią się do poprawy atrakcyjności inwestycyjnej gminy, a przede wszystkim poprawy jakości życia i bezpieczeństwa mieszkańców gminy. Na realizację tych zadań Gmina pozyskała środki z dotacji w wysokości 10 142 279,47 zł, w tym: dotacji ze środków krajowych 447 776,18 zł oraz dotacji ze źródeł zagranicznych 9 694 503,29 zł.

W 2019 r. nakłady inwestycyjne zostały poniesione głównie na inwestycje w infrastrukturę techniczną w wysokości 22 mln zł (tj. zaopatrzenie mieszkańców w wodę i kanalizację, transport zbiorowy, energię elektryczną oraz uzbrojenie terenu w sieci komunikacyjne), w tym przede wszystkim na budowę sieci dróg rowerowych w gminie 10,8 mln zł (zadanie: Budowa sieci dróg rowerowych w Gminie Nadarzyn w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych – kolejny etap 10 871 410,87 zł); budowę „peronu” i parkingu dla komunikacji zbiorowej 6 mln zł (zadanie: „Parkuj i jedź w Gminie Nadarzyn” 6 063 621,11 zł); budowę i rozbudowę sieci wodociągowych i kanalizacyjnych 4,8 mln zł (zadanie: Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Rozalin 3 343 481,02 zł oraz rozbudowa gminnych sieci wodociągowych i kanalizacyjnych 1 460 339,90 zł).

Inwestycje w infrastrukturę społeczną wykonane w 2019 roku to głównie inwestycje:
- w zakresie kultury fizycznej i obiektów sportowych 1,4 mln zł (zadania: Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej lub turystycznej w miejscowości Stara Wieś i Strzeniówka 1 019 680,00 zł; budowa boiska wielofunkcyjnego w m. Wolica 268 190,75 zł; budowa flowparku w miejscowości Stara Wieś 107 049,50 zł);

- w zakresie bezpieczeństwa i ochrony mieszkańców 0,8 mln zł, (rozbudowa sieci monitoringu w centrum Nadarzyna 53 000,10 zł oraz zakup wyposażenia i samochodu dla gminnych ochotniczych straży pożarnych 755 272,00 zł);

- w zakresie oświaty 0,8 mln (rozbudowa szkoły podstawowej w Nadarzynie 754 657,00 zł i budowa wiaty rowerowej w m. Rusiec 23 985,00 zł).

Projekt, na który gmina w 2019 roku otrzymała najwyższe dofinansowanie, w wysokości 4,6 mln zł przy wydatkach ogółem 9,3 mln zł, obejmował wieloletnie zadanie inwestycyjne pn. „Budowa sieci dróg rowerowych w Gminie Nadarzyn w ramach ZIT – kolejny etap”, o łącznej wartości ponad 19 mln zł. Łączna długość ścieżek rowerowych w gminie w 2018 r. wyniosła 23,2 km.

Inwestowanie w infrastrukturę techniczną i społeczną w samorządach, mającą na celu poprawę atrakcyjności inwestycyjnej gminy, zapewniają (oprócz wpływów z dochodów własnych gminy - z podatków i opłat lokalnych), także środki z uzyskanych dotacji celowych oraz inne zewnętrzne źródła finansowania; takie jak kredyty, pożyczki oraz obligacje komunalne.

2.7. RYNEK PRACY

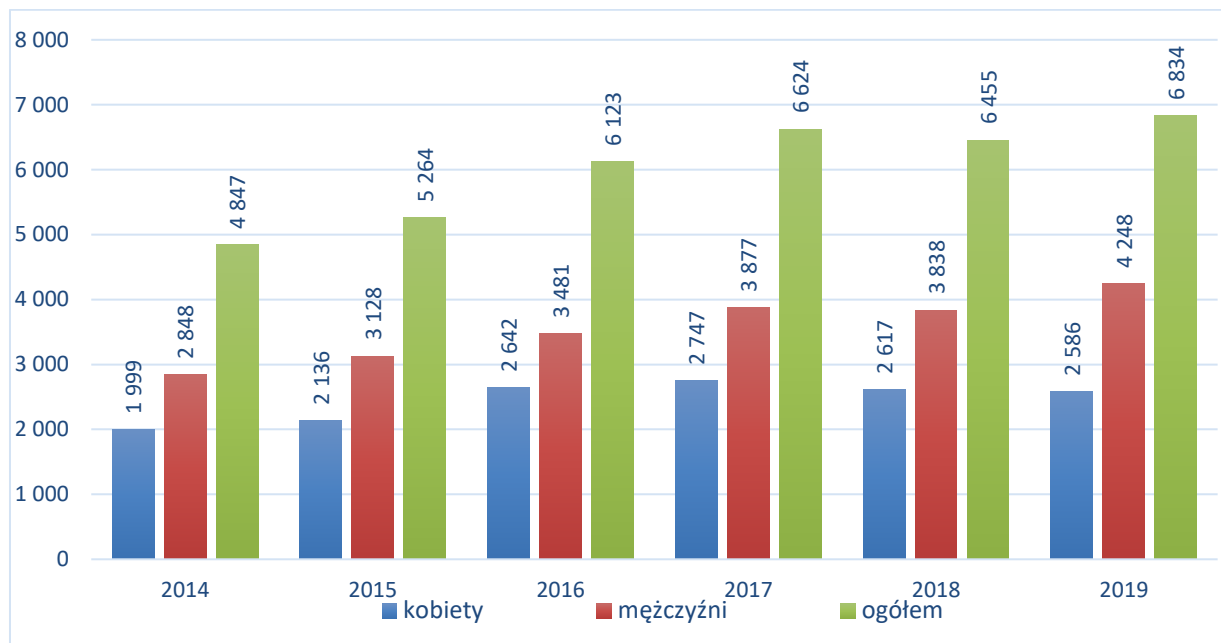
Sytuacja gospodarcza i budżetowa w gminie wpływa na kondycję lokalnego rynku pracy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego i Powiatowego Urzędu Pracy w Pruszkowie, w latach 2014-2019 liczba posiadających zatrudnienie mieszkańców gminy Nadarzyn prawie systematycznie rosła, zarówno kobiet, jak i mężczyzn, z wyjątkiem roku 2018, kiedy nastąpiła niewielka niżka (4 847 w 2014 r., 5 264 w 2015 r., 6 123 w 2016 r., 6 624 w 2017 r., 6 455 w 2018 r. i 6 834 w 2019 r.). W proporcjach pracujących kobiet i mężczyzn widać wahania, choć okres ostatnich trzech lat przynosi trend wzrostu odsetka mężczyzn (58,5% w 2017 r., 59,5% w 2018 r. i 62,2% w 2019 r.).

Tabela 3. Liczba osób bezrobotnych w gminie Nadarzyn i powiecie pruszkowskim zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy

<i>rok</i>	<i>gmina Nadarzyn</i>			<i>powiat pruszkowski</i>		
	<i>ogółem</i>	<i>kobiety</i>	<i>mężczyźni</i>	<i>ogółem</i>	<i>kobiety</i>	<i>mężczyźni</i>
2015	304	151	153	4229	2054	2175
2016	265	143	122	3734	1910	1824
2017	201	108	93	2897	1503	1394
2018	199	103	96	2541	1311	1230
2019	161	78	83	2074	1061	1013

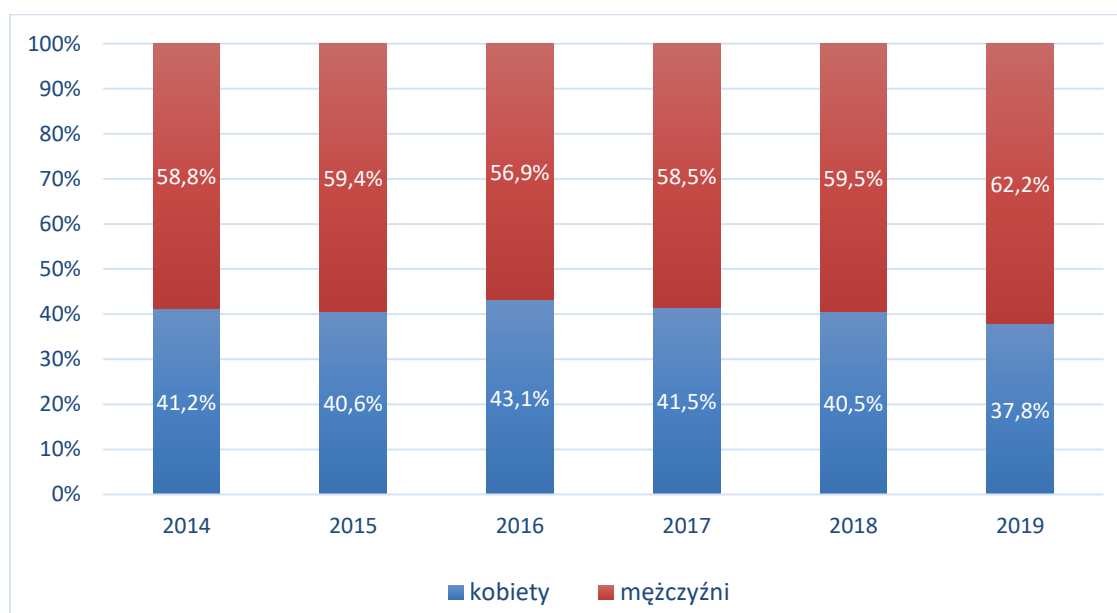
Z kolei liczba bezrobotnych w latach 2014-2019 corocznie malała i pozostawała najniższa w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych w powiecie pruszkowskim (między 6,9% (201 os.) w 2017 r. i 7,8% (161 os.) w 2019 r.). Proporcje płci wśród bezrobotnych ulegały wahanom z kilkuprocentową przewagą kobiet w latach 2016-2018 (kolejno 54%, 53,7%, 51,8%), i odwrotnymi wskaźnikami w latach 2015 i 2019 (odpowiednio 49,7% i 48,4%), przy czym od roku 2017 obserwuje się ciągły trend spadku bezrobotnych kobiet.

Wykres 14. Osoby pracujące w gminie w l. 2014-2019

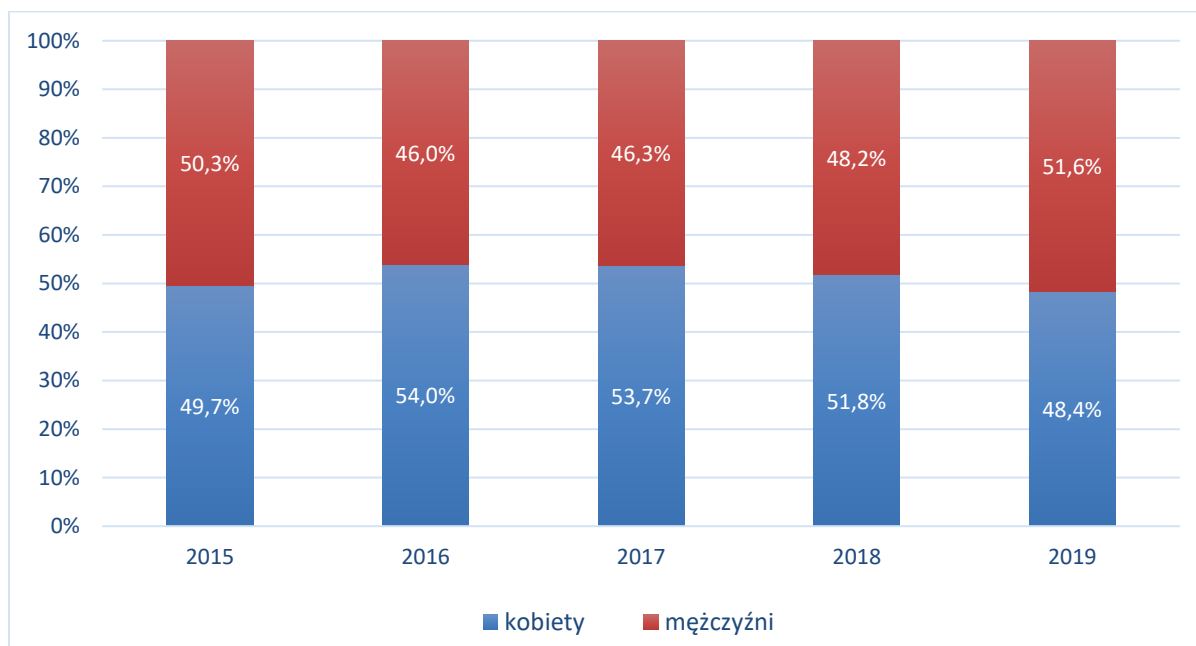
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Wykres 15. Osoby pracujące w gminie wg płci w l. 2014-2019 (w %)

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

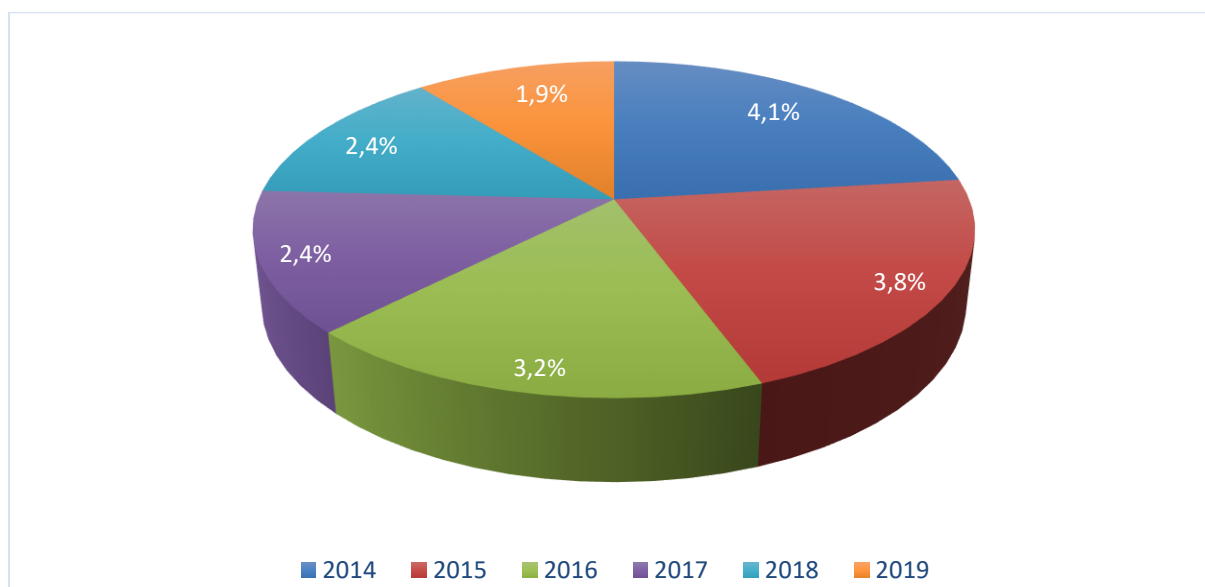
Wykres 16. Bezrobotni w gminie wg płci w l. 2015-2019 (w %)

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Pruszkowie

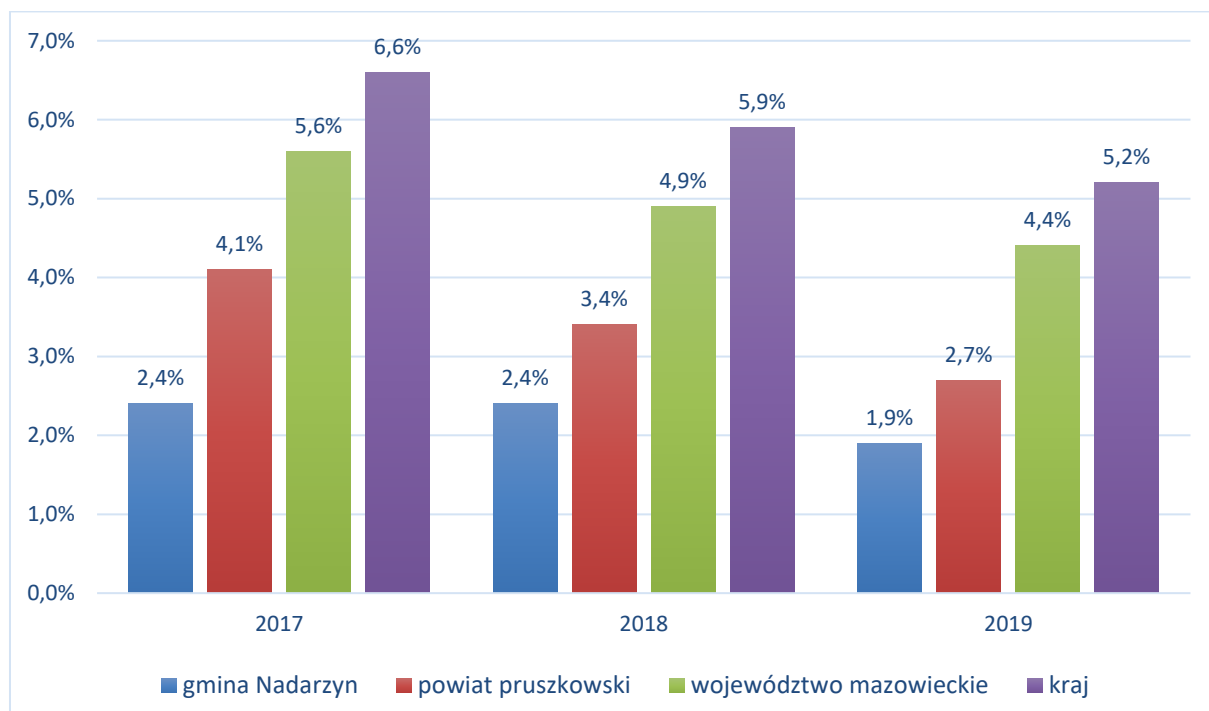
Stopa bezrobocia, liczona jako udział osób pozostających bez pracy w ogóle mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym w latach 2014-2019 malała corocznie i z początkowej wartości 4,1% w 2014 r. spadła do 1,9% w 2019 r., za każdym razem utrzymując się poniżej stopy bezrobocia notowanej w powiecie pruszkowskim, województwie mazowieckim i w kraju, które w 2019 r. dla tych jednostek wyniosły odpowiednio (2,7%, 4,4% i 5,2%).

Wykres 17. Stopa bezrobocia w gminie Nadarzyn w l. 2014-2019

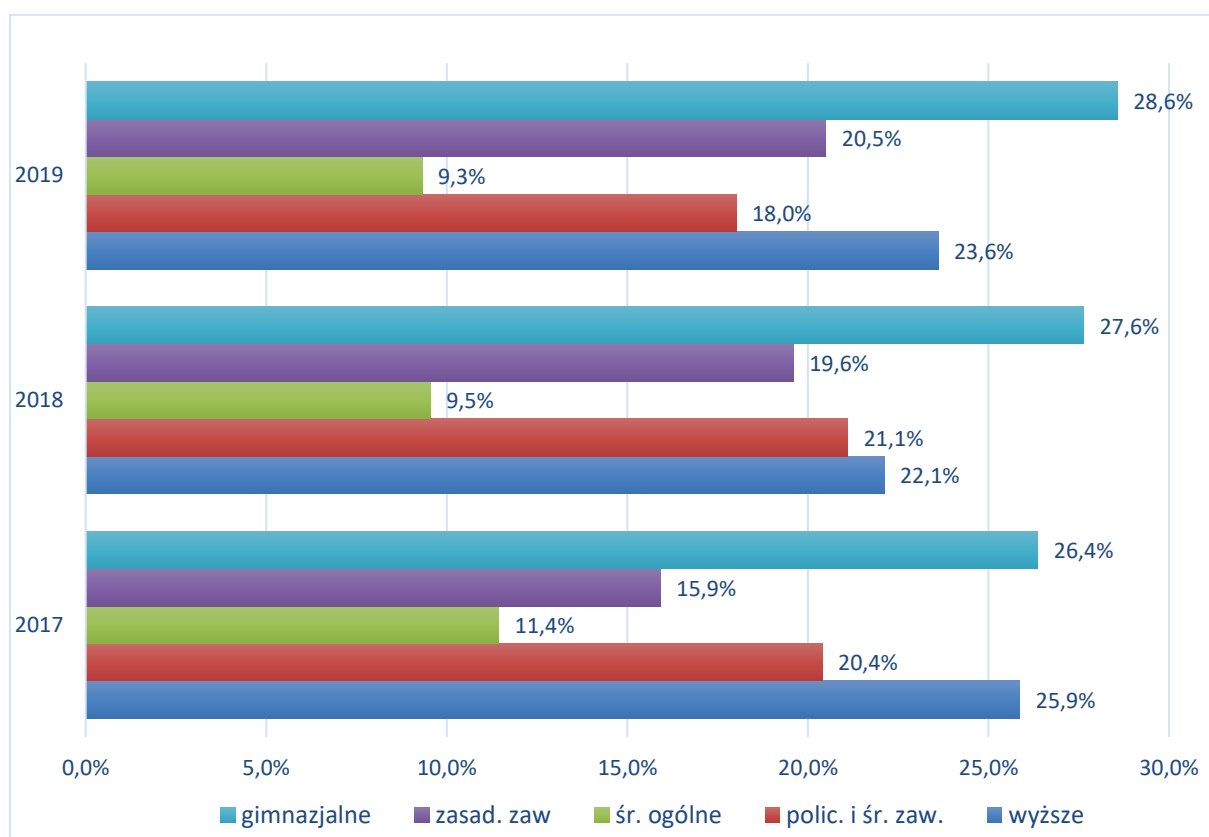
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Wykres 18. Stopa bezrobocia w gminie, powiecie, województwie i w kraju

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Pruszkowie

Wykres 19. Bezrobotni w gminie wg wykształcenia w l. 2017-2019

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Pruszkowie

W latach 2017-2019 udział poszczególnych grup wiekowych w ogólnej liczbie bezrobotnych ulegał częstym fluktuacjom. **Największą grupę bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 25-34** (kolejno 21,9% w 2017 r., 26,6% w 2018 r., 20,5% w 2019 r.) i **w wieku 35-44, wykazującym jedyną stałą tendencję spadkową** (odpowiednio 25,4%, 24,6% i 20,5%), **oraz w wieku 45-54, odznaczającym się najmniejszymi wahaniami** (25,9%, 23,6% i 24,2%). **Tylko wśród grupy wiekowej 60+ zanotowano stały trend rosnący** (kolejno 7%, 10,1% i 13%).

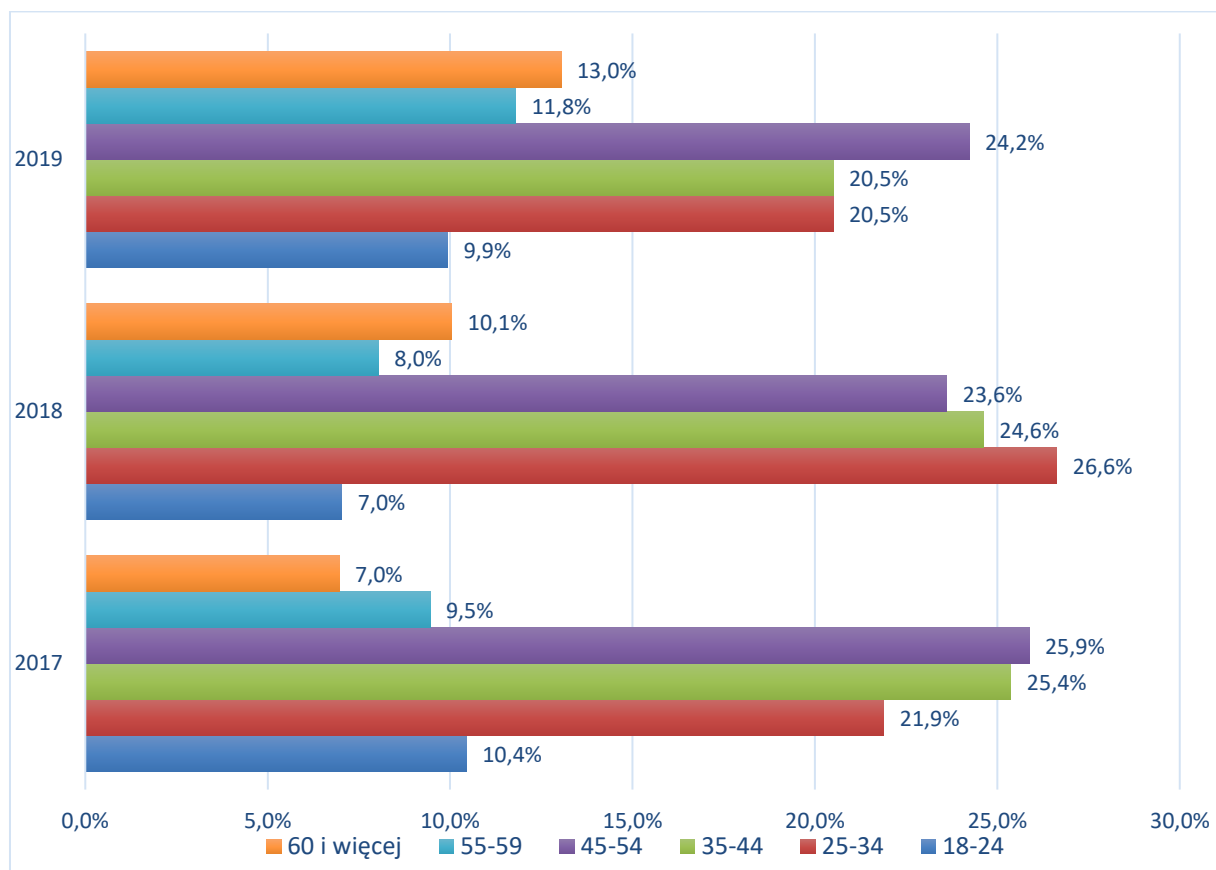
Pod względem wykształcenia najczęściej ogół bezrobotnych w gminie w latach 2017-2019 zasilali osoby, które swoją edukację zakończyły na poziomie gimnazjalnym, wśród których notuje się tendencję rosnącą (26,4% w 2017 r., 27,6% w 2018 r., 28,5% w 2019 r.), **podobnie jak wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym** (15,9% w 2017 r., 19,6% w 2018 r., 20,5% w 2019 r.). **Drugą najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem wyższym** (25,9% w 2017 r., 22,1% w 2018 r., 23,6% w 2019 r.), których odsetek wykazywał odwrotną tendencję do wahań niż osoby bezrobotne z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (20,4% w 2017 r., 21,1% w 2018 r., 18% w 2019 r.). **Jedyna grupa, wśród której zanotowano regularny procentowy spadek, to osoby z wykształceniem średnim ogólnym** (11,4% w 2017 r., 9,5% w 2018 r., 9,3% w 2019 r.).

W aspekcie czasu pozostawania bez pracy najliczniejszą grupę w latach 2017-2018 stanowiły osoby długotrwale bezrobotne (pow. 24 m-cy), **których odsetek zmniejszał się wyraźnie co roku o niemal 8%** (30,3% w 2017 r., 22,6% w 2018 r., 16,8% w 2019 r.) i **była to jedyna grupa notująca stałą tendencję spadkową w tym okresie. Grupami wykazującym z kolei stały, choć czasami niewielki, trend malejący były osoby bezrobotne przez okres: do 1 m-ca, 6-12 m-cy i 12-24 m-cy.** Pozostałe grupy bezrobotnych (1-3 m-cy i 3-6 m-cy) przejawiały zarówno skłonności do wzrostów, jak i do spadków.

Wobec powyższych wyników, nie jest zaskakującym fakt, że **w latach 2017-2019 w przypadku osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy to właśnie liczba osób długotrwale bezrobotnych systematycznie malała** (60,7% w 2017 r., 57,5% w 2018 r., 51,6% w 2019 r.), jak się okazuje, **na rzecz osób w wieku powyżej 50 lat** (37,4% w 2017 r., 39% w 2018 r., 43,7% w 2019 r.).² **Tendencję spadkową wykazała też grupa osób niepełnosprawnych** (5,5% w 2017 r., 4,8% w 2018 r., 3,2% w 2019 r.), co świadczyć może o łatwiejszym dostępie tych osób do rynku pracy w gminie Nadarzyn.

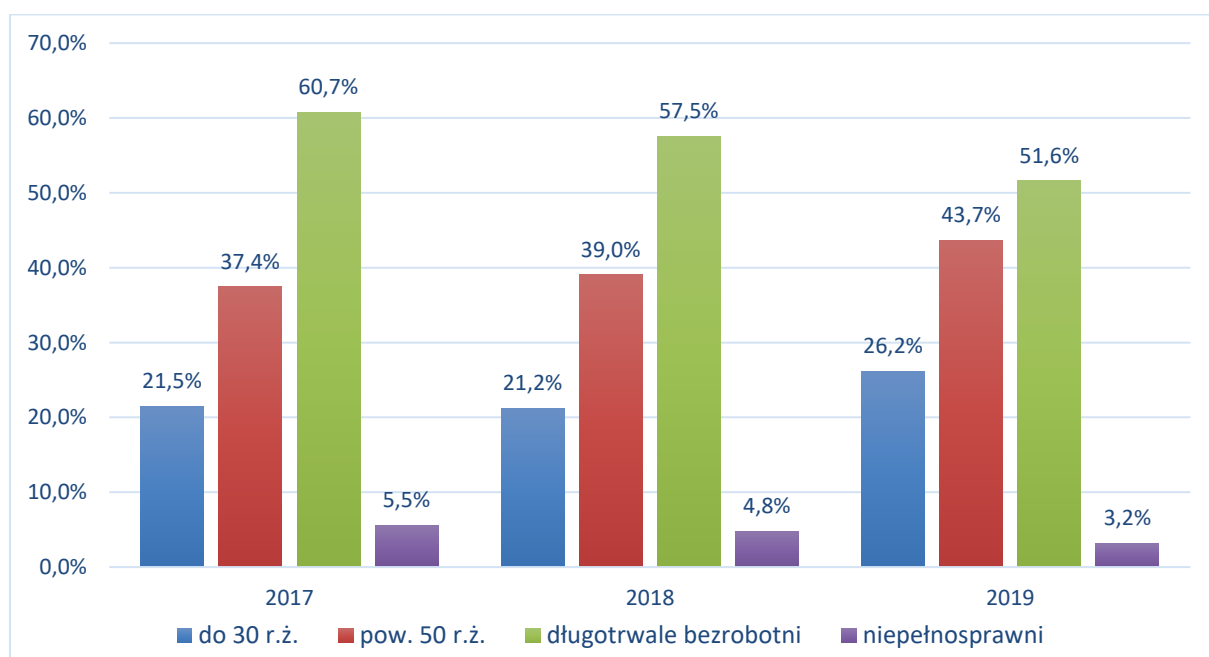
² Dane te prezentują wyniki z odpowiedziami wielokrotnego wyboru, dlatego w każdym roku przewyższają 100%.

Wykres 20. Bezrobotni w gminie wg wieku w l. 2017-2019

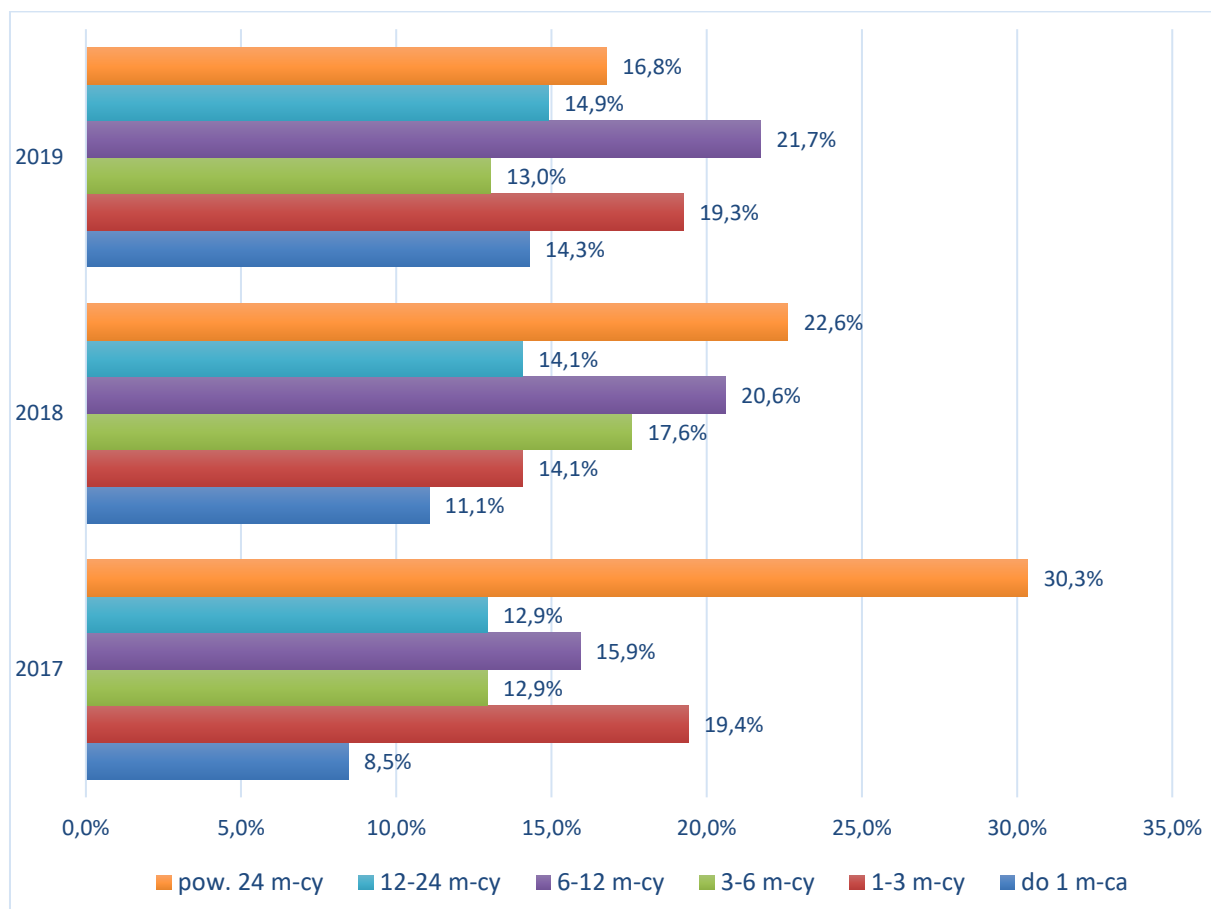
Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Pruszkowie

Wykres 21. Wybrane kategorie bezrobotnych w gminie będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w l. 2017-2019

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Pruszkowie

Wykres 22. Bezrobotni w gminie wg czasu pozostawania bez pracy w latach 2017-2019

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Pruszkowie

Zwracając uwagę na dobrą sytuację na lokalnym rynku pracy i malejącą stopę bezrobocia warto zaznaczyć, że w 2019 r. 31 rodzin skorzystało ze świadczeń pomocy społecznej ze względu na problem z bezrobociem, a jeszcze w 2013 r. były to 92 rodziny.

Analizując sytuację na lokalnym rynku pracy oraz położenie mieszkańców gminy pozostających bez zatrudnienia, należy zwrócić uwagę na dwie zasadnicze kwestie. Pierwsza z nich dotyczy potrzeby wspomagania lokalnej przedsiębiorczości m.in. poprzez ułatwianie dostępu do funduszy unijnych, prowadzenie doradztwa dla mieszkańców podejmujących działalność gospodarczą, wspieranie grup producenckich wśród rolników, a także czynienie starań o pozyskanie nowych inwestorów poprzez tworzenie dla nich sprzyjających warunków tj. uchwalenie planów zagospodarowania przestrzennego czy stworzenie gminnego zasobu gruntów z przeznaczeniem na cele inwestycyjne. Druga kwestia odnosi się do procesu kształcenia i doksztalcania dzieci, młodzieży i dorosłych tak, aby sprostały wymaganiom współczesnego rynku pracy. Szczególnie istotna jest potrzeba tworzenia sprzyjających warunków i stałego motywowania dzieci i młodzieży do nauki, a także, w odniesieniu do dorosłych, umożliwianie im kształcenia ustawicznego poprzez różnorodne kursy, szkolenia, praktyki i staże.

2.8. OŚWIATA

Według danych GUS (na dzień 31.12.2018) 3792 mieszkańców gminy Nadarzyn jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) (w tym 1 890 kobiet oraz 1 902 mężczyzn). Z kolei według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 27,1% ludności posiada wykształcenie wyższe, 3,5% wykształcenie policealne, 15,7% średnie ogólnokształcące, a 20,5% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 14,4% mieszkańców gminy Nadarzyn, gimnazjalnym 4,2%, natomiast 13,5% podstawowym ukończonym, 1,1% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej. W porównaniu do całego województwa mazowieckiego mieszkańcy gminy Nadarzyn mają wyższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w gminie Nadarzyn największy odsetek ma wykształcenie wyższe (29,5%) oraz średnie zawodowe (17,9%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie wyższe (24,5%) oraz średnie zawodowe (23,5%).

Gmina Nadarzyn jest organem prowadzącym dla 4 szkół podstawowych, 3 przedszkoli, 1 Zespołu Szkolno-Przedszkolnego oraz 1 żłobka i 1 liceum, a pozostałe placówki są niepubliczne. W roku szkolnym 2018/2019 w gminie Nadarzyn działalność edukacyjną i opiekuńczo-wychowawczą prowadziły zarówno placówki publiczne, jak i niepubliczne, w tym 7 szkół podstawowych, 1 gimnazjum, 1 liceum i 14 przedszkoli. Do szkół na terenie gmin uczęszczało wówczas łącznie 1844 dzieci, z czego 1780 do szkół publicznych. Do żłobków oraz przedszkoli – 913 wychowanków, przy czym oddziały przy publicznych szkołach podstawowych – 177, publiczne przedszkola – 245, żłobek publiczny – 72. W publicznych placówkach oświatowych w 2019 r. zatrudnionych było ogółem 320 nauczycieli, w tym 251 w pełnym wymiarze oraz 69 w niepełnym. Wśród kadry pedagogicznej 99% posiadało wykształcenie magisterskie z przygotowaniem pedagogicznym. Na 320 nauczycieli 136 osoby to nauczyciele dyplomowani, 74 – mianowani, 90 kontraktowi oraz 20 – stażyści.

W roku szkolnym 2019/2020 liczba wszystkich placówek oświatowych w gminie Nadarzyn zmniejszyła się do 23³ w wyniku zamknięcia dwóch szkół niepublicznych i jednego niepublicznego przedszkola. **Liczba wszystkich wychowanków placówek publicznych⁴ wynosiła 2 355, w tym 1958 to byli uczniowie szkół podstawowych i LO, a 397 to podopieczni przedszkoli (w tym 104 sześciolatków). Opiekę nad nimi sprawowało w sumie 325 nauczycieli.**

³ Jeśli liczyć Zespół Szkolno-Przedszkolny w Ruścu jako jedną jednostkę. 19 jeśli nie liczyć niepublicznej szkoły muzycznej.

⁴ Licząc wszystkie przedszkola, szkoły podstawowe i średnie, ale bez niepublicznej szkoły muzycznej.

Tabela 4. Placówki oświatowe w gminie w roku szkolnym 2018/2019

<i>l.p.</i>	<i>Nazwa placówki</i>
PUBLICZNE	
1	Szkoła Podstawowa im. Witolda Doroszewskiego w Nadarzynie
2	Szkoła Podstawowa im. św. Stanisława Kostki w Kostowcu
3	Szkoła Podstawowa im. bł. ks. Bronisława Markiewicza w Woli Krakowiańskiej
4	Szkoła Podstawowa w Młochowie
5	Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Marii Skłodowskiej-Curie w Ruścu
6	Liceum Ogólnokształcące im. Jana Pawła II w Nadarzynie z włączonymi klasami gimnazjalnymi
7	Publiczne Przedszkole w Nadarzynie
8	Publiczne Przedszkole w Młochowie
9	Publiczne Przedszkole w Wolicy
10	Gminny Żłobek Nr 1 „Zaczarowany Ogród” w Ruścu
NIEPUBLICZNE	
11	Niepubliczne Gimnazjum „Promienie” Fundacji STERNIK w Nadarzynie (funkcjonowało do 24 czerwca 2019 r.)
12	Niepubliczna Szkoła Podstawowa „Promienie” Fundacji STERNIK w Nadarzynie (funkcjonowała do 24 czerwca 2019 r.)
13	Niepubliczna Szkoła Podstawowa „Pitagoras” w Nadarzynie
14	Przedszkole Niepubliczne "Maluch" w Nadarzynie
15	Przedszkole Niepubliczne "Smyk" w Nadarzynie
16	Przedszkole Niepubliczne "Jupik" w Nadarzynie
17	Przedszkole Niepubliczne „Promienie” Fundacji STERNIK w Nadarzynie (funkcjonowało do 24 czerwca 2019 r.)
18	Niepubliczne Przedszkole "Kubuś"
19	Przedszkole Niepubliczne "Nadzieja" Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia" w Walendowie
20	Przedszkole Niepubliczne Sióstr Rodziny Maryi w Kostowcu
21	Niepubliczne Przedszkole "Bajkowy Lasek" w Starej Wsi
22	Przedszkole Niepubliczne "7 krasnoludków" w Młochowie
23	Opiekun dzienny w Nadarzynie
24	Żłobek "Alicja" w Rozalinie
25	Klub Dziecięcy "Bajkowy lasek" w Starej Wsi
26	Szkoła Muzyczna w Nadarzynie

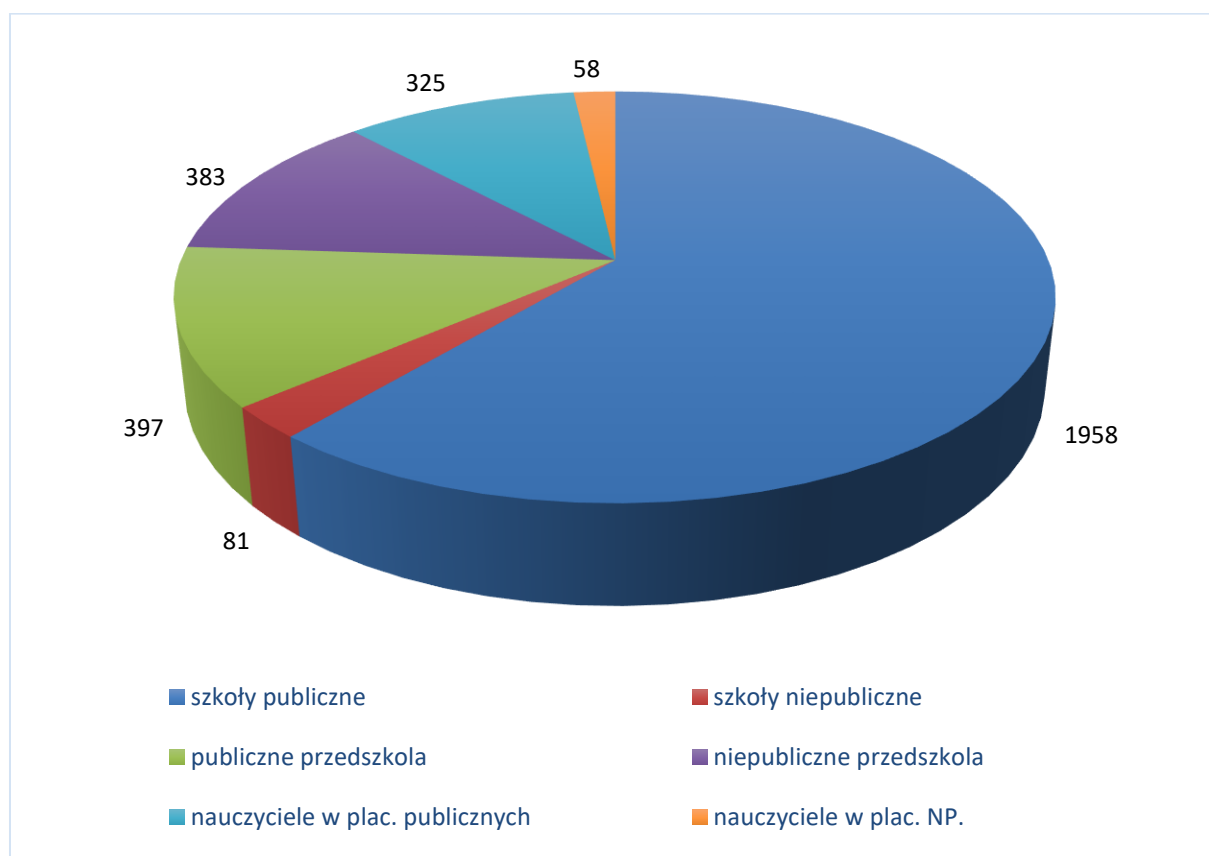
Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Z kolei w placówkach niepublicznych uczyło się w sumie 464 uczniów, z czego 81 to byli uczniowie szkół, a pozostałe 383 – wychowankowie przedszkoli (w tym 56 sześciolatków). Pieczę nad nimi powierzono 58 nauczycielom. Łącznie zatem w roku szkolnym 2019/2020 w gminie Nadarzyn 383 nauczycieli prowadziło naukę dla

2 819 dzieci, w tym 160 sześciolatków, przy czym do samych szkół uczęszczało w sumie 2 039 uczniów, a do przedszkoli – 780 dzieci.

Gmina Nadarzyn w ramach realizacji przepisów prawa oświatowego organizuje pomoc materialną dla uczniów m.in. poprzez dowóz lub refundację rodzicom wydatków związanych z dowożeniem do szkół uczniów niepełnosprawnych oraz uczniów szkół podstawowych zamieszkałych w znacznym oddaleniu od szkół (w 2019 r. na ten cel wydatkowano ponad 760 000 zł); wspomagano uczniów w formie stypendiów szkolnych i zasiłków szkolnych (w 2019 roku złożono 9 wniosków o stypendium szkolne, kwota stypendium wynosiła od 120 zł do 248 zł, w zależności od miesięcznego dochodu rodziny); udzielono wsparcia w zakresie zakupu podręczników w ramach rządowego programu "Wyprawka szkolna" dla uczniów niepełnosprawnych; z rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” skorzystało 40 wychowanków szkół i placówek oświatowych zamieszkujących gminę Nadarzyn (dzieci otrzymywały w szkole ciepłe posiłki).

Wykres 23. Liczba uczniów i nauczycieli w publicznych i niepublicznych placówkach oświatowych w r. sz. 2019/2020

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Tabela 5. Placówki oświatowe w gminie na koniec w 2019 r. wraz z liczbą wychowanków i nauczycieli

Lp.	Skrócona nazwa placówki ⁵	Liczba uczniów		Liczba nauczycieli
			w tym 6-latków	
PUBLICZNE				
1	SP Nadarzynie	685	-	84
2	SP w Kostowcu	156	-	30
3	SP w Woli Krakowiańskiej	116	-	29
4	SP w Młochowie	176	-	28
5	ZSP w Ruścu - SP	533	-	80 (łącznie z PP)
6	LO w Nadarzynie	292	-	44
7	PP w Nadarzynie	125	39	16
8	PP w Młochowie	75	0	8
9	PP w Wolicy	50	14	6
10	ZSP w Ruścu - PP	147	51	w/w
Ogółem		2 355 w tym szkoły -1958 PP - 397	104	325
NIEPUBLICZNE				
11	NSP „Pitagoras” w Nadarzynie	81	-	20
12	PN "Małuch"	90	22	9
13	PN "Smyk"	62	13	5
14	PN "Jupik"	76	7	7
16	PN "Kubuś"	47	3	5
17	PN "Nadzieja" w Walendowie	8	0	3
18	PN Sióstr w Kostowcu	47	7	4
19	PN "Bajkowy Lasek"	32	2	3
20	PN "7 krasnoludków"	21	2	2
Ogółem		464 w tym szkoły – 81 NP - 383	56	58
Razem (publiczne i niepubliczne)		2 819	160	383

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

⁵ Nie uwzględnia niepublicznej Szkoły Muzycznej w Nadarzynie.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 marca 2019 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe w 2019 r., publicznym i niepublicznym szkołom udzielono na ten cel dotacji w łącznej wysokości 133 208,26 zł.

Środki niezbędne na realizację zadań oświatowych, w tym na kształcenie, wychowanie, opiekę oraz bieżące utrzymanie szkół i placówek oświatowych pokrywane są z dochodów gminy. W 2019 r. wydatki na oświatę - w tym również gminny żłobek, Ognisko „Tęcza” wyniosły 39 160 591 zł (co stanowiło niemal 37 % wydatków bieżących gminnego budżetu). W 2019 r. subwencja oświatowa dla gminy Nadarzyn wyniosła 18 667 480,00 zł co oznacza, że zabezpieczyła wydatki oświatowe tylko w ok. 49 %. Do wydatków bieżących na oświatę należy doliczyć także wydatki majątkowe – w 2019 r. była to kwota prawie 780 tys. zł.

2.9. KULTURA

Głównymi instytucjami prowadzącymi działalność kulturalną w gminie Nadarzyn są **Nadarzyński Ośrodek Kultury (NOK)** oraz **Biblioteka Publiczna Gminy Nadarzyn**. Nadarzyński Ośrodek Kultury powstał w 1999 roku i od 2002 roku mieści się w zabytkowym budynku przy Placu Poniatowskiego 42 w Nadarzynie. Poprzez realizację zadań w dziedzinie wychowania, edukacji i upowszechniania kultury oraz komunikacji społecznej NOK wspiera i inicjuje aktywność kulturalną mieszkańców gminy, a także edukuje lokalną społeczność, wykorzystując przy tym najnowsze technologie. NOK jest nowoczesną instytucją działającą na polach plastyki, filmu, teatru, tańca, literatury, edukacji kulturalnej i kulturalno-społecznej.

Ośrodek Kultury w Nadarzynie współpracuje z lokalnymi mediami (Wiadomości Nadarzyńskie – miesięcznik wydawany przez Gminę Nadarzyn; Co? Gdzie? Kiedy? – na Mazowszu; iTV Nadarzyn; WPR). Ważnym ogniwem działalności NOK-u jest współpraca na zasadzie realizowania pomysłów, promowania działalności, organizowania i współorganizowania imprez z lokalnymi działaczami i aktywistami.

Działalność NOK-u nie ogranicza się do siedziby placówki. Imprezy organizowane są na stadionie, w parku w Młochowie, na boisku w Wolicy, w rynku w Nadarzynie oraz w świetlicach wiejskich. W strukturze Ośrodka działa pięć świetlic: w Młochowie, Urzucie, Rozalinie, Parolach i Wolicy. Są to miejsca służące ogółowi mieszkańców, przyjazne dzieciom, młodzieży oraz dorosłym.

Działalność merytoryczna NOK adresowana jest do odbiorców w różnym wieku, o różnych potrzebach i zainteresowaniach. Celem jest rozwijanie i zaspokajanie potrzeb

kulturalnych mieszkańców, prowadzenie różnych form edukacji kulturalnej i wychowania poprzez sztukę oraz upowszechnianie i promocja kultury lokalnej.

Zajęcia, sekcje, kluby, zespoły prowadzone są przez instruktorów zatrudnionych w NOK. Odbywają się m.in. zajęcia taneczny mix (elementy teatru tańca, taniec jazzowy), zajęcia baletowe, zajęcia ceramiczno-plastyczne, plastyka dla dużych i małych, pracownia modelarska, Akademia Rękodzieła dla dorosłych, Warsztaty Fotograficzne, Malarstwo dla dorosłych; dzieci mogą uczestniczyć w warsztatach filozoficznych oraz w zajęciach skierowanych na kreatywne rozwiązywanie problemów - Destination Imagination - Oczyma Wyobraźni. W NOK działa również Zespół wokально-instrumentalny NOK PĘD BAND oraz NOK! Teatr.

W ramach NOK od 2015 roku działa **Uniwersytet Trzeciego Wieku, który posiada różnorodną ofertę programową dla swoich studentów. Od poniedziałku do piątku odbywają się zajęcia m.in. z języka angielskiego, zajęć komputerowych, „Akademii Pamięci”, zajęć artystycznych, malarstwa, gimnastyki, jogi, Tai Chai czy zumbi.** Poza tym cyklicznie prezentowane są otwarte spotkania i wykłady na wybrane tematy jak np. „Warsztaty pozytywnego myślenia”, „Teraz czas na mnie”, oraz organizowane są zajęcia teatralne czy wyjazdy do ciekawych miejsc w kraju. **W roku akademickim 2018/2019 w zajęciach dla seniorów wzięło udział 105 osób, w tym 20 mężczyzn i 85 kobiet.** Prowadzone były stałe zajęcia, m.in. komputerowe (54 spotkania), język angielski (53 spotkania), zajęcia artystyczne z Markiem (24 spotkania), gimnastyka (40 spotkań) oraz Tai chi (35 spotkań).

Wśród pozostałej aktywności NOK na uwagę zasługują m.in. organizowanie spotkań i warsztatów dla pań z Kół Gospodyń Wiejskich. **W latach 2019 i 2020 NOK realizował następujące projekty kulturalne, edukacyjne i promocyjne:**

1) **KUŹNIA KREATYWNOŚCI** - Program finansowany ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego; okres realizacji: 01.09.2020 – 15.12.2020; odbiorcy – 16-osobowa grupa dzieci w wieku 7-16 lat pochodząca ze środowiska zagrożonego problemami społecznymi; w programie: warsztaty cyrkowe, warsztaty teatralne, warsztaty asertywności, warsztaty profilaktyczne, warsztaty muzyczne, warsztaty filozoficzne, wyjazd do Centrum Edukacyjnego „Cuda i Wianki” w Kicinach, wyjazd do Hula Kula, spotkanie z Mikołajem. Łącznie 50 godzin warsztatów.

- **AKCJA ANIMACJA 2019** – wakacyjny program plenerowych zajęć dla mieszkańców gminy Nadarzyn, w tym m.in.: spektakle dla dzieci, występ cyrkowca, sensoplastyka, wakacje z logiką, wakacyjna szkoła przetrwania – Survival Race, warsztaty samoobrony, nauka alfabetu Morse’a, pokaz chemiczno-fizyczny, warsztaty florystyczne, wakacyjne spotkanie z historią - Powstanie Warszawskie.

- 2) **EDUKACJA MUZYCZNA** – w ramach której odbywają się "Spotkania z muzyką" - Filharmonia Narodowa w Szkołach. "Spotkania z muzyką" odbywają się w szkołach podstawowych w Nadarzynie, Ruścu, Woli Krakowiańskiej, Młochowie, Kostowcu oraz Liceum Ogólnokształcącym. Koncerty są finansowane przez Nadarzyński Ośrodek Kultury.
- 3) **GALERIA 51m2** – projekt mający na celu popularyzację sztuki poprzez organizację wystaw twórczości różnorodnych artystów.
- 4) **GRUPA BIEDRONKI** – organizacja warsztatów, przedstawień i zajęć teatralnych i kabaretowych.
- 5) **KINO NOKOWE** – organizacja pokazów filmów i dyskusji;
- 6) **NOK PĘD BAND** – zespół muzyczny działający przy NOK;
- 7) **NOK! TEATR** – działający przy NOK teatr amatorski, który co pewien czas wystawia sztuki dla widzów. Samorząd Województwa Mazowieckiego przyznał dofinansowanie w kwocie 9200 zł na pokrycie kosztów realizacji przedstawienia teatralnego pt. "Baba Chanel" w wykonaniu NOK! TEATR.
- 8) **SENIORZY NA START** - program realizowany ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego przez Towarzystwo Teatralne „Kurtyna”, w ramach którego odbywają się różnorodne spotkania adresowane do seniorów z gminy Nadarzyn m.in. warsztaty (artystyczne, filmowe, aktywności społecznej), imprezy plenerowe czy wyjazdu do kina lub teatru. Projekt ma na celu pomoc seniorom w stworzeniu formalnych struktur ich lokalnej działalności.
- 9) **zaPARKuj w MŁOCHOWIE** – program cyklu koncertów plenerowych wsparty przez Zarząd Województwa Mazowieckiego w ramach Strategii Rozwoju Kultury w województwie mazowieckim na lata 2015-2020.

W latach 2019-2020 w ramach powyższych projektów oraz statutowej działalności NOK zrealizowano wiele przedsięwzięć kulturalnych, edukacyjnych i promocyjnych, których spis przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 6. Wydarzenia zrealizowane przez NOK w l. 2019-2020

<i>l.p.</i>	<i>Wydarzenie</i>	<i>Data</i>
1	Salon poezji K40: Agnieszka Osiecka „Sztuczny miód”	15.11.2020
2	Salon poezji K40: „PIAF” Czyta Magdalena Warzecha	18.10.2020
3	Wernisaż: Słoneczne malarstwo wystawa prac studentów UTW	17.10.2020
4	NOK! Teatr „Baba Chanel” Nikolaja Kolady	10.10.2020
5	MAŁA ZAGŁADA” W KINIE NOKOWYM	09.10.2020
6	Mazowsze w Koronie: „Barokowe odcienie lutni”	27.09.2020

7	Kino Nokowe: „Cud nad Wisłą”	25.09.2020
8	Narodowe czytanie: „Balladyna”	05.09.2020
9	Kino plenerowe: "Zegar czarnoksiężnika" w reżyserii Eli Rotha	29.08.2020
10	Hetman dla seniorów: Eko warsztaty szycia toreb na owoce i nie tylko	27.08.2020
11	Hetman dla seniorów: Eko warsztaty szycia toreb na owoce i nie tylko	20.08.2020
12	Smykofonia na Mazowszu: Koncert plenerowy w Parolach	08.08.2020
13	Kino plenerowe: "Jutro będziemy szczęśliwi" w reżyserii Hugo Gelin	25.07.2020
14	Wakacje w NOK	07-08.2020
15	Wakacje w Parolach: warsztaty twórcze	07-08.2020
16	Wakacje w Urzucie: warsztaty twórcze	07-08.2020
17	Wakacje w Rozalinie: warsztaty twórcze	07-08.2020
18	Darcie pierza, nie kotów, czyli Dzień Kobiet w NOK: Prezentacja mieszkańek gminy Nadarzyn	07.03.2020
19	Salon Poezji K40: „Kwiaty Polskie”	01.03.2020
20	Ptaki niebieskie... i w innych kolorach: Wystawa fotografii Stefana Kłosiewicza	29.02.2020
21	Smykofonia na Mazowszu „Muzzle”	29.02.2020
22	A miał być cud: Spektakl z piosenkami Agnieszki Osieckiej	02.02.2020
23	Teatrzyk w walizce: „Calineczka na marionetki i fortepian”	26.01.2020
24	Salon Poezji K40 „Cohen”	26.01.2020
25	Koncert Czesława Mozila i NOK PĘD BAND: Grajkowie Przyszłości	19.01.2020
26	Galeria 51m2: Krzywe jest piękne - wystawa prac uczestników zajęć ceramicznych świetlic NOK.	18.01.2020
27	Kino Nokowe: "Jak pies z kotem" i Bożena Stachura w Kinie Nokowym	17.01.2020
28	Nadarzyn gra z WOŚP!!! "28. Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy"	12.01.2020
29	Orszak Trzech Króli: ""Cuda, cuda ogłaszają"	06.01.2020
30	Salon Poezji K40: Przy wigilijnym stole. Wiersze o świętach i kolędy	15.12.2019
31	Mikołajki w NOK: W programie spotkanie z Mikołajem i zabawy animacyjne	08.12.2019
32	NOK!Teatr: Spektakl "Baba Chanel"	01.12.2019
33	Kino Nokowe: „Zjadanie zwierząt” i Dariusz Gzyra w Kinie Nokowym	29.11.2019
34	NOK!Teatr: Premiera spektaklu "Baba Chanel"	23.11.2019
35	Salon Poezji K40: Bal w Operze	17.11.2019
36	Dzień Seniora w Parolach	16.11.2019
37	Narodowe Święto Niepodległości	11.11.2019
38	Salon Poezji K40: „Szarp Pan bas”, czyli Starsi Panowie cz. II	27.10.2019
39	Wolnym być... niezależny plakat kulturalny 1980 - 1989	26.10.2019
40	Users w Kinie Nokowym	25.10.2019
41	Smykofonia na Mazowszu: Zwierzątkowo	19.10.2019
42	Koncert zespołu El Salsero	17.10.2019

43	Teatrzyk w walizce: "Baśń o leciutkiej królewnie"	06.10.2019
44	Salon Poezji K40: "Hej, chłopcy, bagnet na broń!"	29.09.2019
45	Koncert Gordonowski, czyli interaktywne zabawy z muzyką	22.09.2019
46	Gala wręczenia Perł Kultury, Nauki i Sztuki Gminy Nadarzyn	08.09.2019
47	Narodowe Czytanie	07.09.2019
48	zaPARKuj w MŁOCHOWIE	07.09.2019
49	Akcja Animacja 2019	07.09.2019
51	XI Piknik Rodzinny: Teren przy Kościele św. Klemensa w Nadarzynie Życia (współorganizacja)	16.06.2019
52	20 urodziny NOK: Stanisław Tym w programie „Mieszanka firmowa”	15.06.2019
53	"Album rodzinny" - spektakl muzyczno - kabaretowy: Uroczyste zakończenie roku akademickiego UTW	09.06.2019
54	Dzień Dziecka: Świetlica NOK w Młochowie	01.06.2019
55	Piknik z okazji Dnia Dziecka: Świetlica NOK w Wolicy	31.05.2019
56	Wycieczka	26.05.2019
57	Zatracając się w tańcu	18.05.2019
59	Koncert Markowy Akord(eon)	07.04.2019
60	Salon poezji K40: "Makbet"	07.04.2019
61	Teatr Na Pustej Podłodze: „Romans z pajacem”	06.04.2019
62	"Z jednej gliny": wystawa ceramiki Ewy Fabiańskiej, Katarzyny Przyweckiej, Zoriki Guzowskiej	06.04.2019
63	Akcja Żonkile w Kinie Nokowym	05.04.2019
64	42. Konkurs recytatorski „WARSZAWSKA SYRENKA”	26.03.2019
66	Naukowe popołudnie: dla dzieci w wieku 4 - 14 lat	24.03.2019
67	Dominika Gnatk w Kinie nokowym	15.03.2019
68	Magdalena Schejbal, Ewa Telega w Salonie Poezji K40	10.03.2019
69	Darcie Pierza, nie kotów, czyli Dzień Kobiet w NOK	09.03.2019
70	Spektakl Akompaniator: Edyta Olszówka i Piotr Polk	03.03.2019
71	Teatrzyk w walizce	24.02.2019
72	Warsztaty filozoficzne dla dzieci 5-7 lat	24.02.2019
73	Jak malowałby Chełmoński gdyby żył w XXI wieku? - Wystawa	23.02.2019
74	Koncert Gordonowski: Z cyklu Koncerty dla Dużych i Małych	17.02.2019
75	Salon Poezji K40: Wiktor Zborowski	17.02.2019
76	Wyjazd na przedstawienie Wesele Figara	16.02.2019
77	„ŻALANASZ” I Marcin Sauter w Kinie Nokowym	15.02.2019
78	Bal Karnawałowy	02.02.2019
79	Zimowe Warsztaty Artystyczne	28.01.2019
80	Warsztaty UTW	25.01.2019
81	Musical „Piotruś Pan” : Z cyklu Koncerty dla Dużych i Małych	20.01.2019

82	Warsztaty filozoficzne dla dzieci 5-7 LAT: Dlaczego chcemy życia bezpiecznego?	20.01.2019
83	Salon poezji K40: Adam Mickiewicz „Pan Tadeusz”	20.01.2019
84	Animacje Tomasza Duckiego w kinie Nokowym	18.01.2019
85	WOŚP	13.01.2019
86	Orszak Trzech Króli	06.01.2019

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Biblioteka Publiczna Gminy Nadarzyn zajmuje się zaspokajaniem potrzeb czytelniczych mieszkańców oraz gromadzeniem materiałów dotyczących regionu, a także stanowi lokalne centrum informacji. Biblioteka działa w ogólnopolskiej sieci bibliotek publicznych. Jako samorządowa instytucja kultury posiada osobowość prawną: wpisana jest do Rejestru instytucji kultury, prowadzonego przez Urząd Gminy Nadarzyn pod nr 1. **Sieć placówek bibliotecznych w granicach administracyjnych gminy Nadarzyn tworzą: Biblioteka Główna w Nadarzynie z Wypożyczalnią dla dorosłych i Oddziałem dla dzieci oraz Filia w Młochowie.** Zgodnie z zapisami ustawy o bibliotekach do podstawowych zadań BPGN należy: gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych, udostępnianie zbiorów oraz prowadzenie działalności informacyjnej.

Podstawę działania BPGN stanowią jej zbiory biblioteczne - zawierające zarówno literaturę piękną, dzieła niebeletrystyczne jak i publikacje ze wszystkich dziedzin wiedzy przeznaczone dla odbiorców ze wszystkich grup wiekowych: dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Bogaty i stale uzupełniany jest księgozbiór popularnonaukowy, w skład którego wchodzi zbiór słowników przedmiotowych i ogólnych, najnowsze edycje encyklopedii, opracowania i kompendia z różnych dziedzin wiedzy (psychologia, filozofia, religioznawstwo, socjologia, polityka, ekonomia, prawo, fizyka, chemia, matematyka, biologia, medycyna, sztuka, sport, nauka o literaturze, geografia, historia). Oprócz książek biblioteka gromadzi również czasopisma i tzw. zbiory specjalne, czyli filmy dla dzieci i dorosłych, audiobooki, multimedia edukacyjne. Wciąż powiększa się oferta książek obcojęzycznych, cieszących się rosnącym zainteresowaniem. Na miejscu, w Oddziale dla Dzieci i w Filii w Młochowie można skorzystać z gier planszowych.

Biblioteka gromadzi różnorodne dokumenty dotyczące gminy. Są to głównie: roczniki prasy lokalnej, publikacje związane z Nadarzynem oraz pozycje wydawane przez mieszkańców gminy.

W bibliotece odbywają się liczne lekcje biblioteczne, głośne czytanie bajek i konkursy. Ważnym zadaniem biblioteki jest dostarczenie czytelnikowi źródła informacji. Biblioteka upowszechnia więc lokalną informację społeczno-kulturalną, prezentuje

zróżnicowane formy usług ukierunkowane m.in. na dzieci i młodzież, osoby bezrobotne, ludzi starszych, mniejszości etniczne, hobbystów, organizuje wystawy, imprezy okolicznościowe, koncerty, spotkania autorskie, spotkania z ciekawymi ludźmi, zajmuje się także promocją gminy, jej walorów, osobliwości, folkloru, historii i dnia dzisiejszego. Od 2010 roku Biblioteka posiada katalog zbiorów dostępny w Internecie.

Stan zbiorów Biblioteki Publicznej Gminy Nadarzyn na koniec 2019 roku wyniósł: 39 648 woluminów (w 2018 r. 33 861) oraz 3612 jednostek zbiorów specjalnych (w 2018 r. 3382), w tym 1200 audiobooków (1153 w 2018 r.). Pozyskiwanie nowych wydawnictw następowało poprzez zakup ze środków budżetowych, dotacji celowych z MKiDN oraz drogą darów przekazywanych na rzecz biblioteki.

W sieci nadarzyńskich bibliotek w 2019 r. zarejestrowanych było 2794 osoby (2751 w 2018 r.). Czytelnicy wypożyczyli 38 228 woluminów na zewnątrz oraz 4828 na miejscu. Zbiorów specjalnych wypożyczono 5622 jednostki, w tym 1790 audiobooków. **Aktywność nadarzyńskiej publiczności czytelniczej w 2019 r. wyraźnie się zwiększyła w stosunku do roku poprzedniego i wyniosła 26 wypożyczeń na 1 użytkownika (o 9 wypożyczeń więcej niż w 2018 r.).**

Tabela 7. Działalność Biblioteki Publicznej Gminy Nadarzyn w liczbach

	2018	2019
ZBIORY		
Woluminy (ogółem)	33 861	39 648
zbiory specjalne	3382	3612
w tym audiobooki	1153	1200
CZYTELNICTWO		
Ilość zarejestrowanych czytelników	2751	2794
wypożyczenia na zewnątrz		38228
wypożyczenia na miejscu		4828
wypożyczenia. zbiorów specjalnych		5622
w tym audiobooków		1790
wskaźnik czytelnictwa	17 wypożyczeń / 1 użytkownika	26 wypożyczeń / 1 użytkownika

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Współczesna informacyjna oferta biblioteczna, poza tradycyjnym udostępnianiem zbiorów uwzględnia m.in. usługi elektroniczne – przez stanowiska komputerowe oraz bezprzewodowy dostęp do Internetu poprzez HotSpot, choć ta forma udostępniana wydaje się w 2019 r. tracić na atrakcyjności. W 2019 r. odnotowano 803 osoby korzystające w bibliotece z Internetu, tj. o 333 mniej w porównaniu z rokiem ubiegłym.

W zakresie świadczenia e-usług Biblioteka Publiczna Gminy Nadarzyn umożliwia m.in. dostęp on-line do katalogu elektronicznego w systemie bibliotecznym MATEUSZ; możliwość zdalnej rezerwacji materiałów bibliotecznych; otrzymywanie powiadomień SMS-owych o oczekujących książkach oraz powiadomień e-mailowych o nadchodzących terminach zwrotu; dostęp on-line do Cyfrowej Wypożyczalni Publikacji Naukowych ACADEMICA (książek i czasopism naukowych – ponad pół miliona obiektów); dostęp do platformy e-learningowej oferującej zdalne kursy językowe i hobbystyczne czy też dostęp do portalu MegaMatma gromadzącego wiedzę z matematyki przydatną na każdym poziomie edukacji; dostęp do platformy Legimi liczącej 50 000 tysięcy tytułów ebooków i audiobooków (w 2019 r. biblioteka wydała 474 kody do miesięcznego korzystania dla 141 użytkowników, którzy wypożyczyli 3 973 pozycje, w tym 711 audiobooków).

Biblioteka prowadziła również działalność edukacyjno-kulturalną poprzez szeroko pojętą edukację czytelniczną i medialną, organizowanie lekcji bibliotecznych, warsztatów, pogadanek, wystaw edukacyjnych, spotkań ze specjalistami i innymi formami wspierającymi zdobywanie wiedzy. Biblioteka współpracuje z przedszkolami publicznymi i prywatnymi na terenie gminy, ze szkołami oraz GOPS (Sekcja Pomocy Środowiskowej np. *biblioteka na telefon* i Sekcja Wsparcia Rodziny „Ognisko Tęcza”). W zależności od wieku i zainteresowań biblioteka organizuje zróżnicowane zajęcia, takie jak: lekcje biblioteczne, spotkania autorskie, warsztaty czy głośne czytanie. W czasie trwania ogólnopolskiego strajku nauczycieli, NOK i BPGN zorganizowały alternatywne warsztaty dla chętnych dzieci, podczas których przebywały one pod opieką i ciekawie spędzały czas. **Ogólnie w 2019 r. odbyło się 100 zajęć i imprez czytelnicznych dla 1470 dzieci i młodzieży z Nadarzyną i okolic.**

Również oferta dla dorosłego czytelnika zawiera m.in. różnorodne spotkania (w 2019 roku odbyło się 44 spotkania, w których udział wzięło 477 osób).

Poza działalnością promującą czytelnictwo biblioteka uczestniczy również w niestandardowych działaniach, takich jak np. wystawy, współpraca z urzędem skarbowym w celu ułatwienia mieszkańcom rocznego rozliczenia podatkowego, czy organizacja spotkań entuzjastów gier planszowych (w 46 niemal spotkaniach uczestniczyło łącznie 457 osób). Biblioteki wzięła udział w wielu programach, projektach i akcjach, m.in.:

- „**Moja e-bibliotek@ liderem informatyzacji na Mazowszu**” - celem głównym projektu było zwiększenie wykorzystania e-usług bibliotecznych pośród czytelników i bibliotekarzy w województwie mazowieckim.
- Program Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Priorytet 1: **Zakup nowości wydawniczych do bibliotek publicznych** - w ramach otrzymanej dotacji w kwocie 17 400,00 zł nadarzyńska biblioteka zakupiła 710 woluminów.
- **Projekt Instytutu Książki – Dyskusyjne Kluby Książki** (realizowany przy wsparciu finansowym i merytorycznym Instytutu Książki, za pośrednictwem wojewódzkich bibliotek publicznych). W 2019 r. odbyło się 14 spotkań klubowych, w których uczestniczyło łącznie 131 osób, ponadto zorganizowano 2, otwarte dla nadarzyńskiej publiczności czytelniczej spotkania z pisarzami: Marcinem Kydryńskim i Szymonem Hołownią.
- „**Biblioteka na telefon**”, w ramach projektu biblioteka nieodpłatnie dostarcza książki oraz inne zbiory osobom starszym bądź niepełnosprawnym. Program realizowany jest w ramach programu grantowego Fundacji Santander „Tu mieszkam, tu zmieniam” i skorzystało z niego 246 osób.
- **Narodowe Czytanie 2019** - Biblioteka wraz z Urzędem Gminy Nadarzyn, Nadarzyńskim Ośrodkiem Kultury, Nadarzyńskim Szczepem Wataha im. Żołnierzy Wyklętych oraz Przedsiębiorstwem Usługowym „Hetman” zorganizowała obchody Narodowego Czytania, które patronatem objęła Para Prezydencka. Podczas wydarzenia czytana była „Katarzynka” – nowela Bolesława Prusa.
- **Tydzień Bibliotek** – ogólnopolska akcja promowania czytelnictwa, bibliotek i bibliotekarzy przebiegająca pod auspicjami Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Biblioteka Publiczna Gminy Nadarzyn posiada filię biblioteczną w Młochowie i punkt biblioteczny w Rozalinie. Poniższa tabela zawiera wykaz placówek kulturalnych funkcjonujących w gminie.

Tabela 8. Placówki kulturalne w gminie w 2019 roku

l.p.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Nadarzyński Ośrodek Kultury	Pl. Poniatowskiego 42, 05-830 Nadarzyn
2.	Biblioteka Publiczna Gminy Nadarzyn	Pl. Poniatowskiego 42, 05-830 Nadarzyn
3.	Biblioteka Publiczna Gminy Nadarzyn – Filia Młochów	ul. Mazowiecka 5c, 05-831 Młochów

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Ważną funkcję w popularyzowaniu działalności kulturalnej w gminie odgrywa także **Orkiestra Ochotniczej Straży Pożarnej Nadarzyn** uważana za jedną z najlepszych orkiestr dętych w Polsce i Europie co potwierdzają liczne nagrody i wyróżnienia przyznawane podczas festiwali i konkursów, w których brała udział. Muzycy występują zarówno w salach koncertowych, jak i w dynamicznych pokazach musztry paradnej. Zespół koncertuje nie tylko w kraju, ale również za granicą. Ma na swoim koncie występy m.in. we Włoszech, Niemczech, Grecji, Bułgarii, Czechach, na Malcie i na Ukrainie, w Chinach, Nowym Jorku, Wietnamie, Australii i Tasmanii.

Orkiestra występowała w popularnych programach "Jaka to melodia", „Kawa czy Herbata” „Pytanie na śniadanie”, a także brała udział w nagraniach popularnej reklamy telewizyjnej (Bez VAT). W dorobku ma nagrane sześć płyt CD.

W Orkiestrze realizuje swoje muzyczne pasje ponad pięćdziesiąt osób w różnym wieku, zarówno dorośli, wykonujący na co dzień zawody niezwiązane z muzyką, jak i studenci oraz uczniowie szkół podstawowych i średnich. Opiekę merytoryczną nad osobami, które rozpoczynają naukę gry na instrumentach, sprawują muzycy z Orkiestry Reprezentacyjnej Wojska Polskiego. Nauka gry oraz instrumenty muzyczne udostępniane są nieodpłatnie.

Orkiestra OSP Nadarzyn jest laureatem odznaczenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Zasłużony dla Kultury Polskiej” z 2008 roku.

2.10. SPORT

Upowszechnianiem i rozwojem kultury fizycznej oraz koordynowaniem działań sportowych i rekreacyjnych na terenie gminy zajmuje się Gminny Ośrodek Sportu, który współpracuje w tym zakresie z Urzędem Gminy, Nadarzyńskim Ośrodkiem Kultury, klubami sportowymi: GLKS Nadarzyn i LKS „Orzeł” Nadarzyn, Szkolnym Związkiem Sportowym oraz szkołami z terenu gminy. GOS jest także animatorem aktywnych form wypoczynku dla mieszkańców gminy.

Baza sportowa gminy Nadarzyn obejmuje kilka obiektów sportowych z nowoczesnym zapleczem technicznym. Jednym z tych obiektów jest stadion piłkarski przy ul. Żółwińskiej (może pomieścić 900 osób), posiadający bardzo dobrze przygotowaną płytę boiskową oraz boczne boisko treningowe. Boisko główne stanowi bazę treningową i miejsce rozgrywek piłkarskich drużyn GLKS Nadarzyn.

Drugim obiektem sportowym jest hala widowiskowo-sportowa, znajdująca się przy Liceum Ogólnokształcącym (ul. Żółwińska), oddana do użytku w październiku 2002 roku. Hala o powierzchni 1340 m² posiada trybuny z miejscami siedzącymi

dla 300 osób a w jej bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się: sala korekcyjna, sala do aerobiku, siłownia, szatnie, sauna, pomieszczenia socjalne i kawiarenka. W 2007 roku oddano do użytku trzeci obiekt sportowy, który powstał przy Szkole Podstawowej w Nadarzynie (ul. Sitarskich 4). Jest to nowoczesna hala sportowa wraz z zapleczem oraz boiskami (do koszykówki, piłki nożnej oraz kortem tenisowym).

W 2012 roku, w ramach projektu Moje Boisko – Orlik powstały kompleksy boisk sportowych w Kostowcu i Ruścu. W skład kompleksów wchodzi: boisko ze sztuczną trawą do piłki nożnej oraz boisko wielofunkcyjne. Z kolei **od 5 czerwca 2019 r.** na podstawie Uchwały Nr X.111.2019 Rady Gminy Nadarzyn w sprawie nadania statutu Gminnego Ośrodka Sportu – **działa lokal sekcji strzelecko-obronnej w Rozalinie.**

Z obiektów sportowych oprócz uczniów miejscowych szkół korzystają działające na terenie gminy kluby sportowe, odbywają się na nich liczne zawody i turnieje, różnorodne zajęcia np. aerobiku, wynajmowane są one także na prywatną rekreację przez mieszkańców gminy Nadarzyn.

Oprócz wspomnianych już obiektów sportowych zlokalizowanych na terenie gminy, wymienić należy **szkolne sale gimnastyczne w Woli Krakowiańskiej, Młochowie, Kostowcu, Ruścu oraz kompleksy rekreacyjno-sportowe z boiskami do piłki nożnej lub siatkowej w Wolicy, Strzeniówce i Starej Wsi. Osobną, ale istotną pozycję, stanowi prywatny kompleks sportowo-rekreacyjny pn. Ośrodek Medincus Kajetany, oferujący m.in. jazdę konną, tenis ziemny, kręgielnię oraz boiska do piłki nożnej i siatkówki.**

Wykaz istniejących obiektów sportowo-rekreacyjnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie (2019)

l.p.	nazwa placówki	adres placówki
1	Stadion Sportowy Gminnego Ośrodka Sportu	ul. Żółwińska 20, 05-830 Nadarzyn
2	Hala widowisko-sportowa GOS przy Gimnazjum	ul. Żółwińska 41, 05-830 Nadarzyn
3	Obiekty sportowe GOS przy SP w Nadarzynie	ul. Sitarskich 4, 05-830 Nadarzyn
4	Boiska „Orlik 2012” w Ruścu	Rusiec, ul. Górna, 05-830 Nadarzyn
5	Boiska „Orlik 2012” przy SP w Kostowcu	ul. Matki M F Dymman 5, 05-831 Kostowiec
6	Lokal Sekcji Strzelecko-Obronnej	Ul. Młochowska 59, 05-831 Rozalin
7	Sala Gimnastyczna przy SP Wola Krakowiańska	Wola Krakowiańska 22, 05-831 Młochów

8	Sala Gimnastyczna i boisko ze sztuczną nawierzchnią przy SP Młochów	ul. Mazowiecka 46, 05-831 Młochów
9	Sala Gimnastyczna i hala sportowa przy ZSP Rusiec	Rusiec, ul. Górna, 05-830 Nadarzyn
10	Ośrodek Medincus Kajetany	ul. Mokra 1, 05-830 Nadarzyn

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Gminny Ośrodek Sportu w Nadarzynie i finansowane za jego pośrednictwem sekcje rekreacyjno-sportowe w latach 2014-2019 prowadziły działalność organizacyjną i koordynacyjną, przede wszystkim w zakresie: organizacji imprez rekreacyjno-sportowych i okolicznościowych; współorganizacji zajęć treningowych i rozgrywek sekcji klubów sportowych; organizacji zawodów i rozgrywek szkolnych dla szkół. **W przeciągu 2019 roku GOS w Nadarzynie zorganizował lub był współorganizatorem ponad 400 zawodów, meczów i imprez rekreacyjno-sportowych, zarówno własnych, jak i wyjazdowych.** Wśród nich największymi były m.in.

- Mecz półfinałowy o Mistrzostwo Polski Ekstraklasy Kobiet w tenisie stołowym.
- II Memoriał Janusza Grzyba Wójta Gminy Nadarzyn w piłce siatkowej dziewcząt.
- IX Nadarzyńska Majówka z Siatkówką – „Nadarzyn CUP 2019”.
- III Ogólnopolski turniej singli o puchar Serwisu DAF Walendów.
- II Gala Sportu.
- VI Memoriał Piłki Koszykowej im. Daniela Kołakowskiego i Filipa Wojcieszaka.
- Niepodległościowy Turniej o Puchar Prezesa Mazowiecko-Warszawskiego Związku Piłki Siatkowej.
- Mikołajkowe Ogólnopolskie Turnieje Mini Piłki Siatkowej.
- Dożynki – Msza Polowa.
- Festiwal „Pełnia Barw” impreza rekreacyjno-sportowa współorganizowana ze Stowarzyszenie ProAktywni.
- „Bieg po sprawność” impreza rekreacyjno-sportowa współorganizowana ze Stowarzyszenie Szlakiem Tęczy.

Znaczny wkład w popularyzację kultury fizycznej w gminie mają kluby i organizacje sportowe działające na jej terenie. Są to: Gminny Ludowy Klub Sportowy Nadarzyn, Ludowy Klub Sportowy „Orzeł” Nadarzyn, Polski Związek Wędkarski (Koło w Nadarzynie i Koło w Młochowie).

Stadion sportowy stanowił bazę dla pracy szkoleniowej GLKS Nadarzyn, a także dla organizacji imprez sekcji strzelecko-obronnej oraz prowadzenia zajęć wychowania fizycznego Liceum Ogólnokształcącego w Nadarzynie, a także organizacji imprez sportowo-rekreacyjnych dla mieszkańców. Na stadionie odbywały się min.: lekcje wychowania fizycznego oraz zajęcia SKS dla uczniów, zawody szkolne i międzyszkolne,

zajęcia treningowe sekcji piłki nożnej GLKS Nadarzyn, rozgrywki ligowe i mecze kontrolne sekcji piłki nożnej GLKS Nadarzyn. Organizacją zajęć treningowych i zawodów sportowych zajmowali się pracownicy etatowi stadionu GOS oraz trenerzy, instruktorzy i działacze klubowi.

Hala widowiskowo-sportowa wykorzystywana była przede wszystkim do organizacji różnego rodzaju rozgrywek - w 2019 r. odbyło się 66 zawodów, w których udział wzięło 5469 uczestników oraz ponad 2,2 tys. kibiców. Hala stanowi również bazę do zajęć szkolnych oraz treningów tenisa stołowego, piłki siatkowej, sportów walki. Obiekt był także wynajmowany komercyjnie mieszkańcom oraz zakładom pracy.

Obiekty sportowe przy SP Nadarzyn – poza lekcjami w-f w godzinach pracy szkoły podstawowej, na obiektach przeprowadzono zawody dla dziewcząt i chłopców w piłce nożnej, siatkowej, koszykowej oraz zawody lekkoatletyczne.

Z obiektów korzystają zorganizowane grupy mieszkańców gminy, osoby prywatne, a także firmy. Organizowane są mecze, turnieje oraz imprezy sportowe. W hali odbywają się próby Orkiestry Ochotniczej Straży Pożarnej z Nadarzyna przygotowującej się do koncertów. W sali fitness odbywają się zajęcia: UKS Kolarz Nadarzyn, korektywa dla dzieci, aerobic, pilates, joga oraz rehabilitacja dorosłych prowadzona przez rehabilitanta z ZOZ Nadarzyn, zajęcia zumbi oraz zajęcia dla dzieci w ramach projektu „Zdrowy kręgosłup”, prowadzone przez specjalistów.

W ramach koordynacji „sportu szkolnego” współpracowano z nauczycielami wychowania fizycznego szkół w zakresie mobilizacji uczniów do uczestnictwa w zawodach, co skutkowało udziałem reprezentacji poszczególnych szkół zarówno w zawodach gminnych, jak i w zawodach wyższych szczebli. Takie działania służyło również systematycznemu wysiłkowi uczniów i nauczycieli do należytego przygotowania się do poszczególnych imprez sportowych, a także umożliwiło wyławianie talentów w poszczególnych dyscyplinach sportowych.

W roku 2019 uczniowie Liceum Ogólnokształcącego w Nadarzynie uczestniczyli w 15 zawodach powiatowych i rejonowych, a najważniejszymi osiągnięciami były m.in.: I miejsce dziewcząt i IV chłopców w powiatowych mistrzostwach piłki siatkowej szkół ponadgimnazjalnych - sezon 2018/2019; V miejsce dziewcząt w między-powiatowych mistrzostwach piłki siatkowej szkół ponadgimnazjalnych - sezon 2018/2019; III miejsce chłopców w powiatowej piłce nożnej szkół średnich – sezon 2019 /2020; I miejsce dziewcząt i I miejsce chłopców w powiecie w drużynowym tenisie stołowym szkół średnich – sezon 2019/2020; IV miejsca dziewcząt i chłopców w mistrzostwach powiatowych – sezon 2018/2019.

Uczniowie szkół podstawowych uczestniczyli w 19 imprezach sportowych, w tym 7 organizowanych na terenie Gminy Nadarzyn i 12 wyjazdowych. Do najważniejszych osiągnięć uczniów z tej kategorii wiekowej należy zaliczyć m.in.: IV miejsce dziewcząt w finale wojewódzkim piłki siatkowej – sezon 2018/2019; I miejsce w mistrzostwach powiatu dziewcząt w piłce siatkowej i I miejsce w mistrzostwach między-powiatowych tej drużyny.- sezon 2018 /2019; I miejsce dziewcząt i I miejsce chłopców w powiatowym finale drużynowego tenisa stołowego; I miejsce dziewcząt w wojewódzkim finale piłki siatkowej LZS; IV miejsce w halowej piłce nożnej w turnieju „Mazovii”.

W 2019 r. podobnie jak w latach poprzednich organizowana była Gminna Spartakiada Szkół Podstawowych, na którą składały się: biegi przełajowe, koszykówka, warcaby, szachy, mini-piłka siatkowa, piłka nożna, piłka ręczna i lekka atletyka.

W ramach sekcji strzelecko-obronnej w 2019 roku odbyło się 12 zawodów oraz 58 treningów strzeleckich. Zawody Gminne odbywają się - w zależności od pory roku - w świetlicy w Rozalinie lub na strzelnicy przy stadionie GOS w Nadarzynie. Pojawiła się nowa kategoria „młodziki” ponieważ do sekcji zaczęły przychodzić dzieci wieku 8-14 lat. Sekcja nawiązała współpracę z Caritas Polska oraz Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, placówką wsparcia dziennego „Ognisko Tęcza” i Caritas w Nadarzynie wzięła udział w projekcie „Cztery Pory Roku z Seniosem”.

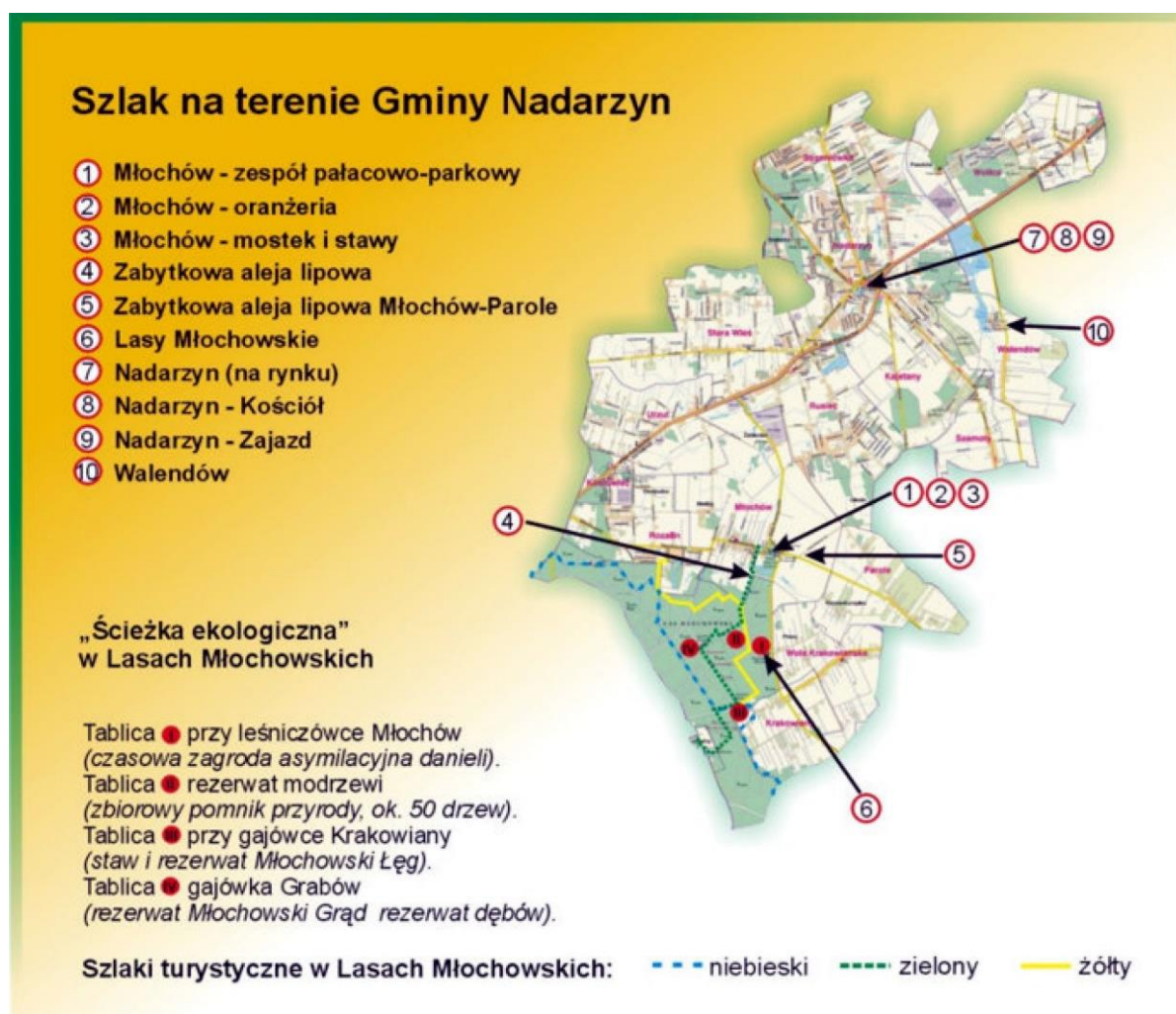
Poprzez udostępnienie boisk „Orlik 2012” w Ruścu oraz Kostowcu GOS realizował program działania na rzecz rozwoju kultury fizycznej w środowisku wiejskim skierowany w szczególności dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych, w zakresie piłki nożnej, baseball-u oraz rekreacyjno-sportowym – zajęcia w większości odbywały się pod opieką pracownika Orlika. Poza prowadzonymi na Orlikach zajęciami i treningami, organizowane były również różnorodne turnieje, mistrzostwa czy pikniki. Obydwa kompleksy w godzinach pracy szkół podstawowych w Ruścu i Kostowcu zarezerwowane były na potrzeby uczniów.

2.11. TURYSTYKA

Tereny gminy Nadarzyn położone są na obszarze atrakcyjnym pod względem **turystycznym i rekreacyjnym**. Perspektywiczne kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy stwarzają ramy przestrzenne dla jej zrównoważonego rozwoju, w tym rozwoju usług turystyczno-rekreacyjnych.

Gmina posiada także warunki sprzyjające rozwojowi agroturystyki i rolnictwa ekologicznego. Istotne znaczenie dla mieszkańców i turystów mają też funkcjonujące na terenie gminy obiekty turystyczno-rekreacyjne, a wśród nich zwłaszcza gospodarstwa agroturystyczne i szlaki turystyczne.

Mapa 2. Szlaki turystyczne na terenie gminy Nadarzyn

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Mapa 3. Szlaki turystyczne na terenie parku w Młochowie

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Przez teren gminy przebiega kilkanaście szlaków turystycznych odsłaniających przed turystami miejsca malownicze i ciekawe krajobrazowo i przyrodniczo. Są to następujące szlaki:

- **Znaki czerwone:** Zaborów – Kopytów – Rokitno – Brwinów – Podkowa Leśna – Lasy Nadarzyńskie – Na Dębaku – Popówek – Paszków – Lasy Sękocińskie – Maryłówka – Magdalenka.
- **Znaki niebieskie** (szlak im. Jarosława Iwaszkiewicza): Brwinów – Stawisko – Podkowa Leśna – Karolin – Lasy Nadarzyńskie – rez. Zaborów – Nadarzyn – Lasy Sękocińskie – Paszków – uroczysko Chlebów – Komorów.

- **Znaki niebieskie** (szlak dolinek mazowieckich): Radziejowice – Grzymek – Ojcówek – Kulkówka Zarzeczna – Grodziska Mazowiecki – Przeszkoda – gajówka Rozalin – Las Młochowski – Krakowiany – dolina Turczynki – Tarczyn – Prace Duże – Łoś – uroczysko Łoś – Głusków Zielone.
- **Znaki zielone** (wzdłuż krawędzi Wysoczyzny Rawskiej): Młochów – Krakowiany – Nowiny – Żelechów – rezerwat „Skulski Las” – Skuły – Grzegorzewice – Radziejowice.
- **Znaki żółte** (przez Las Młochowski): Krakowiany – Las Młochowski – Rozalin

Szlak turystyczno-kulturowy na terenie Gminy Nadarzyn jest szlakiem lokalnym, pomyślanym jako przygoda z historią i przyrodą. Centrum szlaku to XIX-wieczny park w Młochowie im. Janusza Grzyba, zrewitalizowany w latach 2007-2010. Z parku proponowane są trasy turystyczne po okolicach – jedna w stronę lasów Młochowskich (stanowiących część „zielonego pierścienia Warszawy”), druga po najciekawszych miejscach w gminie (Nadarzyn, Walendów). Szlak jest częścią projektu pt.: „Centrum kultury, rekreacji i sportu - historyczny park w Młochowie - perełka Nadarzyna i Mazowska - projekt kompleksowej rewitalizacji parku” finansowanego przez Gminę Nadarzyn i Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013.

2.12. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

W gminie Nadarzyn nadzór ustawowy nad bezpieczeństwem publicznym sprawują: Komisariat Policji w Nadarzynie (ul. Warszawska 13) wraz z dzielnicowymi, Straż Gminna (pl. Poniatowskiego 42, 05-830 Nadarzyn) oraz jednostki OSP Nadarzyn i OSP Młochów.

Straż Gminna w Nadarzynie została powołana Uchwałą nr XV/142/2011 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 29.12.2011 r. **W jednostce funkcjonują: Zespół Dyżurnych i ds. Wykroczeń oraz Zespół Patrolowo – Interwencyjny oraz Stanowisko ds. Ochrony Zwierząt i Środowiska** (od 1 kwietnia 2019 r., na podstawie Uchwały Nr VI.57.2019 z 27 lutego 2019 r. wprowadzającej zmiany do Regulaminu Straży Gminnej). Jednostka Straży Gminnej wyposażona jest m. in. w radiowozy przystosowane do transportu odłowionych zwierząt) oraz sprzęt komputerowy, biurowy, zestawy łączności telefonicznej i radiowej, system monitoringu, który swoim zasięgiem obejmuje Pl. Poniatowskiego i ulice przyległe, a także drogi dojazdowe do ronda w Młochowie. Do sieci dołączone zostały również kamery znajdujące się na terenie rekreacyjnym przy ul. Słonecznej w Nadarzynie, tzw. „Pastewnik”. Strażnicy dysponują ponadto czytnikiem czipów, który wykorzystywany jest

do identyfikacji właścicieli odnalezionych zwierząt oraz wilgotnościomierz, za pomocą którego funkcjonariusze są w stanie sprawdzić wilgotność drewna wykorzystywanego do palenia w piecach (obowiązujące przepisy zakazują palenia drewna, którego wilgotność przekracza 20%). Straż Gminna posiada również na wyposażeniu Mobilne Miasteczko Ruchu Drogowego, które było wykorzystywane w zajęciach dydaktycznych a także w trakcie przygotowania do egzaminów na kartę rowerową uczniów z terenu naszej gminy.

Główne ustawowe zadania realizowane przez Straż Gminną, to w szczególności ochrona porządku w miejscach publicznych; czuwanie nad porządkiem i kontrola ruchu drogowego w zakresie określonym w przepisach o ruchu drogowym; współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń; zabezpieczenie miejsca przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia albo miejsc zagrożonych takim zdarzeniem przed dostępem osób postronnych lub możliwości zniszczenia śladów i dowodów, do momentu przybycia właściwych służb, a także ustalenie, w miarę możliwości świadków zdarzenia; ochrona obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej; współdziałanie z organizatorami i innymi służbami w ochronie porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych; informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzajach zagrożeń, a także inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi; sprawdzanie wykonania przez właścicieli nieruchomości obowiązków wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach; **współdziałanie z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;** kontrolowanie prawidłowości oznakowania ulic, w tym znaków drogowych, oświetlenia ulic, prawidłowego funkcjonowania punktów oświetleniowych oraz estetyki napisów i miejsc plakatowania ogłoszeń; kontrola legalności prac wykonywanych w pasie dróg gminnych; zapobieganie bezdomności zwierząt na terenie Gminy Nadarzyn poprzez ich odławianie, przekazywanie ustalonym właścicielom lub odwożenie do schronisk współpracujących z Gminą Nadarzyn na podstawie stosownych porozumień.

Zgodnie z zapisami Regulaminu Pracy Straży Gminnej w Nadarzynie służba pełniona była od poniedziałku do piątku w godzinach 6:30- 22:00, natomiast w dni wolne w godzinach 9:00-21:00. Ponadto stosownie do potrzeb, załogi były wystawiane do służby w dni świąteczne np. do zabezpieczenia imprez, uroczystości itp. W dni powszednie jednostka straży jest otwarta do godziny 16:00, natomiast po tym czasie zgłoszenia telefoniczne przekierowane zostają na telefon komórkowy będący w dyspozycji załogi znajdującej się w terenie. Informacja taka umieszczona jest również na drzwiach budynku straży. W podobny sposób wygląda służba w dni wolne, gdzie w siedzibie straży nie ma dyżurnego, a zgłoszenia należy przekazywać drogą telefoniczną.

Jedną z form komunikacji mieszkańców z jednostką Straży Gminnej jest uruchomiona w czerwcu 2018 r. roku aplikacja „Mój Nadarzyn” umożliwiająca zgłaszanie awarii lub uszkodzeń, jakie pojawią się na terenie gminy. Aplikacja pozwala na załączenie zdjęcia problemu a także wskazuje z jakiej lokalizacji nadeszło zgłoszenie. **W 2019 roku przy pomocy tego narzędzia wpłynęło 165 zgłoszeń** (od czerwca do grudnia 2018 r. – 230), które następnie zostały realizowane we własnym zakresie bądź przekazane odpowiednim komórkom.

W ramach wykonywania swoich obowiązków Straż Gminna podejmowała m.in. następujące działania:

1. W zakresie opieki nad zwierzętami i zapobiegania bezdomności zwierząt odłowiono, wykastrowano i wypuszczono w miejsce bytowania 212 kotów wolno żyjących oraz wykonano 1 zabieg ratujący życie; wysterylizowano 121 zwierząt właścicielskich w tym: 83 psy oraz 38 kotów; oznakowanych zostało 167 zwierząt właścicielskich. Odłowiono 51 psów, z których do czasowego punktu przetrzymań w lecznicy „Vetica” w Kajetanach trafiło 41. Spośród wszystkich odłowionych zwierząt 26 zostało odebranych przez właścicieli a 1 znalazł nowego właściciela. Dzięki uruchomieniu wolontariatu 24 psy i 17 kotów znalazło nowe domy. Do schroniska w nowym Dworze Mazowieckim przekazano 13 psów, spośród których: 3 wróciły do właścicieli, 6 zostało adoptowanych, a 4 wciąż przebywają w schronisku. Opiekunom społecznym wolnożyjących kotów wydano w ciągu roku 2185 kg karmy suchej jak również przekazano 44 budki dla kotów, które pomogą przetrwać chłodne miesiące.

2. W marcu 2019 r. wprowadzony został stały projekt organizacji ruchu na Pl. Poniatowskiego w Nadarzynie, zgodnie z którym parkowanie w obrębie tego miejsca jest dozwolone do dwóch godzin od poniedziałku do piątku w godzinach 6:00 – 20:00. Wprowadzone zostały karty zegarowe, które są darmowe i można je otrzymać w siedzibie Straży Gminnej, kancelarii Urzędu Gminy oraz w wielu punktach w obrębie Pl. Poniatowskiego. Mieszkańcy Pl. Poniatowskiego oraz przedsiębiorcy posiadający swoje punkty właśnie w tej okolicy otrzymali identyfikatory zwalniające ich z obowiązku dokumentowania przyjazdu. Powyższe rozwiązanie miało na celu wprowadzenia rotacji pojazdów, gdyż zastawianie na wiele godzin miejsc parkingowych uniemożliwiało klientom sklepów, zakładów usługowych itp. korzystanie z nich. Z obserwacji wynika, że rozwiązanie bardzo poprawiło sytuację dostępności miejsc parkingowych, jednak tematyka musi być pod stałym nadzorem Strażników.

3. W ramach codziennej służby, **funkcjonariusze prowadzili działania prewencyjne w okolicach szkół, przedszkoli oraz miejsc, z których dzieci odjeżdżają gimbusami do szkół** (np. okolice przystanku w Starej Wsi, rejon przyległy do SP w Ruścu, w Młochowie a także Kostowcu i Woli Krakowiańskiej). **W ciągu roku przeprowadzono łącznie 9360 kontroli terenów przyległych do placówek szkolnych oraz miejsc zagrożonych.**

4. W roku 2019 kontynuowano kontrole posesji pod kątem zawartych przez ich właścicieli umów na wywóz nieczystości (powyższy obowiązek został nałożony zgodnie z uchwałą nr XLV/712/2006 Rady Gminy Nadarzyn z 25.01.2006 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Nadarzyn ze zm.); przeprowadzono kontrole 130 posesji, w czasie których ujawniono 9 nieprawidłowości związanych m. in. z brakiem zawartych umów, bądź też innych wykroczeń.

5. Strażnicy interweniowali w sytuacjach porzucania, zaniedbywania i pozostawiania bez nadzoru zwierząt – 541 przypadków; nieporządku na posesjach, wypalania traw, jak też nielegalnych wysypisk śmieci. W ciągu roku ujawnionych zostało 81 przypadków zaśmiecania dróg i innych miejsc publicznych; 23 sytuacje, gdy wylewane były nieczystości lub wypompowywana woda na pola, łąki, do rowów, czy też na drogę. Odnotowano 162 przypadki wypalania pozostałości roślinnych oraz śmieci powodujące zadymienie.

W celu realizowania zadań statutowych Straży w roku 2019, do służby patrolowej skierowane zostały 383 patrole dwuosobowe, ośmiogodzinne; Strażnicy pełnili 18 służb ośmiogodzinnych wspólnie z funkcjonariuszami Komisariatu Policji w Nadarzynie. W dokumentacji służbowej prowadzonej na stanowisku Dyżurnego Straży zarejestrowano 1896 interwencji zarówno stanowiących wykroczenia, udzielania asysty bądź pomocy, przeprowadzenie działań profilaktycznych, zabezpieczeń itp. Spośród wszystkich zgłoszeń 1458 pochodziło od mieszkańców bądź z zewnętrznych instytucji.

W 2019 roku funkcjonariusze Straży Gminnej uczestniczyli w zabezpieczeniu ponad 20 imprez, uroczystości i zgromadzeń (m.in. Orszak Trzech Króli, Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy, „Poland Bike Marathon 2019 – Nadarzyn”, „XI Piknik rodzinny i X bieg rodzinny”, „Puść pąka na pastewniku”, Rajd rowerowy „Dobra faza księżycy”, Marsz „Nadarzyn bez barier”, Obchody 101 rocznicy odzyskania przez Polskę Niepodległości.

W ramach działalności profilaktycznej funkcjonariusze wzięli udział w 16 spotkaniach, które odbyły się w szkołach podstawowych w Nadarzynie, Kostowcu i Ruści, jak również w placówce wsparcia dziennego „Ognisko Tęcza” w Nadarzynie i w Młochowie. Zajęcia dotyczyły przede wszystkim zasad bezpiecznego poruszania się dzieci po chodnikach i drogach, umiejętności korzystania z wyznaczonych przejść dla pieszych i sygnalizacji świetlnej, prawidłowego poruszania się rowerzystów oraz konsekwencji wynikających z nieznanomości przepisów. We wszystkich spotkaniach organizowanych w placówkach oświatowych udział wzięło m.in. ok. 550 uczniów z 28 klas i grup przedszkolnych oraz 55 dzieci z placówki wsparcia dziennego „Ogniska Tęcza” w Nadarzynie i Młochowie.

2.13. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form jego aktywności. Pełnią istotną rolę nie tylko w konsolidacji społeczności lokalnej, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego nie tylko pozwala skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań.

W 2020 roku w gminie Nadarzyn funkcjonowało kilka organizacji pozarządowych. Samorząd gminy posiadał akt prawa miejscowego (**„Program współpracy gminy Nadarzyn z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. O działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Z 2019 r. Poz. 688) w 2020 r.”**), w oparciu o który miał możliwość podejmowania z nimi współpracy w następujących formach:

- zlecanie organizacjom pozarządowym oraz podmiotom wymienionym w art. 3 ust. 3 ustawy, realizacji zadań publicznych na zasadach określonych w ustawie,
- wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności,
- konsultowanie z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji,
- konsultowanie projektów aktów normatywnych dotyczących sfery zadań publicznych, o której mowa w art. 4 ustawy, z radami działalności pożytku publicznego, w przypadku ich utworzenia przez właściwe jednostki samorządu terytorialnego,
- tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, złożonych z przedstawicieli organizacji pozarządowych, podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy oraz przedstawicieli właściwych organów administracji publicznej,
- zawieranie umów o wykonanie inicjatywy lokalnej na zasadach określonych w ustawie,
- zawieranie umów partnerstwa określonych w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

W gminie Nadarzyn działa aktualnie kilkanaście organizacji pozarządowych.

W latach 2014-2019 gmina Nadarzyn realizowała programy współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, uchwalane corocznie pod koniec bieżącego roku na rok następny. Programy te były realizowane przez organizacje wyłaniane w drodze otwartych konkursów zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. **Ogłaszane konkursy dotyczyły realizacji zadań przede wszystkim z zakresu upowszechniania kultury fizycznej i sportu, wspierania i upowszechniania kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego oraz wypoczynku dzieci i młodzieży.**

Pozytywnym trendem w Gminie Nadarzyn jest tendencja wzrostowa udziału organizacji pozarządowych ubieganiu się o dotacje na realizację określonych programów m.in. :

- prowadzenie sekcji piłki nożnej, tenisa stołowego dziewcząt i chłopców, tenisa ziemnego, biegów przełajowych, brydża sportowego, koszykówki, piłki siatkowej dziewcząt i sportów walki, jak również poprzez podnoszenie sprawności fizycznej mieszkańców gminy, propagowanie aktywnego trybu spędzania wolnego czasu oraz organizacja zawodów w ramach rozgrywek ligowych i imprez rekreacyjno-sportowych;
- w zakresie organizacji i szkolenia Judo oraz piłki siatkowej chłopców, a także organizacji imprez rekreacyjno-sportowych w szczególności: organizacja m.in. turniejów o szczeblu wojewódzkim, rejonowym w piłce nożnej i siatkowej dla dzieci i młodzieży; prowadzenie zajęć w piłce siatkowej chłopców oraz organizacja obozu rekreacyjno-sportowego;
- na przeprowadzenie cyklu wakacyjnych warsztatów integracyjnych dla osób z niepełnosprawnościami; przygotowanie wypoczynku letniego z elementami rehabilitacji. Dzieci niepełnosprawne spędzały czas ze zdrowymi rówieśnikami na zajęciach ruchowych, plastycznych na zabawach połączonych z wychowaniem i nauką.
- w zakresie organizacji wypoczynku dla dzieci i młodzieży;
- na wspieranie kultury fizycznej i sportu zajmuje się popularyzowaniem kolarstwa;
- z zakresu upowszechniania kultury fizycznej i sportu poprzez uprawianie dyscyplin baseball, softball i tee-ball;
- w zakresie wspierania i upowszechniania kultury poprzez organizację i prowadzenie orkiestry dętej na terenie gminy oraz naukę gry na dętym i perkusyjnym instrumentach muzycznych.

W gminie Nadarzyn zapewnia się szerokie możliwości partycypowania przedstawicieli NGO oraz środowisk dzieci, młodzieży i seniorów w życiu publicznym wspólnoty lokalnej.

Na mocy Uchwały Nr XVII.252.2019 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 30 grudnia 2019 r. ustalono tryb powoływania członków oraz organizacji i trybu działania **Gminnej Rady**

Działalności Pożytku Publicznego w Nadarzynie. Rada jest organem konsultacyjno-opiniodawczym powoływanym przez Wójta Gminy Nadarzyn, na wniosek organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,

Na podstawie art. 5c ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym, w gminie Nadarzyn powołano w celu sprzyjania solidarności międzypokoleniowej oraz tworzenia warunków do pobudzania aktywności obywatelskiej osób starszych w społeczności lokalnej **Radę Seniorów Gminy Nadarzyn** (Uchwała Nr VIII.75.2015 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 27 maja 2015 roku).

Rada podejmuje działania w celu integracji środowiska osób starszych oraz wzmacniania udziału osób starszych w życiu społeczności lokalnej gminy Nadarzyn. Rada jest organem o charakterze doradczym, inicjatywnym i konsultacyjnym organów Gminy Nadarzyn.

Zgodnie z § 2 swojego Statutu, Rada działa w następujących obszarach:

- integracji i wspierania środowiska osób starszych oraz reprezentowania zbiorowych interesów tych osób na zewnątrz,
- wspierania aktywności osób starszych,
- profilaktyki i promocji zdrowia osób starszych,
- zapobiegania i przełamywania marginalizacji osób starszych,
- zapewnienia osobom starszym dostępu do edukacji i kultury.

Na podstawie art. 5b ust. 3 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, w gminie Nadarzyn powołano w celu wspierania i upowszechniania idei samorządowej wśród dzieci i młodzieży **Młodzieżową Radę Gminy Nadarzyn** (Uchwała Nr VII.63.2015 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 29 kwietnia 2015 roku). Rada jest organem konsultacyjnym, wnioskodawczym i doradczym dla organów Gminy Nadarzyn.

Na mocy Uchwały Nr XIII.145.2019 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 28 sierpnia 2019 r. uchylono poprzedni i nadano nowy Statut Radzie, zgodnie z którym (§ 8) głównym celem działania Rady, jest opiniowanie przez dzieci i młodzież projektów niektórych decyzji dotyczących dzieci i młodzieży podejmowanych przez Urząd Gminy, Radę Gminy Nadarzyn oraz jednostki pomocnicze gminy.

Dodatkowymi celami działania Rady są w szczególności:

- upowszechnianie idei samorządności wśród dzieci i młodzieży,
- zapewnienie aktywnego uczestnictwa dzieci i młodzieży w życiu publicznym,
- reprezentowanie interesów dzieci i młodzieży wobec organów samorządu gminnego,
- działanie na rzecz integracji i współpracy środowisk młodzieżowych.

III. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PERSPEKTYWY DZIAŁAŃ INSTYTUCJI PUBLICZNYCH W GMINIE NADARZYN

3.1. GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ

3.1.1. ZAKRES DZIAŁANIA

Zadania gminy Nadarzyn z zakresu pomocy społecznej realizuje **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS)** z siedzibą przy ul. Mszczonowskiej 24. GOPS jest jednostką organizacyjną Gminy Nadarzyn i swoim działaniem obejmuje teren gminy Nadarzyn. Bezpośredni nadzór nad prawidłową działalnością Ośrodka sprawuje Wójt Gminy. Ośrodek działa na podstawie obowiązujących przepisów prawa, uchwał rady gminy, zarządzeń wójta gminy Nadarzyn, Statutu oraz zarządzeń dyrektora Ośrodka. Zasady przyznawania pomocy określa Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. z późn. zm., według której „pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, której zadaniem jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości”.

Do zadań realizowanych przez Ośrodek należy w szczególności:

- ocena oraz analizowanie stanu potrzeb lokalnych w zakresie pomocy społecznej, w tym problemów społecznych, potrzeb socjalnych zarówno jednostkowych jak i środowiskowych występujących na terenie Gminy Nadarzyn;
- koordynowanie gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych;
- przyznawanie świadczeń z pomocy społecznej;
- prowadzenie doradztwa dla klientów Ośrodka w zakresie zaspokajania niezbędnych potrzeb socjalnych;
- aktywizacja środowiska lokalnego w niesieniu pomocy osobom starszym, samotnym i niepełnosprawnym;
- koordynacja zadań związanych z pomocą społeczną;
- prowadzenie postępowań związanych ze świadczeniami rodzinnymi;
- prowadzenie postępowań w sprawie zasiłków dla opiekunów;
- prowadzenie postępowań z zakresu funduszu alimentacyjnego;
- prowadzenie spraw dotyczących dłużników alimentacyjnych;
- prowadzenie postępowań w sprawie świadczenia wychowawczego;

- prowadzenie postępowań w sprawie świadczenia Dobry start;
- prowadzenie postępowań w sprawie przyznawania jednorazowego świadczenia dla rodzica niepełnosprawnego dziecka;
- ustalanie prawa do dodatku mieszkaniowego i energetycznego oraz ich wypłata;
- ustalanie prawa do świadczeń zdrowotnych;
- ustalenie prawa do pomocy materialnej dla uczniów;
- organizowanie zasad i form wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- prowadzenie placówki wsparcia dziennego;
- realizacja zadań z zakresu aktywizacji zawodowej i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- obsługa zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- realizacja zadań wynikających z gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w tym: prowadzenie i organizowanie systemu wsparcia dla osób zagrożonych i dotkniętych przemocą;
- promowanie, rozwój i wdrażanie projektów wolontariackich;
- realizacja programu pomoc dla rodzin wielodzietnych;
- udzielanie oparcia społecznego wynikającego z ustawy o ochronie zdrowia psychicznego.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej jest jednostką wiodącą, koordynującą bądź współrealizującą gminne programy profilaktyczne, pomocowe, wspierające i in., w tym aktualnie przede wszystkim:

1. Rządowy Program „Posiłek w szkole i w domu na lata 2019-2023”.
2. Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2019-2021.
3. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2027.
4. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2021 rok.
5. Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na 2021 rok.

W roku 2019 były realizowane również:

1. Program MRPiPS „Opieka wytechnieniowa – edycja 2019” w części finansowany z Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych.
2. Program MRPiPS „Usługi Opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych” – edycja 2019 w części finansowany z Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych.

Najważniejsze działy w strukturze GOPS-u, na których spoczywa odpowiedzialność za realizację zadań pomocy społecznej to:

- **sekcja wsparcia rodziny**, w ramach której działają trzy zespoły pracy socjalnej: zespół ds. profilaktyki, edukacji i wsparcia rodziny (PEWR), zespół ds. profilaktyki, edukacji i wsparcia rodziny, oraz asystenci rodziny.

- **sekcja pomocy środowiskowej**, w obrębie której funkcjonują: zespół ds. aktywizacji zawodowej i organizacji środowiska lokalnego (OŚL) oraz zespół ds. aktywizacji, opieki i wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych (OSN).
- **sekcja świadczeń** – obsługa świadczeń rodzinnych, wychowawczych, funduszu alimentacyjnego, stypendium szkolnego i inne.

GOPS w Nadarzynie zawarł **porozumienia o współpracy** z następującymi jednostkami:

- **Caritas Archidiecezji Warszawskiej** – w sprawie schronienia dla osób bezdomnych.
- **Środowiskowy Dom Samopomocy „Pod Skrzydłami”** – w sprawie realizacji zadania publicznego w zakresie kierowania do Środowiskowego Domu Samopomocy.
- **Placówki oświatowe** – w sprawie posiłków obiadowych (14 placówek)
- **Caritas Archidiecezji Warszawskiej**, ul. Krakowskie Przedmieście 62 00-322 Warszawa Porozumienie w sprawie funduszu solidarnościowego Gminy Nadarzyn – fundusz solidarnościowy w celu gromadzenia darowizn z przeznaczeniem na pomoc potrzebującym mieszkańcom Gminy Nadarzyn z powodu epidemii.
- **Nadarzyński Ośrodek Kultury** w sprawie czynności wspomagających dla mieszkańców Gminy Nadarzyn w szczególności dla osób starszych, samotnych, niepełnosprawnych w związku z rozprzestrzenieniem się koronawirusa SARS –CoV-2, wywołującego chorobę COVID-19.
- **Caritas przy parafii pw. św. Klemensa w Nadarzynie** w sprawie czynności wspomagających dla mieszkańców Gminy Nadarzyn w szczególności dla osób starszych, samotnych, niepełnosprawnych w związku z rozprzestrzenieniem się koronawirusa SARS –CoV-2, wywołującego chorobę COVID-19.
- **Straż Gminna w Nadarzynie** w sprawie czynności wspomagających dla mieszkańców Gminy Nadarzyn w szczególności dla osób starszych, samotnych, niepełnosprawnych w związku z rozprzestrzenieniem się koronawirusa SARS –CoV-2, wywołującego chorobę COVID-19.
- **Rada Naczelna PKPS, ul. Wiejska 18/20, 00-490 Warszawa** w sprawie zasad współpracy w zakresie realizacji działań realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 na rzecz beneficjentów końcowych.
- **Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej ul. Nowogrodzka 62** - działanie mające na celu wsparcie osób starszych pow. 60 r.ż. oraz niesamodzielnych na terenie województwa mazowieckiego (czas 01-20.12.2020).

3.1.2. ZAKRES POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINIE NADARZYN

GOPS realizuje zadania własne i zlecone gminie w zakresie pomocy społecznej oraz inne zadania własne i zlecone wynikające z odrębnych przepisów, a także zadania przekazane Ośrodkowi przez Wójta do załatwiania w jego imieniu. Z zakresu zadań zleconych gminie w 2019 r. zrealizowano zadania na kwotę 18 248,00 zł obejmując pomocą 38 osoby (opłacenie składki zdrowotnej za podopiecznych pobierających zasiłki stałe oraz pomoc dla cudzoziemców), natomiast w ramach zadań własnych gminy zrealizowano zadania na kwotę 835 756,99 zł (w tym przede wszystkim odpłatność za DPS, zasiłki stałe oraz celowe, a także m.in. dożywianie w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” oraz poza programem, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania).

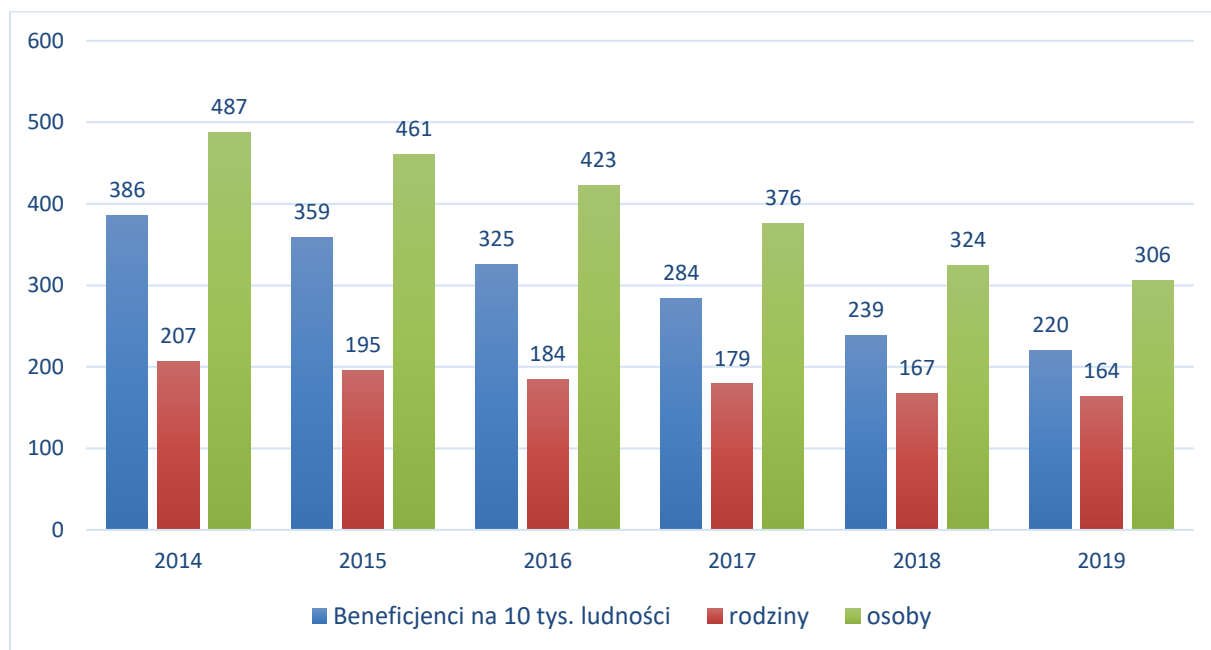
W ramach realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej ośrodek udzielał pomocy rzeczowej i finansowej na: dożywianie, zakup opału, odzieży na opłatę energii i czynszu. Ośrodek świadczył usługi opiekuńcze, w tym usługi w ramach rządowego programu „Usługi Opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych – edycja 2019” oraz „Opieka wytchnieniowa – edycja 2019” realizowanego w ramach Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych. Ponadto GOPS pomagał w staraniach o dom pomocy społecznej, schronisko, opłacał składki na ubezpieczenie zdrowotne, organizował poradnictwo prawne i psychologiczne, współpracował z innymi instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz wsparcia rodziny.

Tabela 10. Pomoc środowiskowa w gminie Nadarzyn w l. 2014-2019

Beneficjenci	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Beneficjenci na 10 tys. ludności	386	359	325	284	239	220
Ilość rodzin	207	195	184	179	167	164
w tym z powodu uzależnień	b.d.	b.d.	b.d.	6	0	2
Ilość osób	487	461	423	376	324	306

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny, Urząd Gminy Nadarzyn

Wykres 24. Pomoc środowiskowa w gminie Nadarzyn w l. 2014-2019

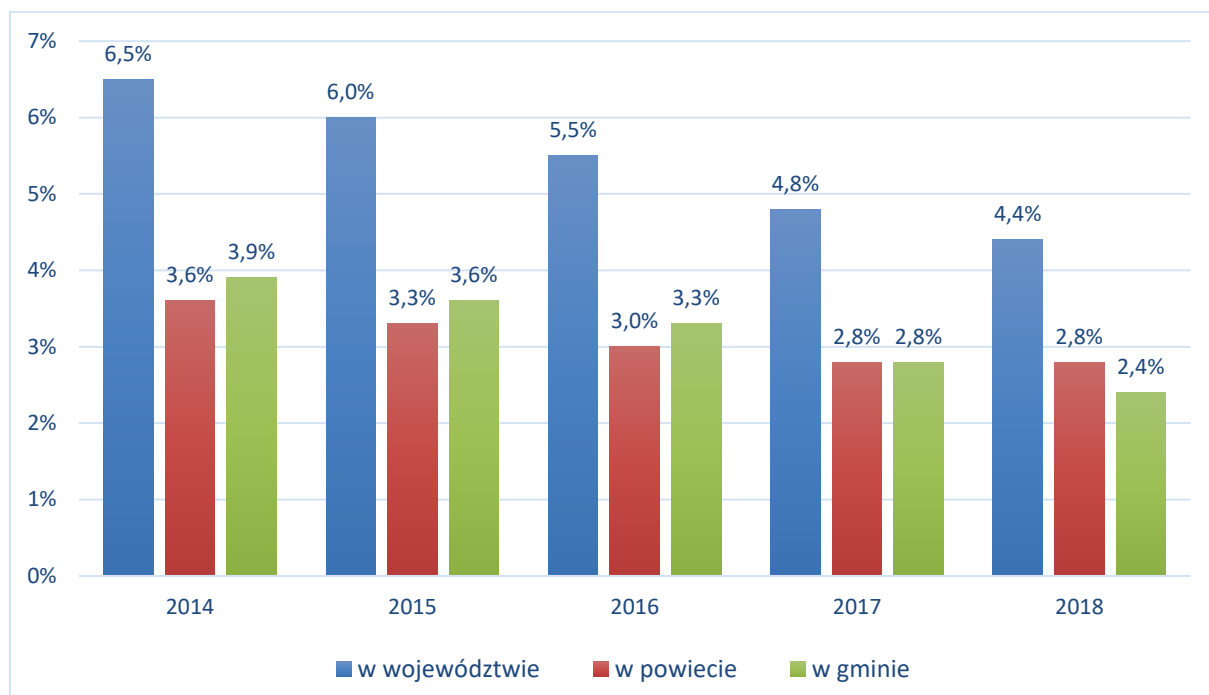

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny, Urząd Gminy Nadarzyn

Pomoc środowiskowa w gminie w latach 2014-2019 systematycznie malała zarówno jeśli chodzi o liczbę osób i rodzin z niej korzystających, jak również w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców (jedynie w roku 2019 liczba rodzin wzrosła o jeden w stosunku do roku poprzedniego). **W 2014 r. korzystały z niej 487 osoby (207 rodzin), a w 2019 r. – 306 osób (164 rodziny). Świadczyć to może o skuteczności polityki społecznej gminy, która sprzyja temu, aby rodziny / osoby dotknięte różnymi trudnościami, stanowiącymi dla nich przesłanki do ubiegania się o pomoc społeczną, stopniowo z tą pomocą pokonywały owe przeciwności i mogły sobie już radzić w życiu bez nadzwyczajnego wsparcia ze strony GOPS-u. Z drugiej strony, może to potwierdzać rozwój gospodarczy gminy, który idzie w parze z otwieraniem się rynku pracy na osoby chore, niepełnosprawne czy wymagające przekwalifikowania po utracie dotychczasowej pracy. Bardzo dobre wskaźniki zanotował rok 2018, jeśli chodzi o uzależnienia – w tym roku nie było żadnych osób korzystających z pomocy społecznej z powodu swoich uzależnień (w porównaniu do 6 osób w roku 2017). W roku 2019 pojawiły się dwie takie osoby.**

Z danych GUS na 31.12.2018 r. wynika, że **odsetek ludności korzystającej z pomocy społecznej w latach 2014-2018 stopniowo malał na wszystkich poziomach: w województwie mazowieckim, powiecie pruszkowskim i w gminie Nadarzyn, przy czym najszybszy spadek odnotowano w województwie i gminie na przełomie lat 2016/2017 (odpowiednio – 0,7% i -0,5%). Tendencja spadkowa została wyhamowana w powiecie na przełomie lat 2017/2018, ale w gminie i w województwie utrzymała się na poziomie -0,4% (odpowiednio 2,4% i 4,4% w 2018 r.).**

Wykres 25. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w l. 2014-2018

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Podstawą organizowania wszelkiej pomocy dla osób i rodzin potrzebujących jest rozpoznanie potrzeb. Należy to do zadań pracownika socjalnego. Pracownicy socjalni wykonują swoją pracę w terenie, a także kompletują dokumentację, wprowadzają wywiady do systemu informatycznego i generują sprawozdania. Podstawą przyznania świadczenia z pomocy społecznej jest przeprowadzenie wywiadu środowiskowego w miejscu zamieszkania osoby, która o tę pomoc się ubiega. Łącznie w 2019 roku udzielono pomoc 164 rodzinom (306 osób w rodzinie).

Tabela 11. Szczegółowe powody przyznawania pomocy społecznej w 2019 r.

Powód przyznania pomocy	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach
Bezdomność	1	1
Alkoholizm	2	2
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych - rodzina wielodzietna	4	21
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych - rodzina niepełna	16	44

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	2	5
Bezrobocie	31	68
Długotrwała lub ciężka choroba	84	127
Niepełnosprawność	87	153
Potrzeba ochrony macierzyństwa	12	48
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	2
Ubóstwo	34	56
Wielodzietność	5	32
Zdarzenie losowe	3	5
Sprawienie pogrzebu	2	2
Trudności w integracji cudzoziemców	1	4

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Tabela 12. Świadczenia zrealizowane przez gminę w 2019 r. w ramach z zadań zleconych

Rodzaj świadczenia	wydatki [w zł]	Liczba osób
Opłacenie składki zdrowotnej za podopiecznych pobierających zasiłki stałe	17 348,00	37
Pomoc dla cudzoziemców	900,00	1
Ogółem	18 248,00	38

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Tabela 13. Świadczenia zrealizowane przez gminę w 2019 r. w ramach z zadań własnych

l.p.	Rodzaj świadczenia	wydatki [w zł]	Liczba osób
1	Zasiłek stały	202 810,12	40 rodzin
2	Zasiłki celowe, celowe specjalne, w naturze w tym: węgiel, leki	92 413,00	125 rodzin
3	Zasiłki okresowe	12 292,00 (w tym dotacja 9 408,00)	10 rodzin

4	W ramach realizacji programu „Posiłek w szkole i w domu”	Posiłki 28 053,11 Zasiłki celowe 64 650,00 Razem 92 703,11 (w tym dotacja 50 000,00)	63 os. 62 rodziny
5	Dożywianie poza programem	8 384,00	9 osób
6	Odpłatność za Dom Pomocy Społecznej	345 385,00	10 osób
7	Schronienie	14 022,40	2 osoby
8	Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania	39 905,19	7 osób
	Usługi opiekuńcze w ramach rządowego programu „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych - edycja 2019.”	4 980,34 (w tym dotacja 2 490,16)	2 osoby
	Program „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2019	13 741,83 (w tym dotacja 10 993,47)	4 osoby
9	Zasiłki celowe – zdarzenie losowe	4 000	3 rodziny
10	Sprawienie pogrzebu	5 120,00	2 osoby
	Ogółem	835 756,99	

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

W 2019 roku głównymi powodami przyznawania pomocy były przede wszystkim: niepełnosprawność (87 rodziny) oraz długotrwała lub ciężka choroba (84 rodziny), ale także ubóstwo (34 rodziny), bezrobocie (31 rodzin), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – rodzina niepełna (16 rodzin) oraz potrzeba ochrony macierzyństwa (12 rodzin).

Z analizy porównawczej w latach 2017-2019 wynikają podobne wnioski. Najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie Nadarzyn były:

- **niepełnosprawność** (121-krotnie w 2017 r., 112-krotnie w 2018 r., 103 razy w 2019 r.)
- **długotrwała lub ciężka choroba** (120 razy w 2017 r., 112-krotnie w 2018 r., 92 razy w 2019 r.)

Nieco rzadziej powodem do udzielania pomocy stawało się:

- **bezrobocie** (78 razy w 2017 r., 56 w 2018 r., 48 razy w 2019 r.),
- **bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych** (77 razy w 2017 r., 56 razy w 2018 r., 38 razy w 2019 r.).
- **ubóstwo** (77 razy w 2017 r., 56 razy w 2018 r., 38 razy w 2019 r.).

Najrzadziej powodem przyznawania pomocy społecznej był alkoholizm i miało to miejsce tylko w roku 2017 i 2019 (odpowiednio 5 i 2 razy).

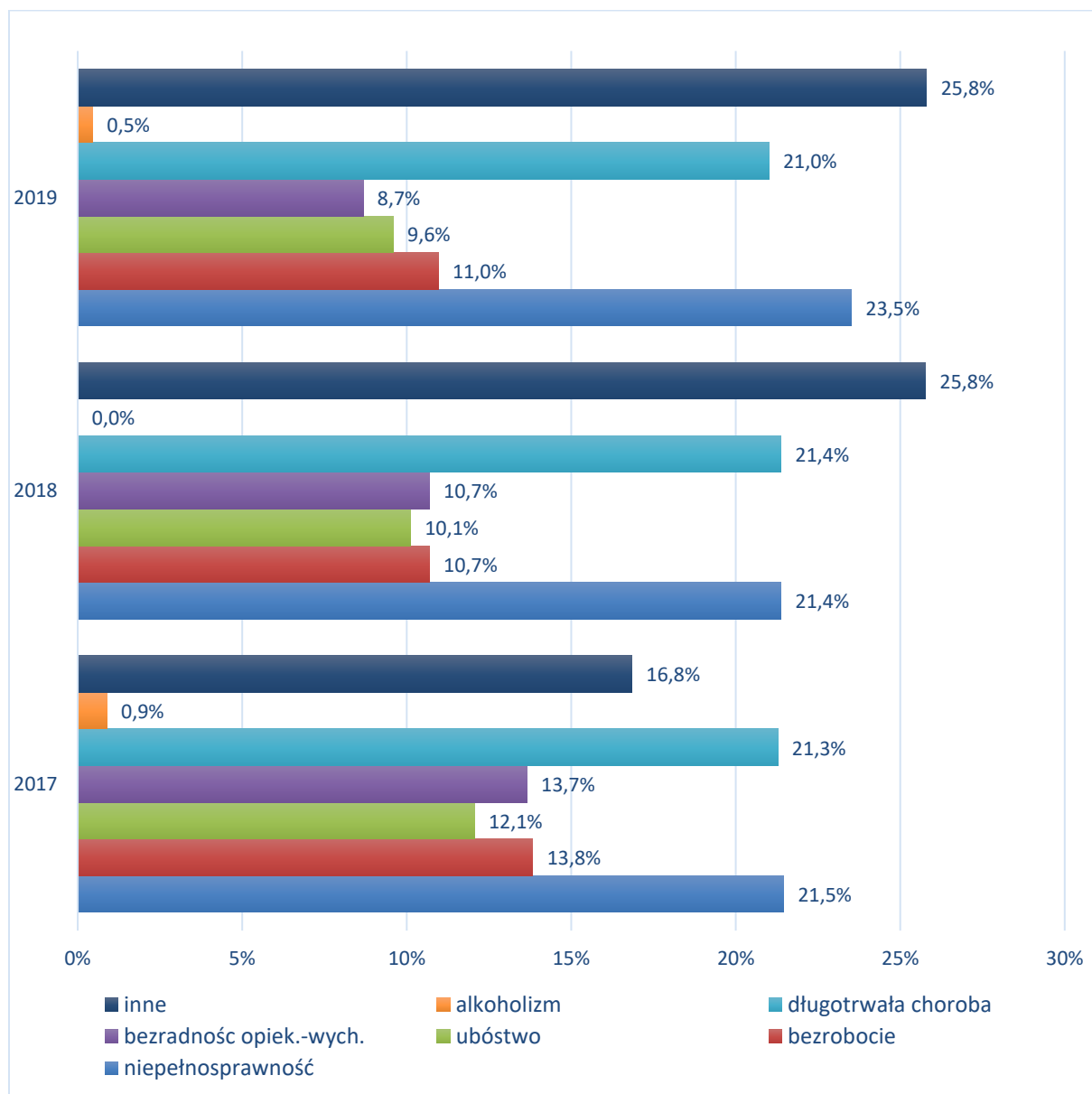
Powyższe dane wskazują, że **priorytetem, jeśli chodzi o powody udzielania pomocy społecznej są sytuacje niezależne od woli beneficjentów, a więc niepełnosprawność i ciężka lub długotrwała choroba, co wydaje się słusznym i sprawiedliwym kryterium działania. Powody bowiem takie, jak bezrobocie, ubóstwo czy bezradność w sprawach opiekuńczych łatwiej podlegają zmianom i przewyciężeniu niż niepełnosprawność czy ciężka choroba.**

Tabela 14. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie Nadarzyn w l. 2017-2019

powód	rok		
	2017	2018	2019
niepełnosprawność	121	112	103
bezrobocie	78	56	48
klęska żywiołowa	0	0	0
ubóstwo	68	53	42
bezradność opiekuńczo-wych.	77	56	38
długotrwała choroba	120	112	92
alkoholizm	5	0	2
inne	95	135	113
Ogółem	271	243	225

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Wykres 26. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie Nadarzyn

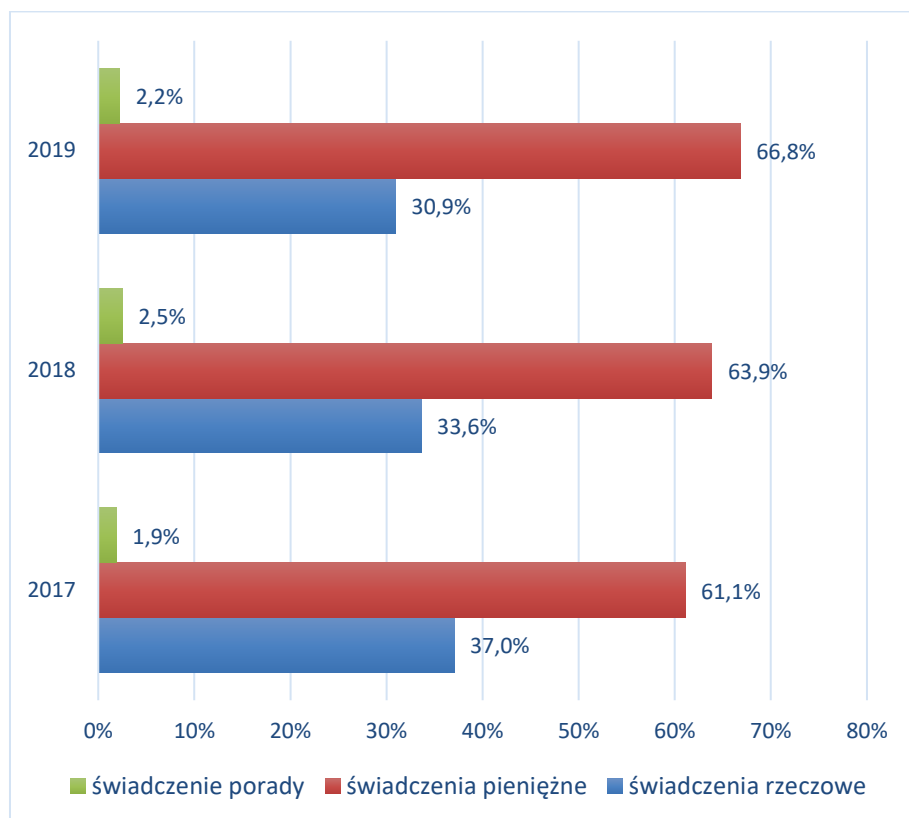
Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Tabela 15. Rodzaje i ilość świadczeń udzielanych przez GOPS w l. 2017-2019

Rodzaj świadczenia	rok		
	2017	2018	2019
świadczenia rzeczowe	97	80	69
świadczenia pieniężne	160	152	149
świadczenie porady	5	6	5
Ogółem	250	226	213

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Wykres 27. Rodzaje i ilość świadczeń udzielanych przez GOPS w l. 2017-2019

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Z danych uzyskanych z gminy Nadarzyn wynika, że ilość pobieranych świadczeń pomocy społecznej z roku na rok maleje (250 w 2017 r., 226 w 2018 r. i 213 w 2019 r.)

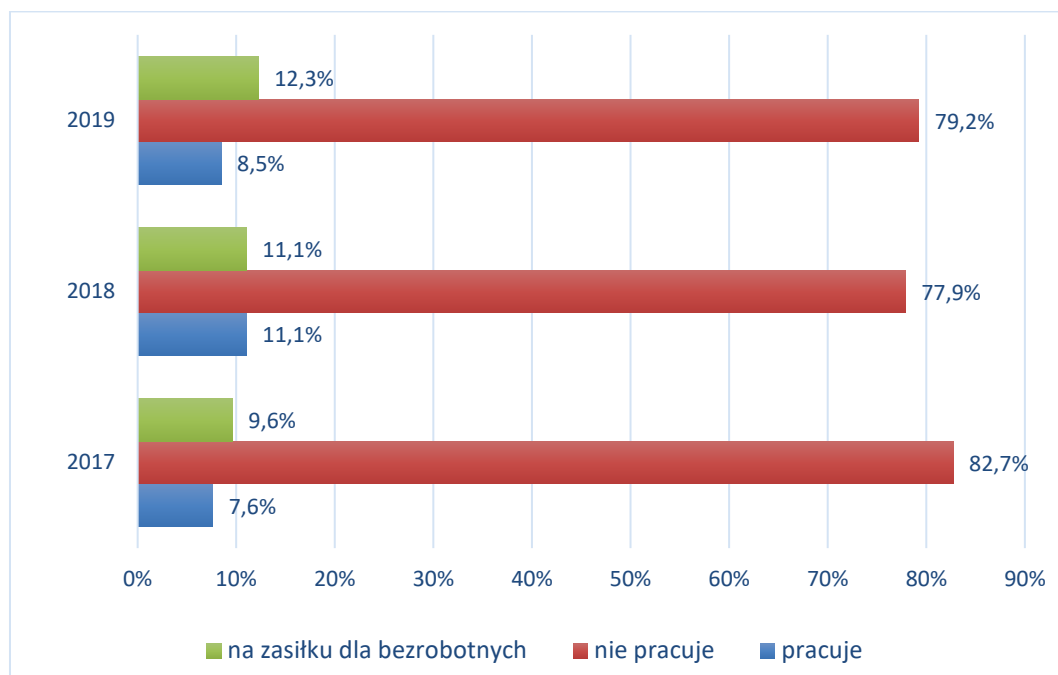
Najczęstszym rodzajem pobieranych świadczeń były świadczenia pieniężne, (66,8% w 2017 r., 63,9% w 2018 r. i 61,1% w 2019 r.), przy czym obserwujemy tutaj stały spadek na rzecz świadczeń rzeczowych (30,9% w 2017 r., 33,6% w 2018 r. i 37% w 2019 r.). Najrzadziej korzystano z porad (na poziomie 1,9-2,5%). Może to oznaczać, że główne problemy świadczeniobiorców skupiają się wokół niedostatku materialnego, wywołanego różnymi przyczynami, i tutaj głównie oczekują konkretnego wsparcia od gminy. Mniej zaś borykają się z problemami prawnymi czy psychologicznymi.

Tabela 16. Struktura odbiorców pomocy społecznej wg aktywności zawodowej

Aktywność zawodowa	Rok / liczba		
	2017	2018	2019
pracuje	19	25	18
nie pracuje	206	176	168
na zasiłku dla bezrobotnych	24	25	26
Ogółem	249	226	212

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Wykres 28. Struktura odbiorców pomocy społecznej wg aktywności zawodowej

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Pod względem aktywności zawodowej zdecydowanie najliczniejszą grupę świadczeniobiorców pomocy społecznej GOPS-u w gminie Nadarzyn stanowią osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku dla bezrobotnych i odsetek ten waha się w granicach 80% (82,7% w 2017 r., 77,9% w 2018 r., 79,2% w 2019 r.). Drugą grupę stanowią osoby bezrobotne pobierające zasiłek dla bezrobotnych i liczba tych osób co roku wzrasta (9,6% w 2017 r., 11,1% w 2018 r., 12,3% w 2019 r.). Najmniejszy odsetek odbiorców świadczeń stanowią osoby pracujące i jego wartość waha się w granicach 10% (7,6% w 2017 r., 11,1% w 2018 r., 8,5% w 2019 r.).

3.1.3. PROGRAMY I ŚWIADCZENIA POMOCOWE

Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023

Program obejmuje wsparcie w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej koordynuje realizację na terenie gminy działań wynikających z programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023. Jest to zadanie własne gminy dotowane z budżetu państwa, na które w 2019 roku Gmina otrzymała dotację w wysokości 50 tys. złotych.

Najliczniejszą grupą osób objętą pomocą w formie dożywiania byli uczniowie. Dożywianie prowadzone było przede wszystkim na terenie gminy Nadarzyn, w programie uczestniczyły przedszkola i szkoły gminne. Programem tym były również objęci uczniowie uczęszczający do szkół poza terenem gminy Nadarzyn. **Ogółem sfinansowano: posiłki za 63 osoby (dzieci w szkołach, przedszkolach, osoby dorosłe w miejscu zamieszkania); zasiłki celowe na zakup żywności dla 62 rodzin.**

Ogólny koszt programu w 2019 roku wyniósł 92 703,00 zł. (50 000,00 zł środki z programu rządowego + 42 703,00 środki własne Gminy).

Usługi opiekuńcze

Pomoc usługowa świadczona jest w miejscu zamieszkania osobie, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a rodzina nie może takiej pomocy zapewnić. **W zakres usług opiekuńczych wchodzi czynności gospodarcze obejmujące pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, oraz czynności pielęgnacyjne obejmujące opiekę higieniczną, pomoc w czynnościach pielęgnacyjnych, utrzymaniu w czystości najbliższego otoczenia chorego.** Ośrodek pomocy społecznej, przyznając usługi opiekuńcze, ustala w drodze wywiadu środowiskowego zakres, okres pomocy oraz odpłatność.

Tą formą pomocy w 2019 roku objętych było 7 osób. Usługi te świadczyły osoby zatrudnione przez GOPS na podstawie umowy zlecenia.

Kierowanie do domu pomocy społecznej

W 2019 roku GOPS Gmina Nadarzyn finansowała pobyt 10 mieszkańców w domach pomocy społecznej, w tym:

- 4 osoby w domu dla osób niepełnosprawnych intelektualnie;
- 3 osoby w domu dla somatycznie przewlekle chorych;
- 1 osoba w domu dla osób w podeszłym wieku;
- 2 osoby w domu dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie.

Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

W zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej ustawa nakłada na gminę obowiązki realizowane m.in. przez ośrodki pomocy społecznej, pociągające za sobą nakłady finansowe - tj. wynagrodzenie dla asystenta rodziny, koszty wynagrodzenia dla rodziny wspierającej oraz partycypowanie w kosztach utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym. Finansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej należy do obowiązku powiatu. Jednakże, na mocy art. 191 ust. 9 i 10 w przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej współfinansuje pobyt tego dziecka w pieczy zastępczej w wysokości: 10% w pierwszym roku pobytu dziecka

w pieczy zastępczej, 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Obowiązek współfinansowania przez gminę nie dotyczy dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej przed 1 stycznia 2012 r. (art. 238 ust. 1). **W 2019 r. GOPS partycypował w kosztach utrzymania 14-ga dzieci** w łącznej wysokości 32 043,87 zł. (11 dzieci przebywających w rodzinie zastępczej, kwota 27 789,51 zł oraz 3 dzieci w placówce opiekuńczo – wychowawczej, kwota 4 254,36 zł).

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodzina może otrzymać wsparcie przez działania: asystentów rodziny, zespołów interdyscyplinarnych, placówki wsparcia dziennego, rodzin wspierających oraz innych podmiotów i instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej mogą otrzymać wsparcie od gminy w postaci asystenta rodziny.

W 2019 roku GOPS zatrudnił dwóch asystentów rodziny w łącznym wymiarze ½ etatu, którzy objęli pomocą 7 rodzin. Wspieranie rodziny przez GOPS prowadzone było w formie pracy z rodziną z naciskiem na wzmacnianie więzi rodzinnej, integrację rodziny ze środowiskiem, wzmocnienie motywacji członków rodziny do rozwiązywania problemów i realizacji założonych celów. **Asystenci rodziny prowadzili monitoring sytuacji rodziny z uwzględnieniem wniosków do realizacji (realizacja planu pracy z rodziną). Tą formą pomocy w okresie sprawozdawczym było objętych 7 rodzin.** Pracownicy socjalni oraz asystenci rodziny uczestniczyli w 18 spotkaniach dotyczących oceny sytuacji dziecka i rodziny organizowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszkowie i w Żyrardowie. W Gminny Program Wspierania Rodziny poza działalnością GOPS do końca 2019 r. wpisywała się także m.in. działalność **Gminnego Ogniska Dziecięco-Młodzieżowego „Tęcza”**, które w 2019 r. **objęło stałą opieką 58 wychowanków.** Ognisko jako placówka wsparcia dziennego poza stałą opieką i organizacją licznych zajęć dodatkowych dla podopiecznych zajmowało się organizacją prelekcji, warsztatów i wydarzeń na rzecz wspierania rodziny i przeciwdziałania przemocy.

Wsparcie kobiet w ciąży i rodzin – „Za życiem”

Zgodnie z przepisami Ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, która weszła w życie w 2017 roku, rodzinom, w których urodziło się żywe dziecko z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4 000,00 zł. Nie jest ono uzależnione od dochodów. Ustawa ta oprócz jednorazowego świadczenia przewiduje także odpowiednie wsparcie w trakcie ciąży i porodu, opiekę psychologiczną, poradnictwo dotyczące realizacji indywidualnych potrzeb rodzin (koordynowane przez asystenta rodziny), opiekę paliatywną i hospicyjną poza kolejnością. **W 2019 roku wsparciem finansowym w wysokości po 4 000 zł zostały objęte 2 rodziny.**

Karta Dużej Rodziny

Głównym celem wprowadzenia KDR jest obniżenie kosztów codziennego życia rodzin wielodzietnych. Ułatwienie im dostępu do usług, instytucji kultury, oraz zwiększenie możliwości korzystania z aktywnych form spędzania czasu wolnego. **W 2019 roku złożono 109 wniosków o wydanie Karty Dużej Rodziny i wydano 226 kart.**

Stypendium szkolne

Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie, w szczególności gdy w rodzinie tej występuje: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe. Warunkiem przyznania stypendium jest zamieszkanie na terenie gminy Nadarzyn. **W 2019 roku wypłacono stypendium szkolne dla 6 rodzin na kwotę 8 464,00 zł.**

Świadczenia rodzinne

W 2019 r. z zakresu świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego zrealizowano zadania na łączną kwotę 2 842 844,15 zł (z tego 2 620 474,15 zł to zasiłki rodzinne, świadczenia i zasiłki pielęgnacyjne, a także świadczenie rodzicielskie). Fundusz alimentacyjny zrealizowany został w wysokości 192 050,00 zł. Za podopiecznych pobierających świadczenia opłacano też składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz emerytalno-rentowe (łącznie 228 505,21 zł). Ponadto wykonano następujące zadania z zakresu świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego:

1. Zgłaszano osoby pobierające świadczenia opiekuńcze do ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych od których są odprowadzane składki.
2. Przekazano Komornikowi Sądowemu informacje mające wpływ na egzekucję zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, pochodzących z wywiadu alimentacyjnego oraz oświadczenia majątkowego.
3. Skierowano do Prokuratury Rejonowej zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa przez dłużnika alimentacyjnego.
4. Skierowano do UP wnioski o aktywizację zawodową dłużnika alimentacyjnego.
5. Wystawiono zaświadczenia o wysokościach otrzymywanych przez wnioskodawców świadczeń rodzinnych i fundusz alimentacyjnego.
6. Kierowano pisma o przeprowadzenie wywiadu alimentacyjnego z dłużnikiem alimentacyjnym.
7. Zwrócono przez dłużników alimentacyjnych kwotę 129 536,45 zł (w tym zaliczka alimentacyjna w kwocie 11 936,92 zł).
8. Sporządzono wnioski do Komornika Sądowego o przyłączenie do egzekucji komorniczej.

Tabela 17. Realizacja świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego w 2019 roku

I.p.	Rodzaj świadczenia	Kwota [w zł]
1	Świadczenia rodzinne w tym: <ul style="list-style-type: none"> • zasiłek rodzinny • świadczenia pielęgnacyjne • specjalny zasiłek dla opiekuna • zasiłek pielęgnacyjny • świadczenie rodzicielskie • jednorazowa zapomoga z tyt. urodzenia dziecka 	2 620 474,15
2	Zasiłek dla opiekuna	22 320,00
3	Fundusz alimentacyjny	192 050,00
4	„ Za życiem”	8 000,00
	Ogółem	2 842 844,15

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Tabela 18. Opłacanie składek zdrowotnych i emerytalno - rentowych w 2019 roku

I.p.	Rodzaj świadczenia	Kwota [w zł]
1	Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za podopiecznych pobierających świadczenia.	54 555,12
2	Składki emerytalno-rentowe opłacane za podopiecznych pobierających świadczenia	173 950,09
	Ogółem	228 505,21

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Świadczenie wychowawcze 500 PLUS

Świadczenie wychowawcze (500+) jak i koszty jego obsługi były finansowane w całości z dotacji celowej z budżetu państwa i wyniosły 15 379 706,23 zł. **W 2019 roku złożonych zostało 2496 wniosków** o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego z tego 701 w wersji papierowej i 1795 w wersji elektronicznej; **wypłacono 30363 świadczeń na łączną kwotę 15 180 859,40 zł. Liczba dzieci mających ustalone prawo do świadczenia wychowawczego na koniec roku wynosiła 3474.** Najwyższe świadczenie wychowawcze w gminie Nadarzyn wynosi 3 500,00 zł.

Dobry start

Świadczenie „Dobry start” to kwota 300 zł jednorazowego wsparcia dla **wszystkich uczniów** rozpoczynających rok szkolny. Rodziny otrzymują świadczenie bez

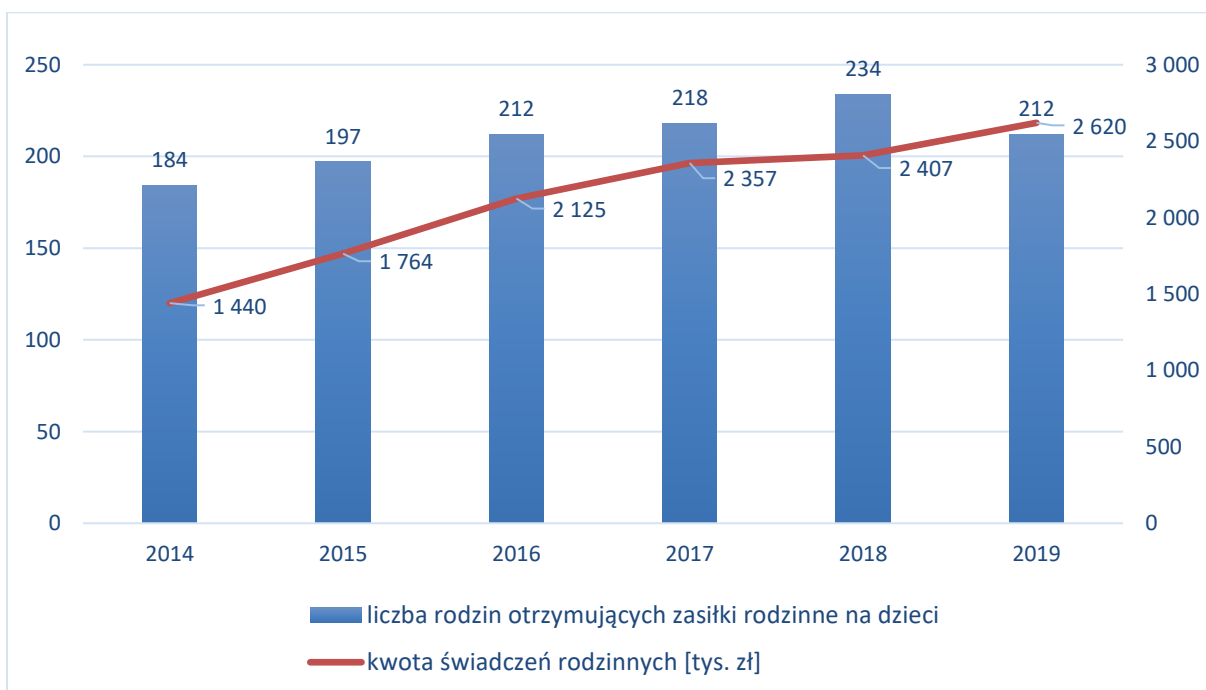
względu na dochód. W 2019 roku złożonych zostało 1650 wniosków o ustalenie prawa do tego świadczenia (513 w wersji papierowej i 1137 w wersji elektronicznej); **wypłaconych zostało 2355 świadczeń** na łączną kwotę 705 150,00 zł (w tym koszty obsługi 23 600 zł).

Tabela 19. Świadczenia na rzecz rodziny i wychowawcze w gminie w l. 2014-2019

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	184	197	212	218	234	212
kwota świadczeń rodzinnych [tys. zł]	1 440	1 764	2 125	2 357	2 407	2 620
wydatki na świadczenia wychowawcze z programu 500 PLUS [zł]	-	-	-	9 603 089	9 551 247	15 181 359

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Wykres 29. Świadczenia na rzecz rodziny i wychowawcze w gminie w l. 2014-2019

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

W przypadku świadczeń rodzinnych przedział lat 2014-2018 przyniósł regularny wzrost liczby rodzin-beneficjentów (184 rodziny w 2014 r., 234 w 2018 r.). Tylko w ostatnim roku ta liczba zmniejszyła się do 212 rodzin (2019 r.). Pomimo to niezmiennie rosła kwota wypłacanych świadczeń (1,44 mln zł w 2014 r., 1,764 mln zł w 2015 r., 2,125 mln zł w 2016 r., 2,357 mln zł w 2017 r., 2,407 mln zł w 2018 r. i 2,620 mln zł w 2019 r.). Z kolei kwota wypłacanych świadczeń wychowawczych z programu

500 PLUS w ciągu ostatnich lat wahała się, ale w 2019 roku zanotowano rekordowy skok o ponad 50% (15 181 359 zł w 2019 r., 9 551 247 zł w 2018 r., 9 603 089 zł w 2017 r.).

Praca socjalna

W ciągu roku do GOPS-u zwracały się także osoby, które nie oczekują wsparcia finansowego lecz wymagają pomocy w formie pracy socjalnej. W ramach tej formy pomocy m.in. kompletowano i wysłano wnioski o ustalenie stopnia niepełnosprawności (15 osób); przeprowadzono 77 wywiadów środowiskowych dla potrzeb innych ośrodków pomocy oraz świadczeń rodzinnych; zgłoszono 13 osób do SPG ZOZ o konieczności wizyt lekarskich u podopiecznych; **monitorowano w środowisku wspólnie z Policją i Strażą Gminną sytuację 51 rodzin; skierowano 41 osób do organów rentowych - ZUS oraz Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności; skierowano 54 osoby do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz grup wsparcia AA Klemens, punktu konsultacyjnego przy GKRPA; skierowano 25 wniosków do Sądu Rodzinnego o wgląd kuratora w sytuację rodzinną nieletnich oraz pisma o wzmożony nadzór.**

Pomoc prawna

Porady prawne udzielane są klientom Ośrodka przez radcę prawnego zatrudnionego na umowę o pracę na ½ etatu do obsługi prawnej Ośrodka. Radca prawny przyjmuje klientów Ośrodka na nieodpłatne porady prawne z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej, w tym sprawy emerytalno-rentowe, zatrudnienia, ustalania stopnia niepełnosprawności, odwołania od wyroków, decyzji, sprawy rodzinne (alimenty, rozwody, wgląd w sytuację rodziny). Często klienci proszą o wyjaśnienie spraw związanych z dziedziczeniem, spadkami, ubezwłasnowolnieniem czy sprawami dotyczącymi eksmisji z lokalu, a także sprawami związanymi z prowadzoną egzekucją przez komornika sądowego. W okresie sprawozdawczym z tej formy wsparcia skorzystało 7 osób.

Dodatki mieszkaniowe

Dodatek mieszkaniowy jest świadczeniem pieniężnym wypłacanym przez gminę, mającym na celu dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. Pomoc ta przysługuje w przypadkach określonych przepisami; aby otrzymać dodatek mieszkaniowy trzeba spełniać przesłanki dotyczące wysokości dochodów w gospodarstwie domowym, metrażu zajmowanego lokalu i tytułu prawnego do lokalu. **W 2019 r. 5-ciu rodzinom udzielono dodatków mieszkaniowych na łączną kwotę 6 233,35 zł.**

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie funkcjonuje, w ramach wsparcia rodziny, przy GOPS i stanowi element gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar w kryzysie, opierający się na współpracy lokalnych instytucji, podmiotów i służb. Zadaniem ZI jest realizacja działań określona w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. **W roku 2019 Zespół Interdyscyplinarny realizował 36 procedur „Niebieskie Karty”: 8 NK - kontynuacja pracy z 2018 roku; 28 karty wpłynęły w okresie sprawozdawczym, w tym: Policja sporządziła 25 NK, OPS 2 NK i GKRPA - 1. W ciągu roku odbyły się 33 spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego. Powołano 28 Grup Roboczych, w skład których wchodził: pracownicy socjalni, dzielnicowi, członkowie GKRPA oraz w zależności od potrzeb: pedagog, kurator społeczny, psycholog szkolny, przedstawiciel służby zdrowia. Łącznie odbyło się 136 spotkań Grup Roboczych. Działania prowadzone przez ZI i Grupy Robocze doprowadziły do zakończenia 24 procedur „Niebieskie Karty”.**

Inne działania na rzecz społeczności lokalnej

W 2019 roku pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej brali czynny udział i/lub współpracowali z instytucjami gminnymi przy organizacji następujących wydarzeń na rzecz społeczności lokalnej:

1. Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy (styczeń).
2. Światowy Dzień Chorego (luty).
3. Ogólnopolski Dzień Trzeźwości (kwiecień).
4. Piknik Rodzinny (czerwiec).
5. VII Nadarzyńskie Dni Profilaktyki i Zdrowego Stylu Życia (cały rok).
6. Happening „Bądź bezpieczny na drodze” (wrzesień).
7. Współpraca z Biblioteką Publiczną w ramach programu „Biblioteka na telefon”.
8. Współpraca z 3M Poland - Pracownicy 3M w okresie Świąt Wielkanocnych przeprowadzili zbiórkę art. spożywczych, słodczy, środków higieny i czystości, z których zostały przygotowane paczki świąteczne.
9. Współpraca z Audi Krotoski Warszawa Wolica - Pracownicy Firmy przed Świątami Bożego Narodzenia przekazali art. spożywcze, słodczy, środki czystości, z których to pracownicy GOPS przygotowali paczki świąteczne.
10. Współpraca z Parafią w Nadarzynie, Parafialnym Zespołem Caritas, Caritas Archidiecezji Warszawskiej, Gminnym Ogniskiem Dziecięco-Młodzieżowym Tęcza i Urzędem Gminy w ramach projektu pt. „Cztery pory roku z Seniosem”.

11. Współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nadarzynie (np. Ogólnopolski Dzień Trzeźwości).
12. Współpraca z Zespołem Ośrodków Wsparcia w Piastowie.
13. Współpraca ze Starostwem Powiatowym w Pruszkowie w ramach Powiatowego Zespołu ds. Wdrażania Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy.
14. Współpraca z Radą Seniorów, Strażą Gminną, Policją.

3.1.4. SZKOLENIA

W związku z zaprezentowaną powyżej różnorodnością zadań realizowanych przez GOPS na podstawie zapisów ustawowych, pracownicy Ośrodka wielokrotnie uczestniczyli w szkoleniach zróżnicowanych tematycznie, a dotyczących różnych aspektów pomocy społecznej. W 2019 r. odbyły się w sumie 40 szkolenia.

Tabela 20. Szkolenia GOPS w 2019 roku

I.p.	Temat szkolenia	liczba ucz.	Data szkolenia
1	Program płatnik – korekty dokumentów. Nowe druki ZUS, KRUS.	1	21.01.2019
2	Praktyka rozdzielania pracy socjalnej od postępowań administracyjnych na przykładzie MOPS Sochaczew i OPS Tłuszcz. Konferencja.	2	23.01.2019
3	Działam w sieciach społecznościowych.	2	18-19.02.2019
4	Współpraca międzyinstytucjonalna dot. profilaktyki uzależnień. Konferencja.	1	21.02.2019
5	Jak prawidłowo przygotować księgi rachunkowe do zamknięcia roku budżetowego w OPS?	1	13.03.2019
6	Działam w sieciach społecznościowych.	3	14-15.03.2019
7	Świadczenia rodzinne. Świadczenie wychowawcze 500 plus. Nowość: Program Mama 4 plus.	1	19.03.2019
8	Ogólnopolskie pogotowie dla ofiar przemocy w rodzinie „Niebieska Linia”. Konferencja. „Kobiety i trauma”.	2	19.03.2019
9	Rodzic w sieci.	2	21-22.03.2019
10	RODO – współpraca międzyinstytucjonalna. Caritas AW	1	30.03.2019
11	Profesjonalizacja usług asystenckich i opiekuńczych dla osób niesamodzielných – nowe standardy kształcenia i opieki.	2	04-05.04.2019
12	Jak rozmawiać z rodzicem o szczepieniach? Organizator: Starostwo Powiatowe	1	06.04.2019
13	Szkolenie z nowego narzędzia OZPS.	2	03-04.06.2019
14	Nowe substancje psychoaktywne czyli mózg pod wpływem.	4	04.06.2019
15	Procedura zobowiązania do leczenia odwykowego po nowelizacji ustawy oraz błędy i uchybienia przy realizacji gminnych programów w kontekście rozstrzygnięć nadzorczych i kontroli NIK – aspekty prawno-psychologiczne.	2	10.06.2019
16	Najnowsze zmiany w świadczeniach: rodzinnych, funduszu alimentacyjnym, 500+, dobry start.	2	12.06.2019
17	Świadczenia opiekuńcze – najbardziej problematyczne zagadnienia.	2	24.06.2019
18	Najnowsze zmiany w ustawie o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, ustawie o świadczeniach rodzinnych, ustawie o pomocy	3	28.06.2019

	osobom uprawnionym do alimentów oraz programie dobry start.		
19	Efektywne wykorzystanie Oprogramowania firmy Sygnity w Pomocy Społecznej (POMOST Std, WYWIAD Plus, MOUS).	2	28.06.2019
20	Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze.	2	15.07.2019
21	Najbardziej problematyczne zagadnienia w księgowości Ośrodków Pomocy Społecznej.	1	22.07.2019
22	Pierwszy kontakt z osobą stosującą przemoc. Zasady i kierunki pomocy.	1	29.08.2019
23	Pierwszy kontakt z osobą stosującą przemoc. Zasady i kierunki pomocy.	1	05.09.2019
24	Rządowe programy wspierające realizację usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych w gminie.	2	11.09.2019
25	Psychiatria w kryzysie emocjonalnym. Konferencja.	4	25.09.2019
26	Najnowsze zmiany w ustawie o pomocy społecznej 2019 r. – w zakresie ustalania odpłatności za DPS, przeprowadzania wywiadów środowiskowych i prowadzenia DPS, oraz ograniczania przyznawania pomocy społecznej.	2	02.10.2019
27	Odpowiedzialność kierownika i pracowników OPS za prowadzone postępowania, decyzje i ich skutki oraz prawidłowość dokumentacji. Konferencja.	2	09.10.2019
28	Asystent Rodziny w obliczu wyzwania – praca z rodziną uzależnioną.	2	10.10.2019
29	Program warsztatów dla koordynatorów Senior Caritas.	1	16-17.10.2019
30	Spotkanie w Wojewódzkim Ośrodku Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Pruszkowie.	1	21.10.2019
31	Wyzwania w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi. Konferencja.	2	23.10.2019
32	Szkolenie dotyczące profilaktyki uzależnień przeciwdziałania przemocy w rodzinie pn. „Działalność GKRPA”.	1	29-31.10.2019
33	Jak prawidłowo przygotować księgi rachunkowe do zamknięcia roku budżetowego w OPS? Seminarium.	1	30.10.2019
34	„Podwójna diagnoza. I co dalej? Specyfika procesu diagnostyczno-terapeutycznego osób uzależnionych”.	1	14.11.2019
35	20 lat po reformie samorządowej – kondycja służb społecznych w województwie mazowieckim. Konferencja.	2	14.11.2019
36	Szkolenie dotyczące profilaktyki uzależnień przeciwdziałania przemocy w rodzinie pn. „Działalność GKRPA”.	1	18-20.11.2019
37	Kodeks postępowania administracyjnego.	11	22.11.2019
38	Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Konferencja.	3	12-13.12.2019
39	Karta Dużej Rodziny – praktyczne podejście do wprowadzonych zmian.	1	16.12.2019
40	Szkolenie z obsługi systemu bip.net wraz z modułami.	2	16.12.2019

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

3.1.5. DOMY SENIORA W GMINIE NADARZYN

W gminie Nadarzyn funkcjonuje kilka prywatnych (niepublicznych) Domów Seniora zajmujących się opieką nad osobami starszymi, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21. Niepubliczne Domy Seniora w gminie Nadarzyn (2019)

l.p.	nazwa placówki	adres
1	Lawendowy Dom Opieki Seniora	Stara Wieś ul. Tarniny 74, 05-830 Nadarzyn
2	Dom Pomocy Społecznej	Kostowiec, ul. Matki F. Dymman 9, 05-831 Młochów (prowadzony przez siostry zakonne Zgromadzenia)
3	Dom Opieki „Ostoja”	Kajetany ul. Brzozowa 42, 05-830 Nadarzyn
4	Dom Aktywnego Seniora „Biały Bez”	Rusiec ul. Główna 153, 05-830 Nadarzyn
5	Willa „Kajetany”	Kajetany ul. Rolna 249, 05-830 Nadarzyn

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Lawendowy Dom Opieki Seniora organizuje w ciągu roku różnorodne zajęcia dla swoich podopiecznych. Oprócz zajęć terapeutycznych do tej pory zorganizowano m.in. następujące wydarzenia:

- Z piosenką na wiosnę - Koncert Krystiana Makstona
- Piosenki międzywojenne - Koncert zespołu DUO – 14 luty 2018 r.
- Wesoly dzień babci i dziadka dzięki SP w Ruścu
- Kolędy i Pastorałki – recital w wykonaniu Krystiana Makstona
- Kolędy ze Szkołą Podstawową w Ruścu
- Mikołajkowy Koncert piosenek świątecznych, Kolęd i Pastorałek
- Koncert: Z piosenką, gitarą i humorem przez świat
- Koncert na Dzień Matki
- Lata 20, lata 30-te... Letni koncert zespołu DUO

Dom Opieki „Ostoja” dysponuje:

- pokojami 1,2 i 3 osobowymi z garderobami oraz w pobliżu łazienki
- kącikiem na angielskie five o'clock
- salą wypoczynkową z wygodnymi kanapami, telewizorem i kominkiem jadalnią
- zapleczem kuchennym gdzie sami przygotowujemy domowe posiłki
- dużym terenem wokół pensjonatu (ponad 2000 m²) zaprojektowanym tak, że jest tu miejsce na ogniska, grilla, wypoczynek, spacer, rozmowę w wspólnym gronie, grzybobranie itp.

3.1.6 PLACÓWKA WSPARCIA DZIENNEGO „OGNISKO TĘCZA” GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Formą pomocy rodzinie, gdy występują w niej trudności związane z wychowaniem dziecka, jest objęcie go opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego.

Najważniejszym dążeniem pracy Ogniska była zawsze pomoc dziecku w organizowaniu wolnego czasu z wykorzystaniem jego możliwości, uzdolnień i zainteresowań oraz pomoc w jego problemach szkolnych, czasami koleżeńskich lub rodzinnych. Oprócz zadań wynikających z planu pracy (program wychowawczy i profilaktyczny) uwzględniane były również bieżące potrzeby dziecka, rodziny i środowiska .

1 stycznia 2020 roku na mocy uchwały nr XIII.146.2019 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 28 sierpnia 2019 r. nastąpiło włączenie do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nadarzynie Gminnego Ogniska Dziecięco-Młodzieżowego „Tęcza”, który stanowi teraz placówkę wsparcia dziennego „Ognisko Tęcza” GOPS.

Połączenie dwóch jednostek organizacyjnych gminy w jedną jednostkę budżetową okazało się być zasadne nie tylko ze względów merytorycznych, ale przede wszystkim znalazło umocowanie w stosownych przepisach ustawowych z uwagi na ekonomię i scentralizowane zarządzanie. Jedną taką placówką znajduje się właśnie w Nadarzynie, a drugą to jej filia w Młochowie. W 2019 roku placówka wsparcia dziennego licząca 4 wychowawców opiekowała się w sumie 58 dziećmi.

Połączenie tych dwóch jednostek pozwoli na prowadzenie jednolitej polityki pracy z rodziną, nie tylko poprzez przyznaną pomoc finansową, ale także poprzez wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych. Pozwoli na koordynację i centralizację działań w ramach skonsolidowanej instytucji w zakresie zarządzania zasobami, integrowanie lub poszerzanie usług socjalnych.

Wśród realizowanych działań przez placówkę wsparcia dziennego Ognisko Tęcza na uwagę zasługują:

- **warsztaty rodzinne** zapoczątkowane w 2010 roku. pod hasłem Bo chodzi o to żeby wspólnie spędzać czas. Założeniem spotkań z rodzicami i ich dziećmi jest wskazanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego. Tworzeniu wspólnie małych rękodzieł często towarzyszyły rozmowa poruszająca kwestie wychowawcze.
- **Międzynarodowy Dzień Rodziny** obchodzony 15 maja. W ramach MDR odbywały się międzypokoleniowe spotkania (dzieci, rodzice, dziadkowie); Rodzinny Mecz Piłki Nożnej. W 2020 roku ramach akcji #zostań w domu przygotowano pakiety materiałów z m.in. informacją o tym, gdzie można uzyskać pomoc, kilka pomysłów i rad jak spędzić czas z najbliższymi (opracowanych przez Krakowską Akademię Profilaktyki w ramach kampanii Postaw na rodzinę) oraz maseczki uszyte przez wolontariuszy. Materiały były ogólnodostępne w Urzędzie Gminy, Komisariacie Policji i Straży Gminnej w Nadarzynie.

- **warsztaty zimowe i letnie** (kolonie) podczas czasu wolnego od nauki placówka wsparcia dziennego organizuje atrakcje dla swoich podopiecznych. Dzieci i młodzież może korzystać z zajęć rękodzielniczych, plastycznych, kulinarnych, sportowych czy teatralnych. Organizowane są także wycieczki jednodniowe i kilkudniowe. Zawsze podczas warsztatów realizowany jest program profilaktyczny.
- **Udział w projektach** - placówka chętnie pisze i korzysta z zaproszeń do projektów np. cykliczny projekt z Firmą DB Schenker z Młochowa „Zielony czas pomagania” – projekt ekologiczny. Ostatnim projektem, który został napisany wspólnie przez pracowników GOPS, Ogniska Tęcza i Caritas w Nadarzynie był projekt „Cztery pory roku z Seniosem”, którego organizatorem był Caritas Polska, Caritas AW i Jeronimo Martins Polska. Głównym założeniem działania był rozwój pokoleniowych i międzypokoleniowych więzi lokalnych poprzez edukację historyczną, regionalną, poznawanie i pielęgnowanie lokalnych historii, obyczajów i tradycji.
- **gminne spotkania opłatkowe.** W grudniu młodzież i dzieci przygotowują Jasełka. Na wydarzeniu zawsze są obecni rodzice, rodzeństwo, dziadkowie i zaproszeni goście. Założeniem spotkania jest budowanie relacji międzypokoleniowych i społecznych oraz kultywowanie tradycji bożonarodzeniowych.
- **Piknik Rodzinny „Ognisko Tęcza”** od 11 lat organizuje to wydarzenie wspólnie z Pełnomocnikiem Wójta ds. uzależnień, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Nadarzyńskim Ośrodkiem Kultury, Urzędem Gminy i Parafią Rzymskokatolicka pw. św. Klemensa w Nadarzynie. W wydarzenie zaangażowanych jest wielu osób, instytucji i firm. Część artystyczną Pikniku Rodzinnego zawsze stanowią występy artystów z placówek oświatowych i instytucji działających na terenie Gminy Nadarzyn.
- **Bieg Rodzinny o Puchar Wójta Gminy Nadarzyn.** Odbyło się już 10 biegów. Zawsze wśród uczestników uhonorowani są: najmłodszy i najstarszy uczestnik biegu, trzy najliczniejsze rodziny oraz zwycięzcy w poszczególnych kategoriach wiekowych i klasyfikacji generalnej. Wśród wszystkich uczestników biegu losowane są nagrody ufundowane przez fundatorów.
- **Konkurs plastyczny „Barwy dzieciństwa”** ogłaszany jest od 2008 roku. Jego założeniem jest wyrabianie poczucia wrażliwości estetycznej, rozwijanie wyobraźni, popularyzacja działań plastycznych i poszerzanie wiedzy z zakresu różnych technik plastycznych. Konkurs ma zasięg ogólnopolski, a galerię nadesłanych prac można podziwiać podczas Pikniku Rodzinnego.
- **Nadarzyńskie Dni Profilaktyki i Zdrowego Stylu Życia** wiedząc jak duże znaczenie ma profilaktyka - placówka wsparcia dziennego razem z pełnomocnikiem Wójta ds. uzależnień powołanym przez Wójta Gminy Nadarzyn w 2013 roku, była pomysłodawcą i jest organizatorem tego wydarzenia. Tematykę i problematykę NDP ustaliśmy na spotkaniu roboczym organizowanym przez pełnomocnika Wójta ds.

uzależnień i przewodniczącą GKRPA z Wójtem Gminy oraz pedagogami i psychologami placówek oświatowych na początku każdego roku kalendarzowego.

W ramach NDP, w ciągu danego roku, odbywają się stałe cykle działań :

1. Inauguracja – wykład otwarty dla mieszkańców gminy Nadarzyn (gościliśmy m.in. dr Bohdan Woronowicz, prof. Mariusz Z. Jędrzejko, dr Grzegorz Nawara, Katarzyna Bosacka, Paweł Urbański (niepełnosprawny, niewidomy przedsiębiorca, podróżnik) Rap Pedagogika Dobromir Makowski, Jacek Musiatowicz i inni).

2. Warsztaty, konferencje, szkolenia, konkursy, przedstawienia dla uczniów, nauczycieli i rodziców w placówkach oświatowych.

3. "Dzień drzwi otwartych" – organizowanie spotkań otwartych ze specjalistami (psycholog, pedagog, przedstawiciel grupy AA Klemens, policjant, pracownik socjalny, przedstawiciel Ośrodka Apostolstwa Trzeźwości z Zakroczymia i inni).

4. Uroczysta rocznica powstania grupy AA Klemens (msza św., miting otwarty dla mieszkańców gminy, spotkanie ze specjalistą, spotkanie przy muzyce).

5. Uroczyste zakończenie NDP ; podsumowanie działań, uhonorowanie instytucji aktywnie włączających się w realizację działań z zakresu profilaktyki uzależnień – koncert np. Anna Pietrzak Zespół Partita, Jan Mela, Wolna Grupa Bukowina, Antonina Krzysztoń, grupa Cirkus – Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, Piotr Nagiel, Jan Budziaszek).

- **Happening Jestem bezpieczny na drodze** - „Ognisko Tęcza”, obecnie jako Sekcja Wsparcia Rodziny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nadarzynie, wspólnie ze Strażą Gminną i Komisariatem Policji w Nadarzynie od 8 lat podejmuje działania dot. bezpieczeństwa na drodze. Możemy pochwalić się, że jesteśmy organizatorami happeningu Jestem bezpieczny na drodze oraz inspiracją dla innych instytucji w podejmowaniu działań w tej kwestii. Przez ten czas wydarzenie przyjmowało różne formy. Do placówki zapraszaliśmy dzieci i młodzież z terenu placówek oświatowych, harcerzy czy seniorów z gminy Nadarzyn, my gościliśmy w placówkach oświatowych, organizowaliśmy marsze w Parku w Nadarzynie.

We współpracy z **Firmą 3M Poland** oraz **Wojewódzkim Ośrodkiem Ruchu Drogowego w Warszawie** wyposażyliśmy uczniów szkół w Młochowie, Kostowcu, Woli Krakowiańskiej w kamizelki i gadzety odbłaskowe.

- **NieĆpa** udział w projekcie ma na celu zwrócenie uwagi na stale zwiększający się problem używania przez dzieci i młodzież środków zmieniających świadomość. Uczestniczymy w wydarzeniu od trzech lat. Jest to forma alternatywnego spędzania czasu wolnego.

UDZIAŁ W KAMPANIACH

Kampania Dopalacze- powiedz stop!- kampania przestrzega młodych ludzi przed tragicznymi skutkami tzw. Nowych narkotyków i wskazuje, gdzie szukać pomocy; rodzicom tłumaczy jak rozpoznać czy dziecko sięga po dopalacze, jak z nim rozmawiać o tym problemie i jak go rozwiązać.

Kampania Postaw na rodzinę – Kochamy, słuchamy, rozmawiamy- kampania uczy komunikacji. Podpowiada rodzicom, jak rozmawiać z dzieckiem, aby być na bieżąco z jego problemami. Prezentuje przydatne zwroty i zwracamy uwagę, czego unikać podczas konwersacji. Wyjaśnia, jak budować silne więzi. W zestawie materiałów znajduje się również gra, która pozwala rodzinie miło spędzić czas przy rozmowie.

Kampania Przeciw pijanym kierowcom- kampania apeluje do świadków , by nie pozostawali obojętni na pijanych kierowców, obala mity na temat spożywania alkoholu.

Kampania Reaguj na przemoc- Kampania zapewnia potrzebne informacje ofiarom, świadkom, a także sprawcom. Informuje, gdzie szukać wsparcia i jakie prawa przysługują osobom doznającym przemocy. Zachęca do przerywania milczenia i korzystania z różnych dostępnych form pomocy.

POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ

1. Działalność w Zespole Interdyscyplinarnym ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wśród zadań realizowanych w ramach w/w działalności były: spotkania z ofiarami, sprawcami i świadkami przemocy, udział w posiedzeniach grup roboczych i Zespołu Interdyscyplinarnego.
2. Poradnictwo pedagogiczne i psychologiczne dla rodziców i opiekunów z „Ogniska Tęcza”.
3. Praca socjalna (m.in. pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, kontaktach z placówkami oświatowymi, wychowawczymi, ochrony zdrowia, pomoc rzeczowa).
4. Organizacja spotkań zespołów specjalistów w sytuacjach kryzysowych dotyczących dziecka i rodziny.

UDZIAŁ W ŻYCIU SPOŁECZNOŚCI GMINY NADARZYN

- Orszak Trzech Króli
- Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy
- Narodowe czytanie

3.2.GMINNA KOMISJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) w Nadarzynie w 2019 roku prowadziła działania w oparciu o zatwierdzone uchwałą Nr IV.36.2018 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 28 grudnia 2018 roku **Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych** oraz uchwałą Nr IV.37.2018 z dnia 28 grudnia 2018 roku **Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii** w Gminie Nadarzyn na rok 2019, a także w oparciu o rekomendacje PARPA do realizowania i

finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. W 2019 roku GKRPA pracowała jako koordynator w/w programów, obok pełnomocnika wójta ds. uzależnień, a realizatorami i współrealizatorami programu byli:

1. Pełnomocnik Wójta ds. uzależnień,
2. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
3. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
4. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nadarzynie,
5. Gminne Ognisko Dziecięco –Młodzieżowe „Tęcza”,
6. Szkoła Podstawowa w Młochowie,
7. Szkoła Podstawowa im. W. Doroszewskiego w Nadarzynie,
8. Szkoła Podstawowa im. M. Skłodowskiej- Curie w Ruścu,
9. Szkoła Podstawowa im. Bł. Ks. B. Markiewicza w Woli Krakowiańskiej,
10. Liceum Ogólnokształcące im. Jana Pawła II w Nadarzynie,
11. Nadarzyński Ośrodek Kultury.

W gminie Nadarzyn działają obecnie dwie samopomocowe grupy wsparcia: AA Klemens – dla uzależnionych. i dla współuzależnionych.

Do GŁÓWNYCH ZADAŃ realizowanych przez GKRPA należało przede wszystkim:

- **zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu oraz członków ich rodzin (w tym prowadzenie i finansowanie punktu konsultacyjnego);**
- **udzielanie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy pomocy psychospołecznej ze szczególnym uwzględnieniem ochrony przed przemocą w rodzinie;**
- **prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży.**

ZADANIE: Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i środków psychotropowych oraz członków ich rodzin

Zadanie to było realizowane poprzez prowadzenie i finansowanie Punktu Konsultacyjnego, w którym usługi świadczyli następujący specjaliści:

1. **Psycholog** - przyjmowała w Punkcie Konsultacyjnym 2 razy w tygodniu (w środy w godz. 17.00-19.00 oraz w piątki w godz. 10.00-13.00). **Zgłaszana problematyka** to: problem uzależnienia od alkoholu (lub nadużywania alkoholu w stopniu szkodliwym) u osoby zgłaszającej się; problem uzależnienia od narkotyków u osoby zgłaszającej się; problem uzależnienia od alkoholu u członka rodziny; osoby doświadczające przemocy

(fizycznej, psychicznej lub ekonomicznej) w rodzinie; zaburzenia nerwicowe lub objawy psychosomatyczne u DDA czy ofiar przemocy w dzieciństwie; sytuacja kryzysowa; problemy wychowawcze.

2. **Terapeuta uzależnień, specjalista ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, mediator** - świadczenie porad i konsultacji w ramach programu „Wsparcie rodzin z problemem uzależnień i problemem przemocy domowej zagrożonych wykluczeniem społecznym” ; 1 x w tygodniu (piątki) w godz. 16.00-19.30.
3. **Psycholog dziecięcy** - mieszkańcy Gminy Nadarzyn mogli również korzystać raz w miesiącu (4 godziny) z bezpłatnych konsultacji psychologa dziecięcego. Zgłaszana problematyka: problemy opiekuńczo-wychowawcze, szkolne i rówieśnicze, problemy zdrowotne.
4. **Prawnik** - porady prawne dla mieszkańców odbywały się we wtorki od godz.16.15 w siedzibie GKRPA lub w Urzędzie Gminy w zależności od zgłaszanych potrzeb (po wcześniejszym umówieniu się telefonicznym).
5. **Członkowie GKRPA i pełnomocnik wójta ds. uzależnień poprzez dyżury** we wtorki w godz.16.15-18.00 lub dodatkowo w inne dni tygodnia w zależności od aktualnych potrzeb. Funkcję pełnomocnika wójta ds. uzależnień pełniła Krystyna Masłowska. W 2019 roku GKRPA pracowała w składzie ośmioosobowym:
 - Sierputowska Agata – przewodnicząca
 - Szwed Martyna – zastępca przewodniczącej
 - Nowak Małgorzata (Policja)
 - Kowalska Ewa (GOPS)
 - Golian Lidia (Urząd Gminy)
 - Truszkowska Małgorzata (Szkoła Podstawowa w Nadarzynie)
 - Kołodziejczyk Magda (Szkoła Podstawowa w Woli Krakowiańskiej i w Młochowie)
 - Piskorz Adam (Straż Gminna)

W ramach realizacji głównych zadań **Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podstawowymi jej działaniami było:**

- motywowanie zarówno osób uzależnionych, jak i członków ich rodzin do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia uzależnienia, kierowanie do leczenia specjalistycznego oraz do skorzystania z pomocy grup samopomocowych;
- motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie, ale nieuzależnionych, do zmiany szkodliwego wzoru picia;
- udzielanie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym (np. przez rozmowy podtrzymujące,

- rozpoznanie zjawiska przemocy domowej, udzielenie stosownego wsparcia i informacji możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy;
- inicjowanie interwencji w przypadku diagnozy przemocy domowej;
- gromadzenie aktualnych informacji na temat dostępnych miejsc pomocy i kompetencji poszczególnych służb i instytucji z terenu gminy, które powinny być włączone w systemową pomoc dla rodziny.

Podczas posiedzeń Komisji omawiane były zagadnienia dotyczące:

- realizacji bieżących działań wynikających z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, analiza ofert, pism kierowanych do GKRPA itp.;
- opiniowanie wniosków o sprzedaż napojów alkoholowych;
- wywiady z dorosłymi członkami rodzin zgłaszającymi problem oraz ze sprawcami problemu;
- kierowanie do konsultacji ze specjalistami;
- informowanie o ofercie pomocowej Gminy Nadarzyn;
- motywowanie do udziału w spotkaniach Grup Wsparcia;
- motywowanie do ograniczenia picia i/lub dobrowolnego poddania się leczeniu;
- stały monitoring w tym przeprowadzanie rozmów konsultacyjno-kontrolnych;
- przygotowanie harmonogramu i przeprowadzanie kontroli.

Dofinansowanie terapii w Poradni Leczenia Uzależnienia od Alkoholu w Pruszkowie - zgodnie z rekomendacjami PARPA Komisja dofinansowała zakup pogłębionego programu terapii – trening radzenia sobie z nawrotami picia/choroby alkoholowej (48 godzin). Celem programu była odpowiedź na pytania: co to jest nawrót choroby alkoholowej, czy każda osoba uzależniona doświadcza nawrotów picia, jakie są sygnały ostrzegawcze i jak sobie radzić w przypadku nawrotu, autodiagnoza typów relacji interpersonalnych, uporządkowanie obecnego życia, nauka asertywnych zachowań. Miejscem realizacji programu była Poradnia Leczenia Uzależnień w Pruszkowie, ul. Drzymały 19/21.

W latach 2017-2019 GKRPA pracowała w składzie ośmioosobowym. Dyżury prowadziła w każdy wtorek w godz. 16.15-18.00 lub dodatkowo w inne dni tygodnia w zależności od aktualnych potrzeb. W tych latach **przeprowadzono odpowiednio 23, 15 i 23 kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz wydano postanowienia** opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych, a **dotyczące zezwoleń na sprzedaż alkoholu do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży (odpowiednio 10, 5 i 2 postanowienia), z czego wszystkie były pozytywne oprócz jednego postanowienia w roku 2018.**

Tabela 22. Działalność kontrolna i opiniodawcza GKRPA w l. 2017-2019

Działanie	rok / ilość		
	2017	2018	2019
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	23	15	23
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym:	10	5	2
<ul style="list-style-type: none"> dotyczących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży 	10	5	2
<ul style="list-style-type: none"> Postanowienia negatywne 	0	1	0

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Tabela 23. Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Nadarzyn (stan na 28.10.2020)

Punkty sprzedaży wg zawartości alkoholu w sprzedawanych napojach	Punkty sprzedaży wg miejsca spożycia napojów alkoholowych	
	do spożycia poza miejscem sprzedaży	do spożycia w miejscu sprzedaży
do 4,5%	28	12
od 4,5% do 18%	29	10
powyżej 18%	27	10
Ogółem	84	32

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Według stanu na 28.10.2020 w gminie Nadarzyn funkcjonuje najwięcej punktów sprzedaży napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży (w sumie 84 sklepy), a punktów, gdzie można spożyć alkohol na miejscu zakupu jest 32. Ilość punktów ze względu na zawartość alkoholu w sprzedawanych napojach jest w obu kategoriach podobna: do spożycia na miejscu jest to 12 punktów dla alkoholi do 4,5% i po 10 dla alkoholi 4,5%-18% i powyżej 18%, zaś do spożycia poza miejscem zakupu jest to 28 sklepów dla alkoholi do 4,5%, 29 dla alkoholi 4,5%-18% i 27 dla alkoholi powyżej 18%.

ZADANIE: Udzielanie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy czy też narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej ze szczególnym uwzględnieniem ochrony przed przemocą w rodzinie

Zadanie to realizowane było przez pracę członków GKRPA, pełnomocnika wójta ds. uzależnień, członków Zespołu ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W 2019 roku o występujących w rodzinach problemach Komisja i pełnomocnik wójta ds. uzależnień byli informowani głównie przez najbliższych członków rodziny, Policję, Zespół

Interdyscyplinarny, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Szczególna uwaga skierowana była na rodziny, w których wychowują się dzieci. **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych** założyła 1 Niebieską Kartę; a w trakcie 2019 roku członkowie GKRPA pracowali w 22 grupach roboczych dotyczących procedury „Niebieskie karty”.

Rodzinom, w zależności od indywidualnej sytuacji proponowano m.in.:

- bezpłatną pomoc prawną, materialną, socjalną GOPS,
- kierowanie dzieci do placówki wsparcia „Ognisko Tęcza”, gdzie poza pomocą dziecka istniała możliwość konsultacji psychologicznych i pedagogicznych dla rodziców i opiekunów,
- konsultacje psychologa, psychologa dziecięcego, terapeuty, prawnika oraz specjalisty ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla dorosłych i dzieci,
- uczestnictwo w spotkaniach grupy wsparcia AA „Klemens”,
- kierowanie do Zespołu Ośrodków Wsparcia w Piastowie,
- kierowanie do Poradni Leczenia Uzależnień w Pruszkowie, Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia.

Sprawców problemu motywowano do podjęcia leczenia odwykowego.

W celu realizacji zadania dotyczącego badania w przedmiocie uzależnienia od alkoholu Komisja kierowała na badania do psychiatry i psychologa sądowego oraz w jednym przypadku złożyła wniosek do Sądu Rejonowego w Pruszkowie ul. Kraszewskiego 22 o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego.

ZADANIE: Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej, w zakresie rozwiązywania problemów alkoholizmu i narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo- -rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.

W ramach powyższego zadania pozytywnie zaopiniowano wnioski dyrektorów placówek oświatowych i sfinansowano lub dofinansowano szkolenia, warsztaty profilaktyczne, których listę prezentuje poniższa tabela.

Tabela 24. Szkolenia GKRPA w 2019 roku

I.p.	Nazwa placówki	Nazwa szkolenia/ warsztatów/spektaklu
1	Gminne Ognisko Dziecięco-Młodzieżowe „Tęcza”	1.Szkolenie dla wychowawców „Odpowiedzialność prawna nauczycieli z uwzględnieniem zagadnień prawnych dotyczących profilaktyki uzależnień”. 2. Kurs kwalifikacyjny „Trening Umiejętności Społecznych” dla wychowawców.

2	Szkoła Podstawowa w Ruści	1. Warsztaty profilaktyczne dla uczniów „Nie daj się złapać w sieci – bezpieczeństwo w internecie”. 2. Cyberprzemoc i bezpieczeństwo w sieci.
3	Szkoła Podstawowa w Młochowie	1. Szkolenie dla rady pedagogicznej „Odpowiedzialność prawna nauczycieli z uwzględnieniem zagadnień prawnych dotyczących profilaktyki uzależnień”. 2. Przeprowadzenie warsztatów profilaktyczno-terapeutycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom, przemocy i ochrony zdrowia (uczniowie). 3. Przeprowadzenie warsztatów profilaktyczno-terapeutycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom, przemocy i ochrony zdrowia (rada pedagogiczna).
4	Szkoła Podstawowa w Woli Krakowiańskiej	1. Szkolenie wg rekomendowanego programu „Trzy koła” dla nauczycieli. 2. Przeprowadzenie programu profilaktycznego „Archipelag Skarbów” (uczniowie –rodzice - nauczyciele).
5	Liceum Ogólnokształcące	1. Szkolenie dla rady pedagogicznej „Odpowiedzialność prawna nauczycieli z uwzględnieniem zagadnień prawnych dotyczących profilaktyki uzależnień”. 2. Realizacja warsztatów profilaktycznych oraz szkolenia z zakresu profilaktyki uzależnień.
6	Nadarzyński Ośrodek Kultury	1. Szkolenie dla instruktorów „Odpowiedzialność prawna nauczycieli z uwzględnieniem zagadnień prawnych dotyczących profilaktyki uzależnień”.
7	Szkoła Podstawowa w Nadarzynie	1. Realizacja zajęć profilaktyki narkotykowej – szkolenie rady pedagogicznej. 2. Realizacja zajęć profilaktyki narkotykowej – szkolenie dla rodziców. 3. Profilaktyka nowych substancji psychoaktywnych dla uczniów.
8	SP w Ruści	Warsztaty profilaktyczne dla uczniów „Dopalacze i narkotyki”.

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Ponadto **dofinansowano bieżącą działalność placówki wsparcia dziennego Ognisko Tęcza**”, w tym wypoczynku letniego i zimowego, dożywianie, zakup materiałów do zajęć merytorycznych dla dzieci i młodzieży, w tym z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii i uzależnieniom od substancji psychoaktywnych. Ponożono także wydatki na utrzymanie bieżące Gminnego Ogniska Dziecięco – Młodzieżowego „Tęcza” w Nadarzynie i filii w Młochowie.

GKRPA sfinansowało i było współorganizatorem VII Nadarzyńskich Dni Profilaktyki i Zdrowego Stylu Życia, które odbywały się w różnych miejscach i miesiącach w gminie. Pozostałymi współorganizatorami byli: pełnomocnik wójta ds. uzależnień, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej - placówka wsparcia dziennego Ognisko

Tęcza, NOK, Urząd Gminy, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przy udziale Grupy AA Klemens.

Tabela 25. Program VII Nadarzyńskich Dni Profilaktyki i Zdrowego Stylu Życia

l.p.	Nazwa placówki	Nazwa szkolenia/ warsztatów/spektaklu
18 czerwca 2019	NOK Pl. Poniatowskiego 42 Nadarzyn	Uroczysta inauguracja VII Nadarzyńskich Dni Profilaktyki i Zdrowego Stylu Życia. W tym roku wychodząc naprzeciw zgłaszanym potrzebom podjęliśmy tematykę zdrowego odżywiania, zbilansowanej diety, wpływie szkodliwych substancji na nasze zdrowie fizyczne i psychiczne. Gościem specjalnym była Pani Katarzyna Bosacka - dziennikarka, autorka i scenarzystka programów telewizyjnych i edukacyjnych. Autorka wielu książek kulinarnych, poradnikowych, zakupowych. Po wykładzie była możliwość skorzystania z bezpłatnych konsultacji.
Październik 2019	SP w Młochowie	II Szkolny Dzień Profilaktyki w ramach VII Nadarzyńskich Dni Profilaktyki i Zdrowego Stylu Życia: <ul style="list-style-type: none">• W klasach V-VIII odbyły się warsztaty profilaktyczne dot. uzależnień• Klasy 0-IV wzięły udział w warsztatach kulinarnych• Turniej sportowy• W ramach II Szkolnego Dnia Profilaktyki został również ogłoszony konkurs plastyczny w dwóch kategoriach wiekowych: 0-IV oraz V-VIII
25.10.2019	SP im. W. Doroszewskiego w Nadarzynie	Warsztaty profilaktyczne dla uczniów klasy VII Co doda ci skrzydeł - czyli fakty a nie bajki o energetykach i innych substancjach wzmacniających.
25.10.2019	SP im. bł. ks. B. Markiewicza w Woli Krakowiańskiej	1. Warsztaty profilaktyczne dla uczniów „Co doda ci skrzydeł - czyli fakty a nie bajki o energetykach i innych substancjach wzmacniających”. 2. Przeprowadzenie warsztatów profilaktyczno - terapeutycznych dla uczniów z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom przemocy i ochrony zdrowia.
październik 2019	SP im. bł. ks. B. Markiewicza w Woli Krakowiańskiej	I Międzyskolny konkurs plastyczny dla uczniów Szkoły Podstawowej w Woli Krakowiańskiej i Szkoły Podstawowej w Młochowie (ufundowanie nagród dla uczniów).
październik 2019	SP w Młochowie	I Międzyskolny konkurs plastyczny dla uczniów Szkoły Podstawowej w Młochowie (ufundowanie nagród dla uczniów).
październik-grudzień 2019	LO im. Jana Pawła II w Nadarzynie	Warsztaty profilaktyczne dot. zdrowego odżywiania, diety oraz tematów powiązanych z jedzeniem w aspekcie społecznym, emocjonalnym, intelektualnym: ich wpływu na prawidłowe funkcjonowanie organizmu osób młodych, rozwijających się i uczących a tym samym ich zdrowego funkcjonowania w społeczeństwie.

16 listopada 2019	GODM Tęcza Dom Parafialny Nadarzyn	21.lecie Grupy AA „Klemens” „Czy dostałem i korzystam z łaski zdrowienia”. Msza św., z udziałem ojca kapucyna z Ośrodka Apostolstwa Trzeźwości z Zakroczymia. Spotkanie ze świadectwem trzeźwości. Mityng otwarty. Spotkanie towarzyskie przy muzyce
-------------------	--	--

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Kolejnym przedsięwzięciem była **organizacja Ogólnopolskiego Dnia Trzeźwości**, który obchodzony jest zawsze w poniedziałek Wielkiego Tygodnia; celem jest zwrócenie uwagi na problem alkoholizmu i zagrożeń z tego wynikających. W ramach obchodów tego dnia, t.j. **15 kwietnia 2019 r.** Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nadarzynie i pełnomocnik wójta ds. uzależnień zorganizowali „Dzień Drzwi Otwartych”. W siedzibie Komisji mieszkańcy gminy mogli uzyskać pomoc i wsparcie w związku z problemem alkoholowym, narkotykowym czy przemocy w rodzinie. Dyżur pełnili Pełnomocnik Wójta ds. uzależnień, członkowie GKRPA, przedstawiciele Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Grupy AA Klemens oraz przedstawiciele grupy AA, Al.-Anon, DDA z Warszawy. W tym dniu można było skorzystać z konsultacji indywidualnych, a także wysłuchać osób uzależnionych i współuzależnionych.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nadarzynie zajmowała się także **rozpropagowaniem materiałów ogólnopolskich kampanii**, w tym materiały Krakowskiej Akademii Profilaktyki z następujących kampanii: „**Dopalaczepowiedz stop!**”, „**Reaguj na przemoc**”, „**Przeciw pijanym kierowcom**”, „**Postaw na rodzinę**”, materiały szkoleniowe (ulotki) z zakresu profilaktyki uzależnień.

Prowadzono również **zakup czasopism/publikacji o tematyce przemocy i profilaktyki uzależnień:**

- **Czasopisma: Trzeźwymi bądźcie, Świat problemów, Niebieska linia, Remedium;**
- Publikacje; materiały edukacyjne na płycie CD: „Cyberchoroby – jak cyfrowe życie rujnuje nasze zdrowie”; „Uzależnienia; zagrożenia i choroby XXI wieku”.
- Narkotyki i Nowe Substancje Psychoaktywne – identyfikatory.

Zorganizowano **XI Piknik Rodzinny** – Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Nadarzyn na 2019 rok posiadał zapis o dofinansowaniu pikniku promującego wartości rodzinne, podtrzymujące więzi rodzinne i lokalne, zdrowy styl życia bez alkoholu i substancji psychoaktywnych. **Przeznaczone środki finansowe wykorzystane zostały m.in. na zapewnienie obsługi medycznej, sfinansowanie nagród dla uczestników X Biegu Rodzinnego, wynagrodzenie dla obsługi technicznej, atrakcje dla uczestników pikniku, zakup art. przemysłowych i inne.** Podczas wydarzenia można było skorzystać z porad z zakresu uzależnień i przeciwdziałania przemocy prowadzonych przez specjalistów tj. psychologów,

pedagogów, terapeutów, członków GKRPA, pracowników socjalnych, członków Zespołu ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Kolejnym działaniem podjętym przez GKRPA było **zamieszczanie materiałów informacyjnych i artykułów o możliwościach uzyskania pomocy dla osób z problemem alkoholowym, narkotykowym i ofiar przemocy w rodzinie w lokalnych mediach tj. Wiadomościach Nadarzyńskich, stronie internetowej www.nadarzyn.pl oraz www.stopprzemocy.nadarzyn.pl. W 2019 roku na stronie www.stopprzemocy.nadarzyn.pl ukazały się artykuły i informacje związane z lokalnymi wydarzeniami oraz dotyczące problematyki uzależnień, współuzależnienia i przeciwdziałania przemocy:**

- Informacja dotycząca dyżuru komisji.
- „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych” - edycja 2019.
- Usługa „Opieka wytchnieniowa” - edycja 2019.
- Informacja - odwołanie wykładu.
- Zakończenie VII Nadarzyńskich dni profilaktyki i zdrowego stylu życia.
- Międzynarodowy Dzień Eliminacji Przemocy wobec Kobiet.
- Oferta Punktu Konsultacyjnego.
- Apel Komisariatu Policji w Nadarzynie.
- Alkoholowy Zespół Płodowy (FAS).
- Grupa AA „Klemens”.
- Sierpień miesiącem trzeźwości.
- 45 lat AA w Polsce, 1974 – 2019.
- Kryzysowy Telefon Zaufania 116 123.
- Oferta Punktu Konsultacyjnego.
- VII Nadarzyńskie Dni Profilaktyki i Zdrowego Stylu Życia – podsumowanie.
- VII Nadarzyńskie Dni Profilaktyki i Zdrowego Stylu Życia – zaproszenie na wykład Katarzyny Bosackiej.
- XI Piknik Rodzinny i X Nadarzyński Bieg Rodzinny o Puchar Wójta Gminy Nadarzyn.
- Ogólnopolski Dzień Trzeźwości – informacja z przebiegu.
- Życzenia Wielkanocne.
- Ogólnopolski Dzień Trzeźwości – zaproszenie.
- MSWiA przestrzega młodych ludzi przed narkotykami i dopalaczami.
- Program radzenia sobie ze złością.
- Książka z zakresu profilaktyki uzależnień - „Narkotyki i dopalacze. Co powinni wiedzieć rodzice i nauczyciele?” Mariusz Jędrzejko, Z. Stańczak.
- Warsztaty umiejętności wychowawczych "Wystarczająco dobry Rodzic".
- Warsztat rozwoju osobistego „Odzyskać siebie”.
- Informacja - oferta Punktu Konsultacyjnego
- Na Walentynki... Na każdy dzień...

- Zaproszenie -Dzień Chorego 2019.
- Europejski Dzień Ochrony Danych Osobowych.
- Pożegnanie... wspomnienie o śp. Piotrze Hejno.

W 2019 roku **GKRPA wraz z pełnomocnikiem wójta ds. uzależnień wspomagali działalność instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkomanii** tj. z placówkami oświatowymi, Policją, GOPS, Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Poradnią Leczenia Uzależnień w Pruszkowie, Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Piastowie, Gminnym Ogniskiem Dziecięco-Młodzieżowym „Tęcza”, Caritas, Nadarzyńskim Ośrodkiem Kultury, Parafią w Nadarzynie, Ośrodkiem Apostolstwa Trzeźwości w Zakroczymiu, grupą wsparcia AA Klemens, Strażą Gminną oraz GODM „Tęcza” (obecnie placówka wsparcia dziennego „Ognisko Tęcza” GOPS). Przekazano niektórym z w/w instytucji zakupionych materiałów dydaktycznych: książek, czasopism, ulotek, plakatów, naklejek, materiałów z kampanii, opasek odblaskowych i innych. Co więcej, sfinansowanie pobytu 4 osób w Ośrodku Apostolstwa Trzeźwości w Zakroczymiu.

Tabela 26. Szkolenia, w których uczestniczyli pracownicy GKRPA w l. 2017-2019

2017
<i>szkolenia</i>
Ustawa o zdrowiu publicznym i Narodowy Program Zdrowia, jako wytyczne do realizacji gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych- nowe tryby powierzenia i współfinansowania realizacji zadań.
Szkolenie rozszerzone z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej
Efektywna i skuteczna realizacja działań KRPA
Świadomy i odpowiedzialny sprzedawca napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych
Profilaktyka zachowań ryzykownych i nowych uzależnień
Szkolenie dla Zespołu Interdyscyplinarnego
Nowe przepisy z zakresu ochrony danych osobowych. Jak sobie radzić z nimi w jednostkach organizacyjnych sektora finansów publicznych?
2018
<i>konferencje</i>
Strategia rozwiązywania problemów uzależnień
Przemoc, nienawiść czy zaufanie i współpraca
<i>szkolenia</i>
Prawne ramy działania KRPA w aspekcie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi i jej najnowszych zmian w 2018 roku

Szkolenie prawne z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i procedury Niebieskie Karty
Szkolenie dla KRPA i sprzedawców napojów alkoholowych. Ochrona danych osobowych w świetle RODO. Rola Pełnomocników i przewodniczących KRPA w świetle zmian ustawy o wychowaniu w trzeźwości oraz wytycznych wynikających z NPZ oraz RODO w pracy KRPA
2019
<i>konferencje</i>
Podwójna diagnoza i co dalej? Specyfika procesu diagnostyczno-terapeutycznego osób uzależnionych
Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie
Współpraca międzyinstytucjonalna dot. profilaktyki uzależnień
Kobiety i trauma
<i>szkolenia</i>
Procedura zobowiązania do leczenia odwykowego po nowelizacji ustawy oraz błędy i uchybienia przy realizacji gminnych programów w kontekście rozstrzygnięć nadzorczych, kontrola NIK
Odpowiedzialny sprzedawca
Motywowanie do podjęcia leczenia dialog motywujący z osobą uzależnioną. Procedury kierowania na leczenie odwykowe
Ogólnopolskie pogotowie dla ofiar przemocy w rodzinie Niebieska Linia
Pierwszy kontakt z osobą stosującą przemoc. Zasady i kierunki pomocy
Szkolenie nt. profilaktyki uzależnień przeciwdziałania przemocy w rodzinie; działalność GKRPA

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

3.3. REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE NADARZYN NA LATA 2016-2020

Na podstawie przepisów Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie⁶ ustawodawca wyznaczył gminom zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy rodzinie. **W myśl art. 6 ust. 2 punkt 1. podanej ustawy, do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.**

W art. 6 ust. 2 pkt. 2) - 4) wskazano, że w kompetencjach gminy jest również:

- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Zgodnie z definicją legalną wyrażoną w art. 2 ust. 1 i 2 przywołanej Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zjawisko przemocy w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Nadarzyn na lata 2016-2020 został przyjęty do realizacji na podstawie Uchwały Nr XV.195.2016 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 27 stycznia 2016 r.

Za cel główny Programu obrano przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy dla rodziny poprzez powstanie zintegrowanego systemu pomocy rodzinie z problemem przemocy.

⁶ T.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218, 956.

Urzeczywistnieniu założonego celu głównego służyły działania przewidziane w ramach następujących celów szczegółowych:

- Pomoc zmierzająca do przerwania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenia negatywnych następstw występowania przemocy przez sprawcę,
- Przerwanie stosowania przemocy przez sprawcę,
- Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości lokalnej dotyczącej przemocy domowej,
- Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, poprawa skuteczności podejmowanych działań.

Odbiorcami Programu są:

- Ofiary przemocy w rodzinie
- Sprawcy przemocy w rodzinie.
- Świadkowie przemocy w rodzinie.
- Przedstawiciele instytucji i służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin

Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań w ramach Programu są:

- Wójt Gminy Nadarzyn,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- Szkoły i inne jednostki organizacyjne,
- Policja,
- Służba Zdrowia,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Organizacje pozarządowe.

Źródłem finansowania zadań zawartych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020 są przede wszystkim środki własne Gminy, w tym wpływy z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Na podstawie art. 9a ust. 1-9 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, gmina Nadarzyn podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności w ramach pracy w Zespole Interdyscyplinarnym.

Pierwszy Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Nadarzyn został powołany Zarządzeniem Nr 11/2011 z dnia 3 marca 2011 r. Wójta Gminy Nadarzyn. Od tego czasu nieprzerwanie Zespół Interdyscyplinarny funkcjonuje w ramach systemu wsparcia rodziny i stanowi element gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar w kryzysie, opierający się na współpracy lokalnych instytucji, podmiotów i służb. Zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest realizacja działań określona w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Pracami zespołu interdyscyplinarnego kieruje wybierany spośród jego członków przewodniczący. Obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu zapewnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nadarzynie.

Rada Gminy Nadarzyn podjęła Uchwałę Nr X.109.2019 z dnia 29 maja 2019 r. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania. Z dniem wejścia w życie niniejszej uchwały utraciła moc poprzednia Uchwała Nr LII/500/2010 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 27 października 2010 r. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania.

W myśl przywołanej Uchwały z dnia 29 maja 2019 r. Zespół Interdyscyplinarny działa na podstawie porozumień zawartych między Wójtem a Podmiotami, o których mowa w art. 9a Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie czyli: jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, gminną komisją rozwiązywania problemów alkoholowych, Policją, oświatą, jednostkami ochrony zdrowia, organizacjami pozarządowymi. W skład zespołu mogą również wchodzić kuratorzy sądowi i prokuratorzy. Zespół powołuje Wójt w drodze zarządzenia, spośród przedstawicieli ww. podmiotów, wskazanych imiennie przez osoby kierujące instytucjami. Kadencja Zespołu trwa 5 lat. Członków Zespołu odwołuje Wójt przed upływem kadencji w drodze zarządzenia, z własnej inicjatywy lub na umotywowany pisemny wniosek: 1) Przewodniczącego Zespołu 2) Podmiotu, którego członek jest przedstawicielem 3) Członka Zespołu w przypadku rezygnacji z pracy w Zespole 4) Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej.

Wójt może poszerzyć skład Zespołu o przedstawicieli innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zespół pracuje w szczególności w formie posiedzeń. Uczestnictwo członków Zespołu w posiedzeniach Zespołu jest obowiązkowe. Posiedzenia Zespołu zwołuje Przewodniczący lub pod jego nieobecność Zastępca Przewodniczącego, z własnej inicjatywy lub na wniosek członka Zespołu. Pisemny umotywowany wniosek o zwołanie

posiedzenia Zespołu może złożyć każda instytucja z terenu Gminy Nadarzyn, jak również osoba fizyczna. Decyzje Zespołu zapadają zwykłą większością głosów w głosowaniu jawnym. Zespół może wyrażać wnioski, opinie, stanowiska i apele oraz jest uprawniony do podejmowania decyzji w formie uchwał, zarządzeń, regulaminów i instrukcji.

Zgodnie z **Zarządzeniem Nr 88/2019 Wójta Gminy Nadarzyn z dnia 24 lipca 2019 roku w sprawie powołania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w skład Zespołu Interdyscyplinarnego weszło 10 osób:**

1. Krystyna Masłowska - Dyrektor GOPS w Nadarzynie,
2. Magdalena Kwiatkowska - Przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego, Starszy specjalista pracy socjalnej GOPS,
3. Martyna Szwed - Z-ca Przewodniczącej Zespołu, wychowawca - psycholog Placówki Wsparcia Dziennego „Ognisko Tęcza” GOPS,
4. Marlena Legięcka - Członek Zespołu, Sekretarz Zespołu Interdyscyplinarnego,
5. Dariusz Jeż - Członek Zespołu, Komendant Komisariatu Policji w Nadarzynie,
6. Maria Aleksyńska - Członek Zespołu, Dyrektor Gminnego Zespołu Oświatowego,
7. Elżbieta Zdzebel - Członek Zespołu, Przedstawiciel SPGZOZ w Nadarzynie,
8. Agata Sierputowska - Członek Zespołu, Przewodnicząca GKRPA, Kierownik Sekcji Wsparcia Rodziny GOPS,
9. Katarzyna Czajka - Specjalista kurator Sądu Rejonowego w Pruszkowie,
10. Piotr Jabłoński - Zawodowy kurator sądowy Sądu Rejonowego w Pruszkowie.

W latach 2017-2019 wyraźnie wzrosła liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego oraz powołanych grup roboczych i spotkań w ramach grup roboczych.

Tabela 27. Spotkania zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych w l. 2017-2019

		2017	2018	2019
1.	Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego	25	26	33
2.	Liczba powołanych grup roboczych	18	22	28
3.	Liczba spotkań grup roboczych	89	112	136

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Jak wynika z danych Komisariatu Policji w Nadarzynie, w latach 2017-2019 r. liczba interwencji policyjnych podjętych w związku z przemocą w rodzinie wyraźnie wzrosła. Co więcej, na przestrzeni jednego roku, od 2018 do 2019 r., podwoiła się liczba osób będących ofiarą przemocy w rodzinie, co dotyczy w

szczególności kobiet. Przy czym, w tym samym okresie zauważalnie wzrosła również liczba osób małoletnich (poniżej 18 r.ż.), które stały się ofiarą przemocy w rodzinie.

W latach 2017-2018 wzrosła również liczba wszczętych postępowań w sprawie podejrzenia popełnienia przestępstwa z art. 207 Kodeksu karnego, w którym spenalizowano m.in. znęcanie się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy.

Niemniej śladowy odsetek spraw wszczętych na podstawie art. 207 Kodeksu karnego zakończył się wyrokiem skazującym. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy może być wyjątkowo duża trudność dowodowa w prowadzeniu tego rodzaju spraw karnych.

Tabela 28. Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową w Gminie Nadarzyn w latach 2017-2019

		2017	2018	2019
Liczba interwencji Policji ogółem		3368	1837	986
Liczba interwencji Policji w związku z przemocą w rodzinie		5	14	23
Liczba ofiar przemocy w rodzinie	ogółem	13	18	36
	Kobiety	9	12	22
	Mężczyźni	4	2	3
	Małoletni do 13 r. ż.	0	4	8
	Małoletni 13-18 r. ż.	0	0	3

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Tabela 29. Postępowanie w sprawie przestępstwa znęcania się (art. 207 k.k.) w Gminie Nadarzyn w latach 2017-2018

	2017	2018
Liczba wszczętych postępowań	9	11
Stwierdzone przypadki	2	1
Postępowania zakończone wyrokiem skazującym	2	1

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

W ciągu ostatnich trzech lat ogólna liczba wszczętych w Gminie Nadarzyn procedur „Niebieskie karty” wzrosła o 35,71%.

Spośród wszystkich instytucji i podmiotów publicznych, uprawnionych do wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”, stale i zauważalnie największy udział odnotowuje w tym zakresie Policja. W ciągu ostatnich trzech lat placówki służby zdrowia nie rozpoczęły procedury ani razu. Natomiast Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wszczęła procedurę „Niebieskie Karty” łącznie w dwóch przypadkach, a placówki oświatowe w czterech.

Tendencję wzrostową wykazuje również liczba Niebieskich kart „C” i „D” sporządzonych przez Zespół Interdyscyplinarny oraz grupę roboczą.

W zaprezentowanej perspektywie czasowej wzrosła również liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”. Z tym, że w każdym roku z osobna ponad 60% przypadków zakończono na skutek stwierdzenia braku podstaw faktycznych do podejmowanych działań.

Tabela 30. Przypadki procedury „Niebieskiej Karty” i ofiary przemocy domowej w gminie Nadarzyn w l. 2017-2019

l.p.	Działania	2017	2018	2019
1	Liczba wszczętych procedur ogółem	18	22	28
	Jednostki OPS	1	4	2
	GKRPA	1	0	1
	Policja	15	15	25
	Oświata	1	3	0
	Ochrona zdrowia	0	0	0
2	Liczba NK „A”, które zostały założone w toku trwania tej samej procedury	2	3	0
3	Liczba sporządzonych NK „C” przez ZI/grupę roboczą	14	17	20
4	Liczba sporządzonych NK „D” przez ZI/grupę roboczą	10	16	20
5	Liczba spotkań ZI	25	26	33
6	Liczba powołanych grup roboczych	18	22	28
7	Liczba spotkań grup roboczych	89	112	136
8	Liczba przekazanych przez ZI/GR zawiadomień do organów ścigania (policji/Prokuratury) o popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie	0	1	1
9	Osoby, którym zapewniono schronienie OW lub SOW dla ofiar przemocy w rodzinie w związku z prowadzoną procedurą	0	0	2
10	Przypadki odebrania dziecka z rodziny na podst. Art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie w związku z prowadzoną procedurą NK	0	0	0

11	Liczba ogółem zakończonych procedur NK	27		19		32	
	Na skutek zakończenia przemocy w rodzinie oraz zrealizowanie indywidualnego planu pomocy	10		2		2	
	Na skutek braku zasadności podejmowanych działań	17		17		30	
12	Charakterystyka osób wobec których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie	K	M	K	M	K	M
	Ogółem	12	8	18	6	23	6
	Do 18 roku życia	1	3	0	2	1	1
	Od 18 do 67 roku życia	11	6	17	3	19	4
	Od 67 roku życia	0	0	1	1	3	1
13	Charakterystyka osób wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie	K	M	K	M	K	M
	Ogółem	8	11	2	21	1	28
	Do 18 roku życia	0	1	0	0	0	0
	Od 18 do 67 roku życia	8	10	2	21	1	26
	Od 67 roku życia	0	0	0	0	0	2

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Zgodnie z przedstawionymi danymi, osoby wobec których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, **to zauważalnie częściej kobiety**. Co więcej, najczęściej w przedziale wiekowym od 18 do 67 roku życia. Z zebranych danych wynika, że osoby małoletnie (do 18 roku życia) i osoby powyżej 67 roku życia stanowią śladowy odsetek ofiar przemocy w rodzinie.

Na terenie gminy Nadarzyn funkcjonuje Punkt Konsultacyjny przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nadarzynie. W ramach Punktu ofiary przemocy uzyskują specjalistyczne poradnictwo w kompleksowym wymiarze, włączając w to konsultacje prawne, socjalne, psychologiczne i terapeutyczne.

Zakres działań Punktu i wykształcenie osób w nim zatrudnionych:

- **Lekarz specjalista psychiatra** - udzielanie porad i konsultacji lekarza psychiatry w ramach dyżurów w Punkcie Konsultacyjnym przy GKRPA. Współpraca ze specjalistą trwała od maja 2017 roku do grudnia 2018 r.
- **Psycholog** - udzielanie pomocy psychologicznej w formach odpowiednich do rozpoznanych potrzeb; prowadzenie porad i konsultacji indywidualnych dla osób uzależnionych od alkoholu, współuzależnionych, rodzinom dotkniętym problemem uzależnienia i/lub przemocy w uporaniu się z trudną sytuacją życiową. Oferta pomocowa aktualna przez okres 2017-2020. Psycholog przyjmował w Punkcie konsultacyjnym 2 razy w tygodniu (środy w godz. 17.00-19.00 oraz w piątki w godz. 10.00 -13.00). Zgłaszana problematyka: problem

uzależnienia od alkoholu (lub nadużywania alkoholu w stopniu szkodliwym) u osoby zgłaszającej się; problem uzależnienia od alkoholu u członka rodziny; osoby doświadczające przemocy (psychicznej, fizycznej lub ekonomicznej) w rodzinie; zaburzenia nerwicowe lub objawy psychosomatyczne u DDA czy ofiar przemocy w dzieciństwie; sytuacja kryzysowa; problemy wychowawcze.

- **Psycholog dziecięcy** - udzielanie porad i konsultacji psychologicznych. Dyżur 5-godzinny zgłaszana problematyka : opiekuńczo - wychowawcza, problemy szkolne i rówieśnicze. Współpraca ze specjalistą trwa od września 2018 roku.
- **Terapeuta uzależnień/ psychoterapeuta/ specjalista ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, mediator** - świadczenie porad i konsultacji w ramach programu „Wsparcie rodzin z problemem uzależnień i problemem przemocy domowej zagrożonych wykluczeniem społecznym”.
- **Prawnik** - udzielanie konsultacji i porad oraz wyjaśnień w zakresie stosowania prawa. Dyżur 4 godziny w miesiącu (wg zgłaszanych potrzeb). Współpraca ze specjalistą trwa od stycznia 2018 roku.
- **Ponadto Urząd Gminy Nadarzyn zapewnia od 2013 r. - z inicjatywy pełnomocnika Wójta ds. uzależnień - funkcjonowanie strony internetowej pod adresem www.stopprzemocy.nadarzyn.pl. Strona jest w całości dedykowana informowaniu o działaniach władz gminy w zakresie przeciwdziałania i zwalczania zjawisku przemocy w rodzinie.**

Na stronie podano ogólne informacje, które pomagają w rozpoznaniu przypadków stosowania przemocy, jej form i faz oraz na temat relewantnych regulacji prawnych i innych stron internetowych, gdzie można zgłębić swoją wiedzę w podanym zakresie i uzyskać wsparcie. Co więcej, na przedmiotowej stronie zostały podane dane kontaktowe do licznych instytucji odpowiedzialnych za przeciwdziałanie i zwalczanie przemocy w rodzinie: Zespołu Interdyscyplinarnego, Policji, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Prokuratury, Zespołu Ośrodków Wsparcia, Poradni specjalistycznych oraz **Grupy Wsparcia AA „Klemens”**. **W ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2019 r. przyjęto cel w postaci udzielania rodzinom, w których występuje problem alkoholowy pomocy psychospołecznej ze szczególnym uwzględnieniem ochrony przed przemocą w rodzinie.**

Zadanie to realizowane było poprzez pracę członków GKRPA, pełnomocnika Wójta ds. uzależnień, członków Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W 2019 roku o występujących w rodzinach problemach Komisja i pełnomocnik Wójta ds. uzależnień byli informowani głównie przez najbliższych członków rodziny,

Policję, Zespół Interdyscyplinarny, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Szczególna uwaga skierowana była na rodziny, w których wychowują się dzieci.

Rodzinom z problemem przemocowym, w zależności od indywidualnej sytuacji proponowano m.in.:

- bezpłatną pomoc prawną, materialną, socjalną Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- kierowanie dzieci do placówki wsparcia dziennego GODM „Tęcza”(od 1 stycznia 2020 roku placówka wsparcia dziennego „Ognisko Tęcza” Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej), gdzie poza pomocą dziecku istniała możliwość konsultacji psychologicznych i pedagogicznych dla rodziców i opiekunów,
- konsultacje psychologa, psychologa dziecięcego, terapeuty, prawnika oraz specjalisty ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla dorosłych i dzieci,
- uczestnictwo w spotkaniach grupy wsparcia AA „Klemens”,
- kierowanie do Zespołu Ośrodków Wsparcia w Piastowie,
- kierowanie do Poradni Leczenia Uzależnień w Pruszkowie, Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia.

Na terenie Gminy Nadarzyn rokrocznie organizowane są:

- **Piknik Rodzinny i Bieg Rodzinny o Puchar Wójta Gminy Nadarzyn** -(od 2009 r.; pomysłodawca: Gminne Ognisko Dziecięco-Młodzieżowe „Tęcza oraz Caritas przy Parafii w Nadarzynie); organizatorzy: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej - placówka wsparcia dziennego Ognisko Tęcza (wcześniejsza nazwa GODM „Tęcza”), Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nadarzynie, Urząd Gminy w Nadarzynie, Pełnomocnik Wójta ds. uzależnień, Parafia Rzymsko-Katolicka pw. św. Klemensa w Nadarzynie oraz współorganizator: Nadarzyński Ośrodek Kultury),
- **Nadarzyńskie Dni Profilaktyki i Zdrowego Stylu Życia** - (od 2013 r.; pomysłodawca: Pełnomocnik Wójta ds. uzależnień oraz Gminne Ognisko Dziecięco-Młodzieżowe „Tęcza); w 2020 roku zainaugurowano VIII NDP organizatorzy: Pełnomocnik Wójta ds. uzależnień, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej - placówka wsparcia dziennego Ognisko Tęcza (wcześniejsza nazwa GODM „Tęcza”), Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nadarzynie, Urząd Gminy w Nadarzynie oraz współorganizator: Nadarzyński Ośrodek Kultury).

Wśród najważniejszych wydarzeń, które odbyły się na przestrzeni lat 2017-2019 w ramach Nadarzyńskich Dni Profilaktyki i Zdrowego Stylu Życia należy wymienić:

w 2017 r.:

V Nadarzyńskie Dni Profilaktyki i Zdrowego Stylu Życia:

- Wykład autorski prof. Mariusza Z. Jędrzejko *Jak działają narkotyki i dopalacze?*.
- warsztaty profilaktyczne: *Nie dopalaj, bo się spalisz*. Pozytywna Profilaktyka Leszek Roszczenko
- Szkolenie dla Rady Pedagogicznej LO Rozpoznawanie zachowań narkotykowych. Pomoc przedmedyczna dla osób pod wpływem narkotyków.
- Wykład otwarty *Depresja jako choroba cywilizacyjna*; lekarz psychiatra Grzegorz Nawara,
- Szkolenie dla rodziców LO *Co rodzice wiedzieć powinni o narkotykach i dopalaczach?*
- Szkolny Dzień Profilaktyki *Opanowuję agresję*
- Szkolenie dla nauczycieli *Jak zapobiegać agresji*
- Wywiadówka profilaktyczna *Stop cyberprzemocy*

w 2018 r.:

VI Nadarzyńskie Dni Profilaktyki i Zdrowego Stylu Życia:

- Szkolne Dni Profilaktyki ,
- warsztaty *Pokonaj przemoc- asertywnie powiedz NIE* nowym substancjom psychoaktywnym,
- zajęcia profilaktyczne: *Uwaga narkotyki i dopalacze, jak mądrze mówić NIE*,
- program: *Ufaj, mów!*,
- spotkanie dla rodziców ze specjalistami zajmującymi się zagadnieniami cyberprzemocy, bezpieczeństwa w sieci i zasadami bezpiecznego korzystania z Internetu,
- warsztaty dla licealistów: *Jak sobie radzić z depresją?*
- Wykład autorski prof. Mariusza Z. Jędrzejko: *Nowoczesne technologie cyfrowe a rozwój emocjonalny dziecka - co powinni wiedzieć rodzice?*
- *video games* dziecko w świecie gier elektronicznych, najlepsze gry edukacyjne dla dzieci. Psychologiczne skutki przemocy występującej w grach elektronicznych.

w 2019 r.:

VII Nadarzyńskie Dni Profilaktyki i Zdrowego Stylu Życia

- Wykład autorski p. Katarzyny Bosackiej nt. zdrowego odżywiania, zbilansowanej diety, wpływie szkodliwych substancji na nasze zdrowie fizyczne i psychiczne,

- Szkolne Dni Profilaktyki- warsztaty profilaktyczne dot. uzależnień, konkursy plastyczne,
- Warsztaty profilaktyczne dot. zdrowego odżywiania, diety oraz tematów powiązanych z jedzeniem w aspekcie społecznym, emocjonalnym, intelektualnym ich wpływu na prawidłowe funkcjonowanie organizmu młodych rozwijających się i uczących a tym samym ich zdrowego funkcjonowania w społeczeństwie.

Wśród innych działań profilaktycznych, jakie skierowano do dzieci i młodzieży (placówka wsparcia dziennego) należy wymienić w szczególności:

w 2017 r.:

- Ferie zimowe (ilość osób: 31),
- Nagranie teledysku oraz opracowanie i przekazanie placówkom oświatowym ulotek z kampanii „Mama, Tata, Tablet” w ramach Dnia Bezpiecznego Internetu.

w 2018 r.:

- Dwutygodniowe półkolonie (ilość osób 22),
- Zimowisko 2018 (ilość osób: 24).

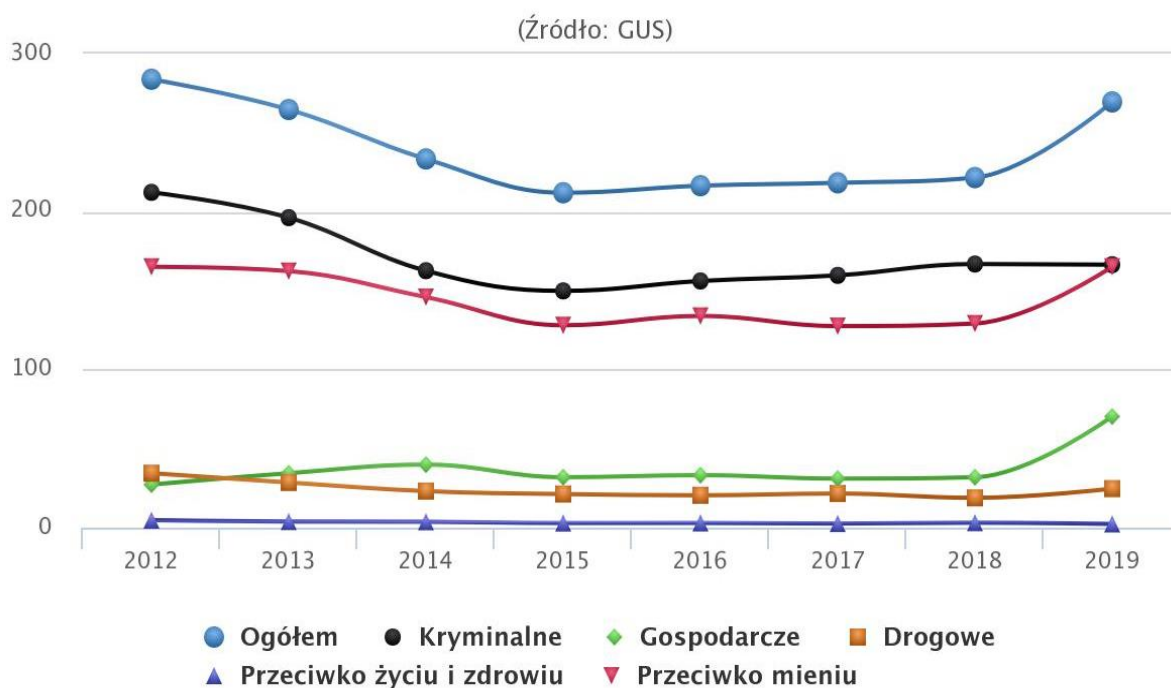
w 2019 r.:

- Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób 23),
- Warsztaty zimowe (ilość osób 21),
- Warsztaty letnie (ilość osób 26).

3.4.POLICJA

W 2019 roku w gminie Nadarzyn stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) **269 przestępstw**. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 19,30 przestępstw. Jest to wartość mniejsza od wartości dla województwa mazowieckiego oraz mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Nadarzyn wynosi 66,10% i jest nieznacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa mazowieckiego oraz mniejszy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Nadarzyn najwięcej stwierdzono przestępstw przeciwko mieniu - 11,83 (wykrywalność 50%) oraz o charakterze kryminalnym - 11,92 (wykrywalność 56%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa o charakterze gospodarczym - 5,04 (75%), drogowe - 1,77 (98%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,17 (82%).

Wykres 30. Przestępstwa stwierdzone (oszacowanie) w gminie Nadarzyn

www.polskawliczbach.pl

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

W latach 2017-2019 ilość zanotowanych przestępstw wahała się powyżej 320 osiągając szczyt w roku 2018, a dolny pułap w roku 2019 (337 przypadki w 2017 r., 346 w 2018 r. i 323 w 2019 r.). Ta tendencja znalazła potwierdzenie w przestępstwach skategoryzowanych jako „inne” 2019 (64,7% przypadków w 2017 r., 66,5% w 2018 r. i 61% w 2019 r.) i „fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną” (2,7% w 2017 r., 3,2% w 2018 r. i 2,2% w 2019 r.). Podobna tendencja, jeśli chodzi o rok 2017 i 2019, ale

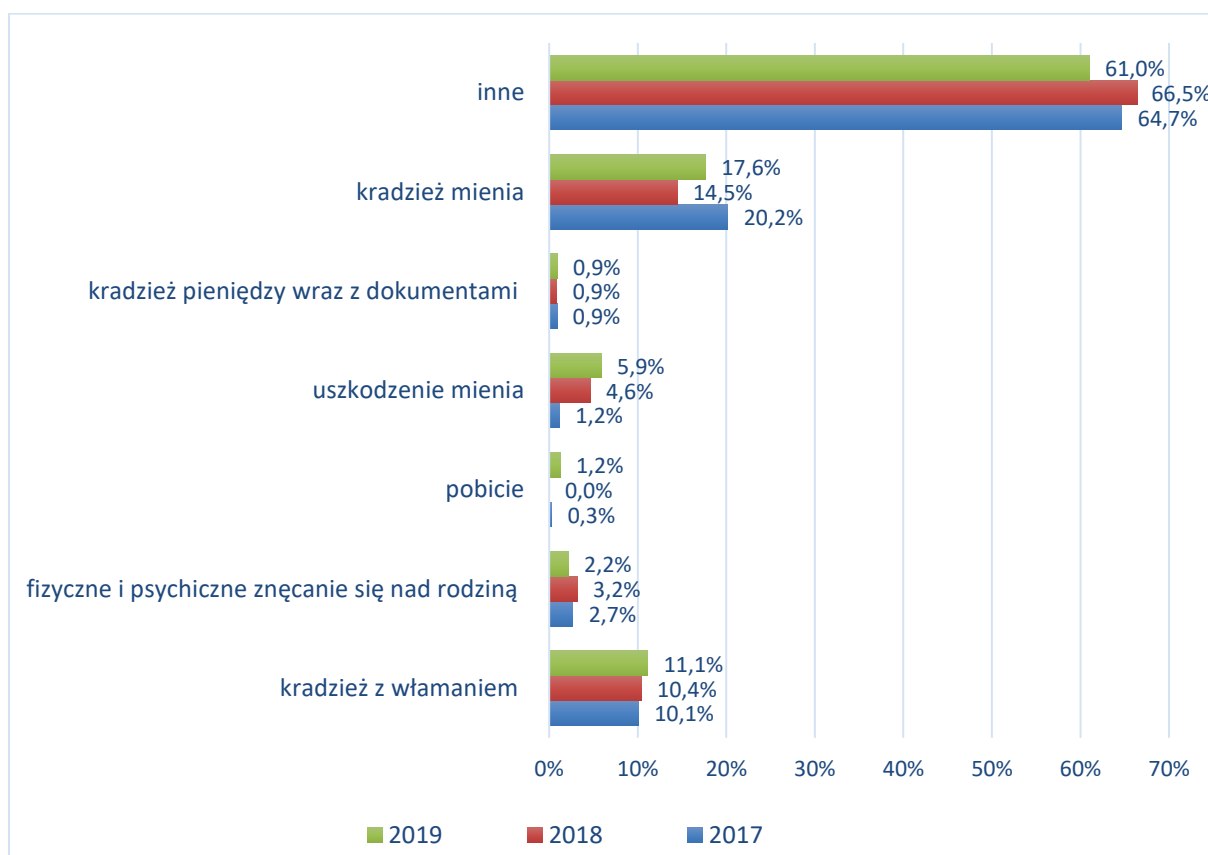
odwrotna dla roku 2018, wystąpiła dla kradzieży mienia (20,2% w 2017 r., 14,5% w 2018 r. i 17,6% w 2019 r.). Regularny trend rosnący pojawił się natomiast w przypadku kradzieży z włamaniem (10,1% w 2017 r., 10,4% w 2018 r. i 11,1% w 2019 r.) i uszkodzenia mienia (1,2% w 2017 r., 4,6% w 2018 r. i 5,9% w 2019 r.). **Najczęściej występującymi w badanym okresie przestępstwami były „inne”, kradzież mienia i kradzież z włamaniem.**

Tabela 31. Przestępstwa na terenie gminy Nadarzyn w l. 2017-2019

Rodzaj przestępstwa	2017	2018	2019
kradzież z włamaniem	34	36	36
fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	9	11	7
pobicie	1	0	4
uszkodzenie mienia	4	16	19
kradzież pieniędzy wraz z dokumentami	3	3	3
kradzież mienia	68	50	57
inne	218	230	197
ogółem	337	346	323

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Wykres 31. Przestępstwa na terenie gminy Nadarzyn w l. 2017-2019 [w %]

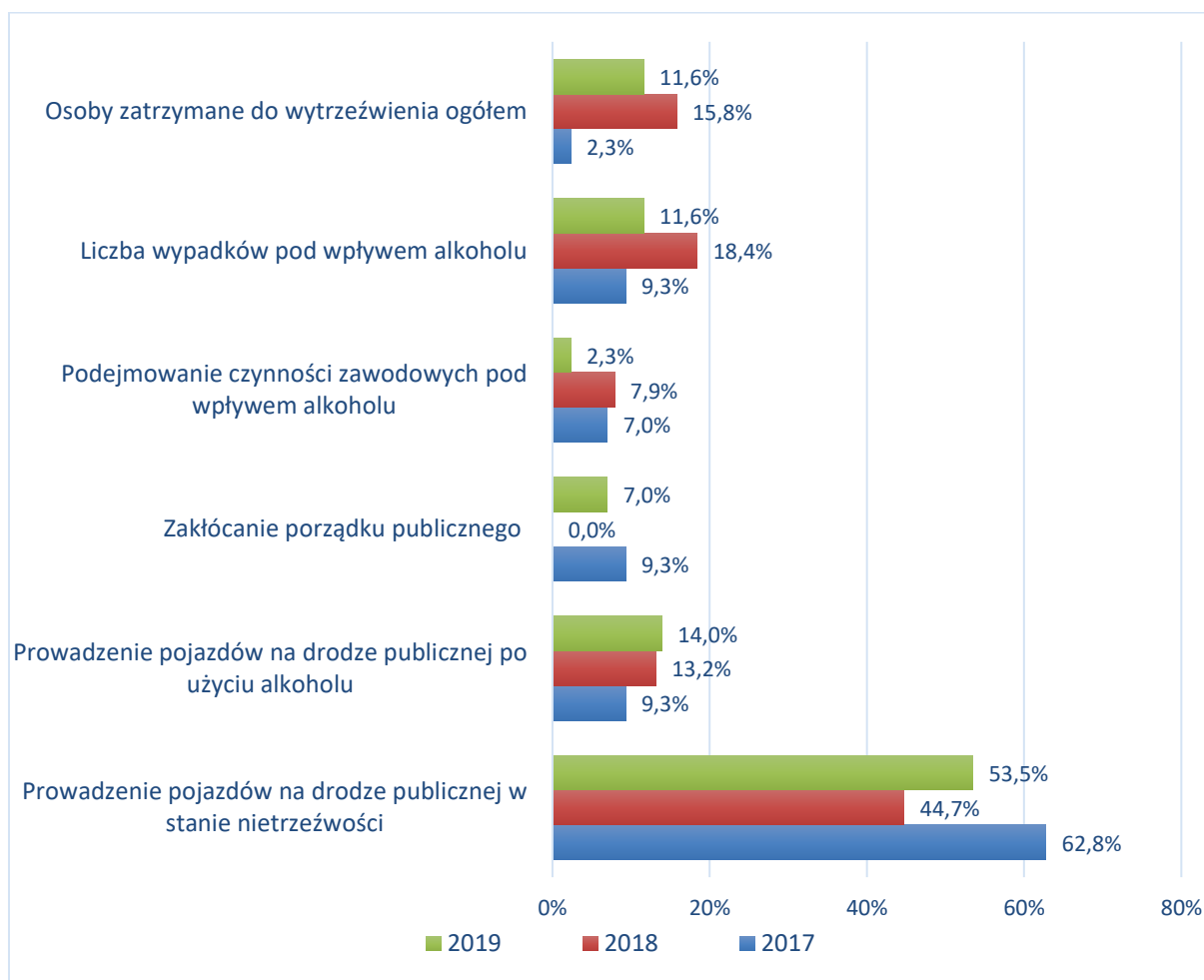
Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Tabela 32. Przepięstwa/wykroczenia pod wplywem Źrodków odurzajacych na terenie gminy Nadarzyn w l. 2017-2019

Rodzaj przestępstwa / wykroczenia	2017	2018	2019
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	27	17	23
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po użyciu alkoholu	4	5	6
Zakłócanie porządku publicznego	4	0	3
Podejmowanie czynności zawodowych pod wplywem alkoholu	3	3	1
Liczba wypadków pod wplywem alkoholu	4	7	5
Przestępstwa popełnione przez nieletnich pod wplywem Źrodków odurzajacych	b.d.	b.d.	b.d.
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	1	6	5
Osoby nieletnie zatrzymane do wytrzeźwienia	0	0	0
ogółem	43	38	43

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Wykres 32. Przepięstwa/wykroczenia pod wplywem Źrodków odurzajacych na terenie gminy Nadarzyn w l. 2017-2019

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn

Jeśli chodzi o rodzaj przestępstw popełnianych w gminie Nadarzyn pod wpływem środków odurzających, to w latach 2017-2019 wydarzyło się ich w sumie 124, z czego po równo 43 w 2017 i 2019 r. **Najczęściej wykrywano prowadzenie pojazdów w stanie nietrzeźwości lub po użyciu alkoholu** (w sumie 71,1% przypadków w 2017 r., 57,9% w 2018 r., 67,4% w 2019 r.). Najmniej tego typu przypadków odnotowano w roku 2018, a najwięcej w 2017 r., najprawdopodobniej na rzecz innego przestępstwa, które z powyższym znajduje logiczną korelację, a mianowicie „wypadki pod wpływem alkoholu” – w 2018 r. było ich 18,4%, a w 2017 r. i 2019 r. odpowiednio 9,3% i 11,6%. **Zastanawiająca jest spora rozbieżność pomiędzy odsetkiem osób zatrzymanych do wytrzeźwienia w roku 2017 (2,3%) i w latach następnych (15,8% w 2018 r. i 11,6% w 2019 r.). W 2019 roku w porównaniu z latami poprzednimi spadła natomiast znacznie liczba osób, które podejmowały pracę pod wpływem alkoholu (7% w 2017 r., 7,9% w 2018 r., 2,3% w 2019 r).**

IV. DIAGNOZA LOKALNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W UJĘCIU BADAŃ ANKIETOWYCH MIESZKAŃCÓW GMINY NADARZYN

4.1. WSTĘP

W tej części Strategii przedstawiono wyniki badań ankietowych, jakie zostały przeprowadzone w drugiej połowie 2020 roku w kierunku ustalenia podstawowych problemów społecznych związanych z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniem od hazardu, przemocą w rodzinie oraz w środowisku szkolnym, cyberprzemocą, a także postawami społecznymi wobec tychże zjawisk.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w gminie Nadarzyn wśród trzech grup reprezentujących trzy lokalne środowiska:

- 1) dorośli mieszkańcy,
- 2) dzieci i młodzież szkolna,
- 3) sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

4.2. LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

4.2.1. GRUPA BADANA I CEL BADANIA

Badania miały charakter ulicznej ankiety w formie papier-ołówki i obejmowały mieszkańców gminy Nadarzyn, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci byli informowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział 100 osób, w tym 60 mężczyzn oraz 40 kobiet. Średnia wieku respondentów wyniosła 41,5 lat, z czego kobiet 43,8, a mężczyzn 39,9 lat.

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w lokalnym środowisku,
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze,
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia,
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów,
- zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu,
- zagadnienia związane z procesem wychowywania w rodzinie, zwłaszcza z trudnościami wychowawczymi,
- zagadnienia związane z przemocą w rodzinie w tym przekonania dotyczące modelu wychowania dzieci i młodzieży w kontekście stosowania kar fizycznych,
- zagadnienia związane z wykluczeniem społecznym i funkcjonowaniem osób starszych i niepełnosprawnych w społeczeństwie,
- zagadnienia związane ze stanem gospodarki i infrastruktury gminy,
- zagadnienia związane z dostępnością do wydarzeń kulturalnych,
- zagadnienia związane z cyberprzemocą, oraz
- zagadnienia związane z uzależnieniami od środków przekazu i nowych technologii.

4.2.2. PODSTAWOWE PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW

W pierwszej części badania poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców gminy Nadarzyn.

Tabela 33. Istotne problemy w środowisku lokalnym

<i>Jak poważne/istotne są poniższe problemy w Pana/Pani środowisku lokalnym?</i>				
PROBLEM	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	25%	68%	7%	0%
Zanieczyszczenie wody	10%	75%	15%	0%
Zanieczyszczenie krajobrazu (zaśmiecenie)	15%	65%	19%	1%
Bieda, ubóstwo	11%	53%	35%	1%
Bezrobocie	14%	44%	40%	2%
Bezdomność	9%	36%	48%	7%
Wzrost przestępczości	7%	36%	47%	10%
Kryzys rodziny	6%	32%	51%	11%
Kryzys norm moralnych	4%	33%	47%	16%
Stygmatyzacja osób starszych	4%	29%	44%	23%
Stygmatyzacja osób niepełnosprawnych	4%	22%	46%	28%
Uzależnienia od alkoholu	4%	23%	45%	28%
Uzależnienia od narkotyków lub dopalaczy	4%	22%	47%	27%

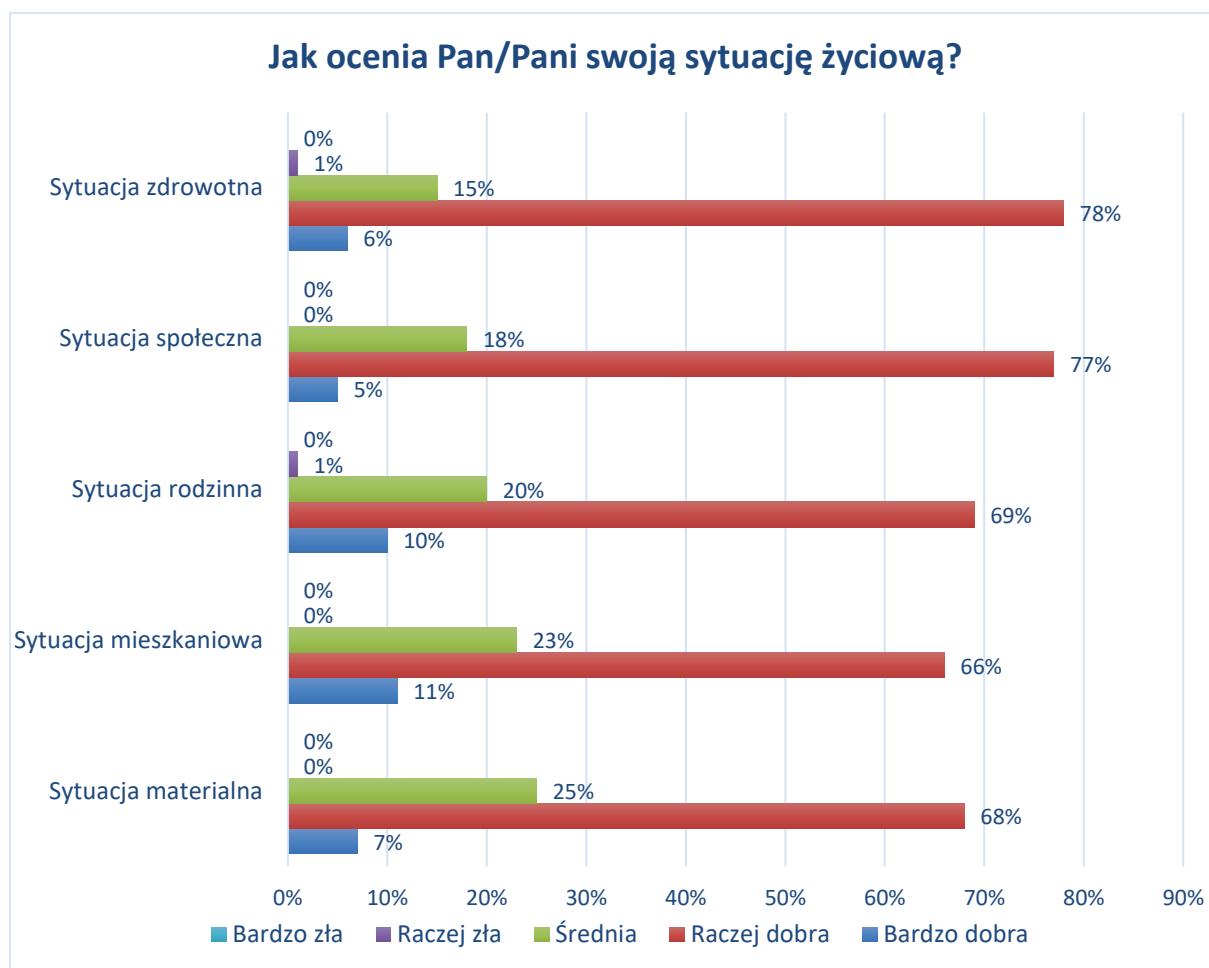
Za najistotniejsze problemy społeczne w opinii mieszkańców należy uznać kolejno: **zanieczyszczenie powietrza (smog) – 93%**, **zanieczyszczanie wody - 85%**⁷, oraz **zanieczyszczenie krajobrazu (80%)**. Za najmniej istotne problemy ankietowani uznali: **uzależnienie od narkotyków lub dopalaczy - 74%**⁸, **uzależnienie od alkoholu, - 73%**, oraz **stygmatyzacja osób niepełnosprawnych (74%)** i **starszych (67%)**.

⁷ Zsumowano odpowiedzi „bardzo istotny” i „raczej istotny”.

⁸ Zsumowano odpowiedzi „raczej nieistotny” i „zdecydowanie nieistotny”.

W kontekście problemów społecznych zapytano badanych także o ich aktualną sytuację życiową. **Jako raczej dobrą oceniło swoją sytuację zdrowotną, społeczną, rodzinną, mieszkaniową i materialną zdecydowana większość respondentów – odpowiednio, 78%, 77%, 69%, 66% i 68%.** Najwięcej *bardzo dobrych* ocen zebrała sytuacja mieszkaniowa (11%) i rodzinna (10%). Z kolei najwięcej *średnich* ocen uzyskała sytuacja materialna (25%) i mieszkaniowa (23%). Znamienna jest tutaj znikoma ilość złych ocen, bo tylko **1% badanych określiło swoją sytuację zdrowotną i rodzinną jako raczej złą.**

Wykres 33. Ocena osobistej sytuacji życiowej

4.2.3. SPOŻYWANIE ALKOHOŁU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE

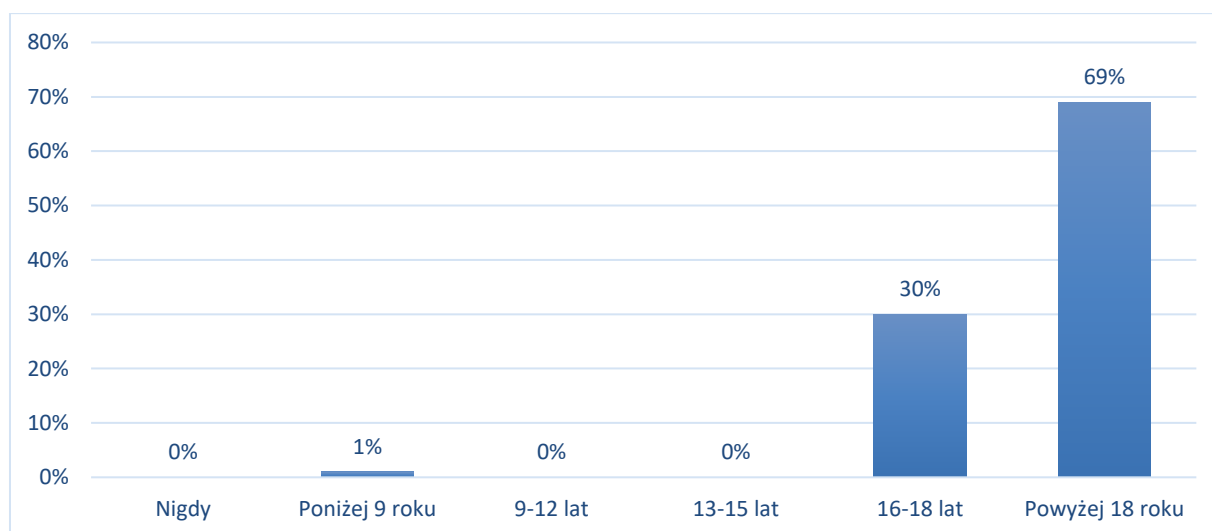
Badania CBOSu z 2019 r. pokazują, że *ponad połowa Polaków (56%) deklaruje, że pije alkohol okazjonalnie, mniej niż co dziesiąty badany spożywa go często (8%), a co*

trzeci unika okazji do picia alkoholu lub w ogóle nie bierze go do ust (33%). W stosunku do badania z 2010 roku nieznacznie zmniejszył się odsetek deklarujących częste picie (z 11% do 8%), a nieco więcej ubyło całkowitych abstynentów (z 22% do 16%). Wzrósł więc udział osób spożywających alkohol czasami, z dobrej okazji, ale nie często (z 50% do 56%). Odsetek ten jest obecnie najwyższy (...).

W kwestii rodzaju spożywanego alkoholu najczęściej spożywanym alkoholem jest piwo, ale jego udział znacząco zmalał od 2010 roku. Wówczas co druga osoba spośród pijących alkohol (52%) przyznawała, że najczęściej sięga po piwo. Obecnie wybiera je 39% osób, które nie rezygnują z napojów procentowych. Na drugim miejscu znajduje się wino (25%), a na trzecim – wódka (16%). Odsetek osób najchętniej wybierających wino rośnie od 2007 roku, natomiast największy wzrost dotyczy alkoholi wysokogatunkowych, np. koniaku, whisky – obecnie co dziewiąta osoba (11%) pijąca alkohol deklaruje, że, jeśli sięga po kieliszek, to najczęściej z tego typu trunkiem.⁹

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu.

Wykres 34. Wiek inicjacji alkoholowej

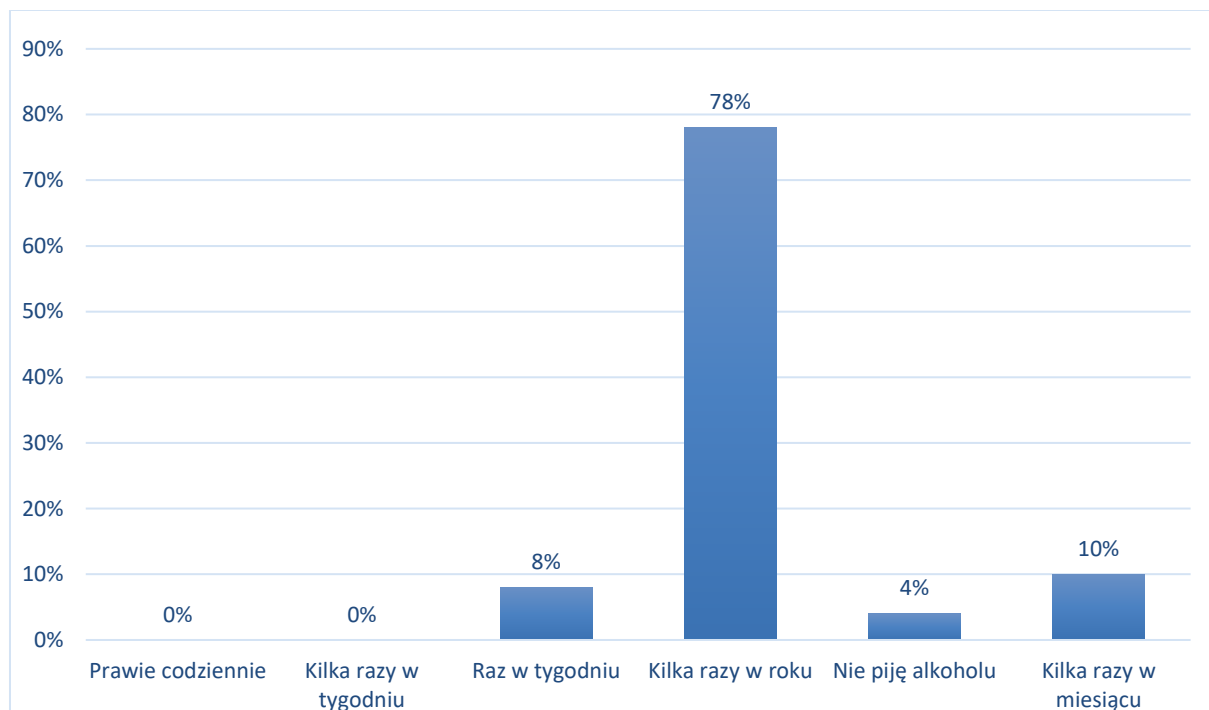

Pierwszą z poruszanych kwestii był **wiek inicjacji alkoholowej**. **69% osób swój wiek inicjacji alkoholowej wskazało na pełnoletność**. Druga najwyższa wartość odnosi się do wieku między 16 a 18 lat i wyniosła 30%. Wśród ankietowanych nie było osób, które nigdy nie poznało smaku alkoholu, a 1% spróbowało go w wieku poniżej 9 lat. **Zdecydowana większość rozpoczęła zatem picie alkoholu już jako osoby dorosłe.**

⁹ Centrum Badania Opinii Społecznej, Komunikat z badań: Konsumpcja alkoholu w Polsce, Grudzień 2019
Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2019/K_151_19.PDF (dostęp: 7.07.2020)

Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. Największa liczba badanych – prawie 3/4 - przyznała, że pije alkohol kilka razy w roku (78%), 10% - kilka razy w miesiącu, a 8% raz w tygodniu, zaś 4% określiła się jako abstynenci. **Otrzymane wyniki skłaniają do stwierdzenia, że zdecydowana większość badanych mieszkańców spożywa alkohol tylko okazjonalnie.**

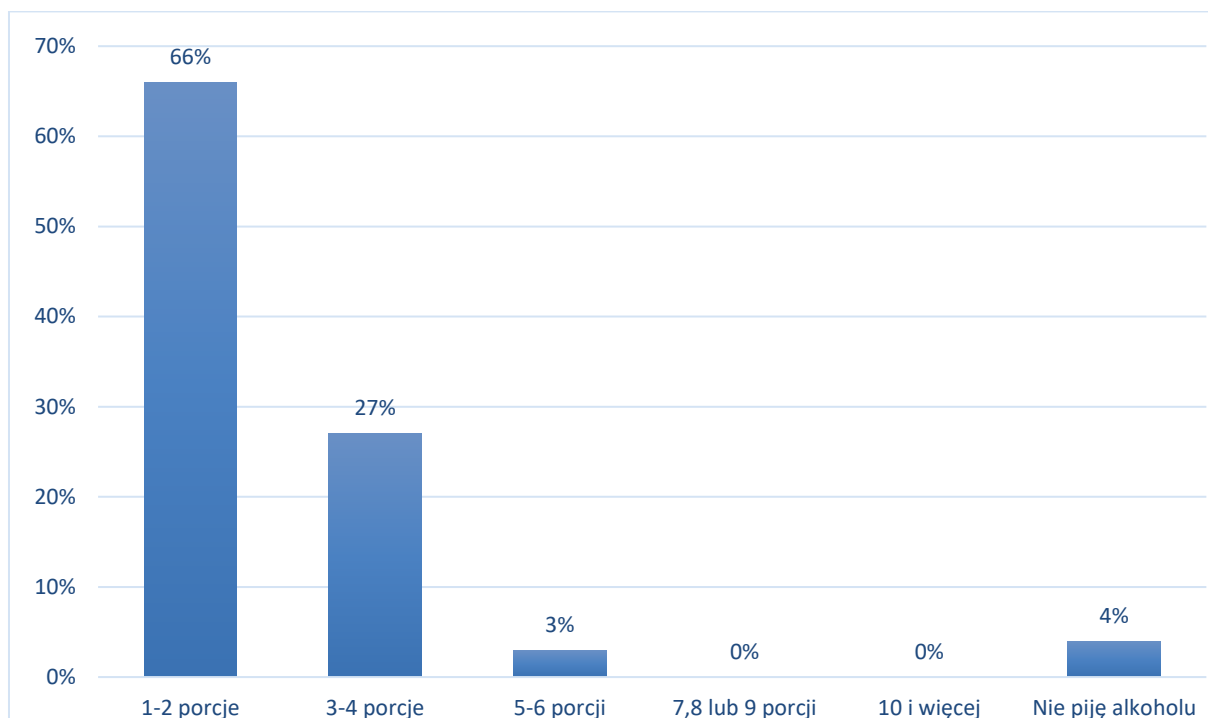
Wykres 35. Częstotliwość spożywania alkoholu

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego **ilości**. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

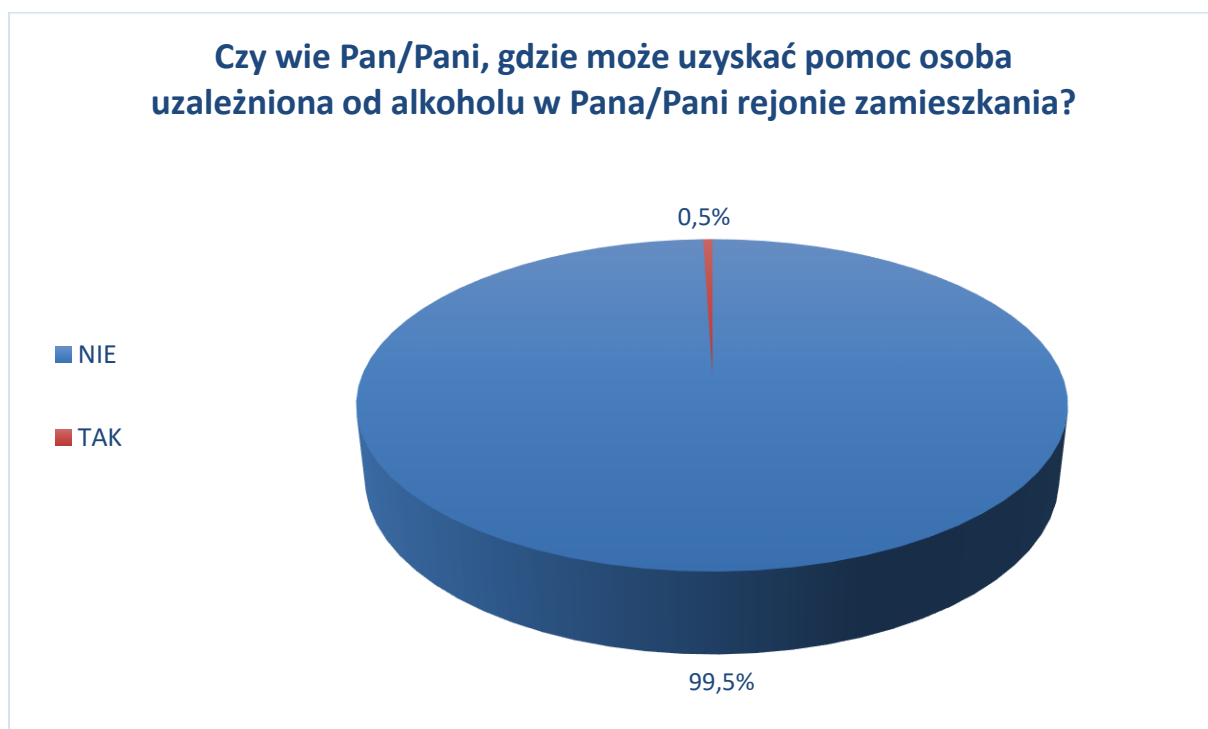
Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 porcji (66%) i 3-4 porcje (27%). 8% badanych to osoby niepijące. W związku z tym, **należy uznać, że mieszkańcy gminy Nadarzyn odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o bardzo niskim poziomie ryzyka jeśli chodzi o nietrzeźwość czy nałóg alkoholizmu.** Społeczność spożywa napoje alkoholowe rzadko, okazjonalnie i w niewielkich ilościach.

Wykres 36. Standardowe porcje z alkoholem wypijane w trakcie typowego dnia picia

Prawie wszyscy respondenci, bo 95,5% deklaruje, że wie, gdzie może się zgłosić osoba uzależniona od alkoholu.

Wykres 37. Wiedza o miejscach udzielania pomocy osobom uzależnionym

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu. Stąd podjęto się zbadania owych postaw.

Pierwsze z pytań dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Większość **respondentów - 61% - obala ten mit**, podając odpowiedź „raczej zgadzam się”, ale błędne przekonanie towarzyszy blisko 2/5 (39%)¹⁰ z nich, którzy uważają, że alkohol zawarty w np. piwie jest mniej szkodliwy od alkoholu zawartego w wódce¹¹.

Tabela 34. Przekonania dotyczące spożywania alkoholu

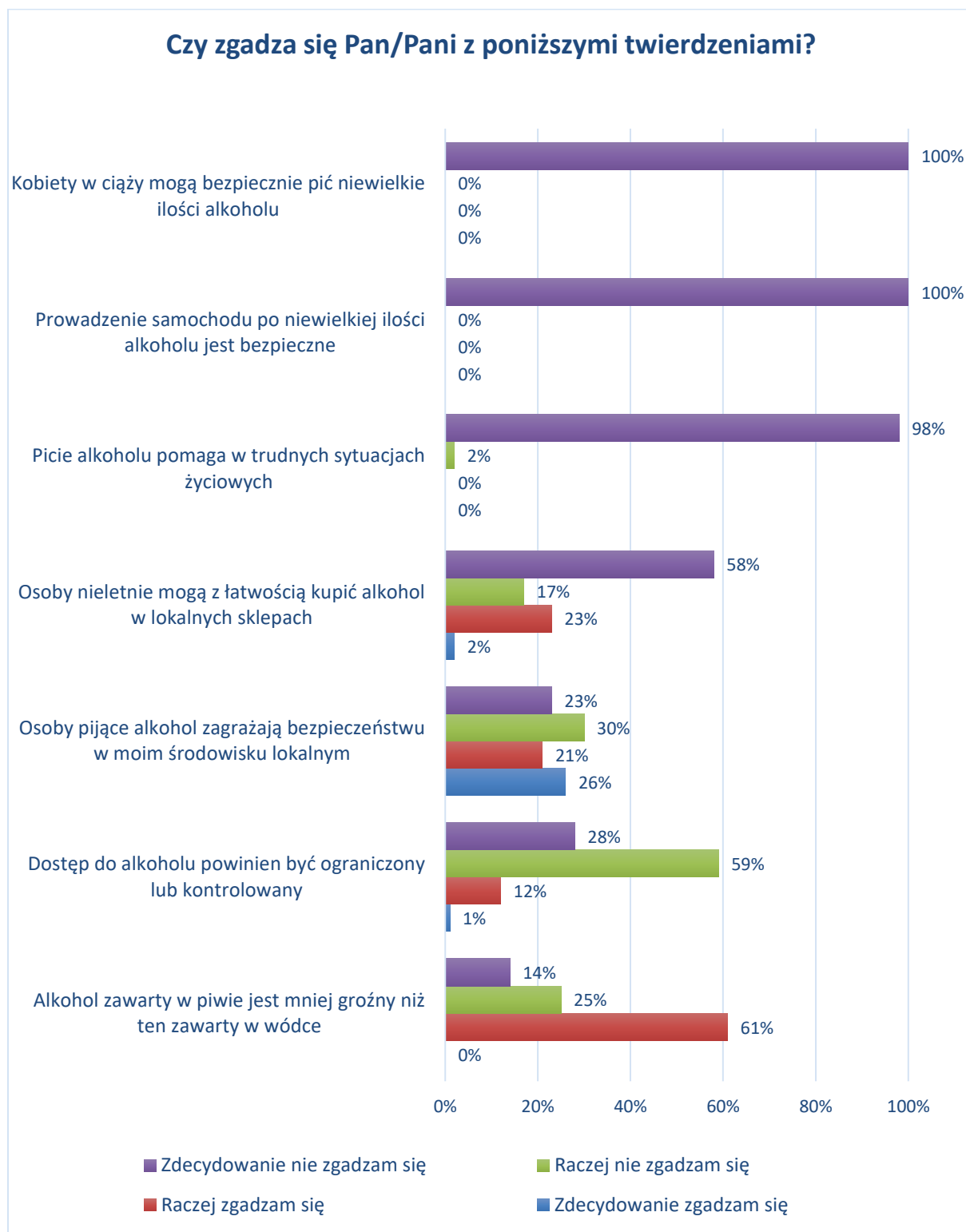
<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce	0%	61%	25%	14%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany	1%	12%	59%	28%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym	26%	21%	30%	23%
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach	2%	23%	17%	58%
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych	0%	0%	2%	98%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne	0%	0%	0%	100%
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu	0%	0%	0%	100%

Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **Przytłaczająca większość, bo aż 87% badanych nie zgadza się ze stwierdzeniem, że „dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany”.** Jednocześnie **53% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako nie zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym.**

¹⁰ Po zsumowaniu odpowiedzi *raczej nie zgadzam się* i *zdecydowanie nie zgadzam się*.

¹¹ Niewykluczone, że taki procent odpowiedzi może częściowo wynikać z faktu, że w pytaniu nie zaznaczono wyraźnie, że chodzi o alkohol w takich samych „standardowych porcjach alkoholu”, a nie np. w 0,5 l wódki i piwa.

Wykres 38. Subiektywne opinie na temat spożywania alkoholu

Prawie jedna czwarta (25%) badanych uważa, że osoby nieletnie mają łatwość w zakupie alkoholu w lokalnych sklepach, co należy odnotować jako stosunkowo niepokojący sygnał łamania prawa, jeśli chodzi o sprzedaż alkoholu nieletnim. Prawie wszyscy badani (98%) zaprzeczają jakoby picie alkoholu pomagało ludziom w

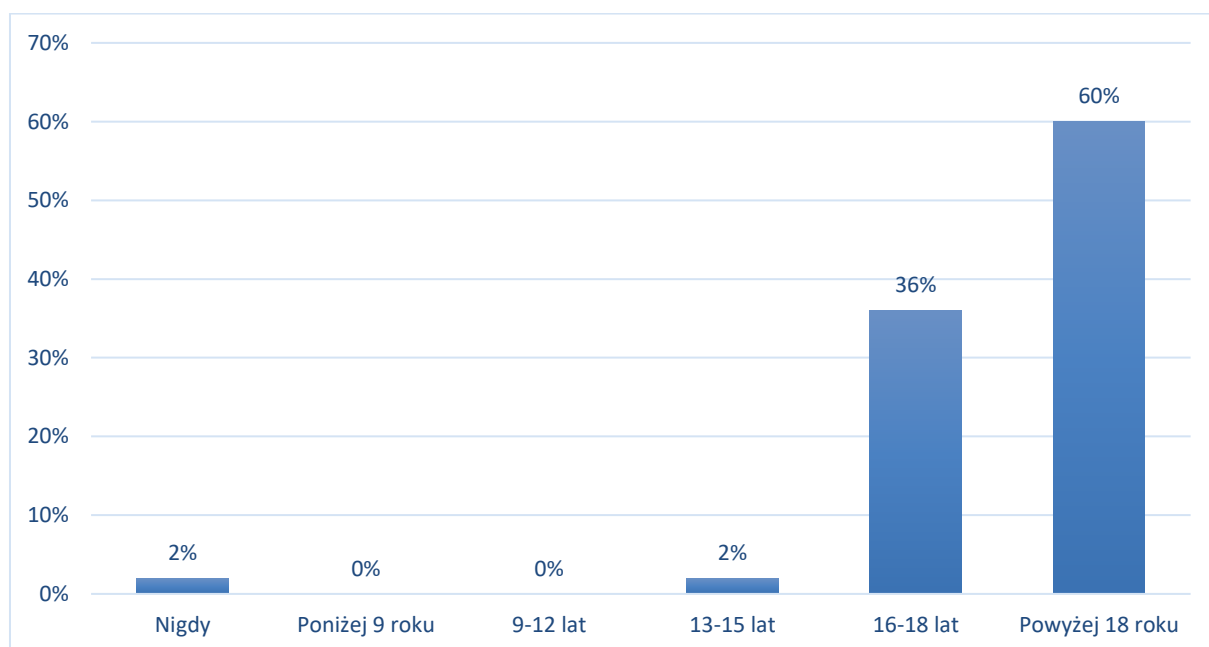
ich trudnych sytuacjach życiowych. Z kolei 100% z nich nie zgadza się z tym, że kobiety w ciąży mogą pić bezpiecznie niewielkie ilości alkoholu oraz że można bezpiecznie prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu.

Można uznać, że **wysoki odsetek badanych mieszkańców przyjmuje prozdrowotne i odpowiedzialne postawy wobec alkoholu i nie ulega błędnym stereotypom.**

4.2.4. SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA

Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji nikotynowej rozumiany jako moment, w którym dana osoba po raz pierwszy spróbowała papierosa, nie zaś, że zaczęła regularnie palić. **Okazuje się, że zaledwie 2% badanych nigdy nie paliło papierosów. Ponad połowa, bo 60% zapaliło swojego pierwszego papierosa po skończeniu 18 lat, 36% wskazało na wiek pomiędzy 16 a 18 lat, a 2% poniżej 15 roku życia. Wiek inicjacji nikotynowej dla większości rozpoczął się zatem już w dorosłym życiu, a dla niemal dwóch piątych jeszcze przed ukończeniem 18 roku życia.**

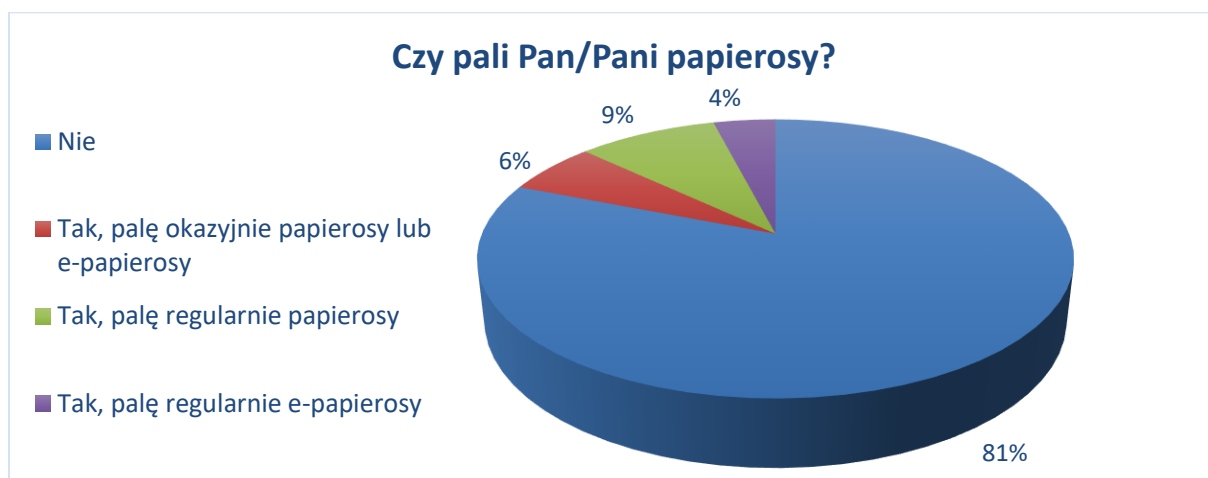
Wykres 39. Wiek inicjacji nikotynowej

Aż 81% badanych mieszkańców wskazało, że nie pali obecnie papierosów, a tylko 9% z nich pali regularnie tradycyjne papierosy i 4% e-papierosy, zaś oba rodzaje papierosów pali okazyjnie 6% respondentów. Z powyższego wynika, że mieszkańcy

gminy Nadarzyn w zdecydowanej większości nie mają problemów z uzależnieniem od nikotyny.

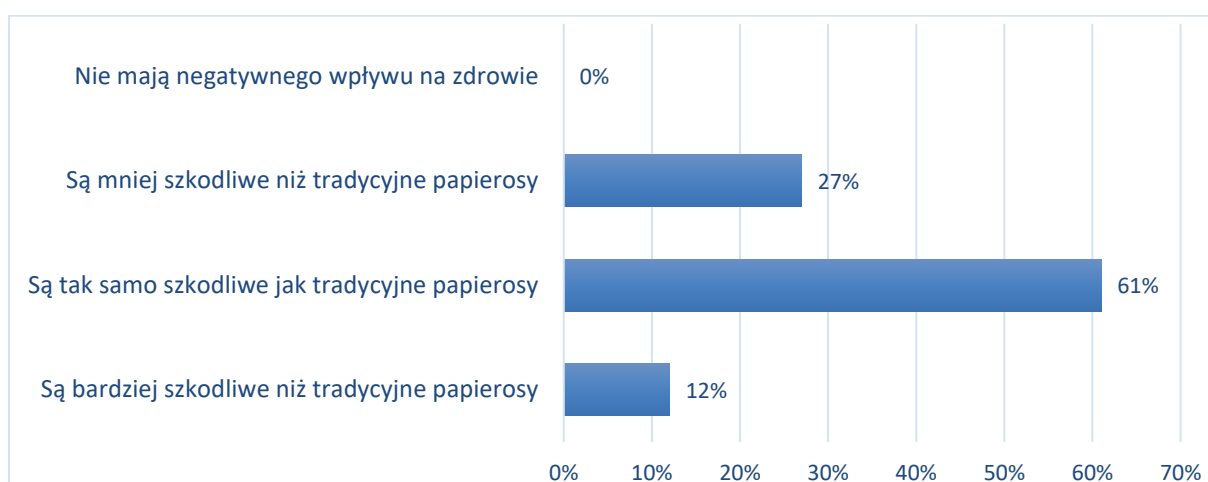
Wykres 40. Palenie papierosów wśród uczniów

Ze względu na rosnącą popularność e-papierosów zapytaliśmy mieszkańców, co sądzą o ich szkodliwości. Producenci tych wyrobów sugerują, że stanowią one zdrowsze odpowiedniki klasycznych papierosów. Istotnie nie zawierają one substancji smolistych, jednak nadal dostarczają one nikotyny – substancji o działaniu psychoaktywnym, skutkującej wieloma negatywnymi konsekwencjami zdrowotnymi.

Większość (61%) respondentów uważa, że e-papierosy są tak samo szkodliwe jak klasyczne papierosy, a 12% twierdzi, że są bardziej szkodliwe. Pozostałe 27% badanych jest odmiennego zdania, przypisując większą szkodliwość tradycyjnym papierosom.

Wykres 41. Opinia nt. szkodliwości e-papierosów

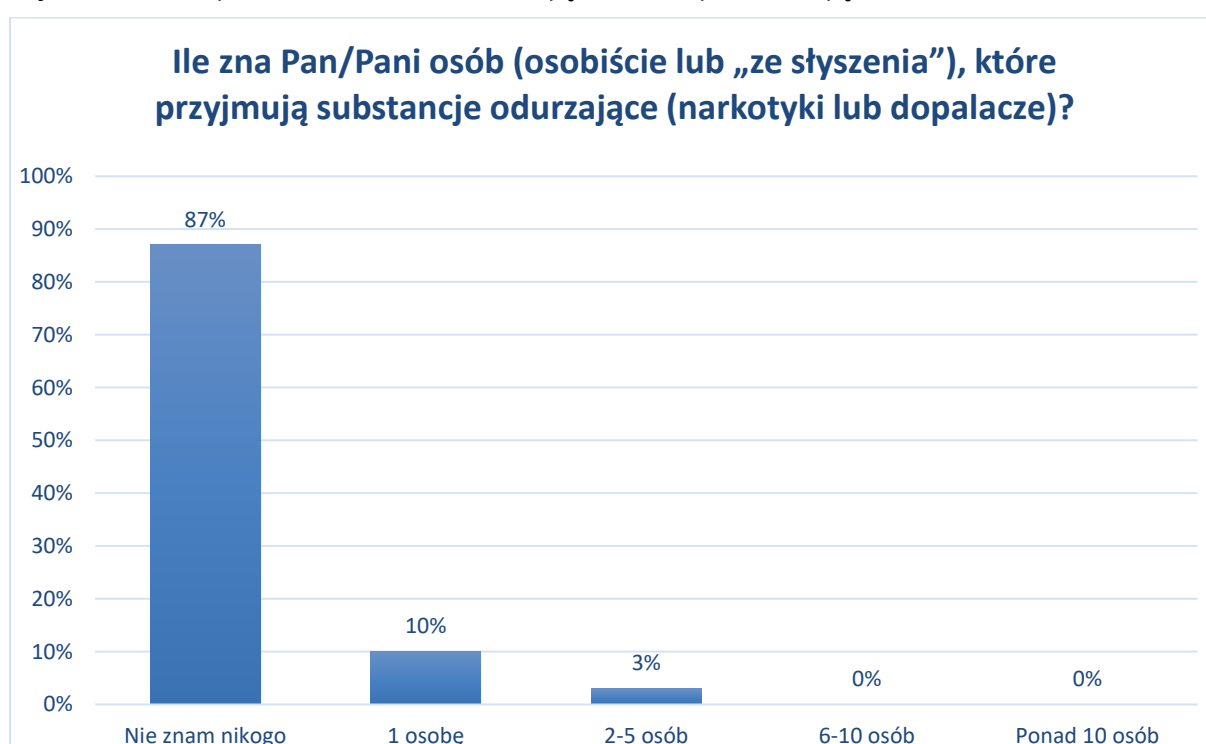

4.2.5. SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Badanie rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego, tj. niebudzącego oporu oraz motywującego do wyrażenia swojego rzeczywistego stanowiska. Dotyczy ono osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki.

87% badanych twierdzi, że nie zna w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające, natomiast 10% zna jedną taką osobę, a tylko 3% zna od dwóch do pięciu osób przyjmujących narkotyki lub dopalacze.

Wykres 42. Znajomość osób, które stosują substancje odurzające

Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazły się **marihuana i haszysz oraz LSD – odpowiednio 5,5%, i 4,5% odpowiedzi** wskazuje na znajomość osób, które przyjmują te substancje. 6% odpowiedzi sugeruje brak wiedzy ankietowanych o tym, jakie substancje przyjmują te osoby, a 80% w ogóle na nieznaną takich osób. Różnica w stosunku do 87% (*Nie znam nikogo*) z poprzedniego pytania wynika z faktu, że w przypadku badania rodzaju używanych substancji psychoaktywnych ankietowani mogli zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź. Dlatego procent wszystkich odpowiedzi do ilości osób wzrósł do 111%, a ilość odpowiedzi została tutaj potraktowana jako 100%.

Wykres 43. Substancje odurzające przyjmowane przez osoby znane osobiście lub „ze słyszenia” w środowisku mieszkańców

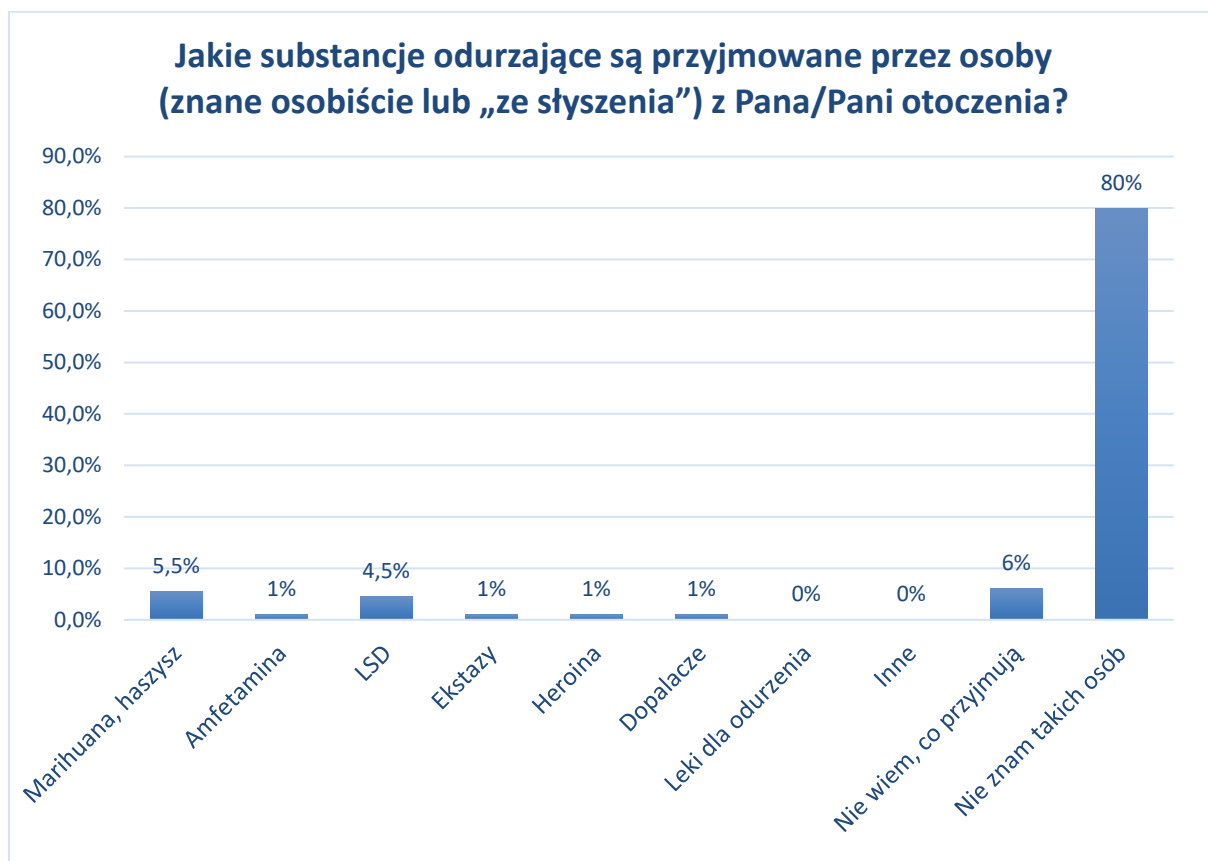

Tabela 35. Substancje odurzające przyjmowane przez osoby znane osobiście lub „ze słyszenia” w środowisku mieszkańców

<i>Jakie substancje odurzające są przyjmowane przez osoby (znane osobiście lub „ze słyszenia”) z Pana/Pani otoczenia?</i>		
<i>Substancje</i>	<i>% odpowiedzi do liczby osób</i>	<i>% do liczby odpowiedzi</i>
Marihuana, haszysz	6%	5,5%
Amfetamina	1%	1%
LSD	5%	4,5%
Ekstazy	1%	1%
Heroina	1%	1%
Dopalacze	1%	1%
Leki używane w celu odurzenia	0%	0%
Inne	0%	0%
Nie wiem, jakie oni przyjmują substancje	7%	6%
Nie znam takich osób	89%	80%
SUMA	111%	100%

Nikt spośród respondentów nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

Wykres 44. Wiedza mieszkańców o tym, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze

W polskim społeczeństwie oprócz narkotyków i dopalaczy poważnym problemem są również leki dostępne w aptekach. Niektóre z nich np. pseudoefedryna wywierają wpływ na układ nerwowy i mogą być stosowane niezgodnie z przeznaczeniem w celu wywołania efektów odurzających. Wiele osób może być także uzależnionych od powszechnie dostępnych leków przeciwbólowych. Co więcej *sprzedaż leków w Polsce od kilkunastu lat rośnie. Jak podaje Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych, nasz kraj jest szóstym co do wielkości rynkiem zbytu leków w Europie. Pod względem liczby opakowań przypadających na jednego mieszkańca zajmujemy drugie miejsce – za Francją*¹².

*Polska należy do krajów o relatywnie wysokiej konsumpcji leków dostępnych bez recepty (OTC, ang. over the counter). Na ich promocję przypada najwięcej środków wydawanych na reklamę, co sprawia, że jesteśmy jedynym krajem w Europie, w którym rynek reklamowy produktów farmaceutycznych przewyższa wartości inne*¹². *W ostatnich latach wartość tego rynku rosła i prognozuje się, że w kolejnych latach również będzie się zwiększać*¹³.

95% badanych mieszkańców twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób uzależnionych od leków, a tylko 5% ma podejrzenia, że zna takie osoby.

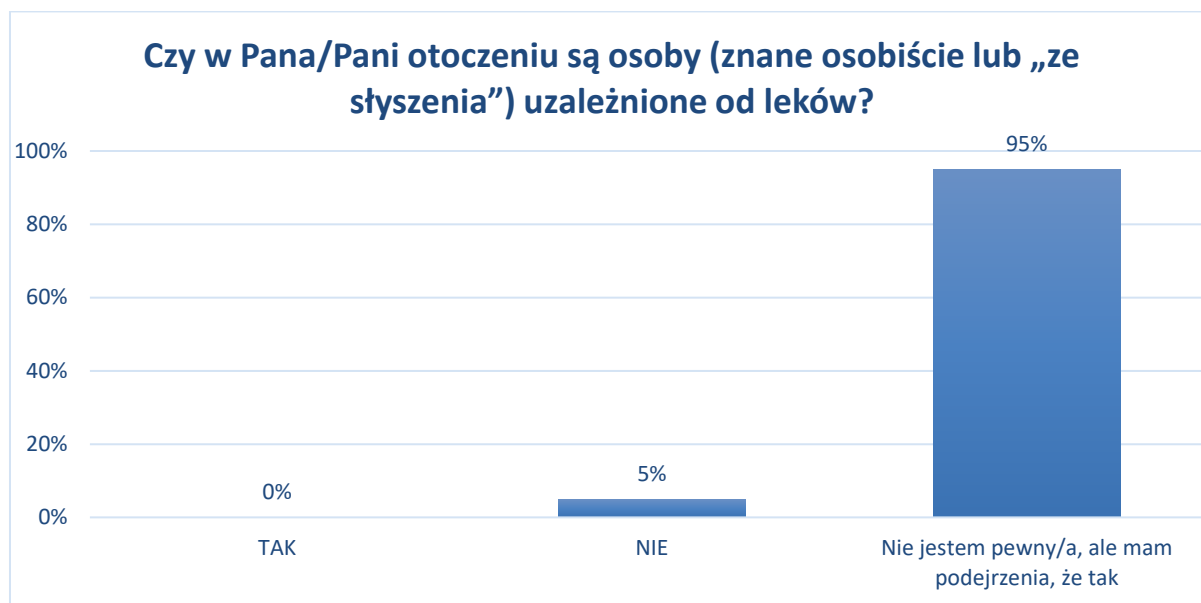
Wobec powyższego należy stwierdzić, że problem zażywania narkotyków, jak i dopalaczy oraz uzależnienia od leków, dotyczą relatywnie niewielkiej części mieszkańców gminy Nadarzyn.

¹² Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Stosowanie leków dostępnych bez recepty*, Warszawa, październik 2007.

Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_143_10.PDF (dostęp: 16.06.2017).

¹³ Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Leki dostępne bez recepty i suplementy diety*, Warszawa, listopad 2016. Źródło: https://cbos.pl/SPISKOM.POL/2016/K_158_16.PDF (dostęp: 08.07.2020).

Wykres 45. Znajomość osób uzależnionych od leków

4.2.6. HAZARD

W ciągu dwunastu miesięcy poprzedzających sondaż, niemal połowa Polaków (49%) przynajmniej raz wzięła udział w grze na pieniądze. Największą popularnością cieszyły się gry liczbowe i loterie z portfolio Totalizatora Sportowego – dwie piąte badanych (40%) co najmniej raz w tym czasie zawarło zakład Lotto, prawie jedna czwarta (23%) szukała szczęścia w zdrapkach, a blisko co dziesiąty (8%) zagrał w inne (poza Lotto) gry liczbowe TS. W stosunku do danych z roku 2011, kiedy poprzednio badaliśmy uczestnictwo Polaków w grach o charakterze hazardowym, struktura udziału w tego typu aktywnościach uległa pewnym zmianom. Znacząco spadła popularność konkursów SMS-owych (z 18% w 2011 roku do 8% obecnie), natomiast zauważalny jest wzrost zainteresowania ofertą Totalizatora Sportowego. O połowę zmniejszył się też w tym czasie odsetek osób deklarujących grę na automatach (z 4% do 2%), a znikomy odsetek badanych przyznaje się do grania na pieniądze w Internecie.¹⁴

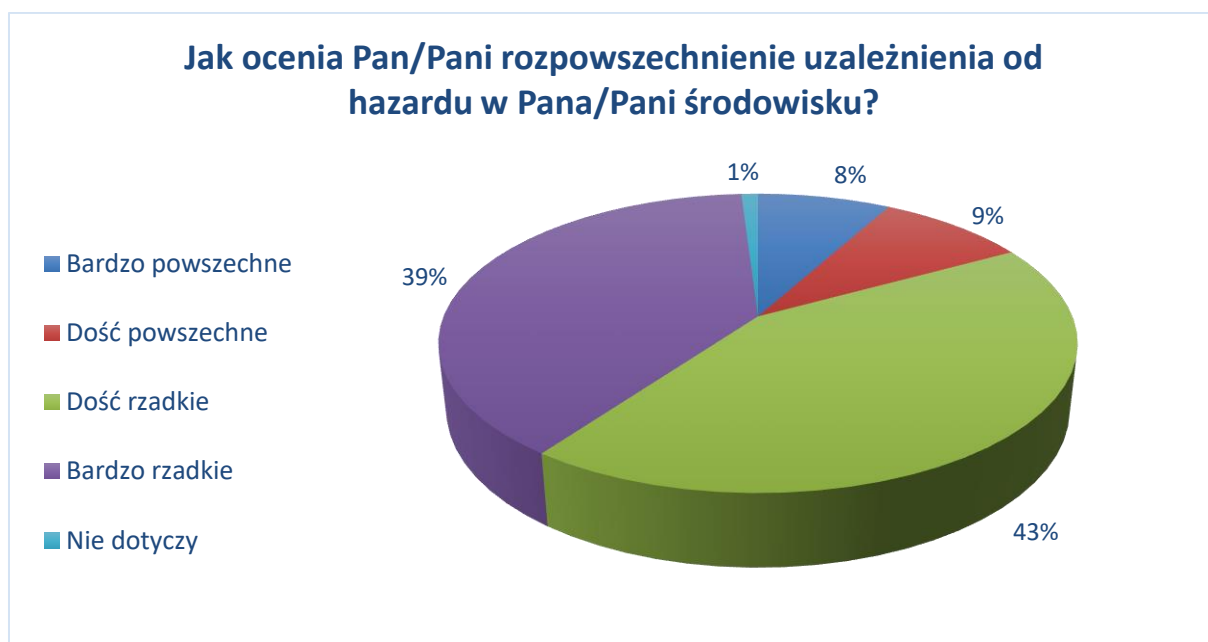
O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu czy narkotyków.

¹⁴ Centrum Badania Opinii Społecznych, *Komunikat z badań: Hazardziści*, Warszawa, czerwiec 2017. Źródło: https://cbos.pl/SPISKOM.POL/2017/K_068_17.PDF (dostęp: 08.07.2020).

Pierwsze kroki w świecie hazardu, to zwykle korzystanie z gier internetowych, automatów czy zakładów bukmacherskich. Zapytaliśmy mieszkańców gminy Nadarzyn o ich doświadczenia z tego typu formami rozrywki.

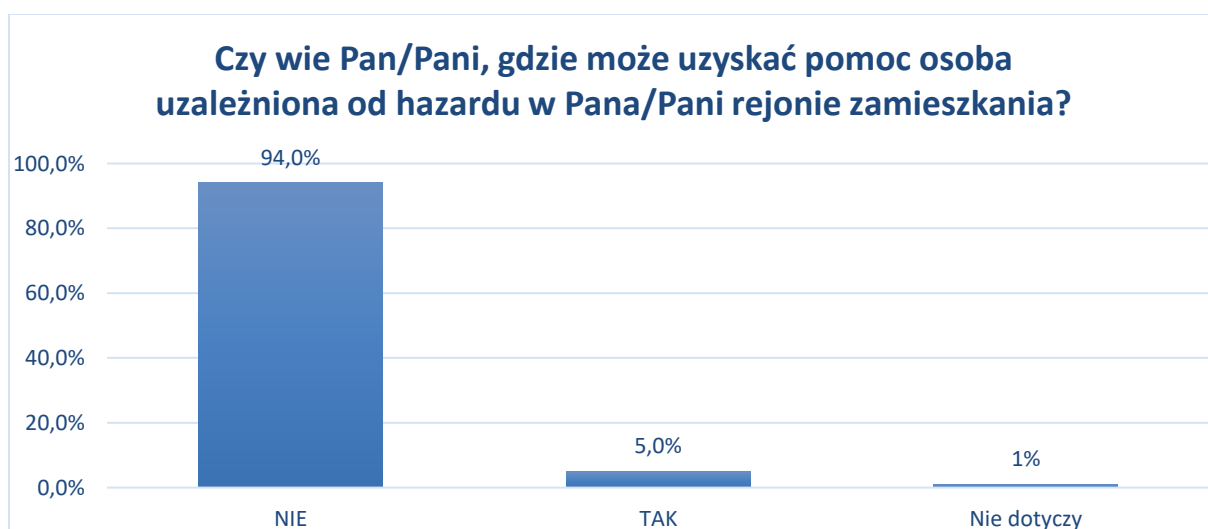
W subiektywnej ocenie przebadanych mieszkańców zjawisko uzależnienia od hazardu jest bardzo i dość rzadkie – łącznie 82%, a 17% określa je w sumie jako bardzo i dość powszechne.

Wykres 46. Opinie o rozpowszechnieniu uzależnienia od hazardu

Aż 94% respondentów nie wie, gdzie mogą zgłosić się osoby uzależnione od hazardu.

Wykres 47. Opinie o rozpowszechnieniu uzależnienia od hazardu

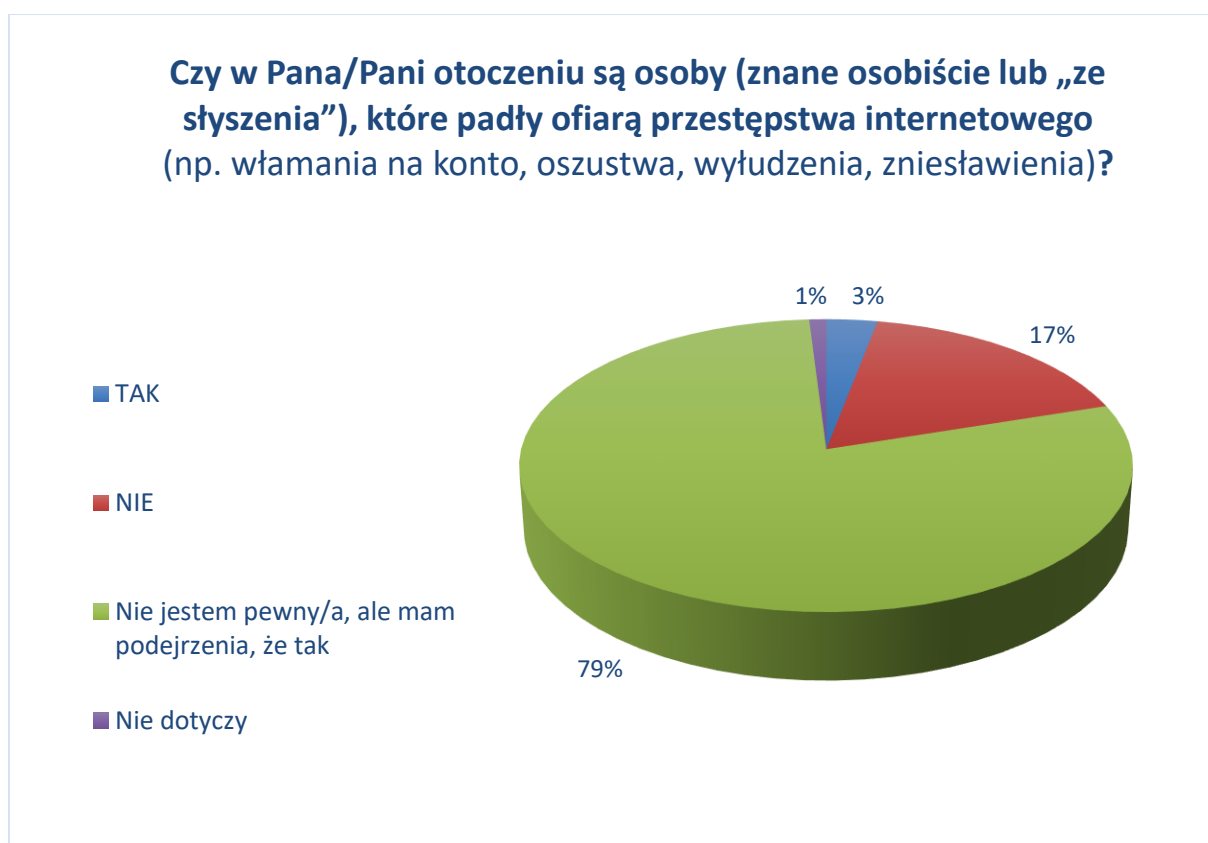

4.2.7. CYBERPRZEMOC I UZALEŻNIENIE OD INTERNETU

Kolejnym zagadnieniem badanym w ramach ankiety jest cyberprzemoc. *Zjawisko cyberprzemocy najkrócej definiuje się jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. (...) Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem Sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem Sieci oraz podszywanie się w Sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS¹⁵.*

Badania wykazały, że **cyberprzemoc w lokalnej społeczności może stanowić poważny problem, ponieważ aż 79% ankietowanych stwierdziło, że, choć nie są pewni, to mają podejrzenia, że mają w swoim otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego.**

Wykres 48. Znajomość osób, które padły ofiarą przestępstwa internetowego

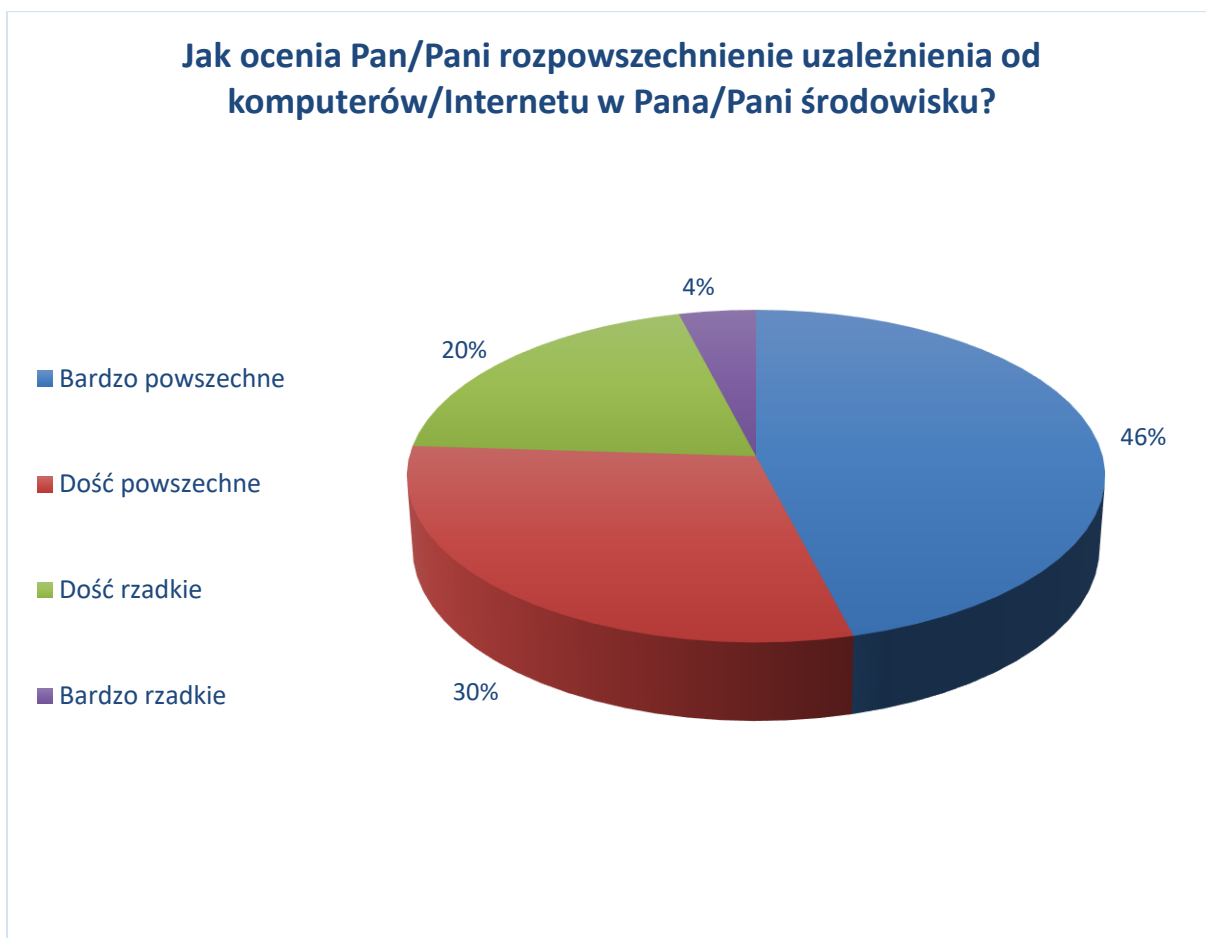
¹⁵ Wojtasik, Ł. *Cyberprzemoc - charakterystyka zjawiska.*

Trudno jednak stwierdzić kategorycznie, że padły ofiarą przestępstwa internetowego gdyż tylko 3% badanych było tego pewnych, a 17% zupełnie zaprzeczyło, aby taka sytuacja w ogóle miała miejsce.

Dane związane są z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w środowisku lokalnym są również niepokojące.

Łącznie 76% respondentów uważa, że tego typu uzależnienie jest powszechne (sumując odpowiedzi *dość* i *bardzo powszechne*) w środowisku lokalnym, a 24% ocenia je jako rzadkie zjawisko.

Wykres 49. Opinia o rozpowszechnieniu uzależnienia od komputerów/Internetu w najbliższym otoczeniu

4.2.8. PROBLEMY PRZEMOCOWE I WYCHOWAWCZE

Problemy wychowawcze w rodzinie zostały poddane szerokiej analizie w oparciu o badanie trzech obszarów wśród dorosłych mieszkańców gminy Nadarzyn: przekonań dotyczących wychowywania dzieci, przemocy w rodzinie i trudności związanych z wychowywaniem potomstwa.

4.2.8.1. PRZEKONANIA DOTYCZĄCE WYCHOWANIA DZIECI

Respondenci otrzymali propozycje czterech stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, z którymi mogli się zgodzić bądź też nie. Stwierdzenie **„Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa”** spotkało się z odrzuceniem przez 33% respondentów, a 67% zgadza się, że łagodne kary fizyczne służą właściwemu wychowaniu dzieci. Paradoksalnie, równocześnie aż **98% badanych zdecydowanie lub raczej zgadza się, aby kary fizyczne były zakazane prawem**. Z kolei twierdzenie: **„Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek”** spotkało się z negacją 98% respondentów. Dodatkowo, **wszyscy badani nie zgadzają się ze stwierdzeniem, że stosowanie kar fizycznych hartuje dziecko i pozwala sobie lepiej radzić w przyszłości**.

Poniższe wartości pozwalają sądzić, że zdecydowana większość badanych opowiada się za stosowaniem łagodnych kar fizycznych wobec dzieci tzw. „klapsów”, ale zdecydowanie nie traktuje tego jako powszednią regułę, lecz raczej jako środek, po który sięga się incydentalnie. Przemawia za tym także fakt, że wszyscy respondenci zaprzeczają jakoby kary fizyczne hartowały dziecko, a prawie wszyscy zgodnie odrzucają przekonanie, że wzbudzanie strachu u dziecka, m.in. w wyniku kar fizycznych, dobrze służy procesowi wychowania. Skłania to do stwierdzenia, że **zdecydowana większość dorosłych mieszkańców gminy Nadarzyn nie przejawia postaw wychowawczych charakterystycznych dla modelu wychowania opartego na przemocy i zastraszaniu, ale w procesie wychowawczym dopuszcza stosowanie łagodnych kar fizycznych w wyjątkowych sytuacjach, pozwalając jednocześnie na ingerencję prawnych zakazów w tym zakresie**.

Wykres 50. Subiektywne opinie o przemocy w rodzinie

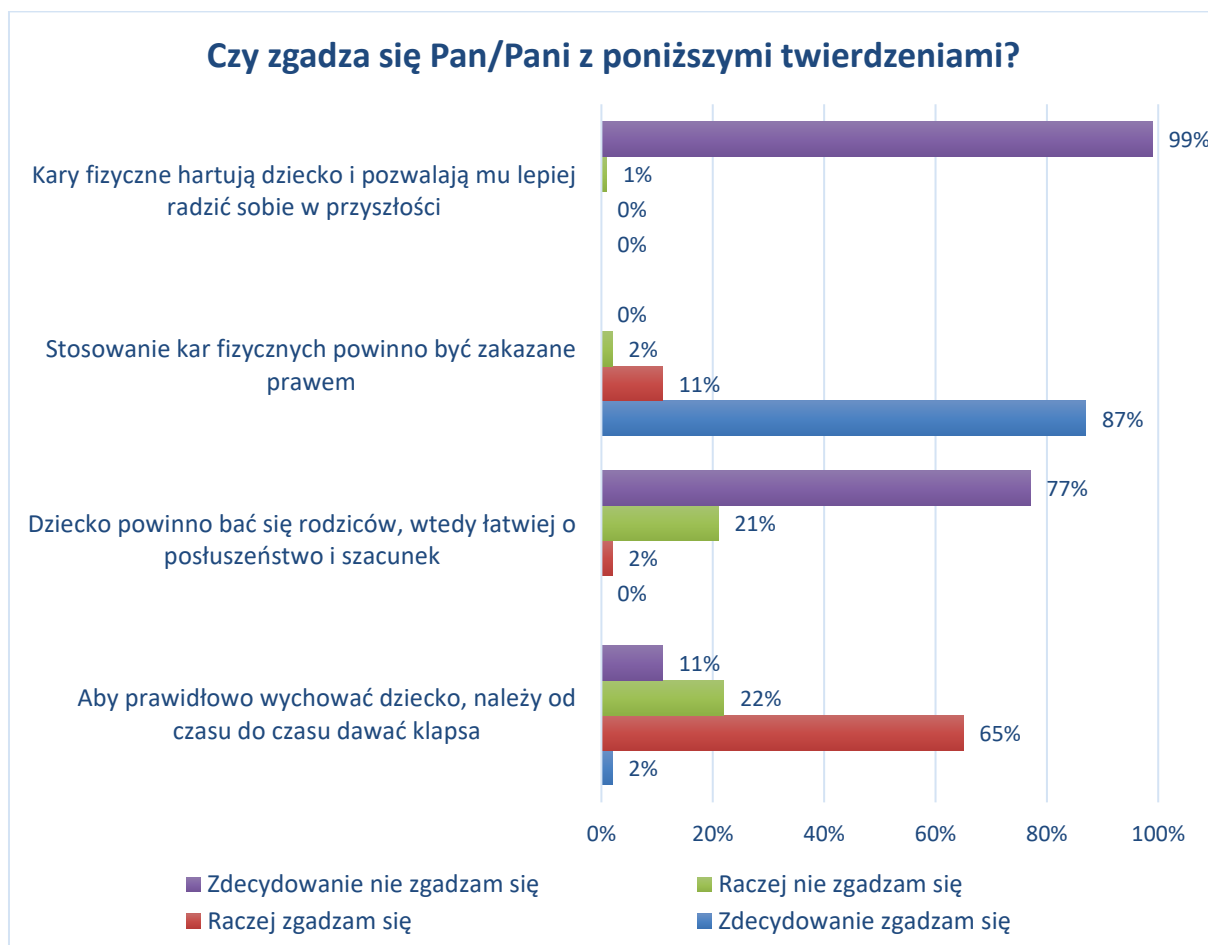

Tabela 36. Subiektywne opinie o przemocy w rodzinie

<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa	2%	65%	22%	11%
Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek	0%	2%	21%	77%
Stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem	87%	11%	2%	0%
Kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości	0%	0%	1%	99%

4.2.8.2. ZJAWISKO PRZEMOCY W RODZINIE

Według badań przeprowadzonych w 2019 roku z deklaracji badanych wynika, że w zdecydowanej większości rodzin zdarzają się nieporozumienia i konflikty (71%), przy czym w większości dochodzi do nich bardzo rzadko (54%), natomiast w co szóstej (17%) kłótnie wybuchają przynajmniej kilka razy w miesiącu. W ciągu ostatnich siedmiu lat częstość występowania konfliktów w rodzinach w zasadzie się nie zmieniła.

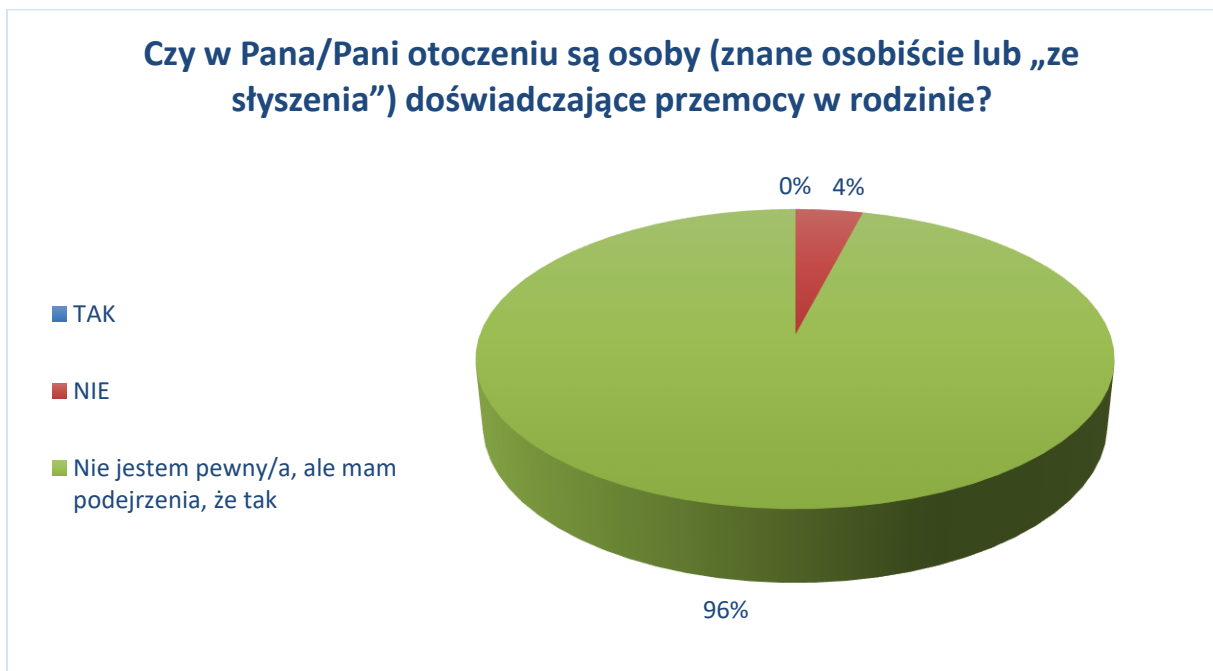
Dom – obok pracy, szkoły oraz ulic poza najbliższą okolicą – jest miejscem, gdzie najwięcej osób doświadczyło przemocy (według deklaracji po 8%). Niewiele mniej ankietowanych przyznało, że padło jej ofiarą w najbliższej okolicy (7%). Nieco rzadziej ankietowali zetknęli się z agresją w restauracji, kawiarni, na dyskotecę (5%), w środkach komunikacji – pociągu, autobusie, tramwaju, taksówce (5%) lub w innych miejscach (4%)¹⁶.

Warto też zaznaczyć, że kiedy mówi się o przemocy w rodzinie, to nie chodzi tylko o przemoc rodziców wobec dzieci, ale też małżonków wobec siebie czyli np. męża wobec żony bądź odwrotnie. Wedle przytaczanych badań CBOS z 2019 r. w sumie aż 46% badanych przyznało, że padło ofiarą przemocy i wyniki te są wyższe od danych z lat 2012 i 2009. Wyniki z 2019 r. są zbliżone do danych sprzed 3 lat, kiedy CBOS realizował podobne badania. Wobec powyższego można powiedzieć, że przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem stosunkowo powszechnym w naszym kraju, dotyczącym niemal połowę polskiej społeczności i, co gorsza, wykazującym tendencję rosnącą. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ, z jednej strony sama przemoc może być stopniowalna, zależna od różnych okoliczności i nie zawsze jednostronna, a z drugiej, osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie.

96% respondentów deklaruje, że nie jest pewna, czy ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a pozostałe 4% twierdzi, że nie zna osób o takich doświadczeniach.

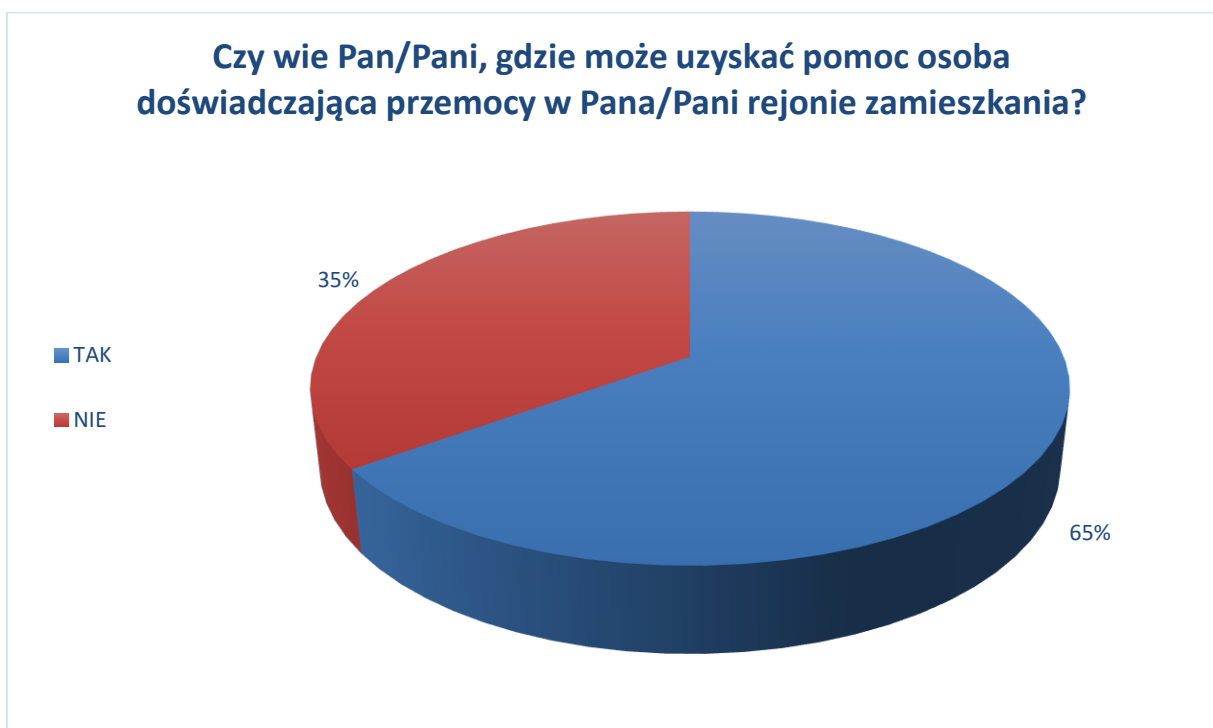
¹⁶ CBOS, *Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu*, Warszawa, kwiecień 2019

Wykres 51. Wiedza o osobach doświadczających przemocy w rodzinie

Wśród badanych mieszkańców 65% wie do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie i najczęściej wymieniana jest tutaj policja.

Wykres 52. Wiedza o miejscach, gdzie ofiara przemocy w rodzinie może uzyskać pomoc

W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity. Powyższe wyniki wskazują na wysoką świadomość mieszkańców gminy Nadarzyn na temat specyfiki przemocy.

Łącznie 99% badanych zdecydowanie lub raczej zgadza się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol. Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu niekoniecznie musi stanowić bezpośrednią przyczynę uciekania się do przemocy; czasem może być jedynie przyczyną pośrednią, uaktywniającą przemoc. Oznacza to, że, aby zwalczyć niechcianą przemoc w rodzinie należy nie tylko podejmować wysiłki na wyleczenie z nałogu alkoholizmu, ale również na zniwelowanie źródeł owego alkoholizmu i innych współistniejących przyczyn przemocy. Jest jednak znamienne, że prawie wszyscy respondenci kojarzą przemoc z problemem nadużywania alkoholu.

Tabela 37. Przekonania dotyczące przemocy w rodzinie

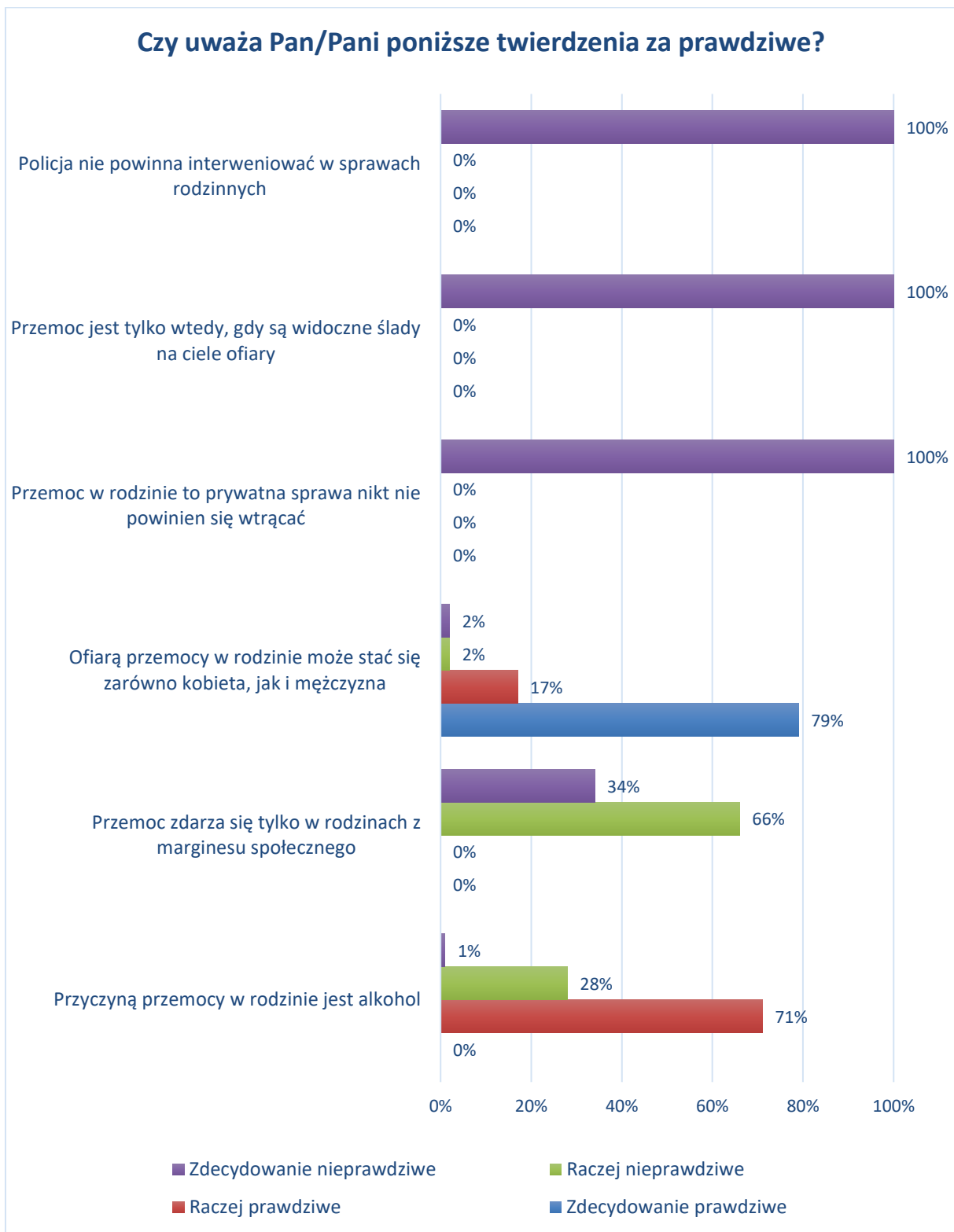
Twierdzenia	Zdecydowanie prawdziwe	Raczej prawdziwe	Raczej nie prawdziwe	Zdecydowanie nie prawdziwe
Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol	0%	71%	28%	1%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego	0%	0%	66%	34%
Ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna	79%	17%	2%	2%
Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa i nikt nie powinien się wtrącać	0%	0%	0%	100%
Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele osoby doznającej przemocy	0%	0%	0%	100%
Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych	0%	0%	0%	100%

Ze twierdzeniem, że przemoc zdarza się tylko w tzw. „dobrych domach” nie zgadza się 100% ankietowanych mieszkańców gminy Nadarzyn, a 96% uważa, że ofiarą przemocy w rodzinie może być zarówno kobieta, jak i mężczyzna.

Wszyscy anektowani zgodnie zaprzeczają twierdzeniom, iż:

- „Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać” – 100%;
- „Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary” – 100%;
- „Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych” – 100%.

Wykres 53. Przekonania dotyczące przemocy w rodzinie

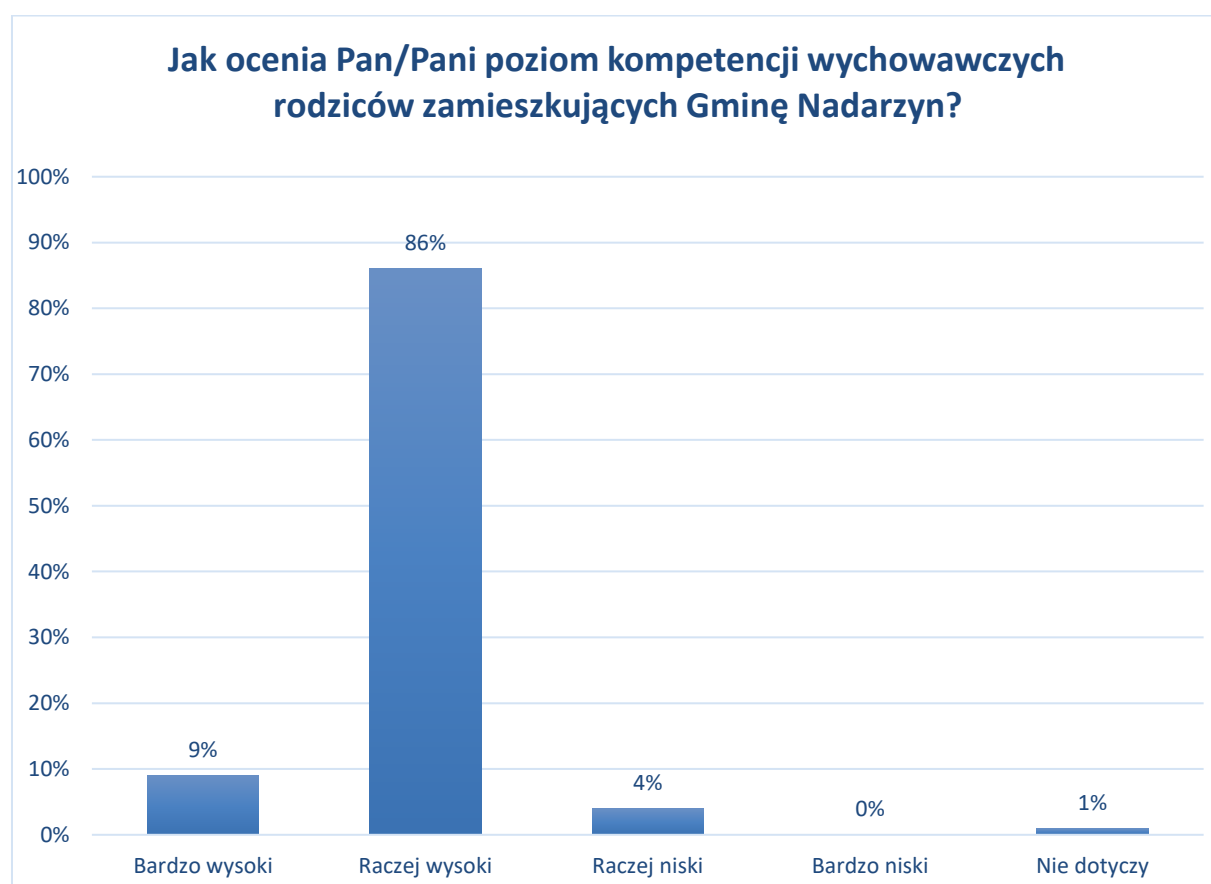

4.2.8.3. TRUDNOŚCI WYCHOWAWCZE

W dalszej części ankiety poddano ocenie kompetencje wychowawcze rodziców gminy Nadarzyn oraz trudności pojawiające się w procesie wychowania dzieci, szukając jednocześnie ich źródeł i propozycji poprawy.

86% respondentów ocenia wysoko, a 9% bardzo wysoko poziom kompetencji wychowawczych rodziców zamieszkujących gminę Nadarzyn. Tylko 4% określiło ten poziom jako *raczej niski*.¹⁷

Wykres 54. Ocena poziomu kompetencji rodziców w gminie Nadarzyn

97% badanych podziela opinię, że właściwy proces wychowania w rodzinie jest kluczowy dla rozwoju dziecka (72% badanych zdecydowanie tak, a 25% raczej tak). Tylko 3% z nich było innego zdania.

¹⁷ Jeżeli na wykresie lub w tabeli uwzględniono kategorię "Nie dotyczy", oznacza to odsetek osób, które nie udzieliły żadnej odpowiedzi na dane pytanie.

Wykres 55. Opinie nt. właściwego procesu wychowania dziecka

Szukając przyczyn bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego respondenci mogli zaznaczyć więcej niż jedną opcję.

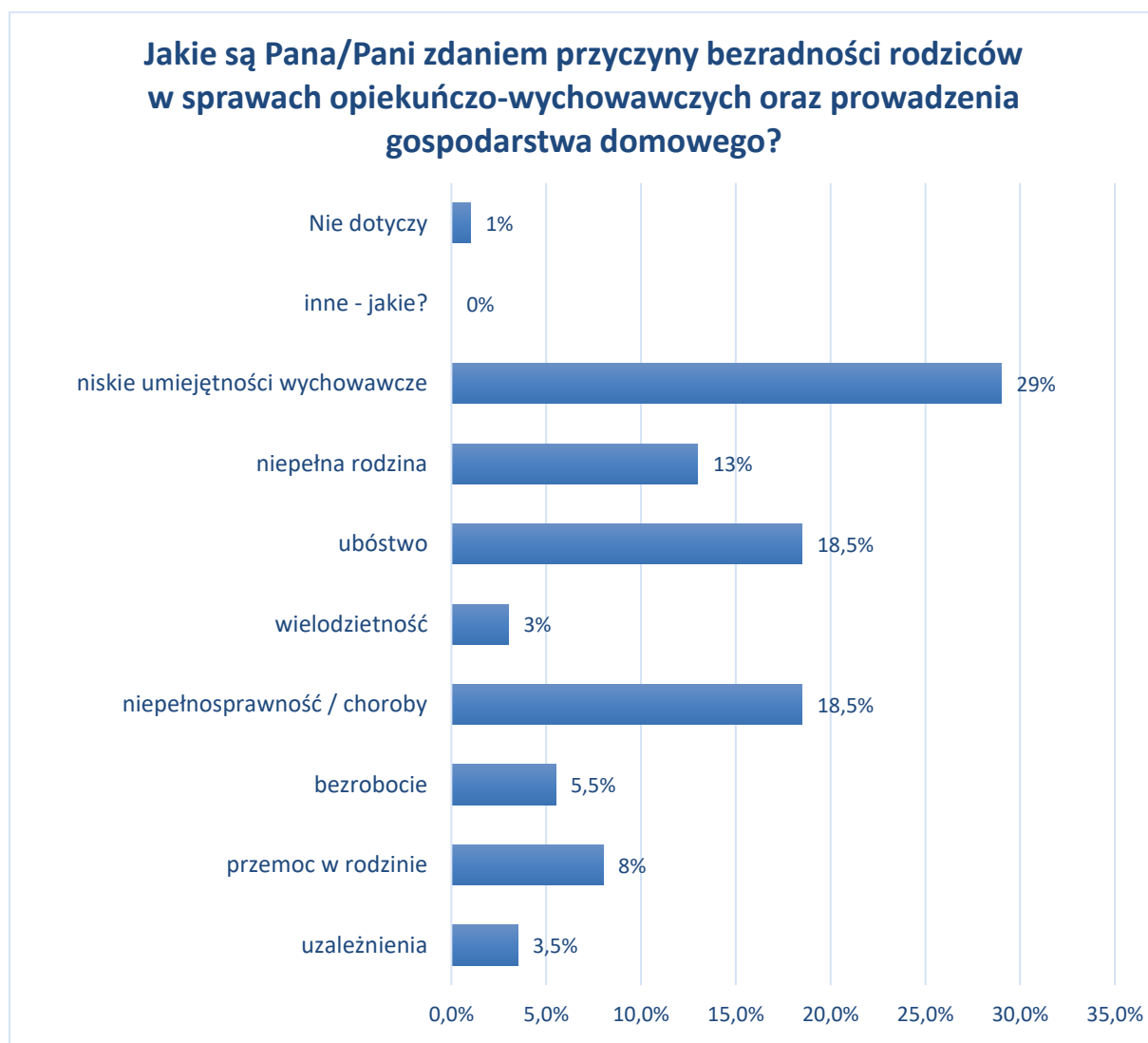
Tabela 38. Przyczyny bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Jakie są Pana/Pani zdaniem przyczyny bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego? (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)

Przyczyny	% odpowiedzi do liczby osób	% do liczby odpowiedzi
uzależnienia	7%	3,5%
przemoc w rodzinie	16%	8%
bezrobocie	11%	5,5%
niepełnosprawność / choroby	37%	18,5%
wielodzietność	6%	3%
ubóstwo	37%	18,5%
niepełna rodzina	26%	13%
niskie umiejętności wychowawcze	57%	29%
inne - jakie?	0%	0%
Nie dotyczy	2%	1%
SUMA	199%	100%

Najwięcej, bo **29% odpowiedzi wskazuje na niskie umiejętności wychowawcze, po równo 18,5% - na ubóstwo i niepełnosprawność/choroby**, a 13% - na fakt życia w niepełnej rodzinie. 8% odpowiedzi dopatruje się przyczyn owej bezradności w przemocy w rodzinie, a 5,5% - w bezrobociu. Warto zaznaczyć, że niskie umiejętności wychowawcze mogą mieć różne przyczyny sięgające korzeniami także wcześniejszych pokoleń, jak na przykład niewłaściwe przygotowanie obecnych rodziców przez swoich byłych opiekunów do pełnienia roli ojca lub matki, jakie nabywali już w procesie dorastania.

Wykres 56. Przyczyny bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Starając się znaleźć właściwą ofertę działań dla poprawy sytuacji rodzin z trudnościami wychowawczymi w gminie Nadarzyn respondenci również mieli do wyboru wachlarz możliwości. **Najwięcej poparcia, po 24%, uzyskały propozycje prowadzenia kampanii informacyjnych i poradnictwa specjalistycznego** (psychologicznego, prawnego itp.). Z kolei 13% odpowiedzi wskazało na konieczność podejmowania w tej mierze działań edukacyjnych, a 12% na potrzebę oferty wsparcia finansowego dla takich rodzin.

Tabela 39. Działania mogące poprawić sytuację rodzin z trudnościami wychowawczymi

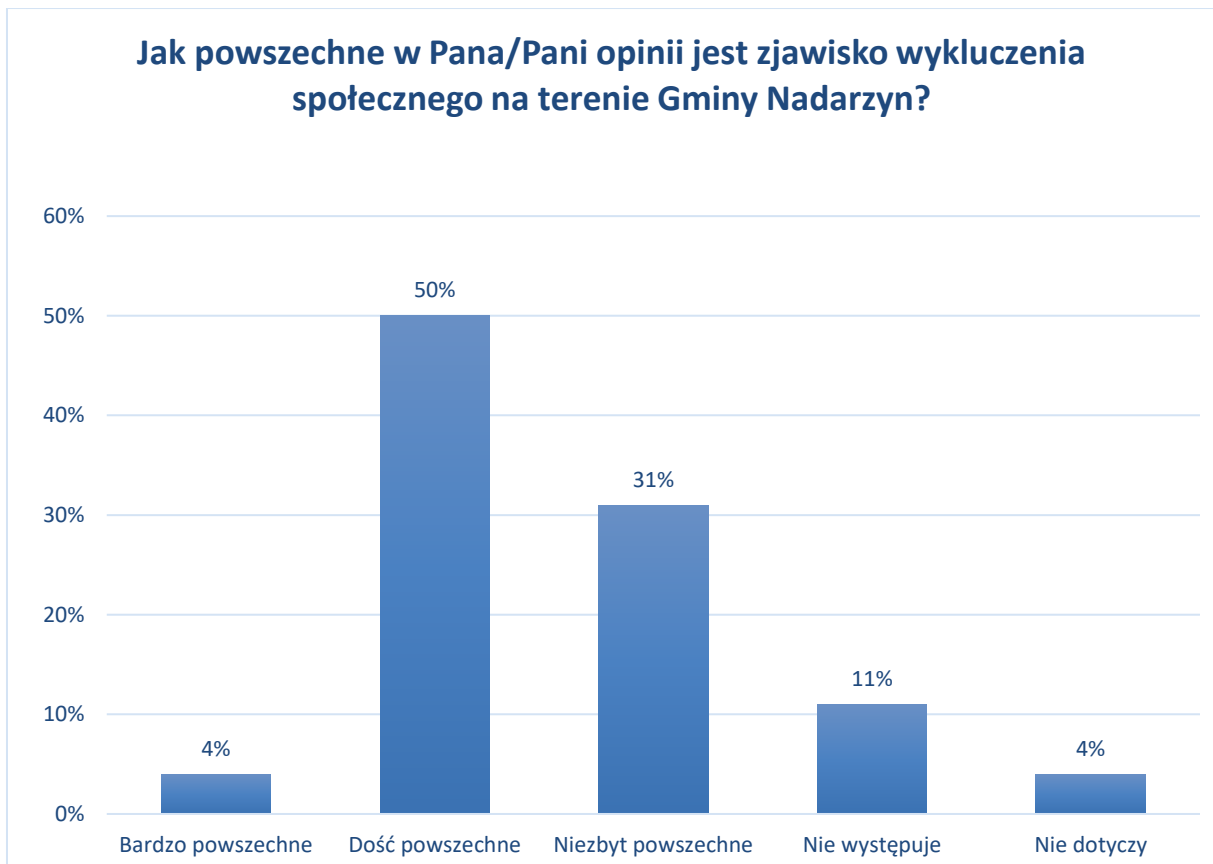
<i>Jakie działania Pana/Pani zdaniem poprawiłyby sytuację rodzin z trudnościami wychowawczymi w Gminie Nadarzyn? (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)</i>		
Działania	% odpowiedzi do liczby osób	% do liczby odpowiedzi
pomoc terapeutyczna	10%	4,5%
profilaktyka i terapia uzależnień	17%	8%
praca socjalna	3%	1,5%
pomoc medyczna	9%	4%
zwiększenie ofert instytucji wspierających rodzinę	15%	7%
działania edukacyjne (kursy, szkolenia, warsztaty itp.)	29%	13%
poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne, prawne itp.)	52%	24%
kampanie informacyjne	53%	24%
wsparcie finansowe	25%	12%
pomoc asystenta rodziny	6%	3%
inne	0%	0%
SUMA	219%	100%

4.2.9. PROBLEMY WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

Wykluczenie społeczne to sytuacja, w której dana jednostka będąca członkiem społeczeństwa, nie może normalnie uczestniczyć w działaniach obywateli tego społeczeństwa, przy czym ograniczenie to nie wynika z jej wewnętrznych przekonań, ale znajduje się poza kontrolą wykluczonej jednostki. Wykluczenie społeczne jest zjawiskiem wielowymiarowym i w praktyce oznacza niemożność uczestnictwa w życiu gospodarczym, politycznym jak i kulturowym, w wyniku braku dostępu do zasobów, dóbr i instytucji, ograniczenia praw społecznych oraz deprivacji potrzeb.

Zdecydowana większość ankietowanych (w sumie 85%) wskazuje na powszechność występowania problemu wykluczenia społecznego w gminie Nadarzyn, z czego połowa (50%) określa go jako *dość powszechne*, 4% jako *bardzo powszechne*, a 31% jako *niezbyt powszechne*. Zaledwie 11% nie dostrzega tego zjawiska.

Wykres 57. Opinie nt. powszechności zjawiska wykluczenia społecznego

Próbując zidentyfikować **grupy społeczne najbardziej narażone na wykluczenie społeczne** w otoczeniu ankietowanych najczęściej spośród nich wskazało na **cudzoziemców (19,5%) oraz dzieci i młodzież (17%)**. Kolejne grupy wymienione przez badanych to **osoby niepełnosprawne (12%) i osoby o niskim statusie materialnym (11,5%)**. Co ciekawe, **tylko 9,5% uznało, że to osoby starsze są narażone na wykluczenie społeczne**, a tylko 4% zidentyfikowało tak osoby bezdomne, co dowodziłoby, że bezdomność jest problemem marginalnym w gminie Nadarzyn.

Wykres 58. Grupy najbardziej narażone na wykluczenie społeczne

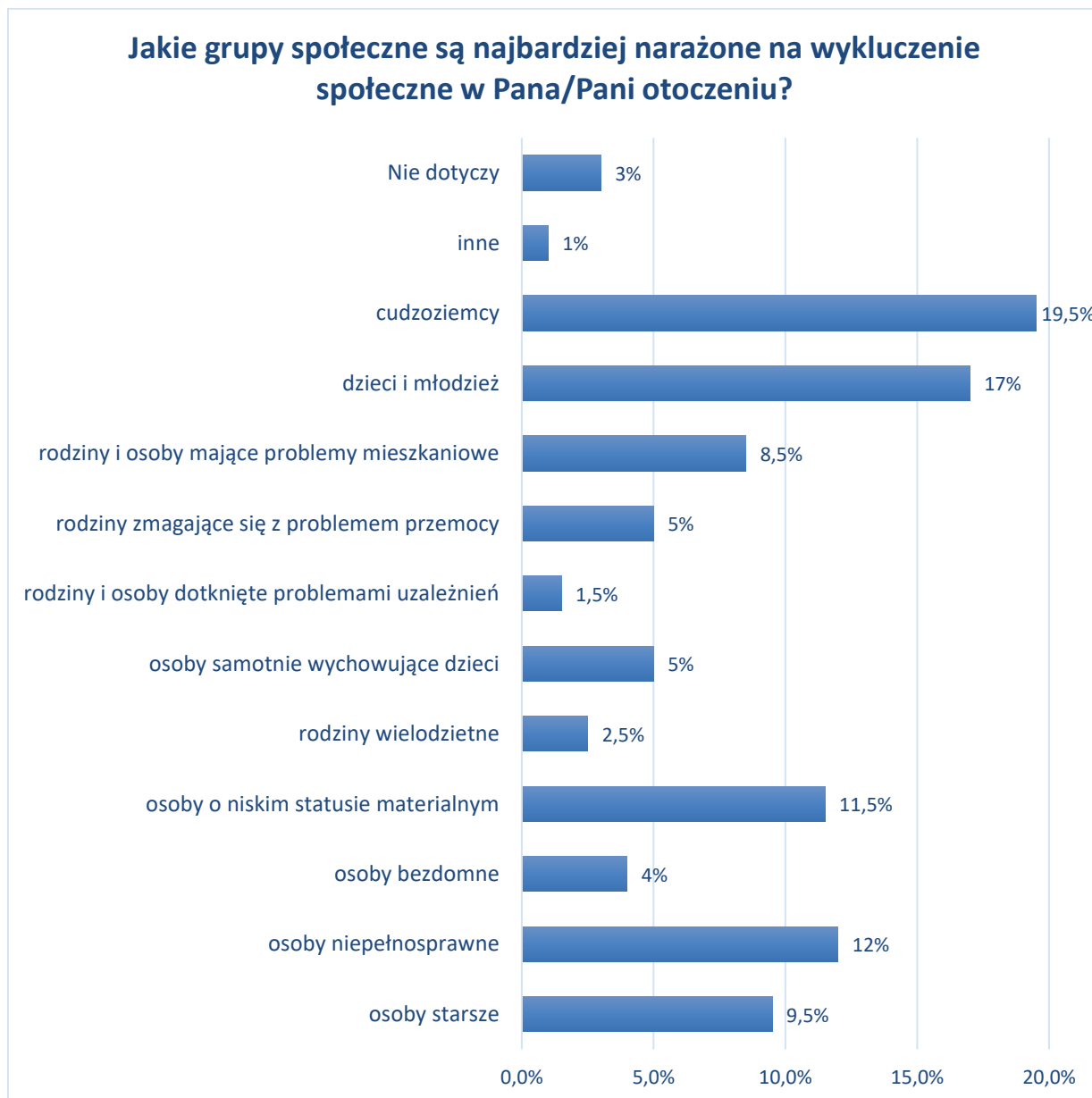

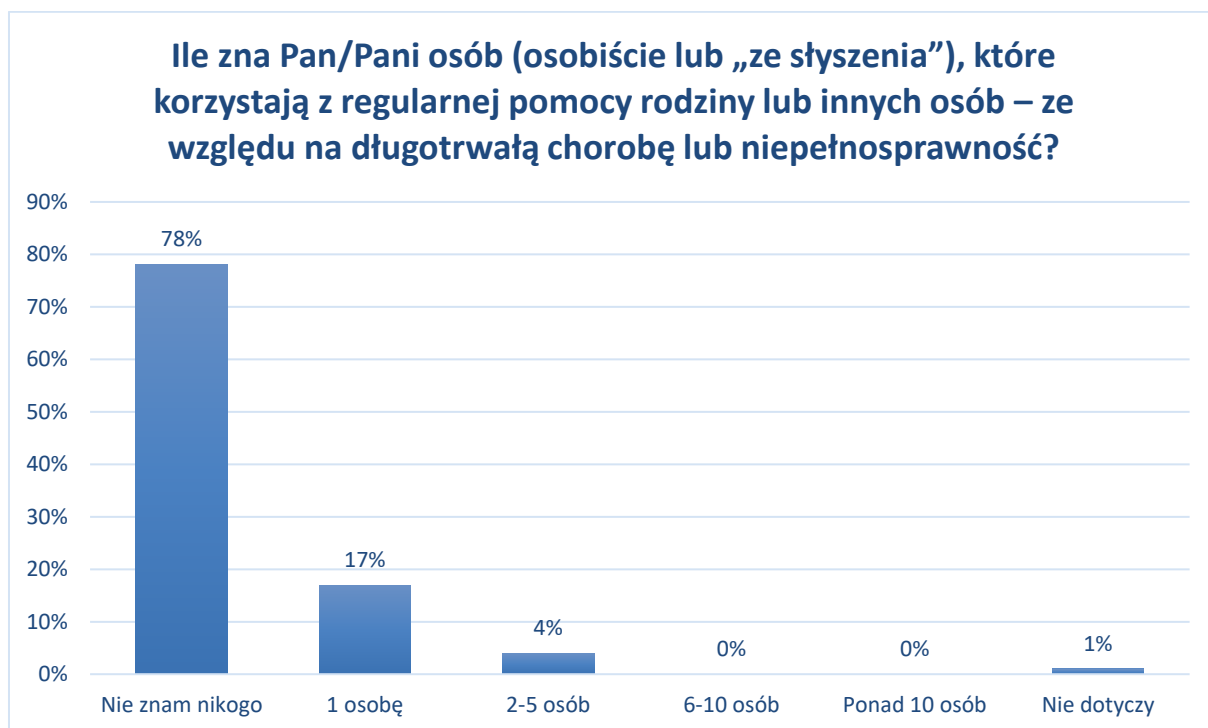
Tabela 40. Grupy najbardziej narażone na wykluczenie społeczne

<i>Jakie grupy społeczne są najbardziej narażone na wykluczenie społeczne w Pana/Pani otoczeniu? (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)</i>		
<i>Grupy społeczne</i>	<i>% odpowiedzi do liczby osób</i>	<i>% do liczby odpowiedzi</i>
osoby starsze	24%	9,5%
osoby niepełnosprawne	30%	12,0%
osoby bezdomne	10%	4,0%
osoby o niskim statusie materialnym	29%	11,5%
rodziny wielodzietne	6%	2,5%
osoby samotnie wychowujące dzieci	13%	5,0%
rodziny i osoby dotknięte problemami uzależnień	4%	1,5%
rodziny zmagające się z problemem przemocy	12%	5,0%
rodziny i osoby mające problemy mieszkaniowe	21%	8,5%
dzieci i młodzież	42%	17,0%
cudzoziemcy	49%	19,5%
inne	2%	1,0%
Nie dotyczy	7%	3,0%
SUMA	249%	100%

Spodziewając się zapewne wyższych danych jeśli chodzi o wykluczenie społeczne dla osób starszych i niepełnosprawnych, a także ze względu na popularne postrzeganie tych grup jako „słabszych”, w dalszej części ankiety badano problemy tych właśnie grup społecznych.

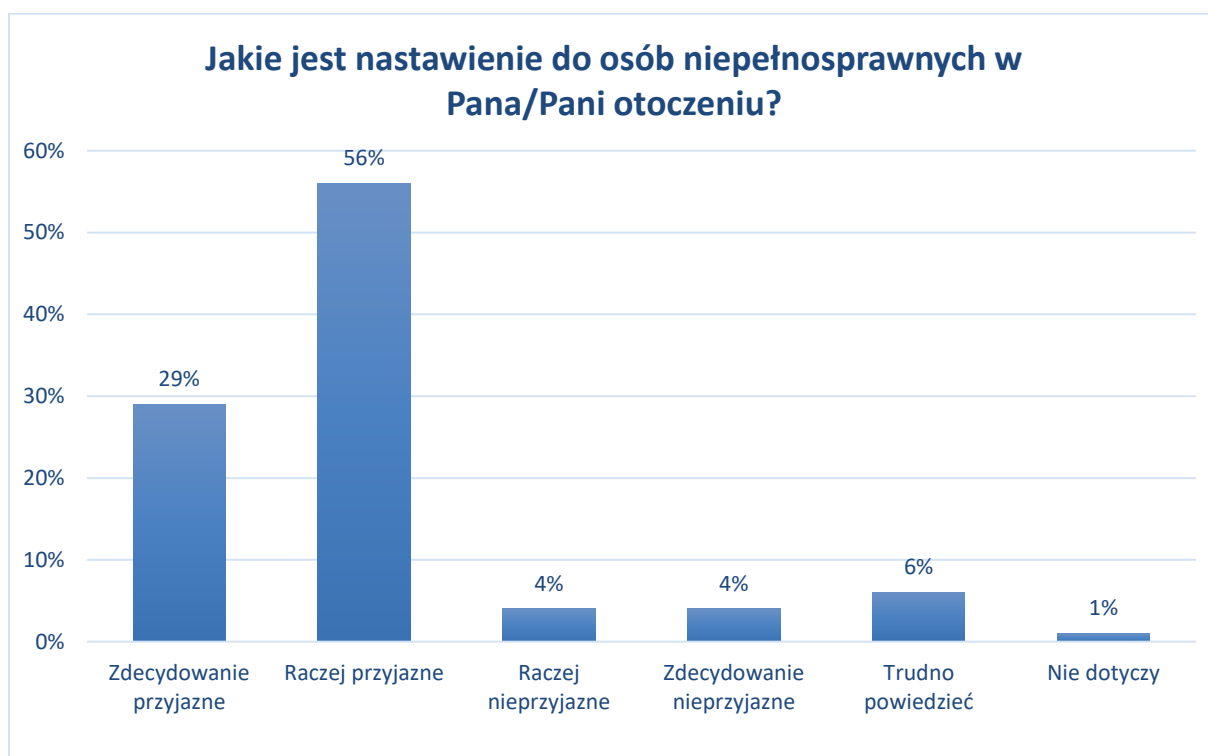
I tak pogłębiając zagadnienie osób chorych i niepełnosprawnych zapytano respondentów ile znają osób regularnie korzystających z tego powodu z pomocy rodziny lub innych osób. **Zdecydowana większość ankietowanych zaprzeczyła (78%), a tylko 21% odpowiedziało twierdząco, że zna od 1 do 5 takich osób.**

Wykres 59. Znajomość osób korzystających z regularnej pomocy ze względu na swoją chorobę lub niepełnosprawność

Przytłaczająca większość badanych (85%) postrzega nastawienie do osób niepełnosprawnych w swoim otoczeniu jako przyjazne (29% jako zdecydowanie, a 56% jako raczej przyjazne). Tylko 8% jest odmiennego zdania, podczas gdy reszta nie ma wyrobionego zdania w tej kwestii.

Wykres 60. Nastawienie do osób niepełnosprawnych

Wśród największych problemów osób starszych ankietowani wymienili:

- **bariery architektoniczne, komunikacyjne itp. – 20,5%,**
- **choroby – 18,5%, oraz**
- **samotność – 12,5%**

Można powiedzieć, że wyniki te nie odbiegają zbytnio od powszechnych przekonań we współczesnym społeczeństwie o typowych problemach osób starszych.

Wykres 61. Największe problemy osób starszych

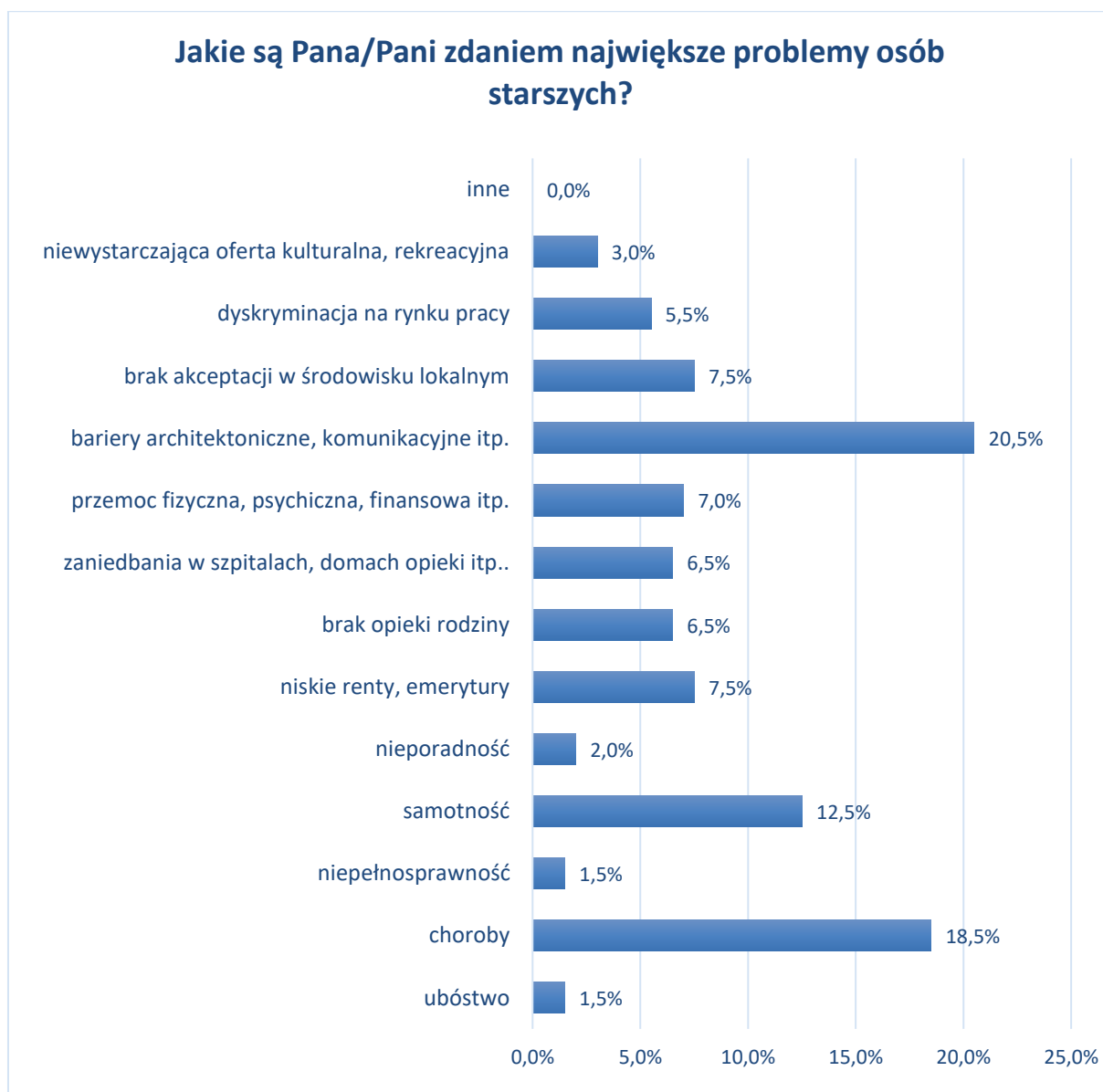

Tabela 41. Największe problemy osób starszych

<i>Jakie są Pana/Pani zdaniem największe problemy osób starszych? (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)</i>		
<i>Problemy</i>	<i>% odpowiedzi do liczby osób</i>	<i>% do liczby odpowiedzi</i>
ubóstwo	3%	1,5%
choroby	45%	18,5%
niepełnosprawność	4%	1,5%
samotność	30%	12,5%
nieporadność	5%	2,0%
niskie renty, emerytury	18%	7,5%
brak opieki rodziny	16%	6,5%
zaniedbania w szpitalach, domach opieki itp..	16%	6,5%
przemoc fizyczna, psychiczna, finansowa itp.	17%	7,0%
bariery architektoniczne, komunikacyjne itp.	49%	20,5%
brak akceptacji w środowisku lokalnym	18%	7,5%
dyskryminacja na rynku pracy	14%	5,5%
niewystarczająca oferta kulturalna, rekreacyjna	7%	3,0%
inne	0%	0,0%
SUMA	242%	100%

Wśród działań podejmowanych w gminie Nadarzyn dla poprawy sytuacji osób starszych ankietowani wymienili przede wszystkim edukowanie dzieci i młodzieży w szkołach na temat postrzegania starości (47,5%), a w mniejszym stopniu propagowanie aktywnego modelu starzenia i aktywnej starości (18,5%) oraz zapewnienie warunków dla samodzielności i niezależności osób starszych (11,5%). W sumie, aż 90,5% odpowiedzi dotyczyło podejmowania jakichś działań na rzecz osób starszych, a tylko 9,5% nie wskazało żadnych działań w tej mierze.¹⁸

Należy zatem stwierdzić, że w gminie Nadarzyn podejmowane jest szereg działań na szczeblu lokalnym, a więc czy to przez gminę czy różne organizacje i stowarzyszenia, na rzecz poprawy sytuacji osób starszych.

¹⁸ Po zsumowaniu odpowiedzi „brak działań” i „nie dotyczy”.

Wykres 62. Lokalne działania na rzecz osób starszych

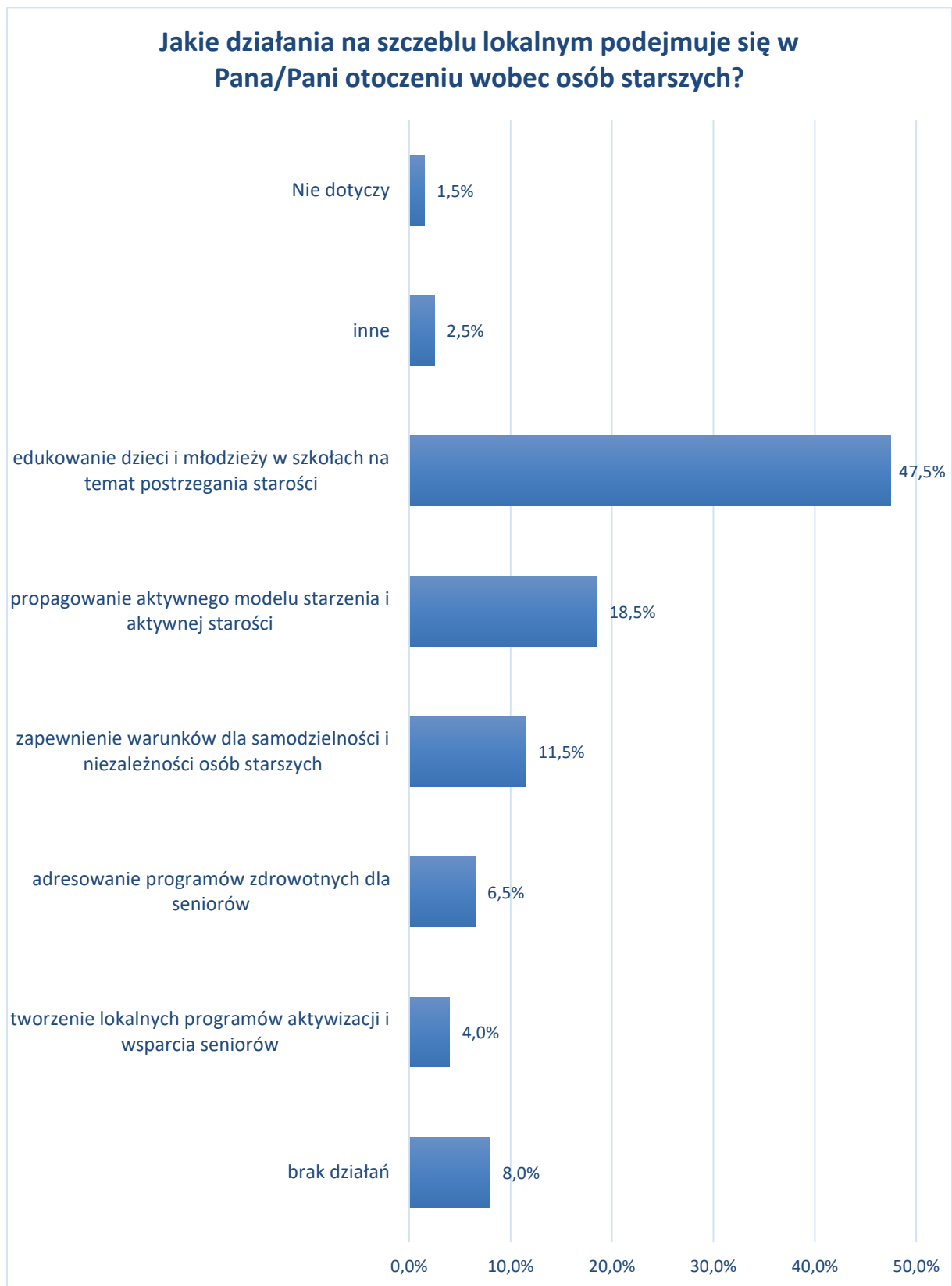

Tabela 42. Lokalne działania na rzecz osób starszych

<i>Jakie działania na szczeblu lokalnym podejmuje się w Pana/Pani otoczeniu wobec osób starszych? (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)</i>		
<i>Działania</i>	<i>% odpowiedzi do liczby osób</i>	<i>% do liczby odpowiedzi</i>
brak działań	10%	8,0%
tworzenie lokalnych programów aktywizacji i wsparcia seniorów	5%	4,0%
adresowanie programów zdrowotnych dla seniorów	8%	6,5%
zapewnienie warunków dla samodzielności i niezależności osób starszych	15%	11,5%
propagowanie aktywnego modelu starzenia i aktywnej starości	24%	18,5%
edukowanie dzieci i młodzieży w szkołach na temat postrzegania starości	61%	47,5%
inne	3%	2,5%
Nie dotyczy	2%	1,5%
SUMA	128%	100%

Uzupełniając temat z poprzedniego pytania poproszono ankietowanych o opinię na temat potrzeby realizacji konkretnych działań dla osób powyżej 60 roku życia w gminie Nadarzyn. **Powyżej 50% odpowiedzi uzyskały następujące propozycje:**

- **dzienny dom pobytu dla seniorów – 97%,**
- **zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych – 87%,**
- **zwiększenie dostępności do bezpłatnej specjalistycznej opieki zdrowotnej – 82%,**
- **dostęp do poradni zdrowia psychicznego – 66%,**
- **lektoraty językowe (nauka języka obcego) – 65%.**

Wykres 63. Propozycje działań na rzecz osób starszych

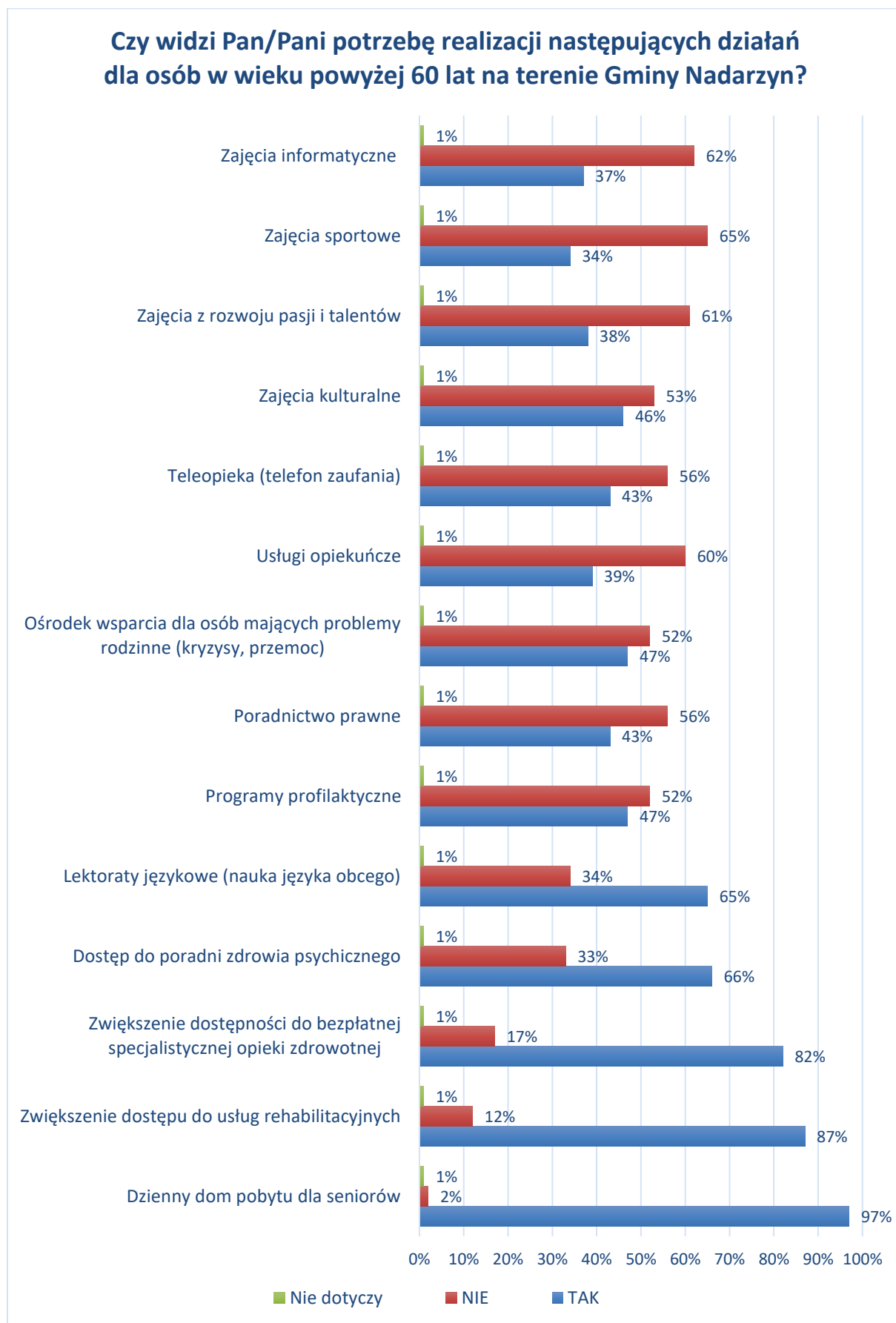
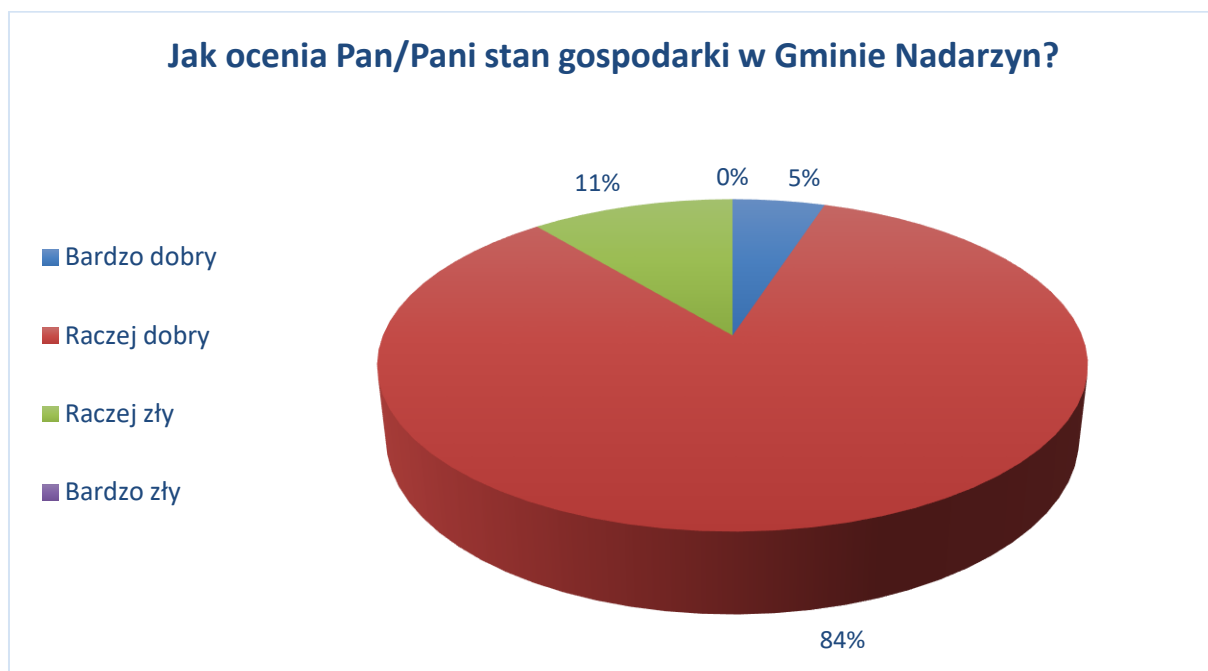

Tabela 43. Propozycje działań na rzecz osób starszych

Czy widzi Pan/Pani potrzebę realizacji następujących działań dla osób w wieku powyżej 60 lat na terenie Gminy Nadarzyn?			
Działania	TAK	NIE	Nie dotyczy
Dzienny dom pobytu dla seniorów	97%	2%	1%
Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych	87%	12%	1%
Zwiększenie dostępności do bezpłatnej specjalistycznej opieki zdrowotnej	82%	17%	1%
Dostęp do poradni zdrowia psychicznego	66%	33%	1%
Lektoraty językowe (nauka języka obcego)	65%	34%	1%
Programy profilaktyczne	47%	52%	1%
Poradnictwo prawne	43%	56%	1%
Ośrodek wsparcia dla osób mających problemy rodzinne (kryzysy, przemoc)	47%	52%	1%
Usługi opiekuńcze	39%	60%	1%
Teleopieka (telefon zaufania)	43%	56%	1%
Zajęcia kulturalne	46%	53%	1%
Zajęcia z rozwoju pasji i talentów	38%	61%	1%
Zajęcia sportowe	34%	65%	1%
Zajęcia informatyczne	37%	62%	1%

W ankiecie adresowano do mieszkańców również pytania dotyczące obecnego stanu gospodarki, infrastruktury i dostępu do wydarzeń kulturalnych w gminie Nadarzyn. **89% badanych postrzega stan gospodarki w gminie pozytywnie** (jako *raczej dobry* i *bardzo dobry*), a tylko 11% jako *raczej zły*.

Wykres 64. Ocena stanu gospodarki w Gminie Nadarzyn

Więcej ocen *bardzo dobrych* (21%) zebrało pytanie o stan infrastruktury w gminie, zapewne kosztem ocen *raczej dobrych*, które wystawiło 67% badanych. Tutaj podobnie jak w przypadku stanu gospodarki, 11% respondentów postrzega stan infrastruktury jako *raczej zły*.

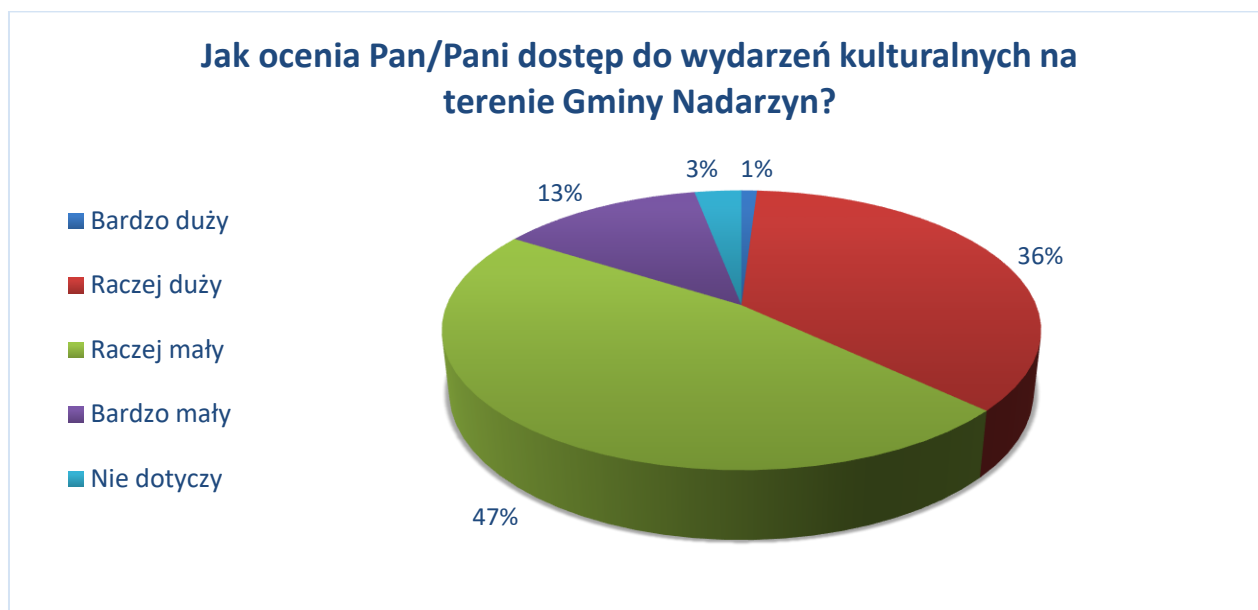
Powyższe odpowiedzi świadczą niewątpliwie o **znaczącym poziomie rozwoju ekonomicznego i infrastruktury gminy Nadarzyn**.

Bardziej zróżnicowana okazała się ocena **dostępu do wydarzeń kulturalnych** w gminie Nadarzyn. Trzeba jednak mieć tutaj cały czas na uwadze, że jest to gmina wiejska, i siłą rzeczy organizacja wydarzeń kulturalnych w gminach wiejskich jest przeciętnie mniej dynamiczna niż w ich miejskich odpowiednikach.

Większość, bo **60% uznała dostęp do wydarzeń kulturalnych na terenie gminy Nadarzyn za niewystarczający**¹⁹, a **36% za raczej duży**.

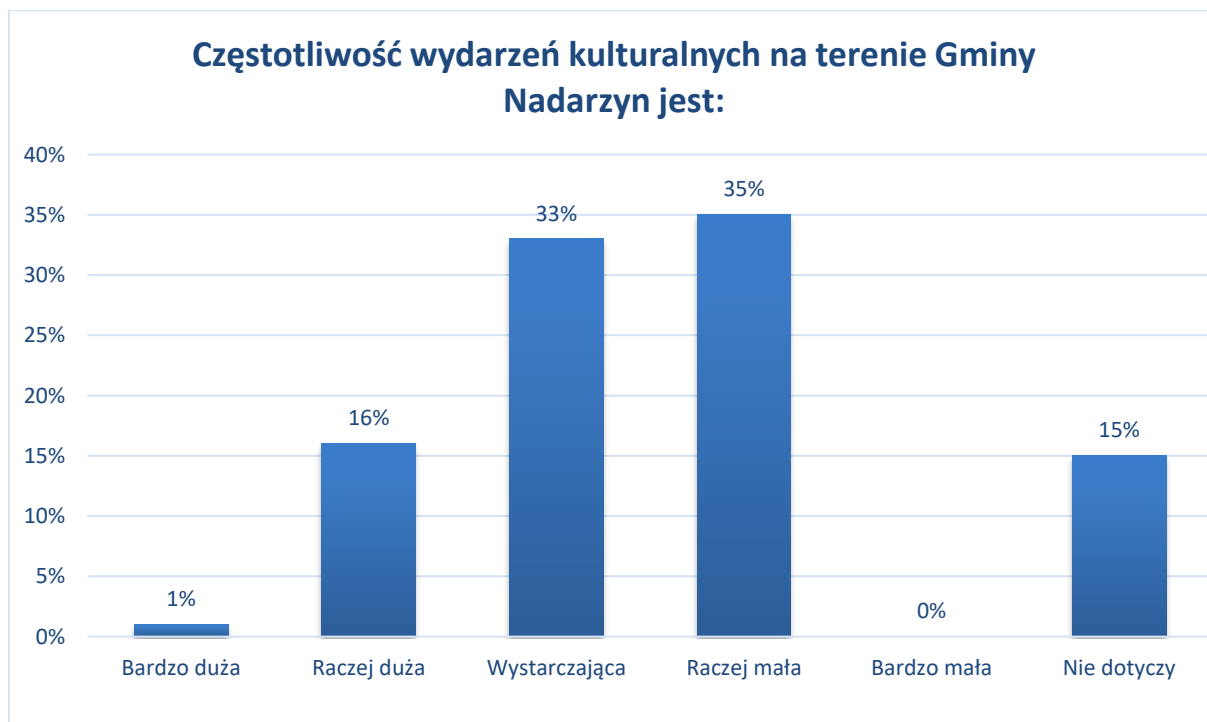
¹⁹ Sumując oceny *raczej mały* i *bardzo mały*.

Wykres 65. Ocena dostępności wydarzeń kulturalnych w Gminie Nadarzyn

Z kolei **połowa badanych (50%) wyraziła zadowolenie z częstotliwości wydarzeń kulturalnych** odbywających się na terenie Gminy Nadarzyn, gdyż 33% określiło ją jako wystarczającą, 16% jako dużą, a 1% jako bardzo dużą. Przeciwnie do tego, **35% uznało ją za raczej małą**, ale aż 15% nie miało zdania w tej sprawie.

Wykres 66. Częstotliwość wydarzeń kulturalnych w Gminie Nadarzyn

4.3. BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

4.3.1. GRUPA BADANA I CEL BADANIA

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w gminie Nadarzyn są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

Badanie zostało przeprowadzone wśród 20 sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży zlokalizowanych na terenie gminy, w tym 4 respondentów wskazało, że jest właścicielem punktu. Grupa badana nie objęła sprzedawców w punktach gastronomicznych.

Grupę badaną stanowiło 18 mężczyzn i 2 kobiety. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 35,5 lat.

Obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemne sytuacje zainicjowane przez osoby spożywające alkohol.

4.3.2. WYNIKI BADAŃ

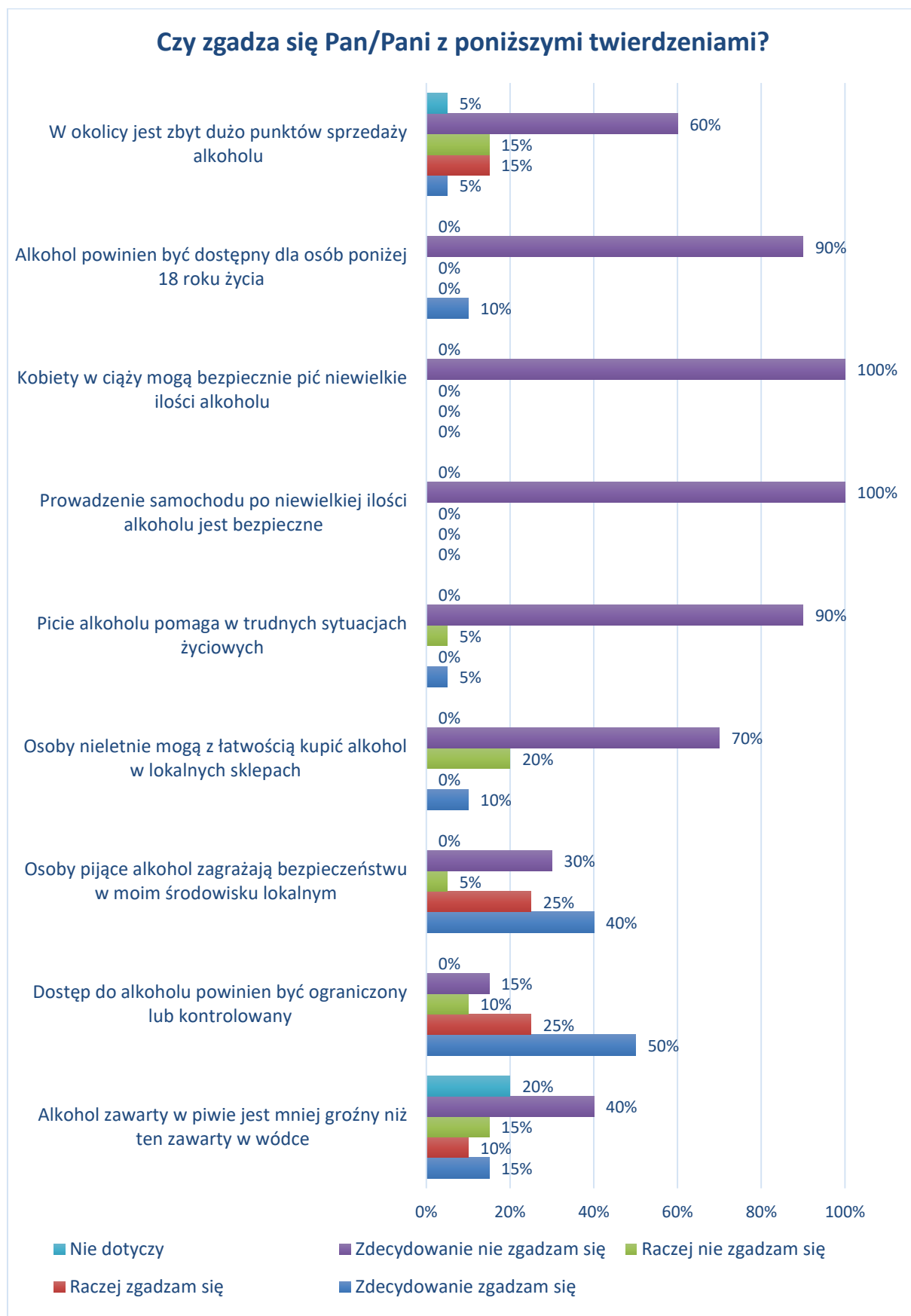
Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

Łącznie 55% badanych sprzedawców napojów alkoholowych nie zgodziło się, że alkohol zawarty w piwie oraz winie jest mniej groźny, jak ten zawarty w wódce. Przeciwnego zdania było 35%, a aż 20% nie miało opinii w tej sprawie. Świadczy to o stosunkowo średnim poziomie świadomości badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

Tabela 44. Opinie na temat spożywania alkoholu

<i>Czy zgadza się Pan/Pani z poniższymi twierdzeniami?</i>					
<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>	<i>Nie dotyczy</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce	15%	10%	15%	40%	20%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany	50%	25%	10%	15%	0%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym	40%	25%	5%	30%	0%
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach	10%	0%	20%	70%	0%
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych	5%	0%	5%	90%	0%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne	0%	0%	0%	100%	0%
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu	0%	0%	0%	100%	0%
Alkohol powinien być dostępny dla osób poniżej 18 roku życia	10%	0%	0%	90%	0%
W okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży alkoholu	5%	15%	15%	60%	5%

Wykres 67. Opinie na temat spożywania alkoholu

Łącznie 75% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany. Nie zgadza się z tym 25% badanych. W sumie 65% respondentów zgadza się z tym, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku, natomiast pozostałe 35% jest zdania, że osoby te nie stanowią zagrożenia. Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia - aż 90% badanych sprzedawców uważa, że młodzi ludzie mają problem z zakupieniem alkoholu na terenie gminy. Tylko 10% zdecydowanie się z tym nie zgadza.

W sumie 95% sprzedawców nie uważa, aby spożywanie alkoholu pomagało w trudnych sytuacjach życiowych.

Dodatkowo, sprzedawcy jednogłośnie (100%) nie zgadzają się ze stwierdzeniem, że kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu oraz że prowadzenie alkoholu po niewielkiej ilości jest bezpieczne.

Łącznie 90% sprzedawców napojów alkoholowych w gminie Nadarzyn uważa, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia. Tylko 10% zdecydowanie się z tym nie zgadza.

W sumie tylko 20% badanych uważa, że w okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych, a przeciwnego zdania jest w sumie 75% respondentów.

Sprzedawcy napojów alkoholowych w gminie Nadarzyn deklarują w większości, że spotykają się kilka razy w skali roku z sytuacją próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia – 55%. Natomiast 20% badanych twierdzi, że zdarza się to kilka razy w miesiącu, a 5%, że jeszcze częściej - kilka razy w tygodniu. Tylko 20% deklaruje, że nie zdarza się to wcale. Wobec tego, należy uznać, że próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie zdarzają się relatywnie rzadko.

Wykres 68. Częstotliwość prób zakupu alkoholu przez osoby nieletnie

Wykres 69. Częstotliwość spożywania alkoholu w obrębie sklepu

Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży nie występuje w przypadku 55% punktów sprzedaży w gminie Nadarzyn, a w 25% punktów występuje kilka razy w skali roku. Częściej tzn. kilka razy w miesiącu zdarza się to w przypadku 10%, a kilka razy w tygodniu – tylko w 5% sklepów. Wobec tego, należy uznać, że próby spożywania alkoholu w obrębie placówki zdarzają się stosunkowo rzadko. 85% przebadanych sprzedawców przyznaje, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy nie miały miejsca żadne nieprzyjemne zajścia związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu.

Wykres 70. Częstotliwość nieprzyjemnych zajść w obrębie sklepu

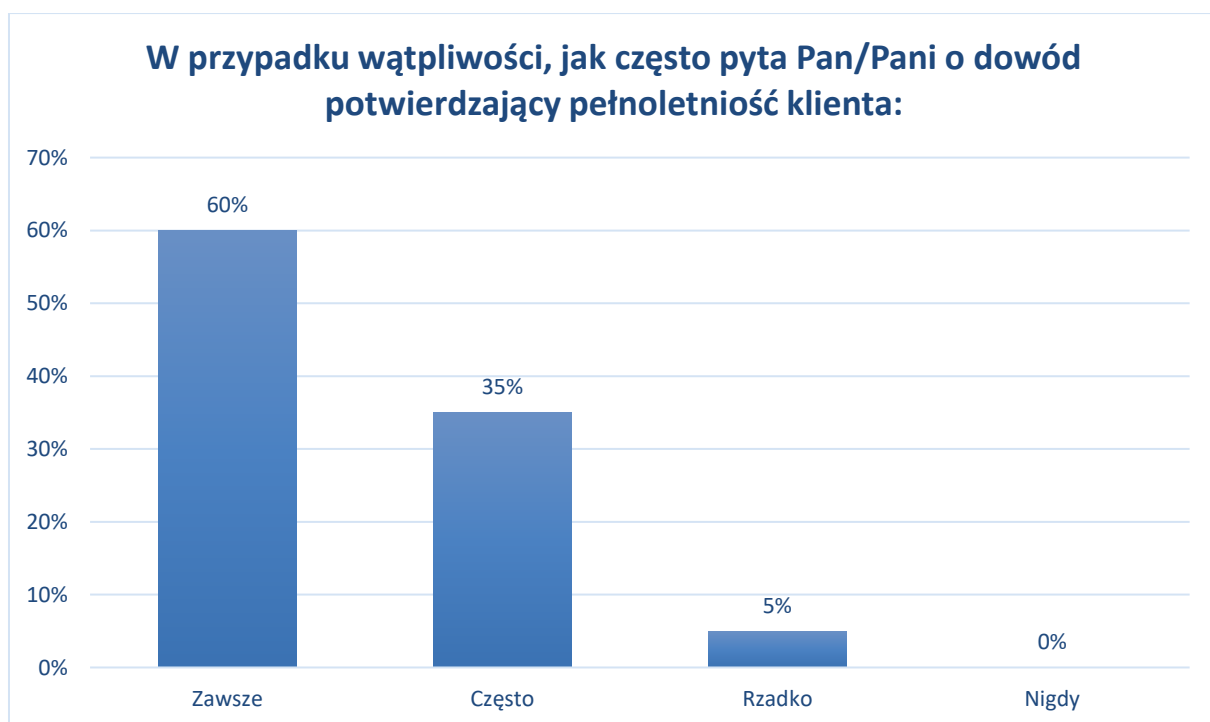

Wykres 71. Sprzedaż alkoholu osobie nieletniej

Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu osobom nieletnim pokazuje, że **nikt spośród badanych sprzedawców nigdy nie sprzedał alkoholu osobom, co do których miały wiedzę, że są nieletnie**. Świadczy to o wysokim poziomie samodyscypliny sprzedawców w przestrzeganiu zakazów prawnych w tej mierze. W przypadku wątpliwości, co do wieku, **60% badanych zawsze sprawdza dokumenty potwierdzające wiek**, a często robi to 35% osób.

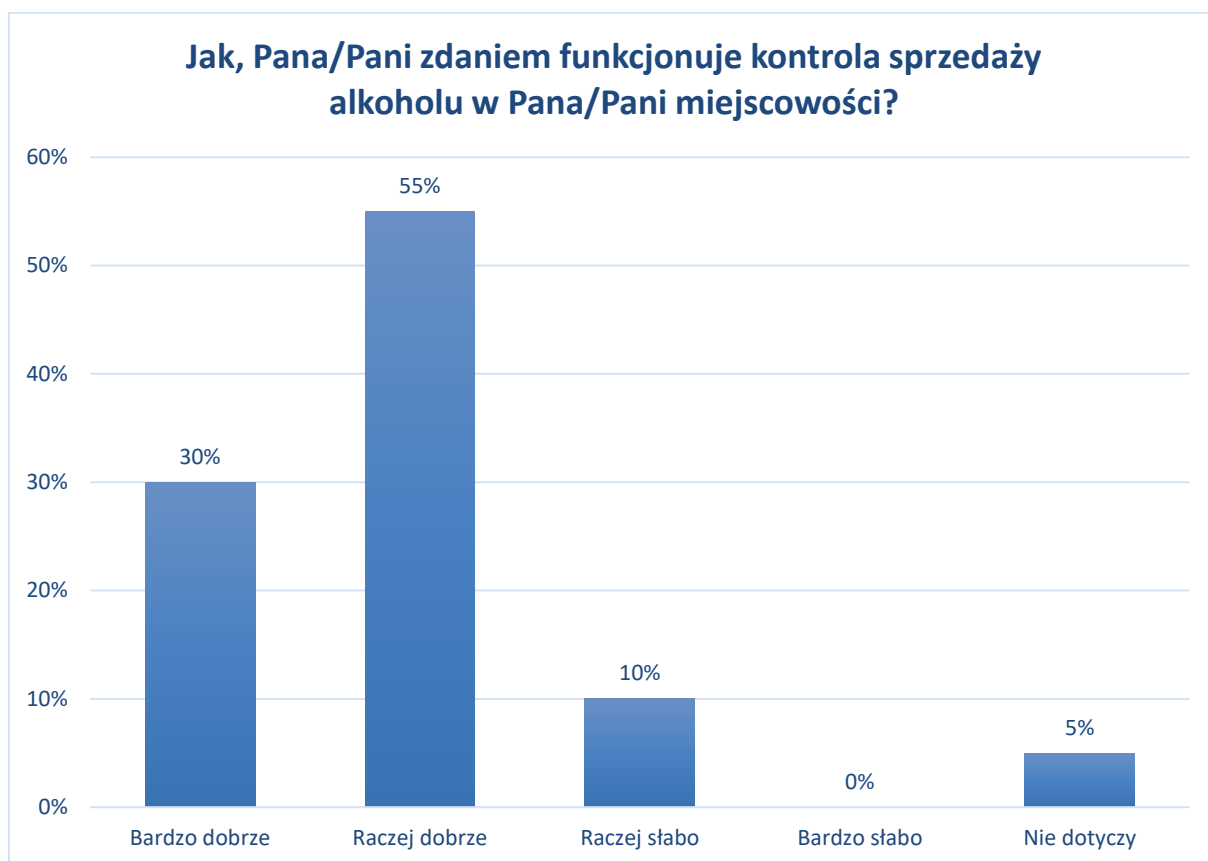
Wykres 72. Sprawdzanie pełnoletności osoby nieletniej

W związku z powyższymi deklaracjami sprzedawców, należy przyjąć, że **sprzedawcy wykazują się wystarczającą czujnością i asertywnością podczas sprzedaży alkoholu oraz wiedzą, nie wyłączając prawnej, z zakresu konsekwencji wynikających ze sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia.**

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w gminie Nadarzyn. **25 % badanych oceniło jej funkcjonowanie na raczej słabym poziomie, natomiast łącznie 70% oceniło pozytywnie.**

Wykres 73. Stan kontroli sprzedaży alkoholu

4.4. PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

4.4.1. METODOLOGIA, GRUPA BADANA I CEL BADANIA

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu tradycyjnych papierowych ankiet.

Celem przeprowadzonych badań była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku uczniowskim, w szczególności obejmujących zagadnienia związane:

- z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze,
- ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia,
- z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów,
- z uzależnieniem od hazardu,
- z przemocą w szkole,
- z cyberprzemocą,
- z uzależnieniami od środków przekazu i nowych technologii.
- z organizacją i spędzaniem czasu wolnego

W badaniu wzięli uczniowie szkół podstawowych w przedziałach wiekowych: klasy 6 i klasy 7-8 oraz uczniowie szkół ponadpodstawowych.

Tabela 45. Liczebność badanych grup

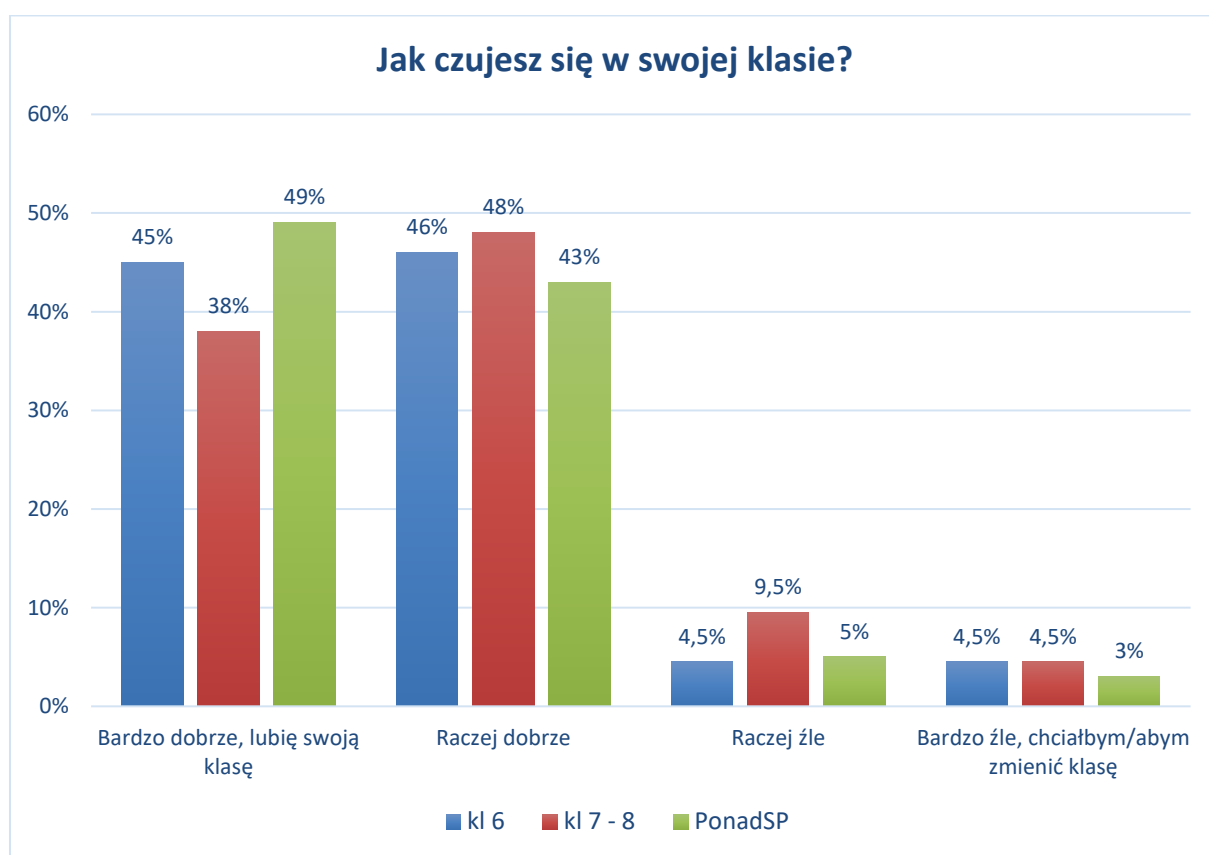
Rodzaj szkoły	Ilość uczniów
Szkoły Podstawowe – SP - (6)	91
Szkoły Podstawowe – SP - (7-8)	180
Szkoły ponadpodstawowe - PONADSP	144
ŁĄCZNIE	415

Uczniowie odpowiedzieli na kilka ogólnych pytań związanych z uczęszczaniem do szkoły. Uzyskane odpowiedzi pozwalają na przedstawienie szkolnego środowiska w kontekście kwestii, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na częstość występowania niepożądanych zjawisk i zachowań wśród dzieci oraz młodzieży.

4.4.2. PROBLEM WAGAROWANIA

W pierwszej kolejności uczniowie zostali zapytani o to, jak czują się w swojej klasie. Wyniki są zadowalające, ponieważ z udzielonych odpowiedzi wynika, że **zdecydowana większość uczniów lubi swoją klasę i raczej czuje się w niej dobrze: uczniowie klas 6 - łącznie 91%²⁰, a 86% uczniów klas 7-8. Natomiast wśród najstarszej młodzieży ten odsetek zadowolonych jest najwyższy i wynosi 92%.** Jednakże 14% uczniów w klasach 7-8, 9% w klasach 6 i 8% PONADSP źle czuje się w swojej klasie, z czego część do tego stopnia, że chciałoby ją zmienić.

Wykres 74. Samopoczucie uczniów w klasie

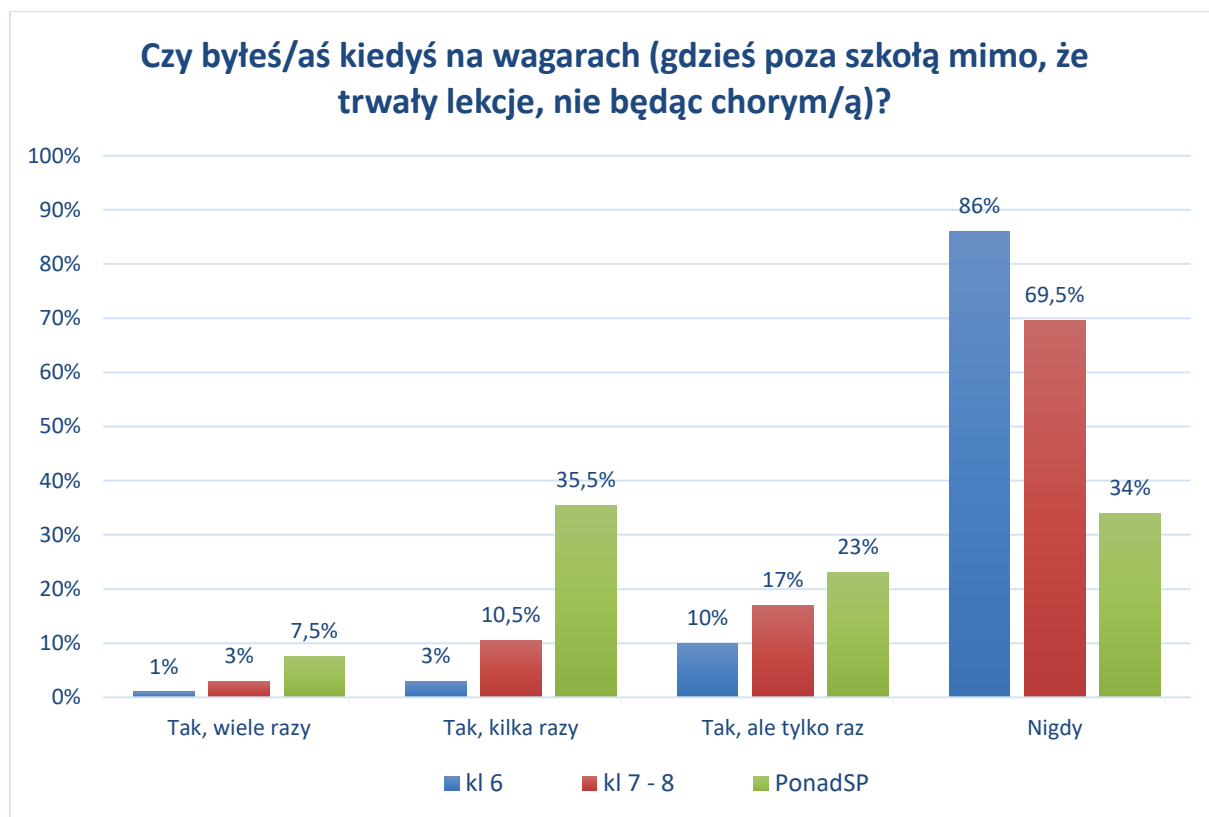

Wyniki prezentujące odpowiedzi uczniów na temat wagarowania w poszczególnych grupach odzwierciedlają tendencję związaną z rozwojem wiekowym. **Uczniowie klas 6 szkół podstawowych, którzy nigdy nie byli na wagarach stanowią 86%. Odsetek osób nie wagarujących maleje w klasach 7-8 szkół podstawowych do 69,5%, a wśród najstarszych uczniów spada do 34%.**

²⁰ Zsumowane wyniki odpowiedzi: *bardzo dobrze, lubię swoją klasę i raczej dobrze.*

Uczniowie szkół podstawowych najczęściej wagarowali raz (SP 6 – 10%, SP 7-8 – 17%) lub tylko kilka razy (SP 6 – 3%, SP 7-8 – 10,5%), natomiast starsza młodzież najczęściej uciekała z lekcji kilkakrotnie (35,5%).

Wykres 75. Częstotliwość wagarowania

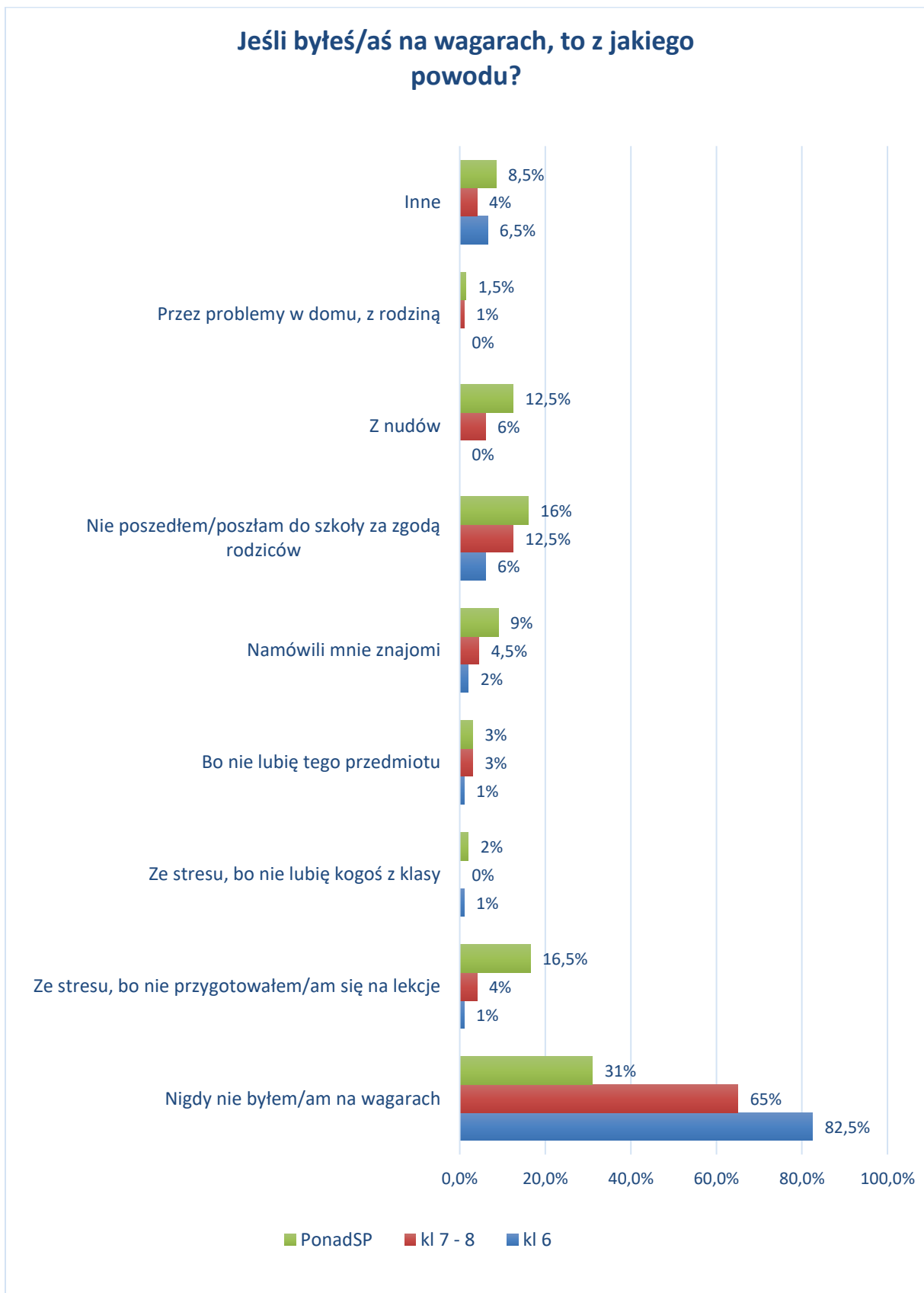
Od tego, jak często uczniowie wagarują, istotniejsze wydają się być powody, dla których decydują się to robić. Na pytanie (wielokrotnego wyboru) „*Jeśli byłeś/byłaś na wagarach, to z jakiego powodu?*” uzyskaliśmy odpowiedzi jak poniżej.

Starsi uczniowie w gminie Nadarzyn najczęściej jako powód samowolnego opuszczania zajęć wskazywali stres z powodu nieprzygotowania się do zajęć (PONADSP – 16,5%), pozwolenie rodziców (16,5%) oraz nudę (12,5%).

Nuda była drugim powodem opuszczania zajęć także dla uczniów klas 7-8 (6%). Z kolei przyzwolenie rodziców było najczęstszym powodem wagarowania również dla młodszych uczniów (SP 6 – 6%, SP 7-8 – 12,5%), choć w przypadku klas 6 nieznacznie częściej podano inne powody (6,5%).

Zastanawiająca może tutaj być kilkuprocentowa (od 3% do 4,5%) rozbieżność w odpowiedzi „Nigdy nie byłem /am na wagarach” między tym a poprzednim pytaniem. Może to wskazywać albo na pomyłkę ankietowanych albo na nieprawdziwą odpowiedź w którymś z tych pytań. Niemniej jednak te różnice są na tyle znikome, że nie zmieniają ogólnego obrazu zagadnienia opuszczania lekcji przez uczniów uwzględnionych klas.

Wykres 76. Powody wagarowania

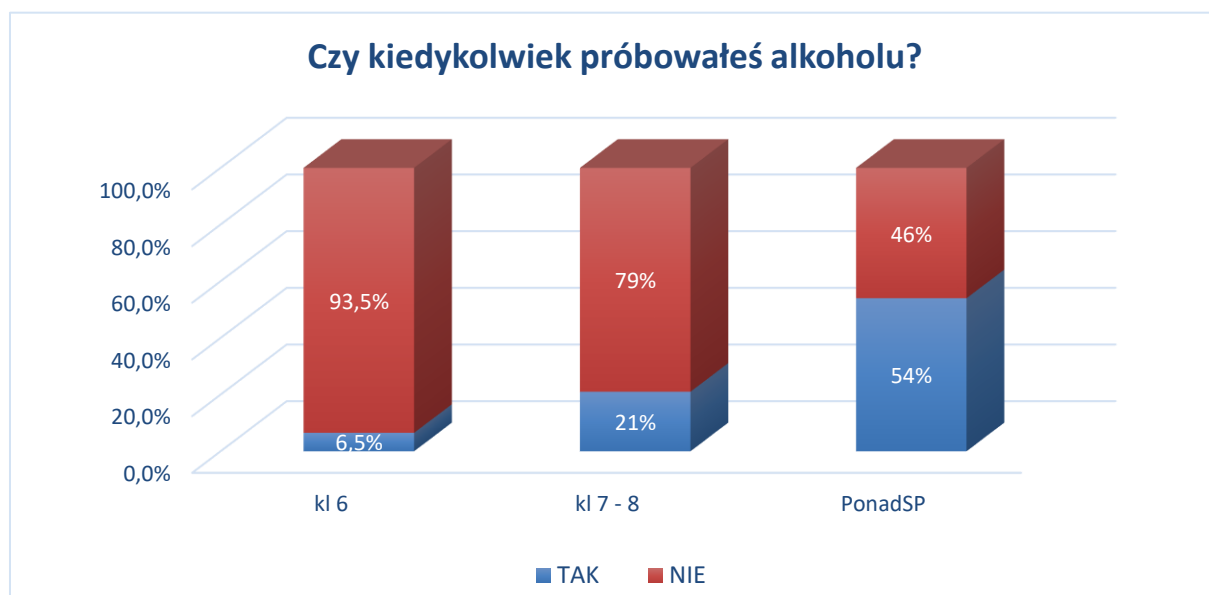

4.4.3. SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOL

Według badań „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną” opartych na Europejskim Programie Badań Ankiety w Szkołach ESPAD z 2019r.²¹ Napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło 80,0% uczniów z młodszej grupy i 92,8% uczniów z starszej grupy. Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 46,7% piętnasto-szesnastolatków i 76,1% siedemnasto-osiemnastolatków.

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że inicjację alkoholową ma za sobą: 6,5% badanych uczniów klas młodszych SP (czyli 6 osób na 91), 21% uczniów klas starszych SP (37 osób) i 54% najstarszej młodzieży (78 osób). Jeśli chodzi o wiek inicjacji alkoholowej²², to w przypadku starszych uczniów można zaobserwować pewną regularność, że rosła ona wraz z wiekiem osiągając najwyższy wymiar na wiek 15-16 lat (13,5% i 11%), a później znowu spadała do 3% i 5,5%. Może to mieć prawdopodobnie związek z tym, iż jest to wiek kończenia szkoły podstawowej i rozpoczynania nauki w nowej szkole w gronie nowych kolegów i koleżanek. Jest to zatem pewien okres przejścia w kolejny etap młodości, któremu towarzyszą napięcia emocjonalne i psychologiczne.

Wykres 77. Wiek inicjacji alkoholowej wśród uczniów

²¹ Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 r.*; KBPN, PARPA; Warszawa 2020.

²² Kategoria „Nie podano wieku” oznacza twierdzącą odpowiedź o inicjację, ale bez podania wieku, kiedy to miało miejsce.

Tabela 46. Wiek inicjacji alkoholowej wśród uczniów

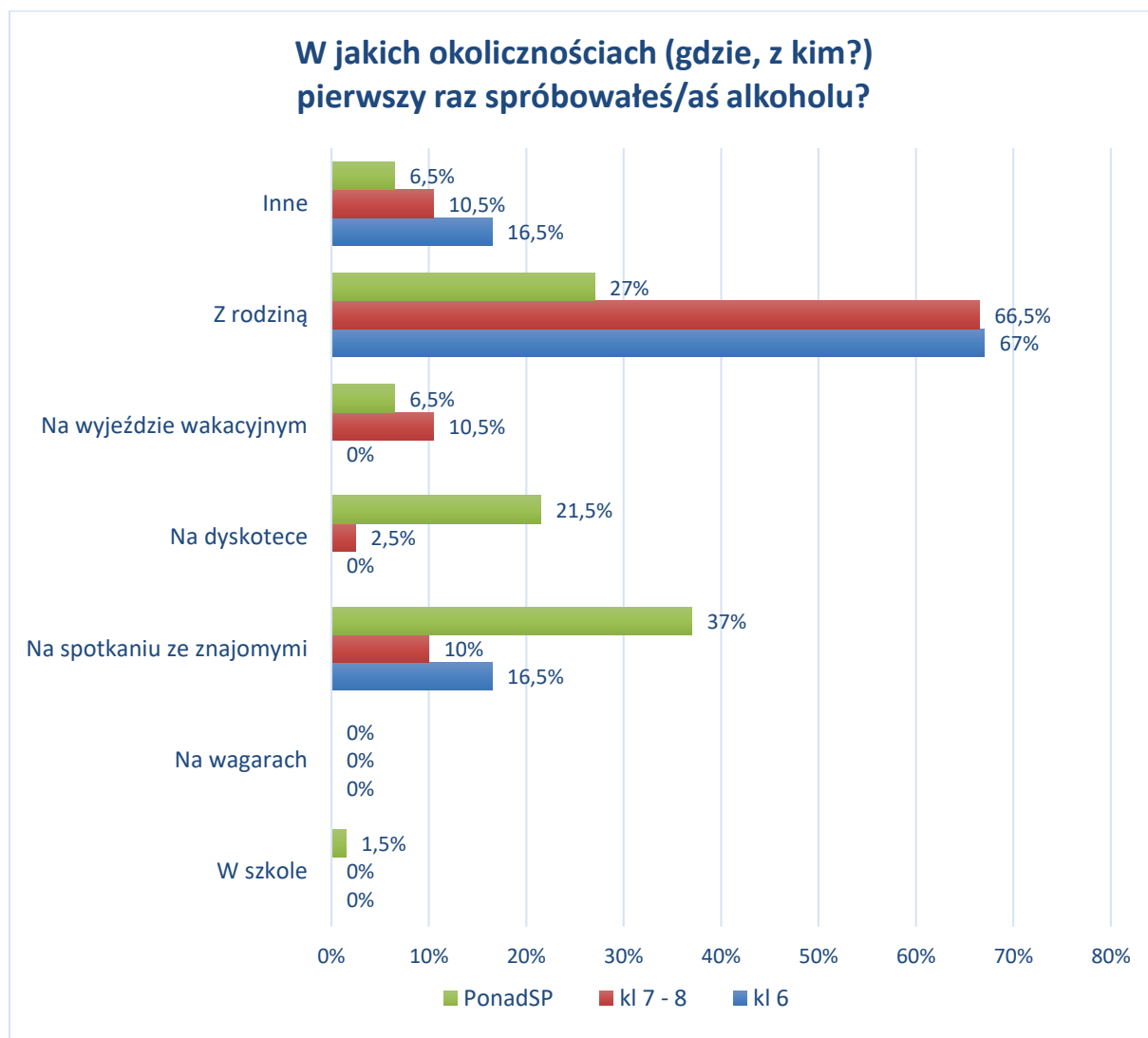
WIEK	SP 6	SP 7-8	PONADSP
4	0%	0%	0,5%
5	1%	0%	0%
6	1%	2%	0%
7	0%	1%	0%
8	1%	1%	0,5%
9	0%	1%	0%
10	0%	1%	0%
11	1%	1%	0,5%
12	0%	5%	3%
13	0%	3%	4%
14	0%	0,5%	7%
15	0%	0%	13,5%
16	0%	0%	11%
17	0%	0%	5,5%
18	0%	0,5%	3%
Nie podano wieku	2,5%	5%	5,5%
Nigdy	93,5%	79%	46%

Bardziej zaskakujący jest fakt występowania pierwszych kontaktów z alkoholem wśród pewnej części uczniów klas 7-8 już w wieku od 6 do 13 lat. Choć jest to zjawisko marginalne, to może budzić uzasadniony niepokój, bo kształtuje się na poziomie od 1% do 5% uczniów klas 7-8. By zbadać przyczyny takiego stanu rzeczy przyjrzymy się okolicznościom i częstotliwości spożywania alkoholu przez uczniów.²³

Najczęściej deklarowaną okolicznością inicjacji alkoholowej uczniów szkoły podstawowej jest towarzystwo rodziny (SP 6 – 67%; SP 7-8 – 66,5%). Starsi uczniowie również wskazywali spotkania z rodziną (27%), lecz w ich przypadku przeważa okoliczność spotkania ze znajomymi (37%), a na trzecim miejscu zabawa na dyskotecę (21,5%).

²³ Poniższe trzy pytania będą uwzględniały tylko odpowiedzi tych uczniów, którzy mieli już kontakt z alkoholem czyli w przypadku klas 6 było to 6 osób, klas 7-8 – 39 osób i PONADSP – 78 osób.

Wykres 78. Okoliczności inicjacji alkoholowej wśród uczniów

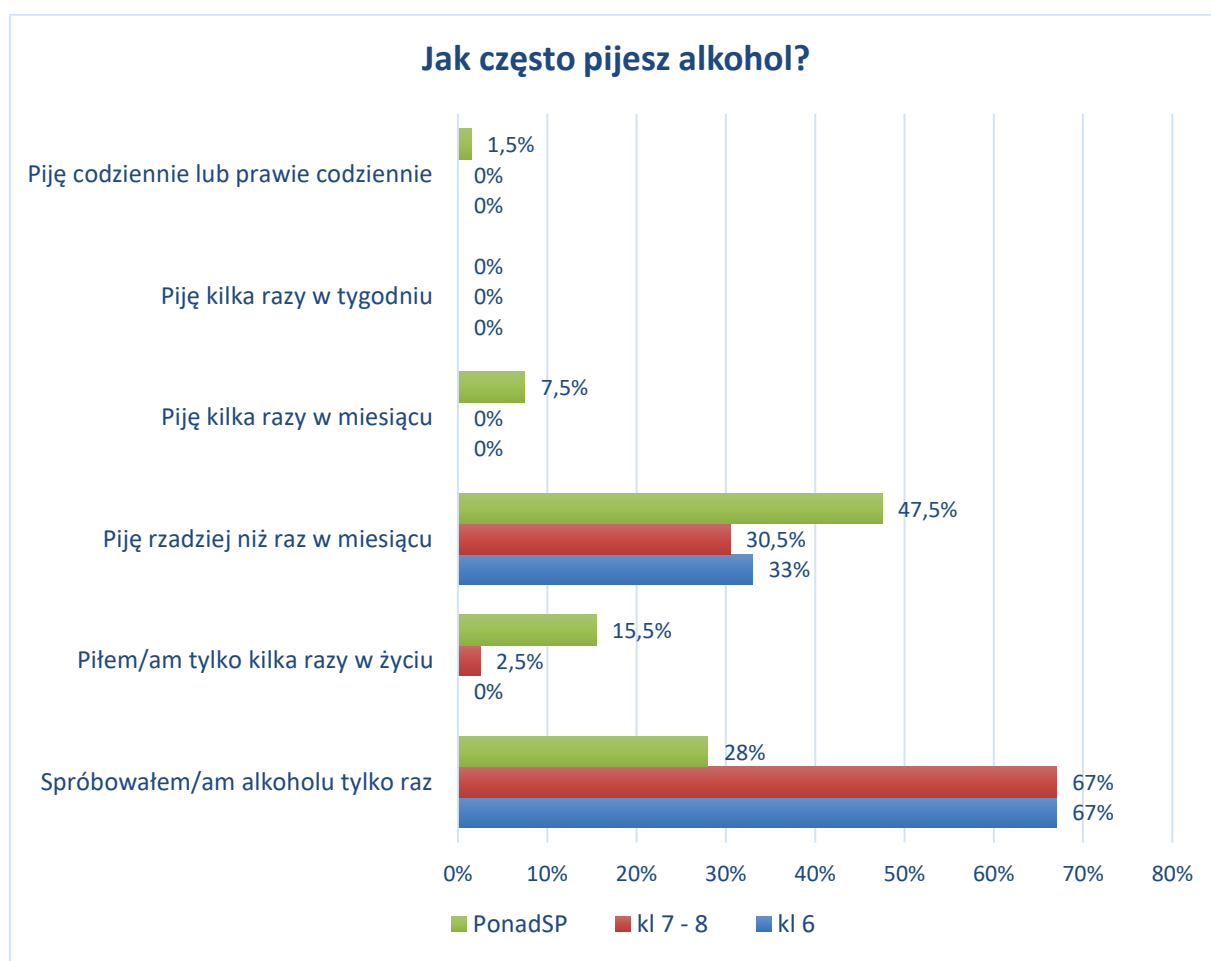

Wynik wśród starszych uczniów wydaje się potwierdzać prawidłowość związaną z psychospołecznym rozwojem człowieka w wieku dorastania. Dla młodzieży najważniejszą społeczną grupą odniesienia są rówieśnicy. To utrzymanie pozycji w grupie znajomych jest jedną z najsilniejszych motywacji, aby sięgnąć po alkohol. Prawidłowość tę można wykorzystać w dobrym celu. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

Oprócz okoliczności inicjacji ważne było dla nas także to, jak często młodzi ludzie sięgają po alkohol. Z odpowiedzi uzyskanych tylko od uczniów, którzy mieli już wcześniej kontakt z alkoholem (stąd wysoki procent poniższych danych), wynika, że

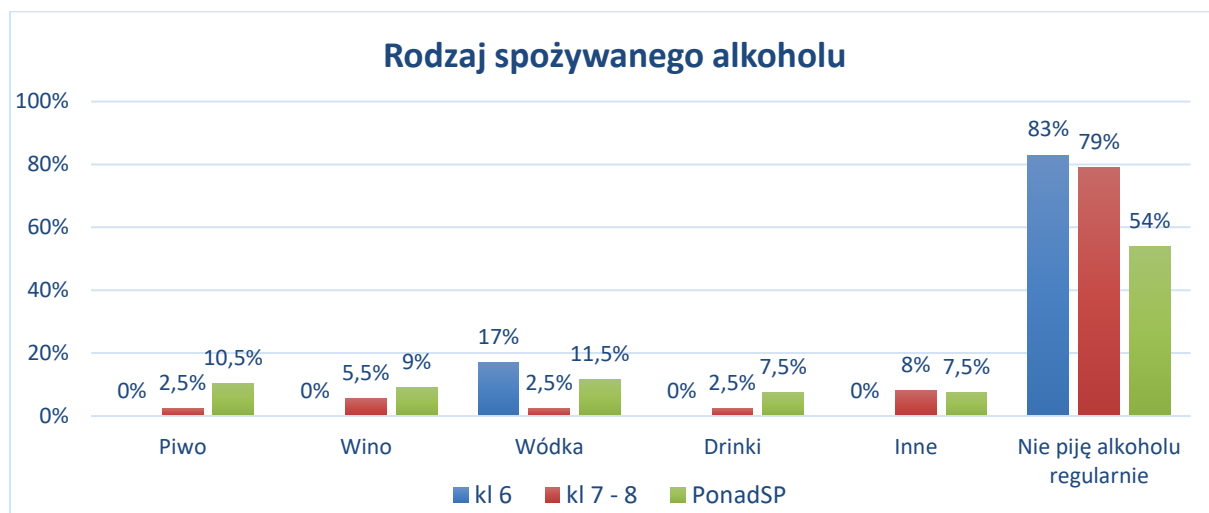
uczniowie szkół podstawowych najczęściej mieli tylko jednorazowy kontakt z alkoholem (SP 6 – 67%; SP 7-8 – 67%), ale prawie jedna trzecia wciąż sięga po trunki alkoholowe kilka lub kilkanaście razy w roku (SP 6 – 33%; SP 7-8 – 30,5%). Odwrotną tendencję obserwujemy z kolei wśród uczniów szkół średnich; tam wśród tych, którzy już skosztowali alkoholu, przeważa częstotliwość picia „rzadziej niż raz w miesiącu” (47,5%), a raz w życiu spróbowało alkoholu 28% z nich. Niewielka część wyłącznie młodzieży ponadpodstawowej przyznała, że pije kilka razy w miesiącu (PONADSP – 7,5%), a nawet codziennie (PONADSP – 1,5%).

Wykres 79. Częstotliwość picia alkoholu

W następnej kolejności zapytaliśmy uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu i uzyskane odpowiedzi także odnoszą się tutaj tylko do uczniów, którzy już wcześniej potwierdzili, że pili alkohol. Uczniowie ci z grup najmłodszych i najstarszych generalnie **najczęściej sięgali po wódkę** (SP 6 – 17%; PONADSP – 11,5%), a z grupy pośredniej po „inne trunki” i wino (odpowiednio SP 7-8 – 8% i SP 7-8 – 5,5%). **Wśród najstarszych uczniów niewiele mniej popularnym alkoholem niż wódka jest piwo (10,5%)**. Najmniej regularnie piją alkohol najmłodszy uczniowie (SP 6 – 83%), niewiele częściej uczniowie klas 7-8 (79%), wyraźnie częściej ich starsi koledzy (PONADSP – 54%).

Wykres 80. Rodzaj spożywanego alkoholu

Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. **Pokazane poniżej wyniki sugerują, że 57% uczniów klas 6 SP, 44% uczniów klas 7-8 SP oraz 29% PONADSP nie wie, czy da się kupić alkohol, gdy nie ma się ukończonych 18 r.ż. Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabycia alkoholu. Niepokojące jest, że łącznie połowa najstarszej młodzieży wskazuje, że jest to bardzo lub raczej łatwe, co oznacza, że mogą oni lub ich rówieśnicy być klientami w punktach ze sprzedażą alkoholu. Takiego samego zdania jest 9% SP 6 i 18,5% SP 7-8.**

Wykres 81. Ocena trudności zakupu alkoholu przez nieletnich

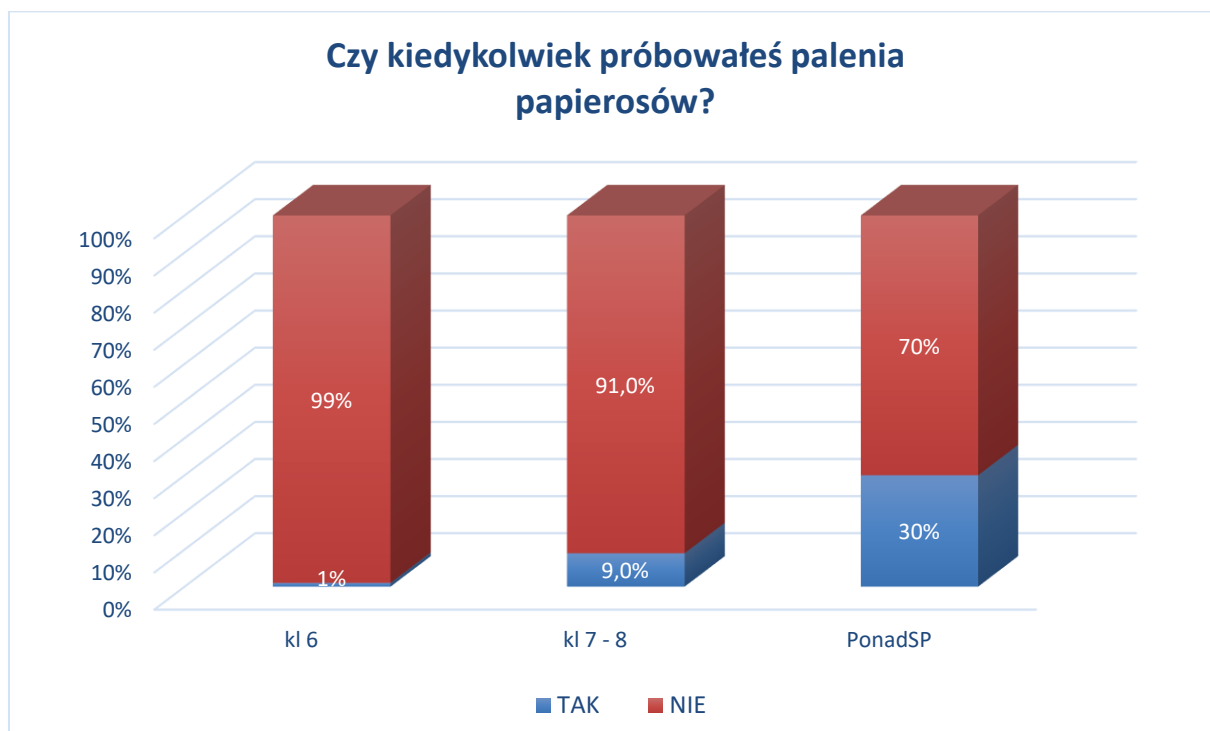
4.4.4. SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY

Jak wiadomo, wyroby tytoniowe są bardzo szkodliwe dla zdrowia, szczególnie dla dzieci i młodzieży, którzy wciąż się rozwijają. Są m. in. czynnikiem wpływającym na rozwój nowotworów. Zapytaliśmy uczniów w gminie Nadarzyn, czy kiedykolwiek próbowali papierosa, oraz w jakich okolicznościach. **Inicjację nikotynową ma za sobą 1% uczniów klas 6 (1 osoba) i 9% klas 7-8 szkoły podstawowej (16 osób) oraz 60% młodzieży z klas ponadpodstawowych (43 osoby).**

Tabela 47. Wiek inicjacji nikotynowej wśród uczniów

WIEK	SP 6	SP 7-8	PONADSP
2	0,5%	0,5%	0%
3	0%	0%	1%
5	0%	0%	0,5%
6	0%	0,5%	0%
7	0,5%	0%	0%
9	0%	0%	1,5%
10	0,5%	2%	0,5%
11	1,5%	2%	4%
12	1%	5%	8%
13	0,5%	4%	11%
14	0%	1%	10,5%
15	0%	0%	8%
16	0%	0%	5%
17	0%	0%	3,5%
18	0%	0%	2,5%
20	0%	0%	0,5%
Nie dotyczy	95,5%	85%	43,5%

Wykres 82. Inicjacja nikotynowa wśród uczniów

Najwyższy odsetek inicjacji nikotynowej przypada dla badanych klas szkół średnich na wiek 12 lat (8%), 13 lat (11%), 14 lat (10,5%) i 15 lat (8%). Podobnie wygląda to dla klas 7-8, gdzie najczęściej kontaktów z papierosami pojawia się w wieku 12 i 13 lat (odpowiednio 5% i 4%).

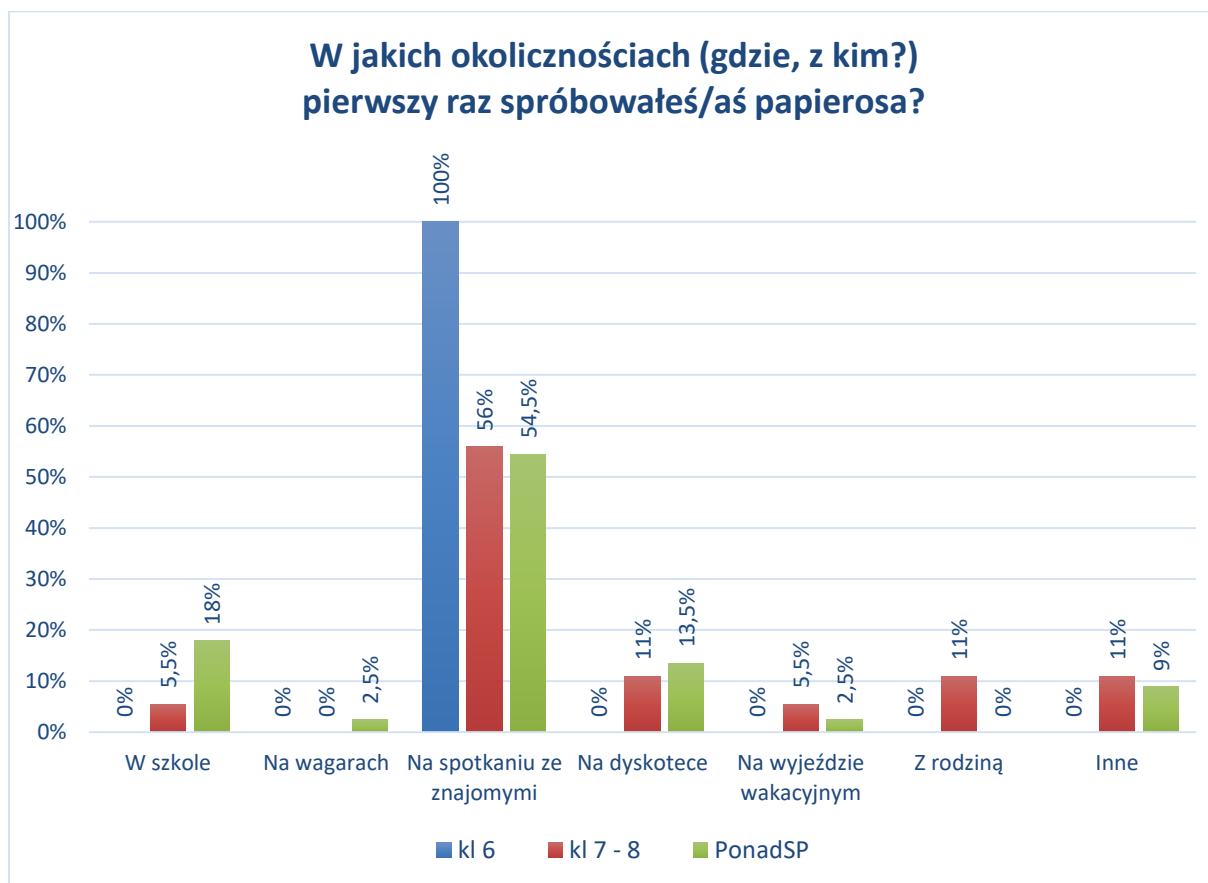
Szczegółowe pytania o palenie papierosów odnoszą się już tylko do tej części uczniów, która wcześniej odpowiedziała twierdząco, że próbowała palenia papierosów. Najczęściej wskazywaną przez uczniów okolicznością zapalenia pierwszego papierosa było spotkanie ze znajomymi (SP 6 – 100%; SP 7-8 – 56%; PONADSP – 54,5%).

Większość uczniów z gminy Nadarzyn, którzy mają za sobą inicjację nikotynową, aktualnie nie pali papierosów (SP 7-8 – 72%; PONADSP – 59%). Prawie jedna piąta uczniów pali papierosy lub e-papierosy od czasu do czasu (SP 7-8 – 22%; PONADSP – 22,5%), poza najmłodszymi dla których ten wskaźnik wynosi 100%.²⁴

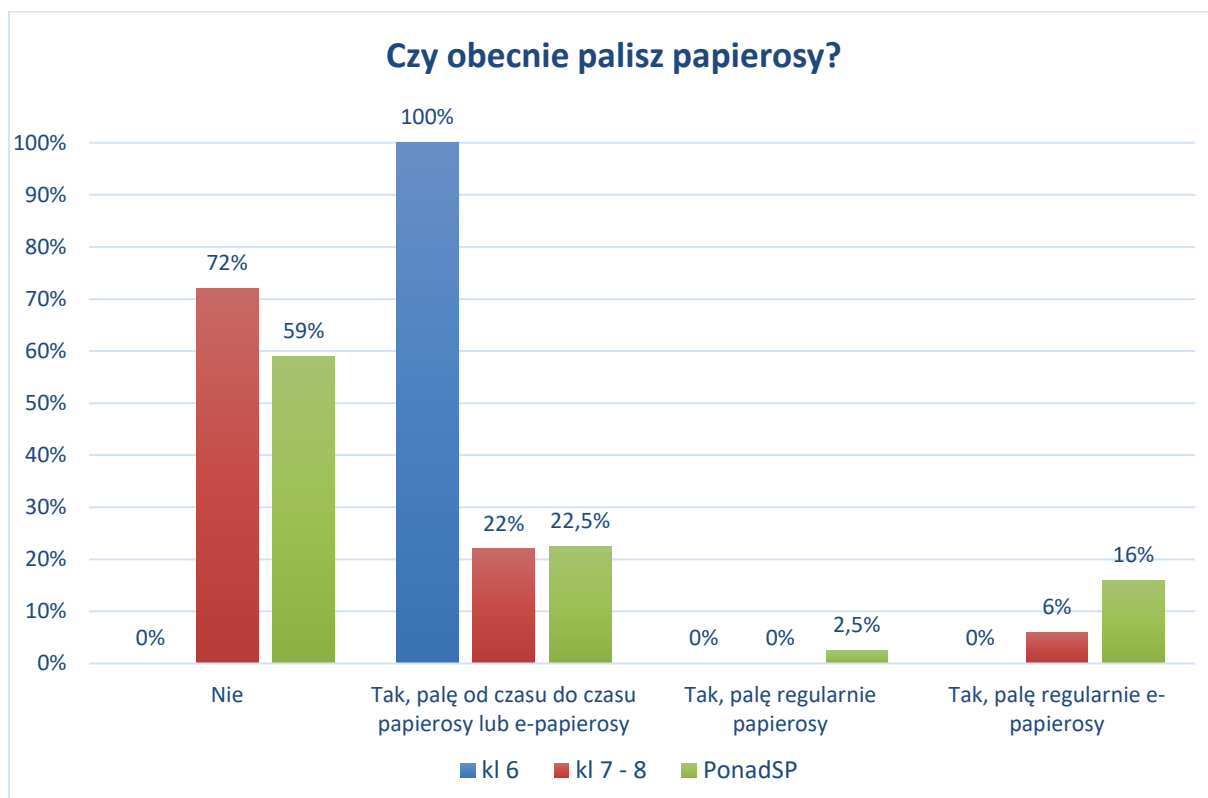
Wśród najstarszej młodzieży 16% przyznaje, że pali regularnie e-papierosy, a 2,5% - papierosy tradycyjne papierosy.

²⁴ Pamiętajmy, że w badaniu jest to jedna osoba.

Wykres 83. Okoliczności inicjacji nikotynowej wśród uczniów

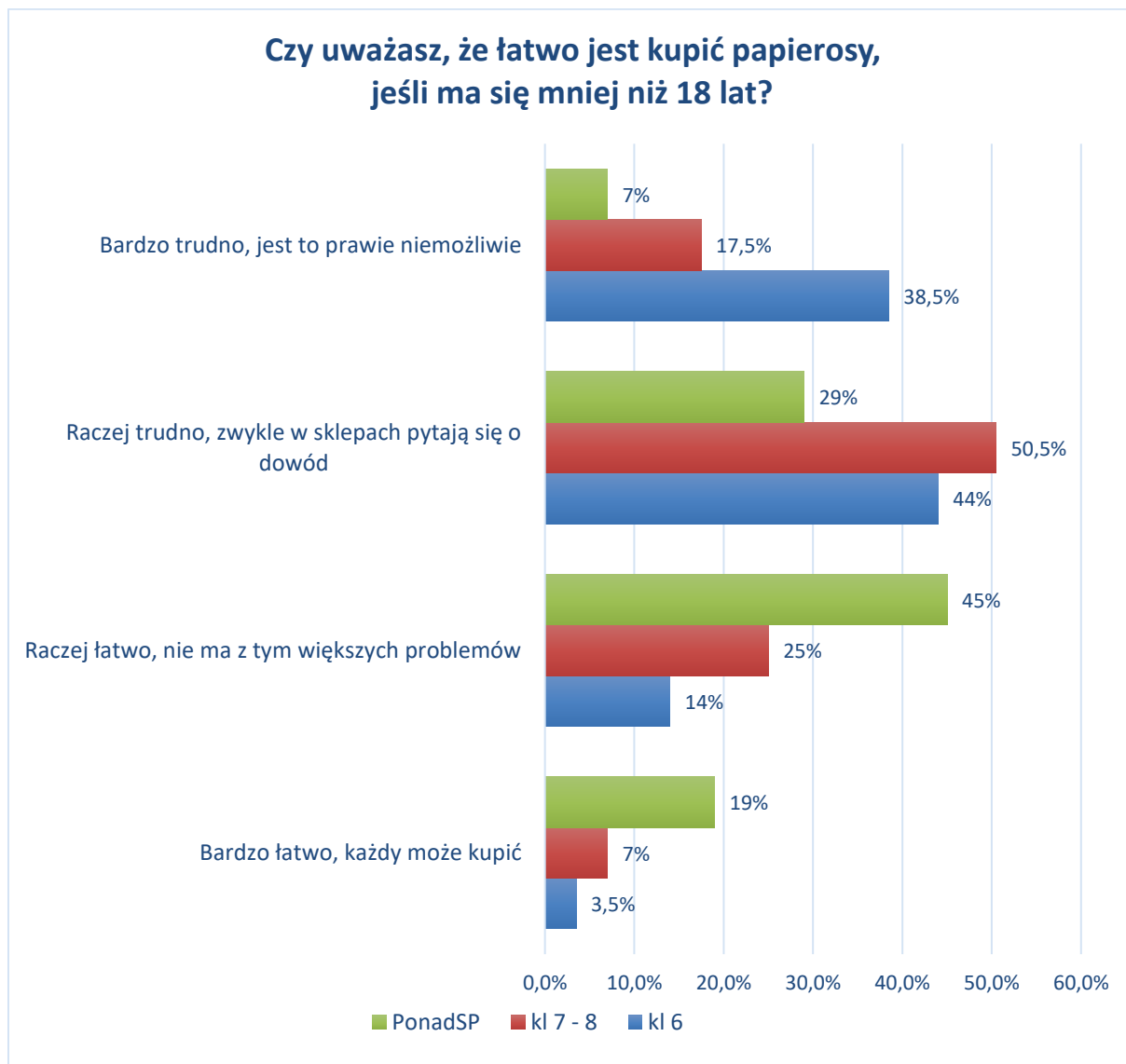

Wykres 84. Palenie papierosów wśród uczniów

W kolejnym pytaniu uczniowie udzielali odpowiedzi na temat subiektywnej oceny łatwości, z jaką można dokonać zakupu papierosów. **Uczniowie szkół podstawowych w większości uznali, że jest to bardzo lub raczej trudne (SP 6: 82,5%, SP 7-8: 68%). Natomiast 64% uczniów PONADSP stwierdziło, że jest to bardzo i raczej łatwe, i podobnego zdania było 32% uczniów klas 7-8 oraz 17,5% klas 6.** Sugerowałyoby to, że uczniowie ci lub ich koledzy podejmowali już wcześniej próby zakupu alkoholu w sklepie i zakończyły się one powodzeniem.

Wykres 85. Ocena trudności zakupu papierosów przez nieletnich

4.4.5. SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Wyniki badań wskazują, że zaledwie **1% uczniów z klas 6 i 7-8 SP oraz 3,5% najstarszej młodzieży** miało kontakt z substancjami psychoaktywnymi, tj. narkotykami i dopalaczami.²⁵

Wykres 86. Pierwszy kontakt z narkotykami lub dopalaczami

Tabela 48. Pierwszy kontakt z narkotykami lub dopalaczami

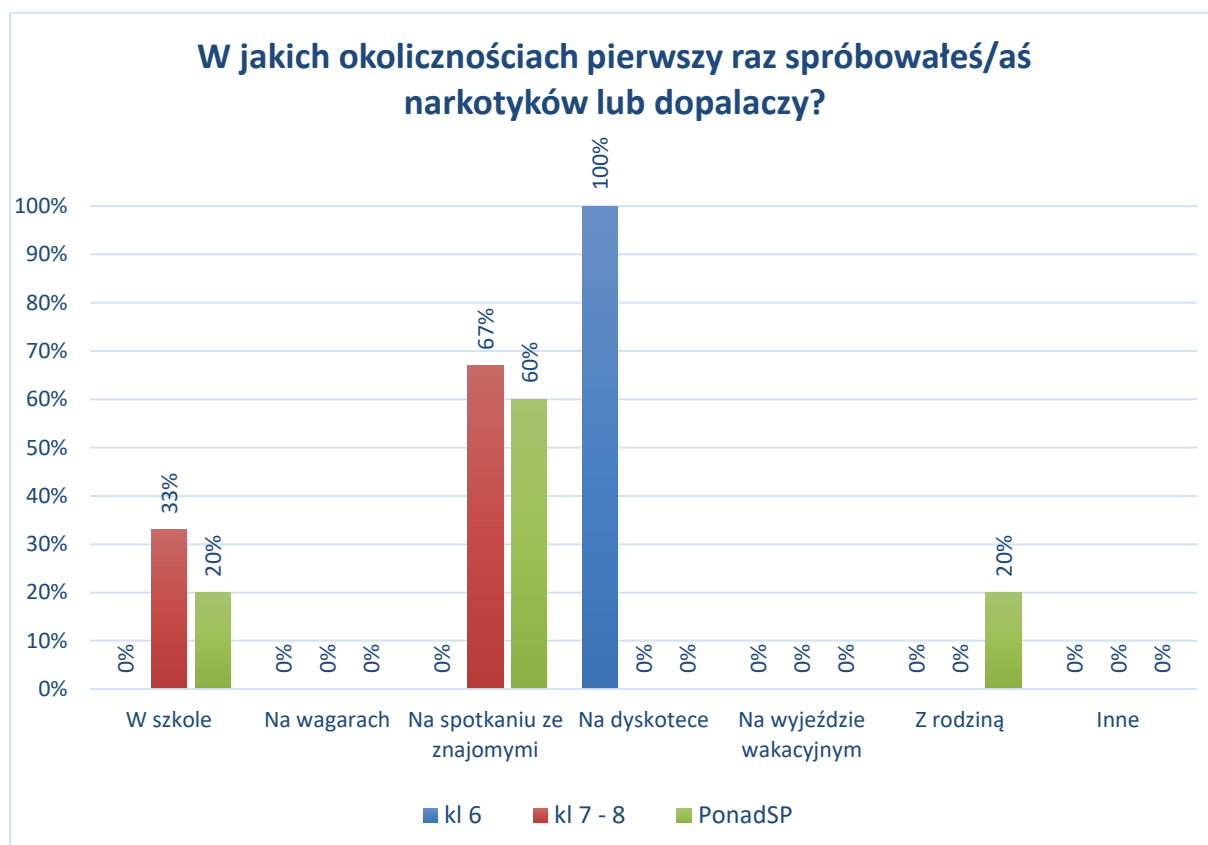
WIEK	SP 6	SP 7-8	PONADSP
6	0%	0%	0,5%
14	0%	1%	0%
15	0%	0%	2%
16	0%	0%	0,5%
Nie podano wieku	1%	0%	0,5%
Nigdy	99%	99%	96,5%

²⁵ Dane te oznaczają konkretnie jedną osobę z klas 6, trzy osoby z klas 7-8 i pięć osób ze szkoły średniej.

Kolejnym pytaniem zadaniem uczniom, którzy mieli kontakt z substancjami psychoaktywnymi brzmiało: „W jakich okolicznościach pierwszy raz spróbowałeś/aś narkotyków lub dopalaczy?”

Uczniowie klas 7-8 i wyższych wskazywali najczęściej **spotkanie ze znajomymi** (SP 7-8 – 67%, PONADSP – 60%) i **szkołę** (SP 7-8 – 33%, PONADSP – 20%) oraz **rodzinę** (PONADSP – 20%) jako **okoliczności inicjacji**. Uczniowie najmłodszych klas wymienili tylko dyskotekę (100%).²⁶

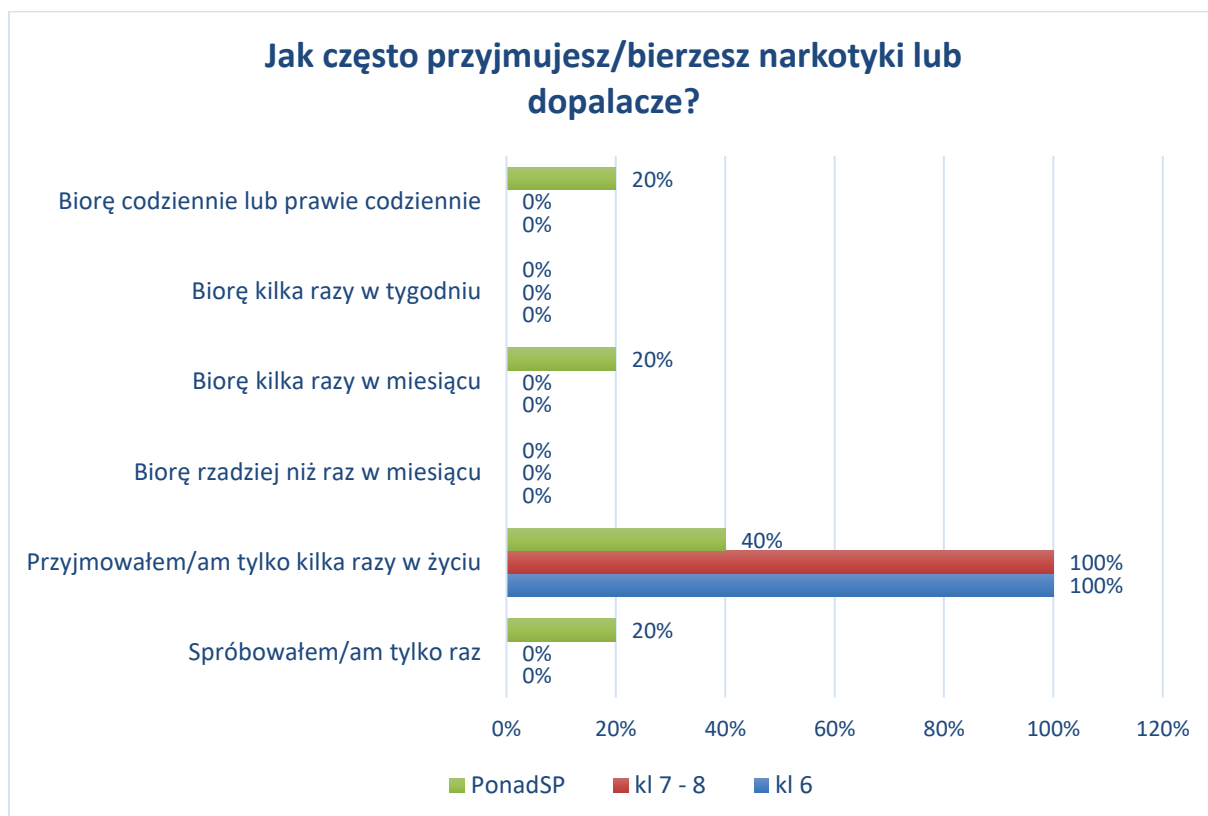
Wykres 87. Okoliczności inicjacji narkotykowej

Na pytanie: „**Jak często przyjmujesz narkotyki lub dopalacze?**” wszyscy uczniowie szkoły podstawowej, którzy mieli kontakt z tymi substancjami, przyznali, że **przyjmowali je tylko kilka razy w życiu** (100%). Podobnej odpowiedzi udzieliła też część uczniów szkoły średniej (40%), a w przypadku 20% z nich było to zdarzenie jednorazowe. Niemniej 20% z nich bierze te substancje kilka razy w miesiącu i tyle samo (20%) prawie codziennie.

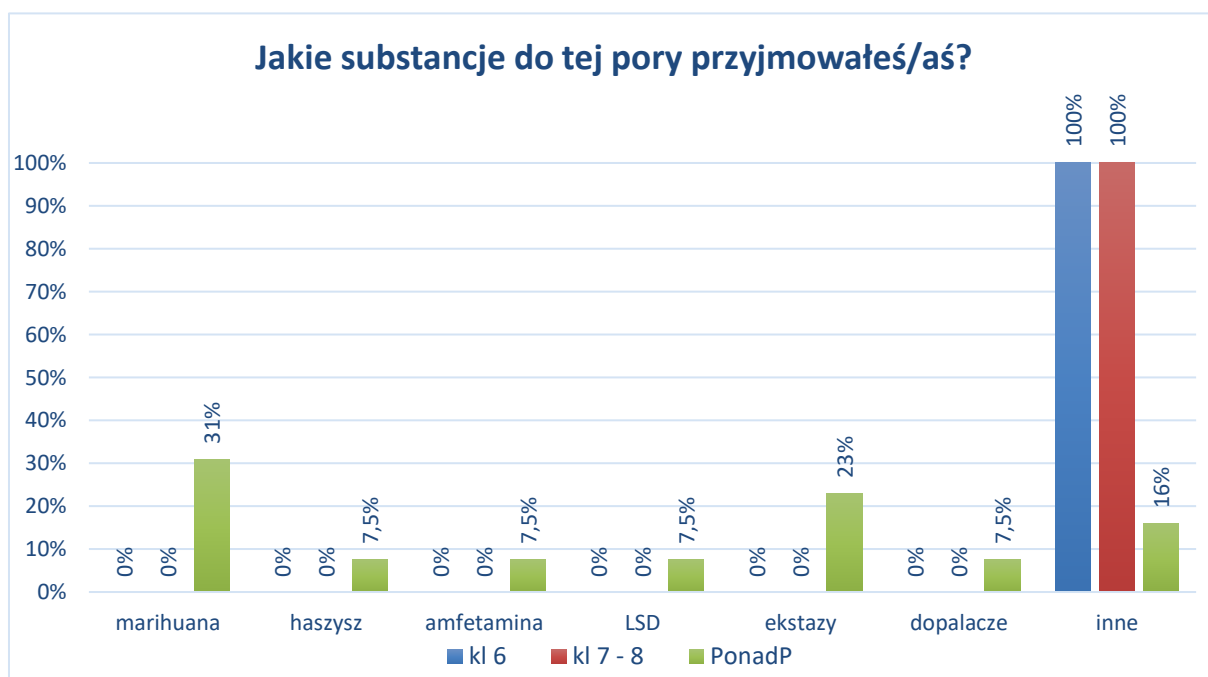
²⁶ W przypadku klas 6 była to tylko jedna osoba.

Wykres 88. Częstotliwość przyjmowania narkotyków / dopalaczy

Substancje, które przyjmowały osoby deklarujące kontakt z narkotykami to w przypadku uczniów szkoły średniej zazwyczaj **marihuana (PONADSP - 31%)**, ekstazy (23%) oraz inne środki psychoaktywne(16%).

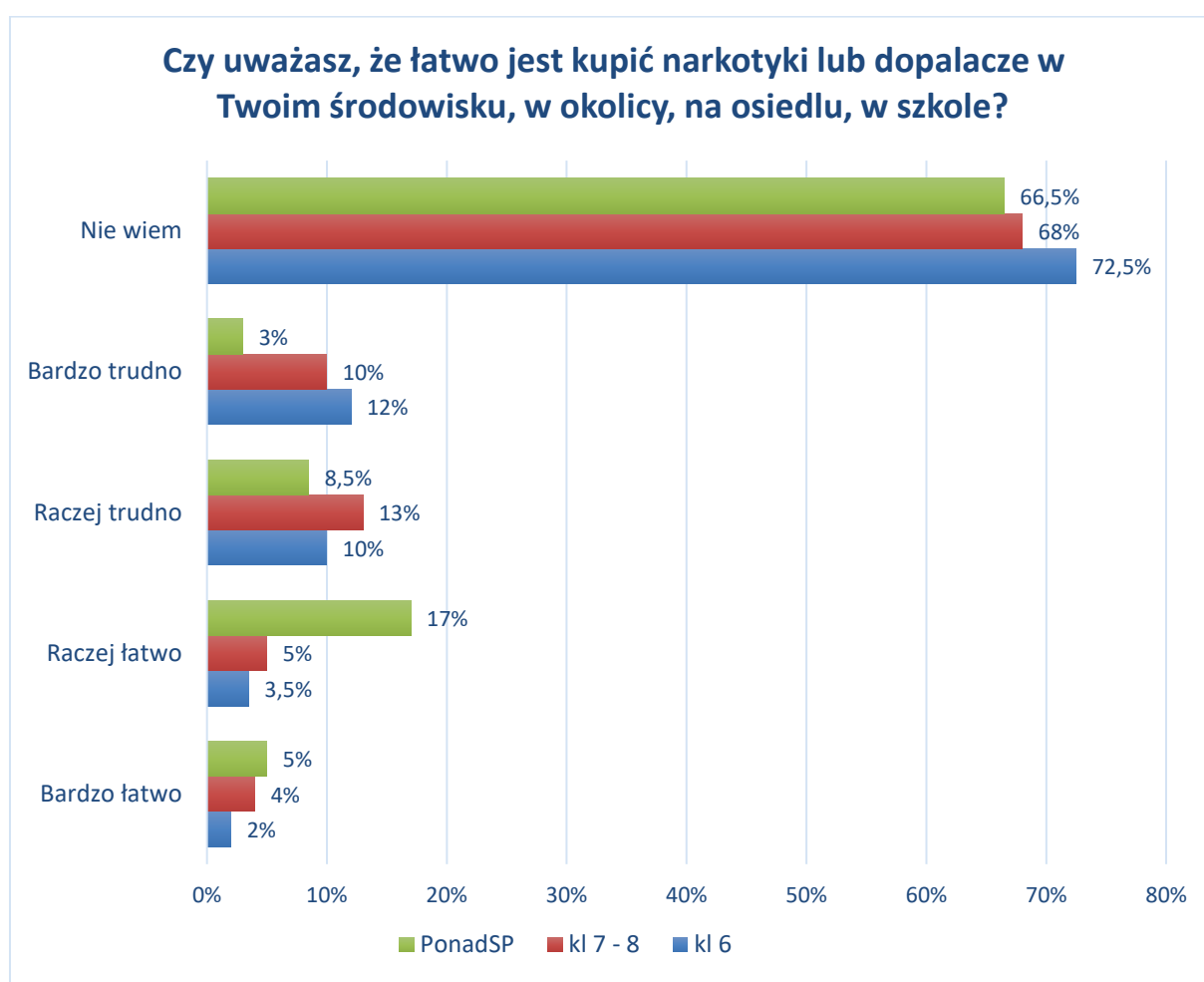
Wykres 89. Rodzaje przyjmowanych substancji psychoaktywnych

Amfetamina, haszysz, LSD i dopalacze preferowane były przez taką samą ilość starszych uczniów (PONADSP – 7,5%). Z kolei wszyscy uczniowie młodszych klas, którzy mieli kontakt z narkotykami, nie wymienili żadnej z substancji podanej w pytaniu z nazwy, zaznaczając odpowiedź inne (SP 6 i SP 7-8 - 100%).

W subiektywnym pytaniu czy łatwo jest kupić narkotyki lub dopalacze w Twoim otoczeniu, 72,5% SP 6, 68% SP 7-8 i 66,51% PONADSP nie zna odpowiedzi na to pytanie. W sumie ponad jedna piąta uczniów szkoły podstawowej uważa, że dostęp do substancji psychoaktywnych jest bardzo i raczej trudny (SP 6 – 22%, SP 7-8 – 23%). **Jednak zauważalny jest odsetek najstarszej młodzieży, która sugeruje, że jest to bardzo i raczej łatwe w ich otoczeniu (łącznie: SP 6 – 5,5%; SP 7-8 – 9%; PONADSP – 22%).**

Wykres 90. Ocena trudności zakupu narkotyków / dopalaczy

4.4.6. POSTAWY WOBEC SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Oprócz zachowań zbadaliśmy również postawy i przekonania uczniów na temat różnych substancji psychoaktywnych. **Młodzi ludzie w gminie Nadarzyn w większości przyjmują konstruktywne postawy. Mają świadomość szkodliwości alkoholu oraz substancji psychoaktywnych. Jednakże mocno da się zauważyć panujący wśród dzieci i młodzieży mit o mniejszej szkodliwości napojów niskoprocentowych np. piwa niż wódki. Takie przekonanie żywi w sumie 58% SP 6, 64,5% SP 7-8 i 57% PONADSP.** Wyniki zamieszczone są w tabelach i na wykresach poniżej.

Tabela 49. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych - SP

<i>Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – SP 6</i>				
<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowani e zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowani e nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	14%	44%	15,5%	26,5%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	2%	21%	30%	47%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	71%	15,5%	3,5%	10%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	2%	0%	14%	84%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	7,5%	2%	15,5%	75%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	2%	20%	35%	43%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	3,5%	2%	13%	81,5%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	62,5%	23%	3,5%	11%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	8,5%	6,5%	32%	53%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	2%	2%	25,5%	71%

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – SP 7-8				
Twierdzenia	Zdecydowa nie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowa nie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	17,5%	47%	20,5%	15%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	9,5%	33,5%	27,5%	29,5%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	53,5%	26%	13%	7,5%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	4,5%	6,5%	25%	64%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	7,5%	10%	24,5%	58%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	4%	17%	34,5%	44,5%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	3,5%	7,5%	20%	69%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	69,5%	21%	3%	6,5%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	5,5%	11%	32,5%	51%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	5,5%	11,5%	42%	41%

Również większość najstarszej młodzieży raczej i zdecydowanie zgadza się, że alkohol pozwala się wyluzować i zapomnieć o smutkach (52,5%). Niemniej zdecydowana większość wszystkich uczniów oficjalnie przyznaje, że alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób nieletnich; uwzględniając odpowiedzi „zdecydowanie zgadzam się” i „raczej zgadzam się”, twierdzi tak 86,5% SP 6, 79,5% SP 7-8 i 84% PONADSP. Zdecydowana większość wszystkich ankietowanych (ponad 80%) widzi możliwość dobrej zabawy na imprezie bez alkoholu.

Wyższy stopień świadomości daje się zauważyć w opiniach uczniów na temat narkotyków i dopalaczy. W znacznej większości nie zgadzają się oni z twierdzeniem²⁷, iż dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki (w sumie 78% SP 6, 79% SP 7-8 i 89% PONADSP), podobnie jak z przekonaniem, że branie narkotyków z umiarem chroni przed uzależnieniem się od nich (85% SP 6, 83,5% SP 7-8 i 89% PONADSP).

Tabela 50. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych - PONADSP

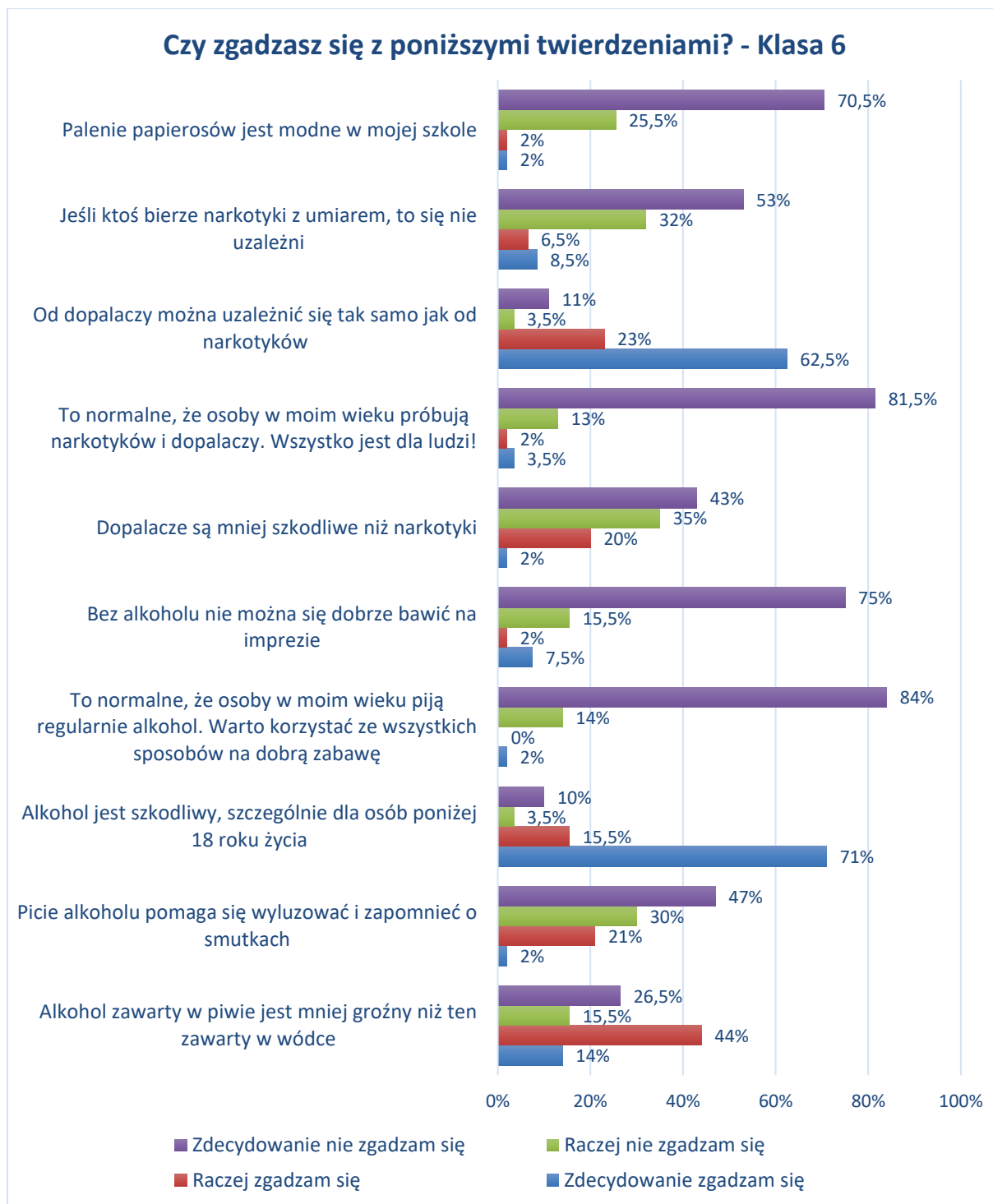
<i>Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – PONADSP</i>				
<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowa nie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowa nie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	13%	44%	20%	23%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	16%	36,5%	26,5%	21%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	38%	46%	8,5%	7,5%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	3,5%	21,5%	41,5%	33,5%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	10,5%	6,5%	28,5%	54,5%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	2%	9%	22,5%	66,5%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	3%	9,5%	21,5%	66%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	71%	21%	2,5%	5,5%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	5%	6%	28%	61%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	10,5%	25%	41,5%	23%

Również większość uczniów przyznaje, że od dopalaczy można się uzależnić tak samo jak od narkotyków (SP 6 – 85,5%, SP 7-8 – 90,5%, PONADSP – 92%). Jak widać opinie na temat szkodliwości dopalaczy i narkotyków są generalnie powszechniejsze między starszymi niż młodszymi uczniami.

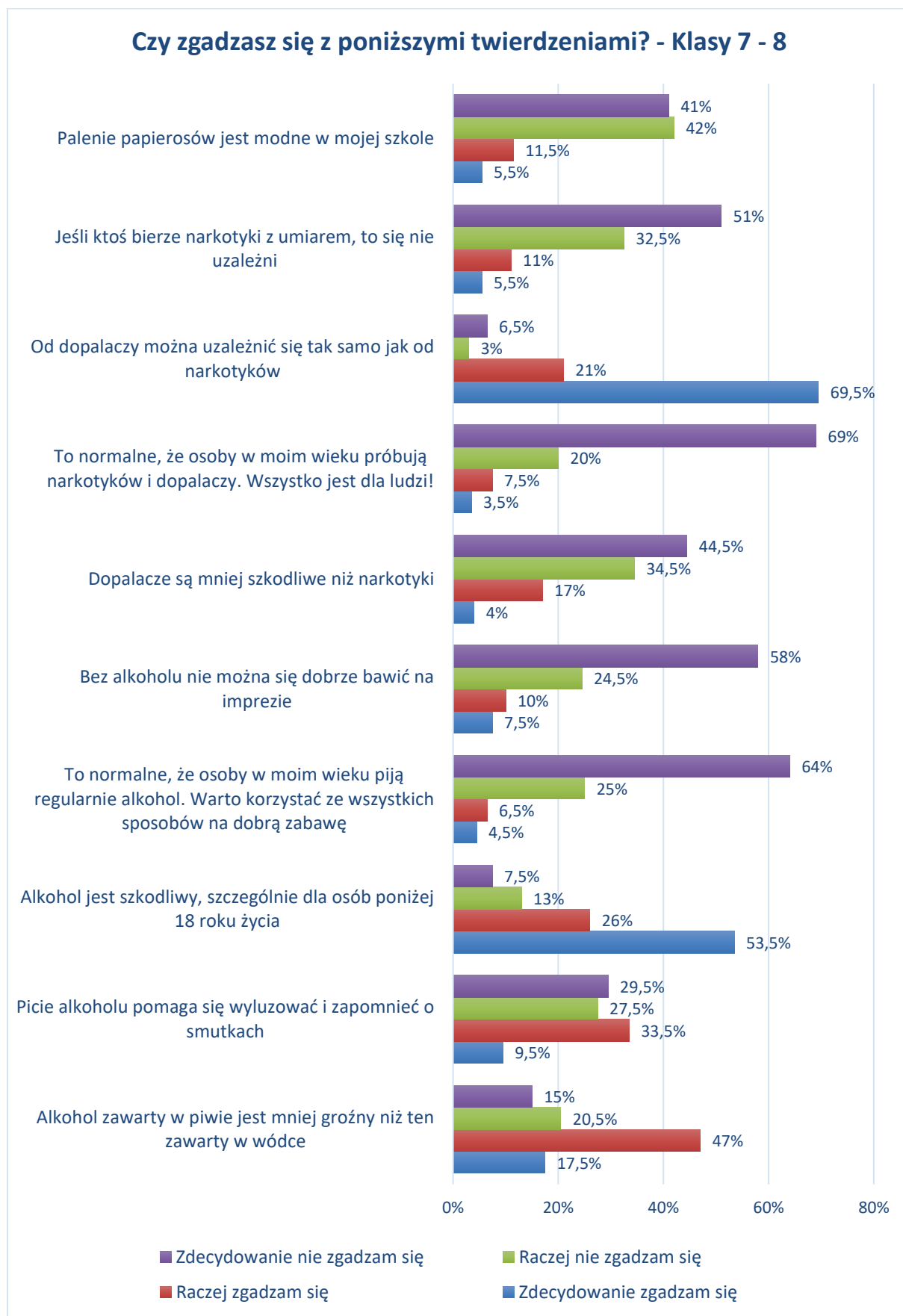
²⁷ Zsumowanie odpowiedzi „zdecydowanie nie zgadzam się” i „raczej nie zgadzam się”.

Przytłaczająca większość uczniów szkół podstawowych nie zgadza się z opinią jakoby palenie papierosów było modne w ich szkole (SP6 – 96%, SP 7-8 – 83%, PONADSP – 64,5%). Tutaj z kolei widać tendencję, iż palenie papierosów jest modniejsze w starszych niż młodszych klasach.

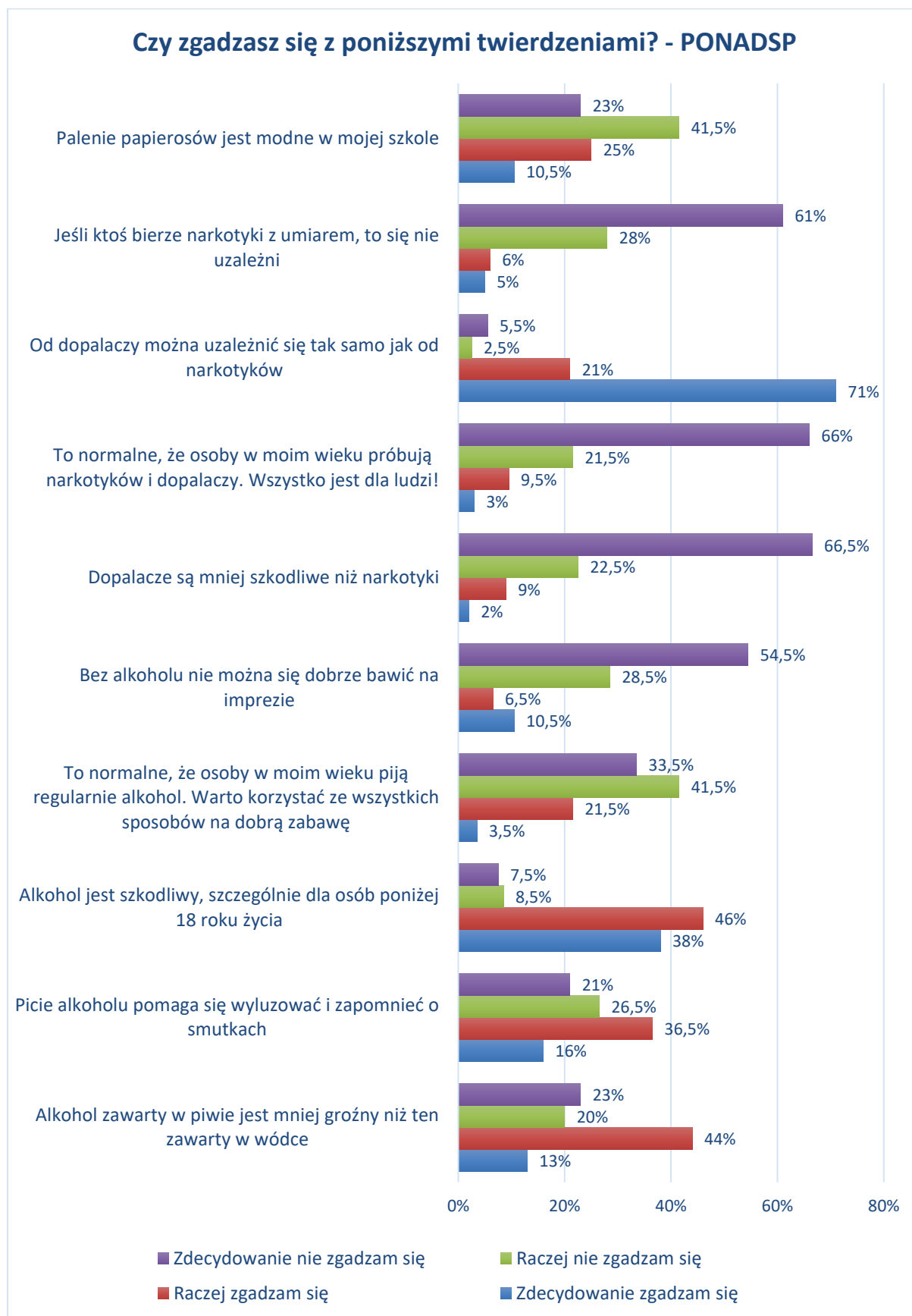
Wykres 91. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – SP-6

Wykres 92. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – SP-7-8

Wykres 93. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych - PONADSP

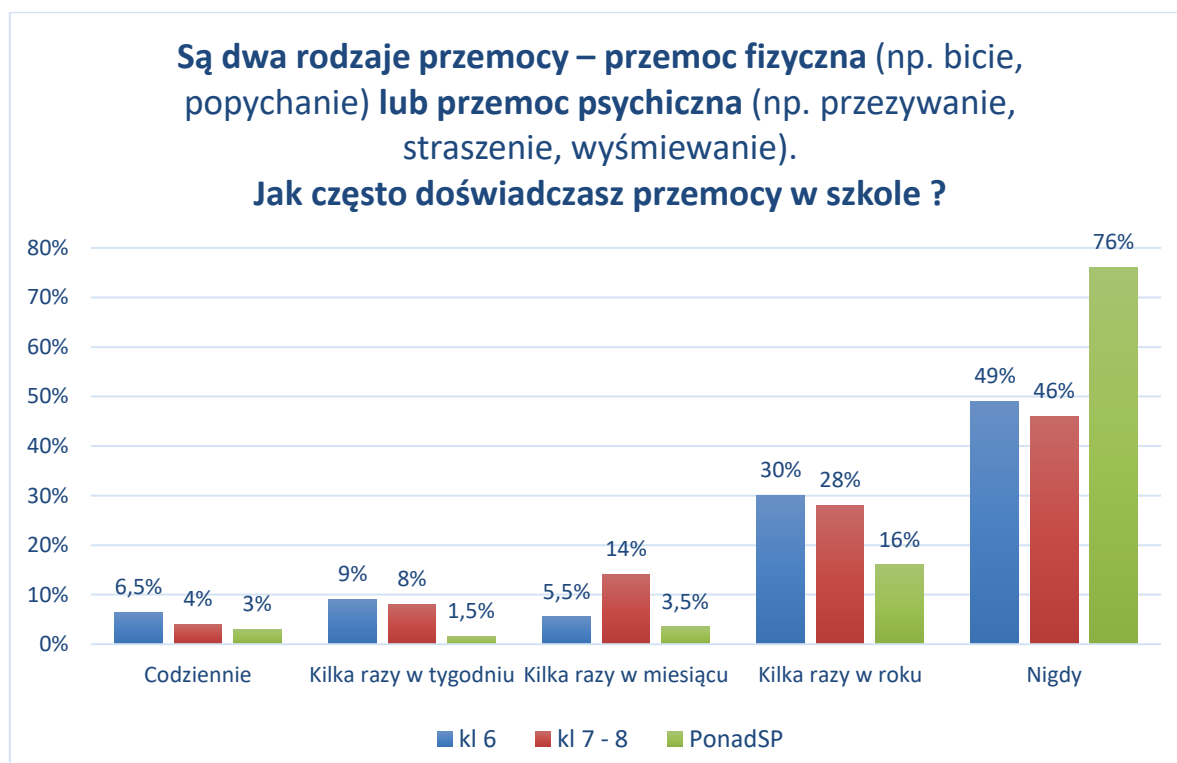

4.4.7. PRZEMOC W SZKOLE

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w gminie Nadarzyn pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np.: przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Zapytaliśmy ich, jak często doświadczają jakichkolwiek form przemocy ze strony innych uczniów.

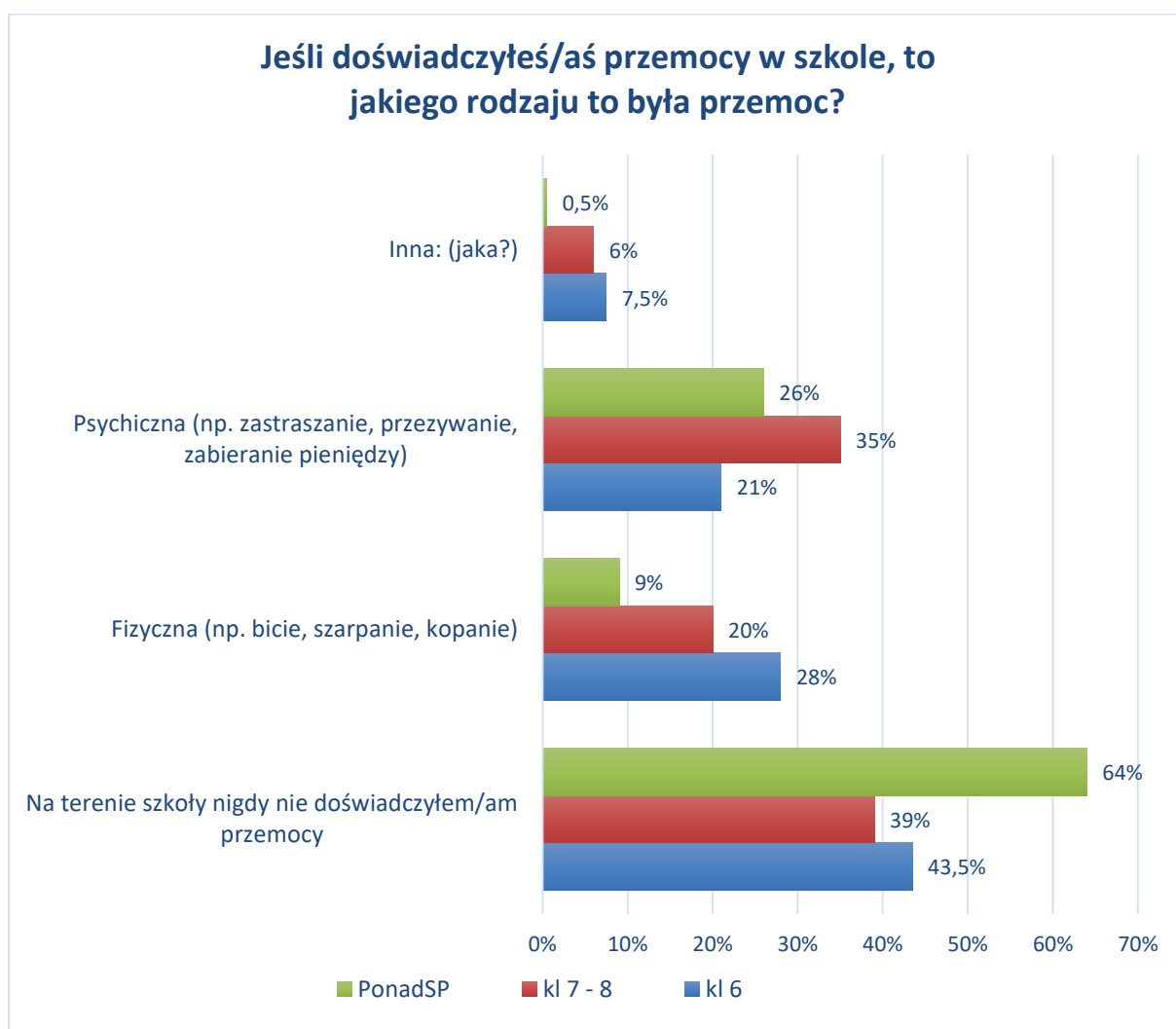
Wykres 94. Częstotliwość doświadczania przemocy w szkole

Uczniowie odpowiadali, że padają ofiarami przemocy fizycznej ze strony innych uczniów najczęściej kilka razy w roku (SP 6 – 30%; SP 7-8 - 28%; PONADSP – 16%). Wraz z wiekiem zjawisko przemocy w szkołach podstawowych nie maleje i we wszystkich grupach wiekowych utrzymuje się na bardzo zbliżonym poziomie. Zauważany jest natomiast spadek przemocy w szkole średniej – tam zdecydowana większość (76%) nie doświadczyła nigdy przemocy, podczas gdy w szkole podstawowej ta grupa pozostaje w mniejszości (SP 6 – 49%, SP 7-8 – 46%).

Na pytanie o rodzaj doświadczanej przemocy w szkole, **najwięcej uczniów szkoły podstawowej deklaruje, że nigdy nie doznało przemocy, przy czym najwyższy odsetek notowany jest tutaj w szkołach średnich (SP 6 – 43,5%; SP 7-8 - 39%, PONADSP – 64%). Najczęściej spotykaną przemocą wśród uczniów klas 7-8 i najstarszych była przemoc psychiczna (SP 7-8 - 35%, PONADSP – 26%), a wśród najmłodszych klas – przemoc fizyczna (SP 6 – 28%). Widać tutaj pewną tendencję do zanikania wśród uczniów wraz z wiekiem przemocy fizycznej w szkole na rzecz przemocy psychicznej. Może to mieć związek z tym, że przemoc fizyczna sama w sobie jest bardziej prymitywna niż przemoc psychiczna, opierająca się nierzadko o jakiś stopień wyrafinowania.**

Wykres 95. Typ doświadczanej przemocy w szkole

4.4.8. UZALEŻNIENIE OD MEDIÓW, INTERNETU I CYBERPRZEMOC

Nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców, opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku 11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania Internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po Internecie nawet wtedy, kiedy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniedbywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%)²⁸.

Poczynając od 2013 roku coraz więcej czasu spędzają w Internecie – w 2018 roku było to przeciętnie ponad cztery godziny na dobę. Do najpopularniejszych aktywności w sieci należy kontaktowanie się ze znajomymi, co deklaruje trzy czwarte badanych, a trzy piąte twierdzi, że w zasadzie cały czas są online, na bieżąco otrzymując wiadomości i reagując na nie. Trzy czwarte słucha muzyki, ponad połowa głównie ogląda seriale, połowa spędza czas na portalach społecznościowych (z których najpopularniejszy jest Facebook – 98% badanych deklaruje, że ma konto na Facebooku), jedna trzecia badanych szuka tam informacji potrzebnych do nauki.

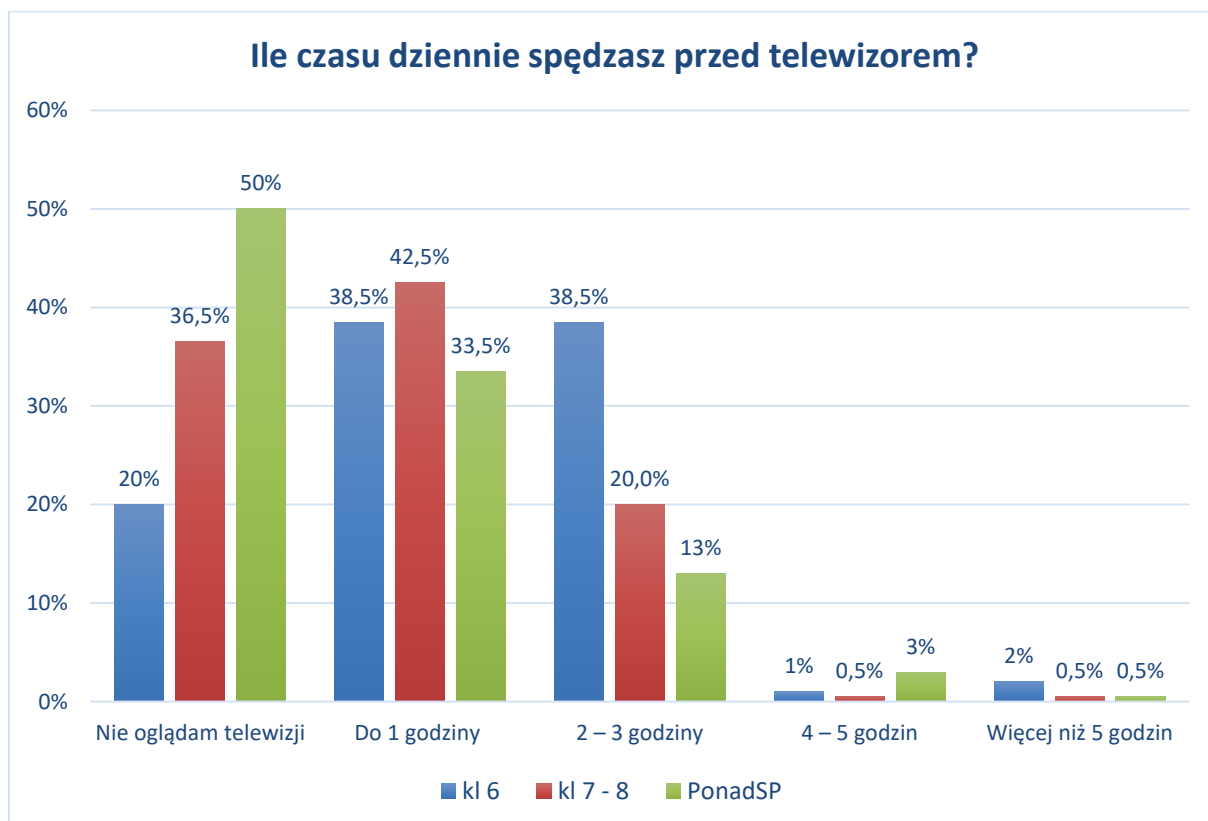
W tym „życiu w sieci” na pewno pomagają smartfony – posiadane przez niemal wszystkich badanych uczniów – które łączą w sobie funkcje telefonu komórkowego i komputera. O tym, jak bardzo „wrosł” on w życie młodych ludzi, świadczy choćby fakt, że ponad połowa uczniów nie uważa za niewłaściwe używania smartfonów do przeglądania Internetu, portali społecznościowych lub aplikacji podczas lekcji.²⁹

Najwięcej czasu przed telewizorem spędzają w sumie najmłodszy uczniowie, 38,5% SP 6 zarówno 1 godzinę, jak i 2-3 godzin dziennie, a najmniej najstarsi (odpowiednio 33,5% i 13%), z których połowa w ogóle nie ogląda telewizji. Uczniowie z klas 7-8 przeważają nieznacznie w przypadku spędzania 1 godziny przed telewizorem (42,5%), zaś 2-3 godzinne oglądanie jest bezsprzecznie dominacją ich młodszych kolegów i koleżanek z klas 6. Tylko znikoma ilość uczniów spędza przed telewizorem więcej niż 4 godziny w ciągu dnia.

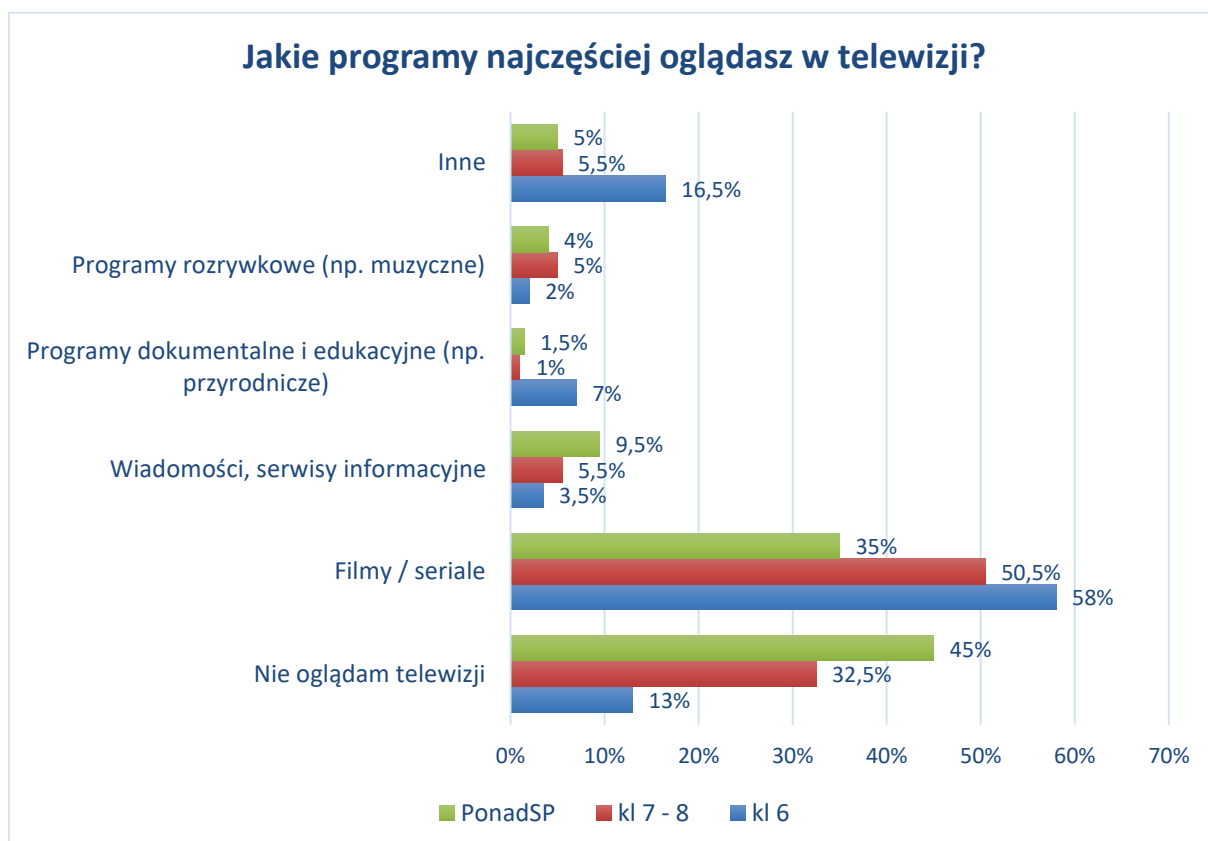
²⁸ L. Kirwil L., *Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II*, SWPS, Warszawa 2011.

²⁹ Mirosława Grabowska, Magdalena Gwiazda, na podstawie danych Centrum Badania Opinii Społecznej oraz Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, *Młodzież 2018*, Warszawa 2019

Wykres 96. Czas spędzany przed telewizorem

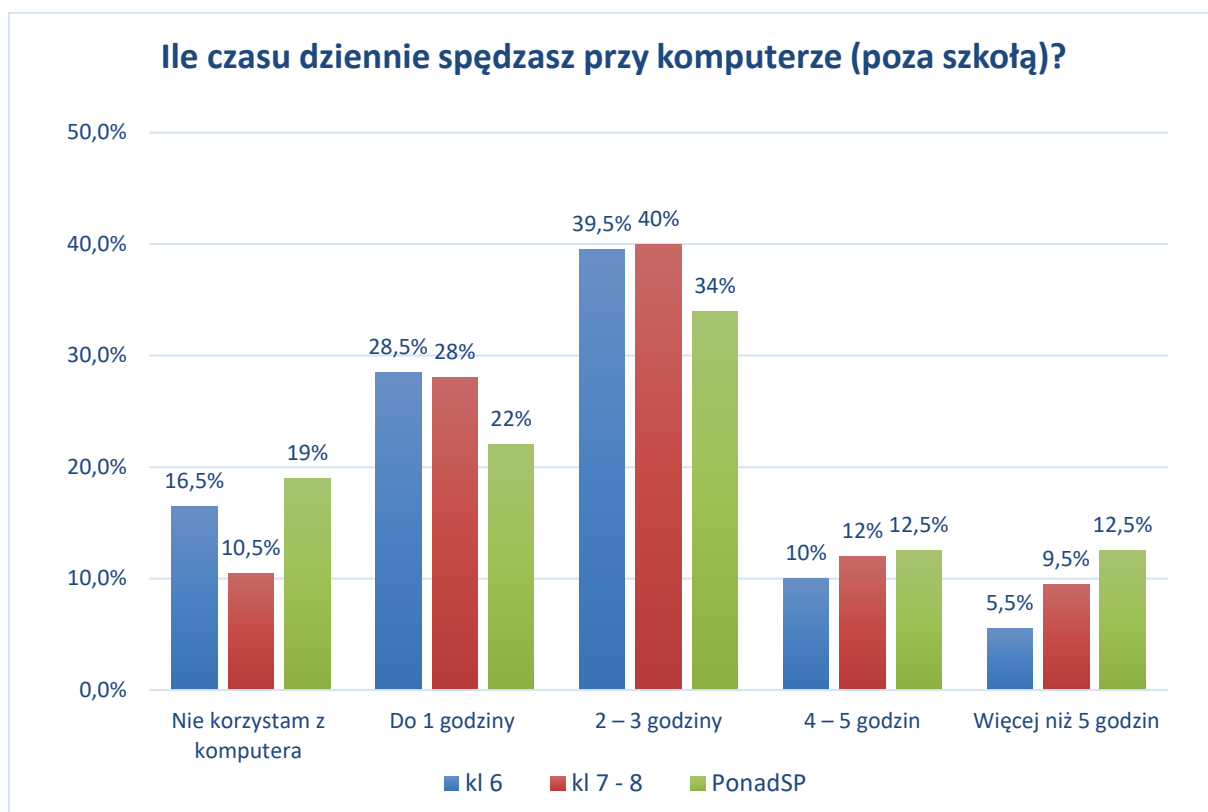

Wykres 97. Najczęściej oglądane programy w telewizji

Największą oglądalnością wśród badanych uczniów gminy Nadarzyn cieszą się filmy i seriale (SP 6 – 58%, SP 7-8 – 50,5%, PONADSP – 35%), zostawiając daleko w tyle takie pozycje jak serwisy informacyjne, programy dokumentalne i edukacyjne czy programy rozrywkowe. Rozbieżności w uzyskanych danych między tym a poprzednim pytaniem w kategorii „nie oglądam telewizji” mogą wynikać z faktu, że w pierwszym pytaniu nie uwzględniono opcji oglądania telewizji rzadziej niż jedną godzinę dziennie. Potwierdza się tu jednak tendencja, iż **wraz z wiekiem maleje zainteresowanie uczniów spędzaniem czasu przed telewizorem.**

Wykres 98. Czas spędzany przy komputerze

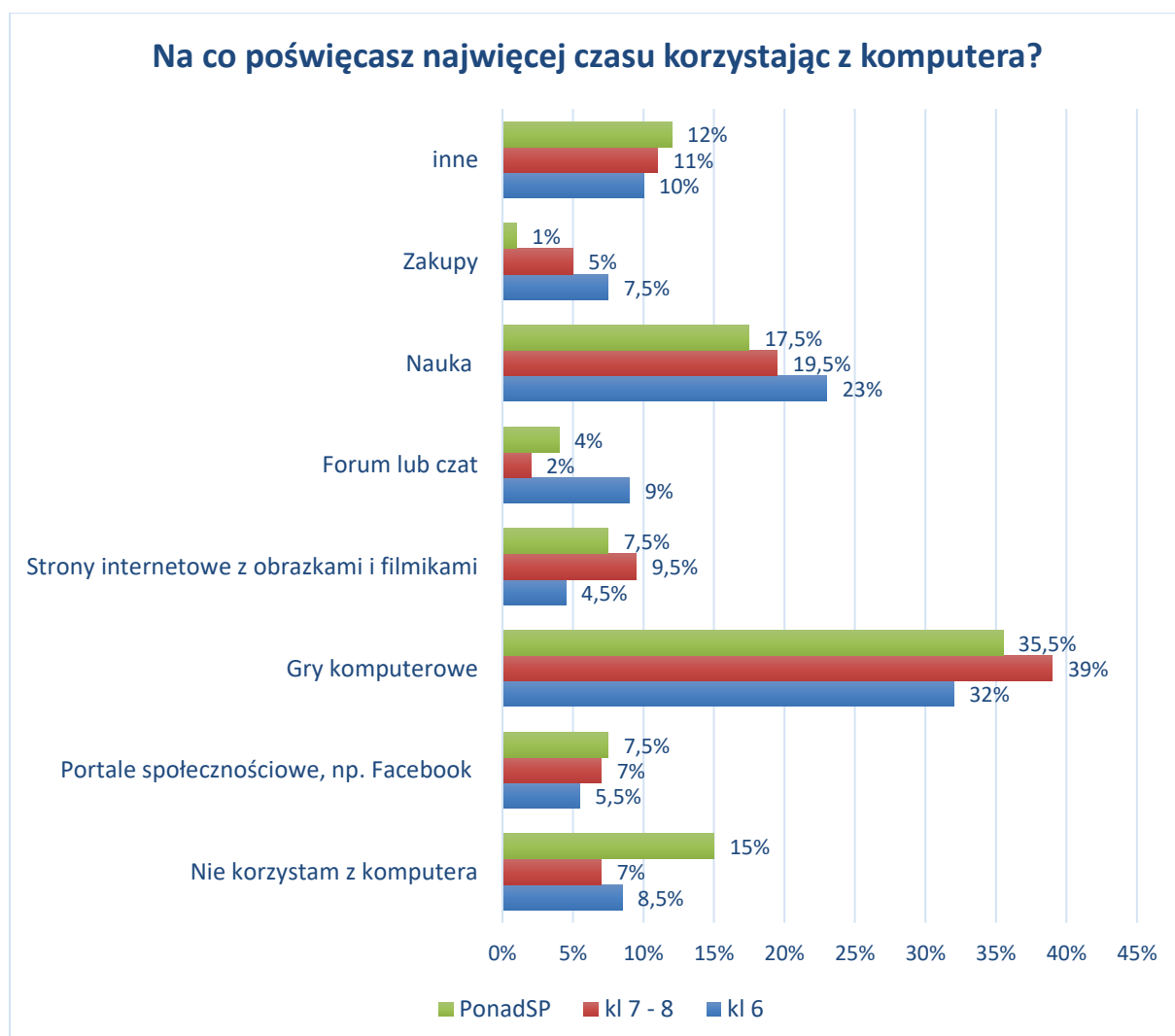
Większa część uczniów spędza przed komputerem od 2 do 3 godzin (SP 6 - 39,5%; SP 7-8 - 40%; PONADSP - 34%). Mniejszy jest odsetek spędzania do 1 godziny przed komputerem (odpowiednio 28,5%, 28% i 22%). Z tym, że może to być spowodowane nauczeniem zdalnym w ostatnim czasie oraz dużo ilością czasu spędzanego w domach i mieszkaniach. Bardzo zauważalna i zastanawiająca jest odpowiedź najstarszej grupy, które deklaruje, że nie korzysta z komputera (PONADSP 19%). Może to być spowodowane, z jednej strony, popularnością urządzeń mobilnych z dostępem do Internetu, a z drugiej, tradycyjnie większą swobodą wśród starszej młodzieży do wychodzenia samemu z domu i spotykania się z kolegami lub koleżankami. **Co ciekawe, uczniowie ze szkół średnich mają najniższe wskaźniki, jeśli chodzi o krótki czas spędzony przed komputerem, ale najwyższe, gdy ten czas**

wydłuża się powyżej 4 godzin dziennie (dla kategorii „4-5 godzin” oraz „5 i więcej godzin” jest to w sumie 25%). Tutaj z kolei najmłodsi uczniowie notują najniższe dane (odpowiednio 10% i 5,5%). Może to wynikać niekoniecznie z ich większej samodyscypliny, ale raczej z większej kontroli rodziców nad czasem, jaki ich młodsze dzieci spędzają przed komputerem w porównaniu do starszego potomstwa.

Zapytaliśmy uczniów, w jaki sposób najczęściej wykorzystują komputer, kiedy spędzają przy nim czas. Niemały odsetek uczniów zaznaczyło naukę: **SP 6 - 23%; SP 7-8 - 19,5%; PONADSP - 23%.**

Zdecydowanie przeważającymi formami rozrywki okazują się gry komputerowe (**SP 6 - 32%; SP 7-8 - 39%; PONADSP - 35,5%**) oraz bliżej nieokreślone „inne strony” (**SP 6 - 10%; SP 7-8 - 11%; PONADSP - 12%**). Stosunkowo niewielki odsetek notują tutaj portale społecznościowe (**SP 6 - 5,5%; SP 7-8 - 7%; PONADSP - 7,5%**), zainteresowanie którymi rośnie wraz z wiekiem. Może to mieć związek z coraz większą popularnością urządzeń mobilnych kosztem komputerów.

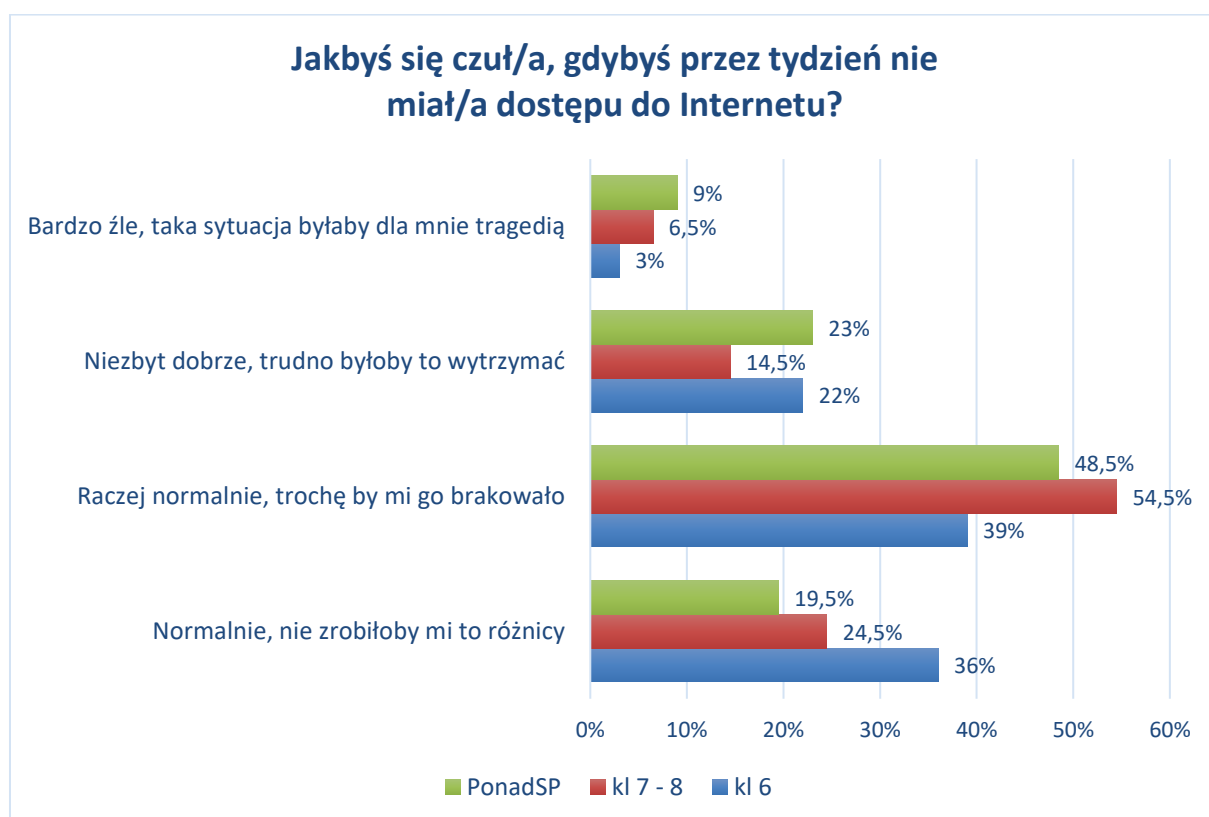
Wykres 99. Najczęstsze zajęcie na komputerze

Łącznie 75% uczniów klas 6, 79% uczniów klas 7-8 oraz 68% uczniów PONADSP deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub miałby niewielkie. Dla części uczniów brak dostępu do Internetu oznaczałoby jednak odczuwalny dyskomfort (SP 6 – 2%; SP 7-8 – 14,5%; PONADSP – 23%). Jednocześnie relatywnie niewielka grupa uczniów stwierdziła, że korzystanie z komputera jest dla nich na tyle istotne, że brak takiej możliwości odczuliby bardzo negatywnie (SP 6 – 3%; SP 7-8 – 6,5%; PONADSP – 9%).

Należy tutaj zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajzeń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.

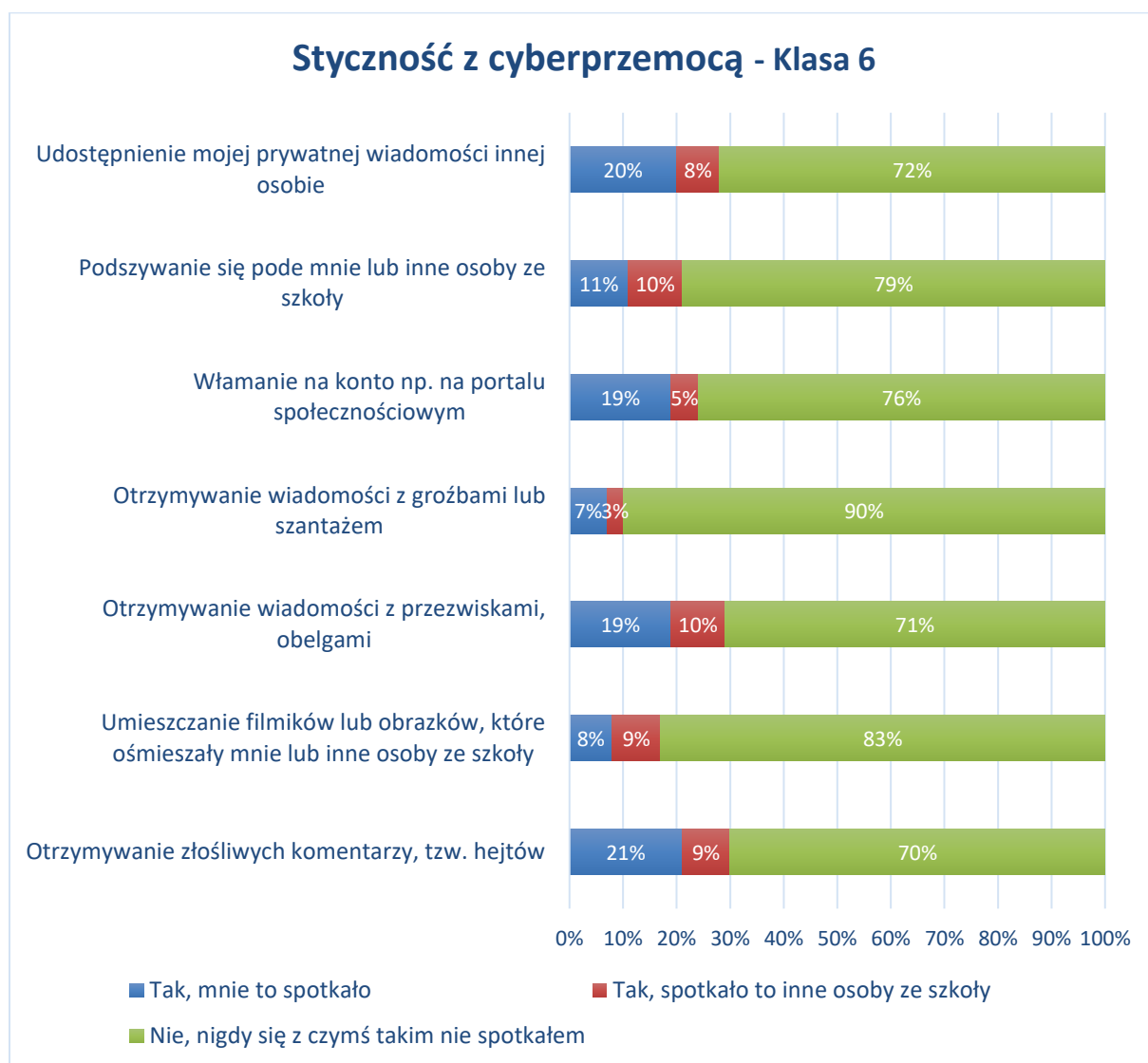
Wykres 100. Reakcja na tygodniowy brak dostępu do Internetu

Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. W grupie młodszych uczniów relatywnie znikoma część deklaruje styczność z omawianymi zagrożeniami. Nieco inaczej wyniki kształtują się wśród starszych uczniów. Wyniki badań wskazują, że starszym uczniom w gminie Nadarzyn bynajmniej nie są obce wymienione poniżej doświadczenia.

21% uczniów klas 6, 35,5% z klas 7-8 oraz 39,5% uczniów PONADSP doświadczyło osobiście w przestrzeni internetowej zjawiska *hatingu*, nazywanego potocznie „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości. Powyższe dane wskazują na konieczność uświadamiania uczniów o niebezpieczeństwach wynikających z „hejtowania”, o nierzadko poważnych skutkach psychologicznych dla ofiar takiego rodzaju przemocy, oraz konsekwencjach prawnych dla ich sprawców.

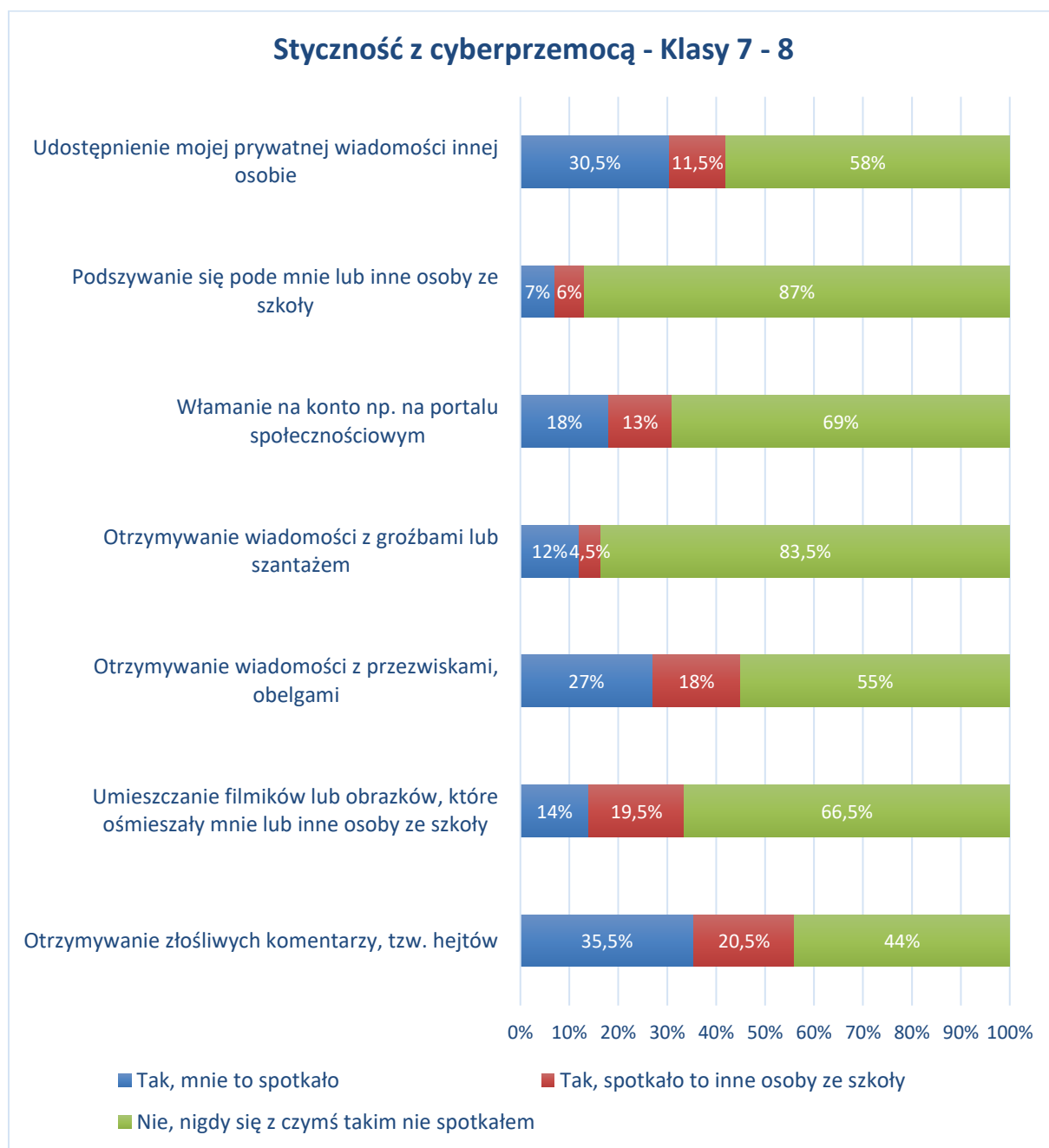
Wykres 101. Styczność z cyberprzemocą – SP kl. 6

Uczniowie również często otrzymywali wiadomości z przezwiskami i obelgami (SP 6 – 19%; SP 7-8 – 27%; PONADSP – 36%), a niejednokrotnie ktoś włamywał się na ich konta na portalach społecznościowych (SP 6 - 19%; SP 7-8 - 18%; PONADSP – 25%). Jeszcze częściej występowało zjawisko udostępniania prywatnych wiadomości uczniom osobom trzecim (SP 6 - 20%; SP 7-8 – 30,5%; PONADSP – 39,5%).

Uzyskane dane uzasadniają konieczność prowadzenia edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

Wykres 102. Styczność z cyberprzemocą – SP kl. 7-8

Wykres 103. Styczność z cyberprzemocą – PONADSP

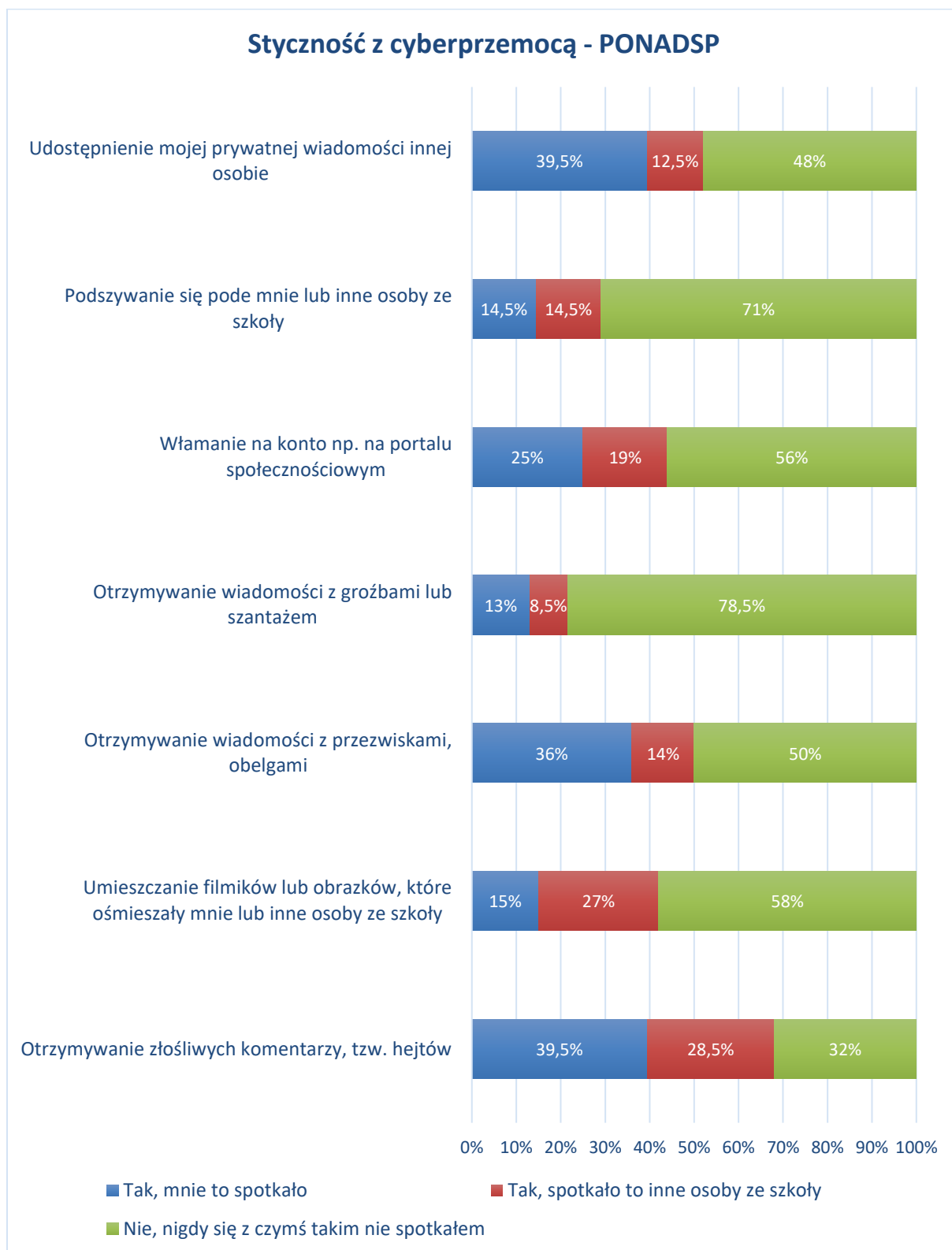

Tabela 51. Styczność z cyberprzemocą

Styczność z cyberprzemocą - SP 6			
<i>Twierdzenia</i>	<i>Tak, mnie to spotkało</i>	<i>Tak, spotkało to inne osoby ze szkoły</i>	<i>Nie, nigdy się z czymś takim nie spotkałem</i>
Otrzymywanie złośliwych komentarzy, tzw. hejtów	21%	9%	70%
Umieszczanie filmików lub obrazków, które ośmieszały mnie lub inne osoby ze szkoły	8%	9%	83%
Otrzymywanie wiadomości z przezwiskami, obelgami	19%	10%	71%
Otrzymywanie wiadomości z groźbami lub szantażem	7%	3%	90%
Włamanie na konto np. na portalu społecznościowym	19%	5%	76%
Podszywanie się pod mnie lub inne osoby ze szkoły	11%	10%	79%
Udostępnianie mojej prywatnej wiadomości innej osobie	20%	8%	72%
Styczność z cyberprzemocą - SP 7-8			
<i>Twierdzenia</i>	<i>Tak, mnie to spotkało</i>	<i>Tak, spotkało to inne osoby ze szkoły</i>	<i>Nie, nigdy się z czymś takim nie spotkałem</i>
Otrzymywanie złośliwych komentarzy, tzw. hejtów	35,5%	20,5%	44%
Umieszczanie filmików lub obrazków, które ośmieszały mnie lub inne osoby ze szkoły	14%	19,5%	66,5%
Otrzymywanie wiadomości z przezwiskami, obelgami	27%	18%	55%
Otrzymywanie wiadomości z groźbami lub szantażem	12%	4,5%	83,5%
Włamanie na konto np. na portalu społecznościowym	18%	13%	69%
Podszywanie się pod mnie lub inne osoby ze szkoły	7%	6%	87%
Udostępnianie mojej prywatnej wiadomości innej osobie	30,5%	11,5%	58%

Styczność z cyberprzemocą - PONADSP			
Twierdzenia	Tak, mnie to spotkało	Tak, spotkało to inne osoby ze szkoły	Nie, nigdy się z czymś takim nie spotkałem
Otrzymywanie złośliwych komentarzy, tzw. hejtów	39,5%	28,5%	32%
Umieszczanie filmików lub obrazków, które ośmieszały mnie lub inne osoby ze szkoły	15%	27%	58%
Otrzymywanie wiadomości z przezwiskami, obelgami	36%	14%	50%
Otrzymywanie wiadomości z groźbami lub szantażem	13%	8,5%	78,5%
Włamanie na konto np. na portalu społecznościowym	25%	19%	56%
Podszywanie się pode mnie lub inne osoby ze szkoły	14,5%	14,5%	71%
Udostępnianie mojej prywatnej wiadomości innej osobie	39,5%	12,5%	48%

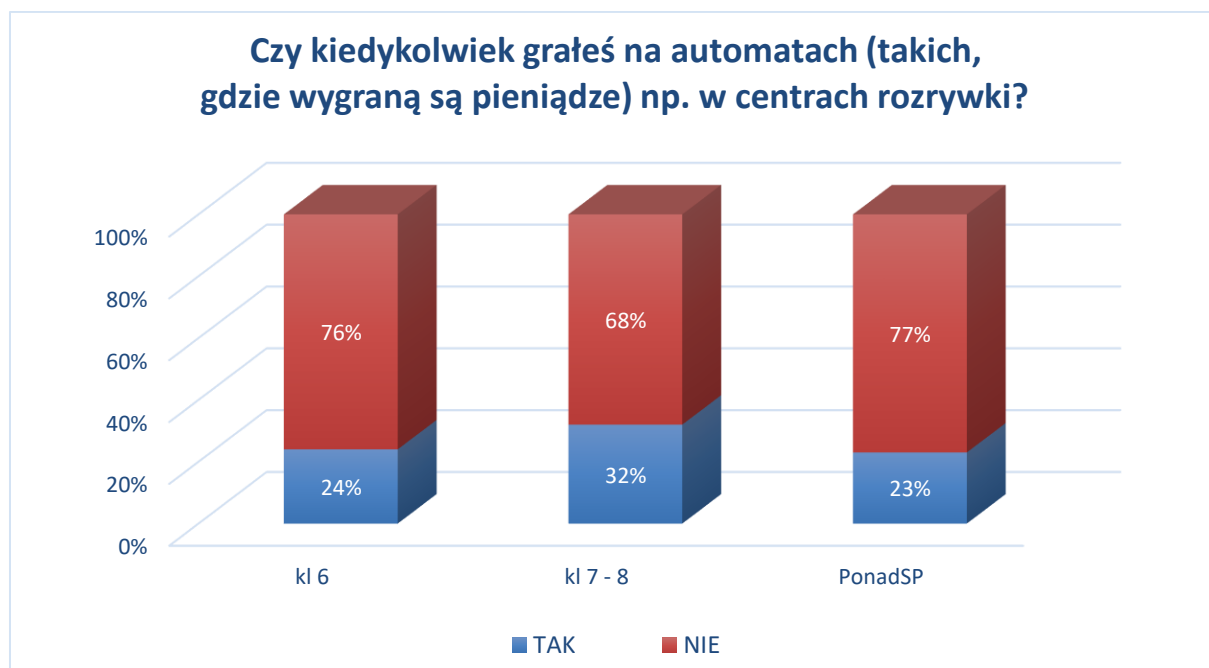
4.4.9. HAZARD

Prawie 5% młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej gra na automatach o niskich wygranych stanowi jedną z często praktykowanych form spędzania czasu wolnego (przynajmniej raz na tydzień lub prawie codziennie)³⁰. Nastolatki w stopniu większym niż osoby dorosłe są podatne na patologiczny hazard, a zwłaszcza na negatywne skutki gier³¹. Faktem jest, że – szczególnie dla młodzieży – hazard w Internecie jest generalnie dużo łatwiej dostępny niż hazard tradycyjny, ze względu na mniejszą kontrolę wieku oraz możliwość grania o dużo niższe stawki³².

Poniższe wykresy ilustrują popularność gier hazardowych wśród młodych mieszkańców gminy Nadarzyn.

Zdecydowana większość uczniów (SP 6– 76%; SP 7-8 – 68%; PONADSP – 77%) nie korzystała nigdy z formy „rozrywki”, jaką jest gra na automatach, jednakże odsetek młodych ludzi mających styczność z tą formą rozrywki jest zauważalny i największy w klasach 7-8.

Wykres 104. Kontakt z grą na automatach na pieniądze

W porównaniu do gier na automatach znacznie mniej młodych ludzi z gminy Nadarzyn korzystało z internetowych gier „na pieniądze” (SP 6 – 2%; SP 7-8 – 8%;

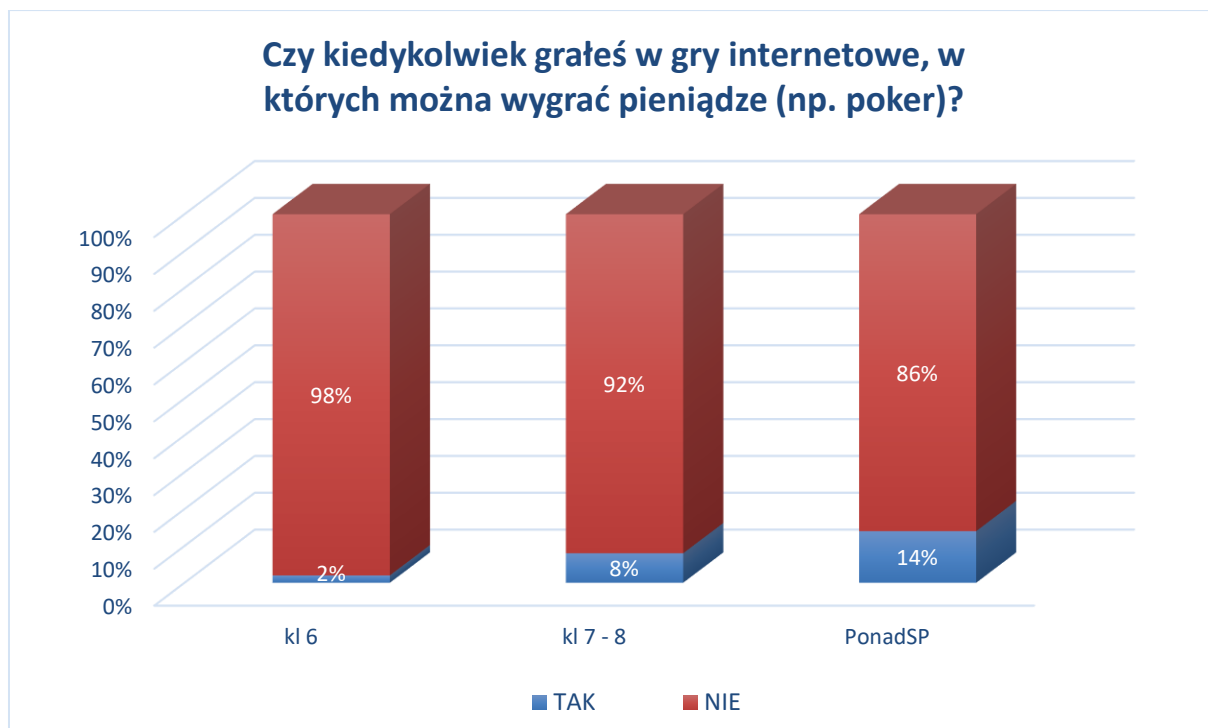
³⁰ P. Sobierajski, J. Szczepkowski, *Postawy zdrowotne młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej*, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2011.

³¹ M. Griffiths M., *Gry i hazard. Uzależnienia dzieci w okresie dorastania*, GWP, Gdańsk 2004.

³² M. Griffiths M., Gambling Addiction on the Internet, w: Young K. S., Abreu N. de (ed.), *Internet Addiction. A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*, Hoboken: John Wiley and Sons.

PONADSP – 14%). Niewątpliwie wiąże się to z faktem, że do prowadzenia takich gier potrzebny jest dostęp do karty kredytowej lub innych elektronicznych form płatności. Jednakże odsetek młodych ludzi posiadających doświadczenie w tym zakresie jest zauważalny i znacznie rośnie wraz z wiekiem.

Wykres 105. Kontakt z grami internetowymi na pieniądze

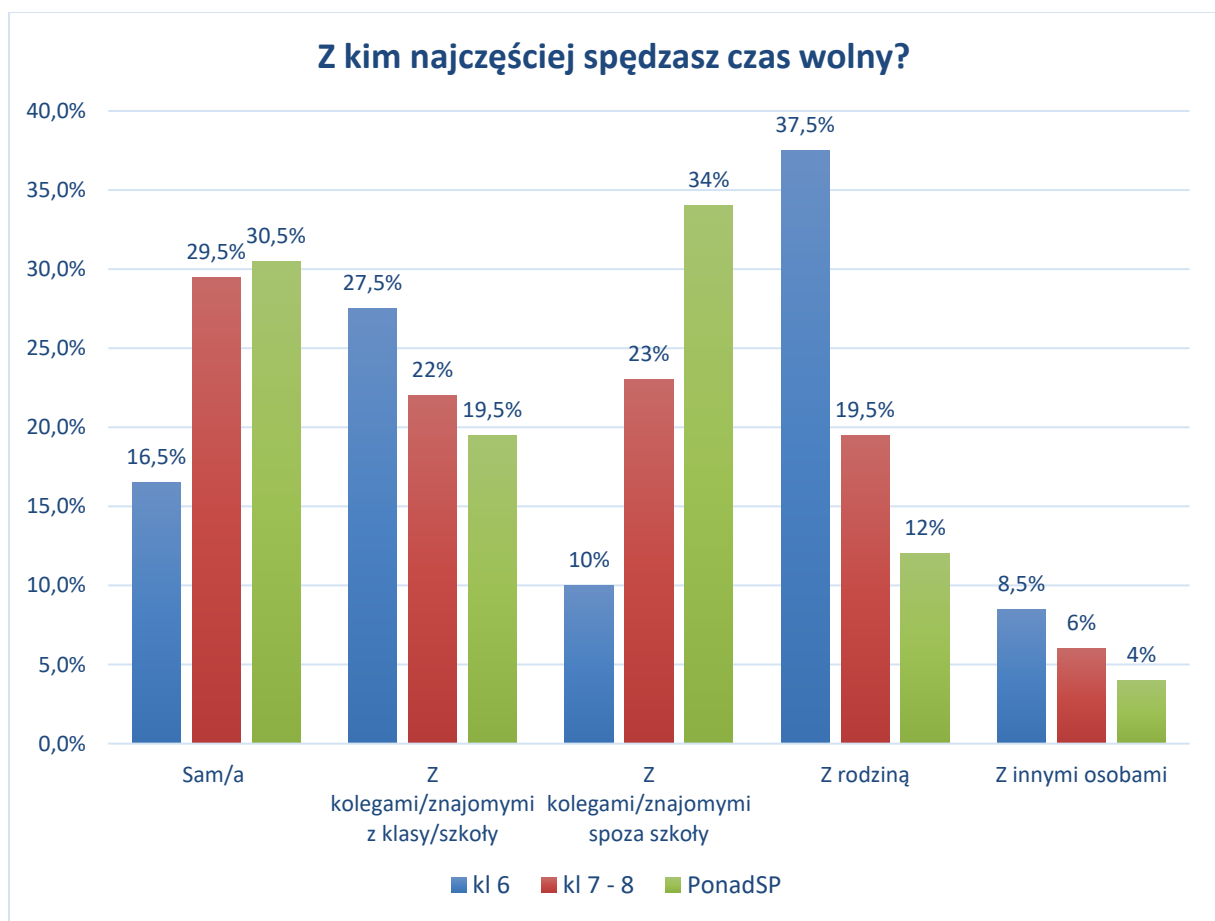

4.4.10. CZAS WOLNY

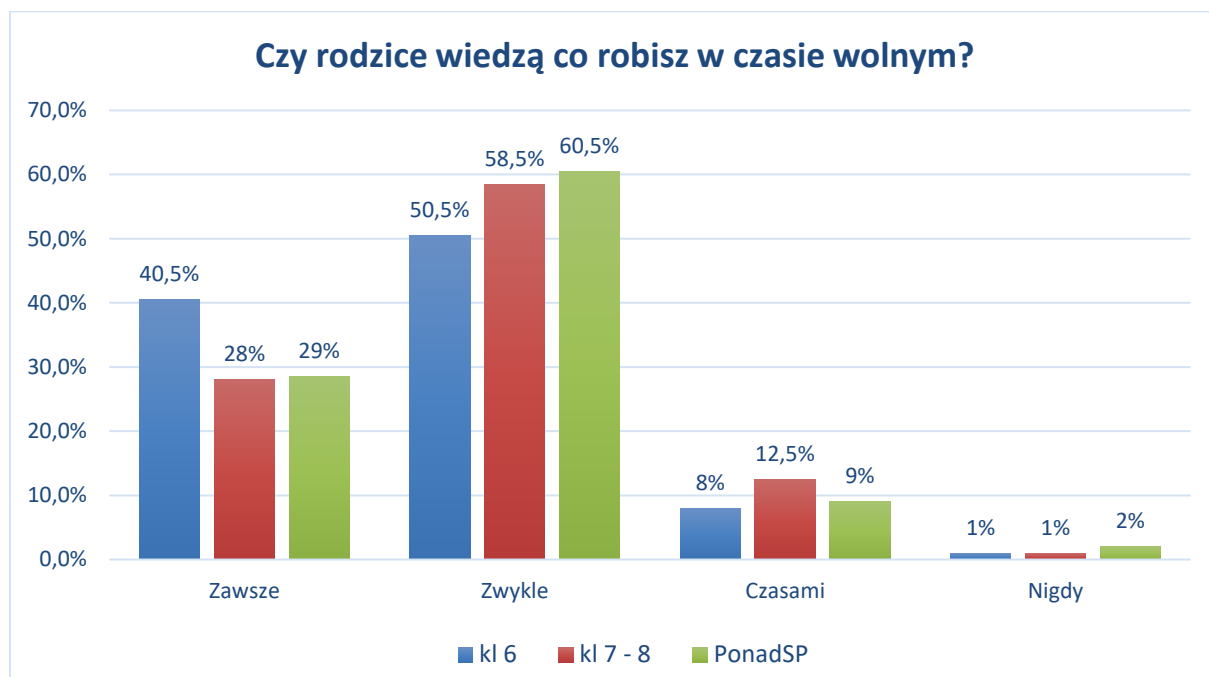
W odpowiedziach na pytanie o osoby, z którymi najczęściej spędza się czas wolny, widać rozbieżności pomiędzy poszczególnymi grupami ankietowanych. Najmłodszy wskazywali najczęściej rodzinę (SP 6 - 37,5%) i znajomych ze szkoły (SP 6 - 27,5%), najstarsi – znajomych spoza szkoły (PONADSP – 34%) i samotne spędzanie czasu (30,5%), która to kolejność okazała się odwrotna wśród uczniów z klas 7-8, gdzie dominuje samotne spędzanie czasu wolnego (29,5%) oraz spotkania z kolegami spoza szkoły.

Zauważalne są tutaj pewne prawidłowości, a mianowicie, że z **wiekami maleje tendencja do spędzania czasu z kolegami ze szkoły** (SP 7-8 – 22%; PONADSP – 19,5%) **na rzecz kontaktów ze znajomymi spoza własnej szkoły** (SP 6 – 10%; SP 7-8 – 23%). Wraz z wiekiem widoczne są też **wskazania na indywidualne spędzanie czasu z równoległym malejącym lawinowo rozmiarem czasu spędzanym z rodziną**.

Wykres 106. Z kim uczniowie najczęściej spędzają czas wolny

Wykres 107. Rodzice a czas wolny dzieci i młodzieży

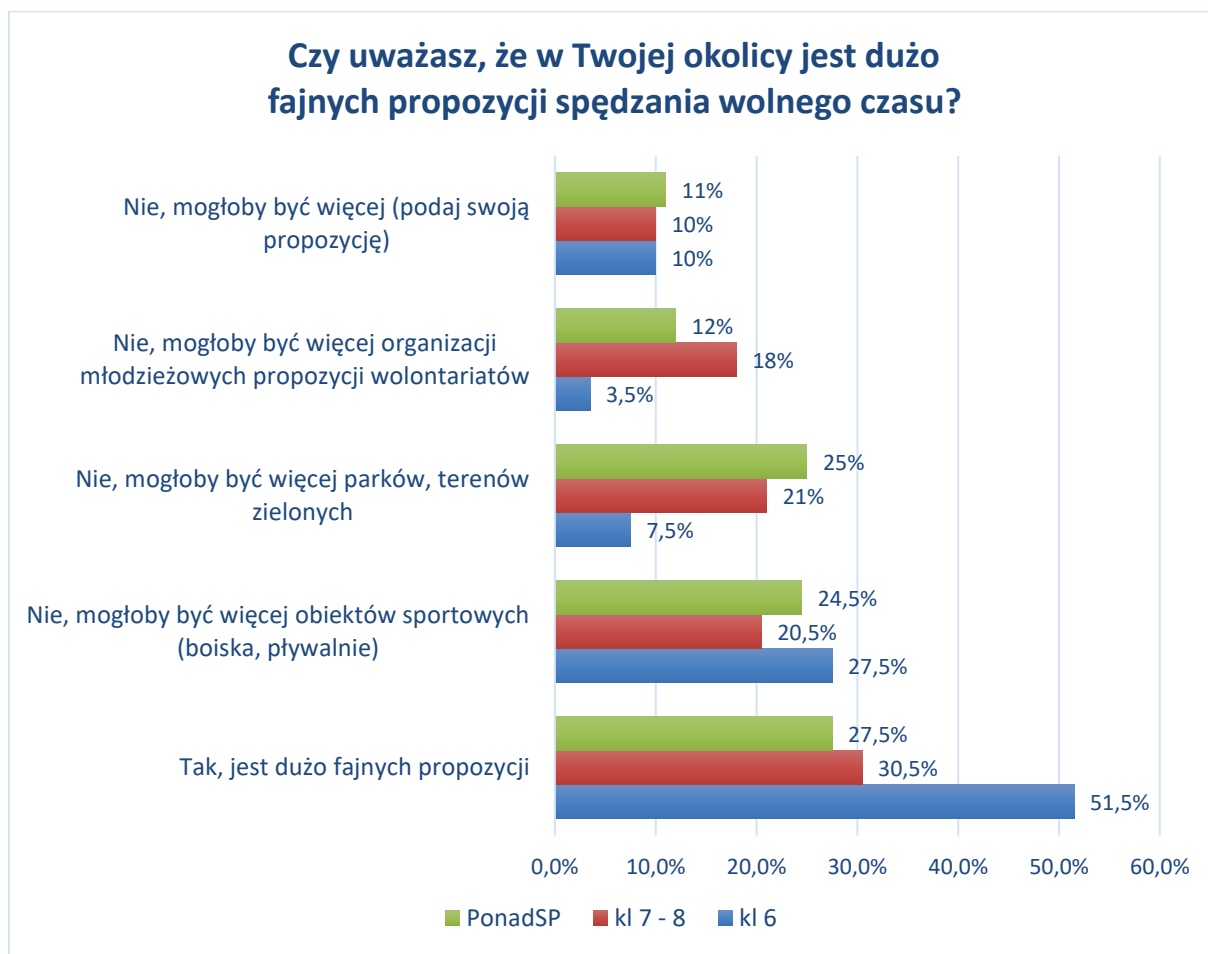

O tym jak nastolatki i młodzież gminy Nadarzyn spędza swój wolny czas w zdecydowanej większości wiedzą ich rodzice, przy czym pewne rozbieżności pojawiają się, jeśli chodzi o częstotliwość informowania o tym swoich rodziców. I tak, najwięcej rodziców najmłodszych uczniów (40,5%) wie zawsze, gdzie ich pociechy spędzają swój wolny czas, a rodzice uczniów szkół średnich i klas 7-8 wiedzą to najczęściej „zwykle” (SP 6 – 50,%, SP 7-8 – 58,5%, PONADSP – 60,5%). Tylko nieznaczna część rodziców wszystkich uczniów wie o tym „czasami” (SP 6 – 8,%, SP 7-8 – 12,5%, PONADSP – 9%).

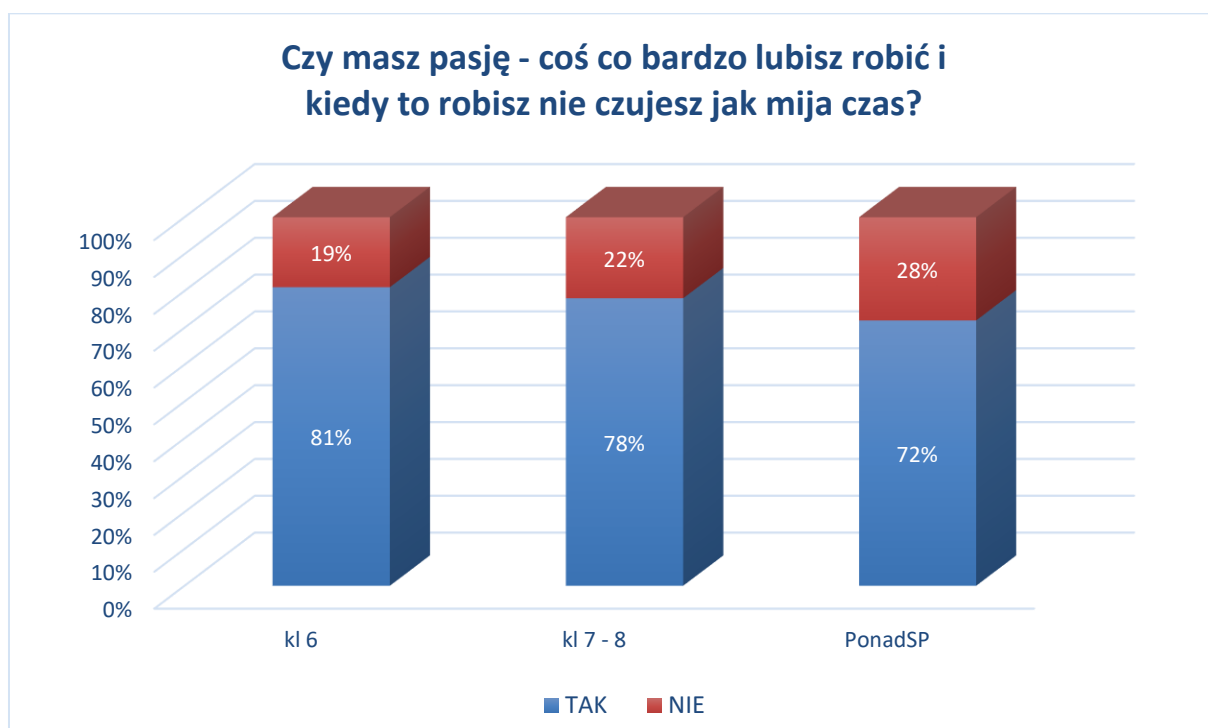
Na pytanie o ilość wartościowych propozycji spędzania wolnego czasu w okolicy tylko najmłodszy ankietowany odpowiada w większości twierdząco, że jest „dużo fajnych propozycji” (SP 6 - 51,5%), a przypadku starszych uczniów ta odpowiedź również dominuje, choć na mniejszym poziomie (SP 7-8 30,5%, PONADSP – 27,5%). **Jeśli chodzi o możliwości uatrakcyjnienia oferty spędzania wolnego czasu dla młodych ludzi w gminie Nadarzyn, to najczęściej odpowiedzi przychyliła się do zwiększenia ilości obiektów sportowych (boisk i pływalni)** (SP 6 – 27,5%, SP 7-8 - 20,5%, PONADSP – 24,5%), a w drugiej kolejności – **rozbudowy parków i terenów zielonych**, głównie dzięki głosom uczniów klas 7-8 i szkół średnich (SP 6 – 7,5%, SP 7-8 - 21%, PONADSP – 25%).

Niezwykle istotna przy omawianiu sposobów spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież jest sprawa posiadania przez nie własnych pasji, własnego hobby. Zdecydowana większość uczniów gminy Nadarzyn posiada jakąś swoją pasję i zainteresowania (SP 6 – 81%; SP 7-8 – 78%; PONADSP – 72%), przy czym zastanawiające jest, że rozwijanie własnego hobby maleje, choć nieznacznie, wraz z wiekiem.

Wykres 108. Opinia nt. propozycji spędzania wolnego czasu w okolicy

Wykres 109. Posiadanie swoich pasji / hobby

4.5. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

W podsumowaniu badań przeprowadzonych w gminie Nadarzyn można wyróżnić zasadnicze problemy, jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające uwagi ze strony władz samorządowych.

Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców

- Za najważniejsze problemy w środowisku lokalnym mieszkańcy uznali problemy o charakterze ekologicznym w postaci zanieczyszczenia powietrza (smog), zanieczyszczenia wody oraz zanieczyszczenie krajobrazu (zaśmiecanie). Z pewnością w tych sferach są największe oczekiwania wobec władz, związane z podjęciem działań oraz wspieraniem różnego rodzaju akcji promujących rozpowszechnianie wiedzy związanej z edukacją ekologiczną.
- Zdecydowana większość mieszkańców dobrze ocenia swoją sytuację zdrowotną, społeczną, rodzinną, mieszkaniową i materialną (między 68 a 78%), co świadczy o niewielkiej skali problemów występujących w tych sferach. Taka wysoka ocena może mieć wpływ na niski poziom uzależnienia od alkoholu czy innych używek przez dorosłych mieszkańców gminy.
- Dorosłe pokolenie gminy Nadarzyn deklaruje najczęściej spożywanie alkoholu okazjonalnie czyli kilka razy w roku i są to małe ilości (1-2 lub 3-4 porcje). Mniej niż połowa mieszkańców (47%), ma poczucie zagrożenia ze strony osób spożywających alkohol, a prawie wszyscy (95,5%) deklarują, że wiedzą, gdzie może zgłosić się osoba uzależniona.
- Respondenci prezentują konstruktywne postawy w zakresie skutków spożywania napojów alkoholowych. Alkohol bezsprzecznie nie jest dobrym „lekiem” na codzienne problemy mieszkańców gminy Nadarzyn - większość (98%) respondentów zgadza się z tym twierdzeniem. W kwestiach takich jak spożycie niewielkiej ilości alkoholu w czasie ciąży lub przed prowadzeniem pojazdu mieszkańcy jednogłośnie wyrażają swój sprzeciw i uważają, że nawet niewielkie ilości prowadzą do negatywnych konsekwencji.
- Jedna czwarta mieszkańców zwraca uwagę, że osoby nieletnie mają łatwość w zakupie alkoholu w lokalnych sklepach, co należy odnotować jako stosunkowo niepokojący sygnał łamania prawa, jeśli chodzi o sprzedaż alkoholu nieletnim.
- Można uznać, że wysoki odsetek badanych mieszkańców przyjmuje prozdrowotne i odpowiedzialne postawy wobec alkoholu i nie ulega błędnym

stereotypom mówiącym np. że alkohol zawarty w „słabszych” napojach jest mniej szkodliwy niż w napojach wysokoprocentowych.

- Zjawisko palenia papierosów i e-papierosów dotyczy zaledwie 19% mieszkańców. Mieszkańcy gminy są w większości świadomi szkodliwości e-papierosów na równi z ich tradycyjnymi odpowiednikami.
- Wyniki wskazują, że problem zażywania substancji psychoaktywnych ma w gminie niski zasięg – łącznie tylko 13% zna osoby, które przyjmują substancje odurzające. Do najczęściej stosowanych zaliczyć można marihuanę, haszysz i LSD.
- Przytłaczająca większość badanych mieszkańców (95%) twierdzi, że nie zna w swoim otoczeniu osób uzależnionych od leków.
- Należy stwierdzić, że zarówno uzależnienie od narkotyków i dopalaczy, jak i od leków jest wśród mieszkańców na stosunkowo niskim poziomie wahającym się kilku do kilkunastu procent i nie stanowi poważnego problemu wśród ludności gminy Nadarzyn.
- Zjawisko uzależnienia od hazardu jest rzadkie wśród mieszkańców i tylko 17% określa je w sumie jako powszechne. Tylko znikoma część z nich (4%) wie, gdzie może się zgłosić osoba uzależniona od hazardu. Wskazuje to na konieczność prowadzenia kampanii informacyjnych w zakresie uświadamiania potencjalnych uzależnionych i ich bliskich o możliwych sposobach i miejscach terapii w tym zakresie.
- Badania wykazały, że cyberprzemoc w lokalnej społeczności może stanowić poważny problem, ponieważ aż 79% ankietowanych stwierdziło, że, choć nie są pewni, to podejrzewają, że mają w swoim otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego
- Niepokojące rozmiary przybierają dane związane są z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w środowisku lokalnym: łącznie 76% określa je jako bardzo i dość powszechne. Wskazuje to na konieczność szerokiej edukacji z zakresu zrównoważonego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych oraz sposobów racjonalnego korzystania z nowych technologii, a także alternatywnych metod spędzania czasu.
- W kwestii wychowywania dzieci większość respondentów (67%) zgadza się na stosowanie łagodnych kar fizycznych tzw. klapsa, przy czym nie traktują oni tego jako powszednią regułę, lecz raczej jako środek, po który sięga się incydentalnie. Przemawia za tym także fakt, że wszyscy respondenci zaprzeczają jakoby kary fizyczne hartowały dziecko, a prawie wszyscy (98%) zgodnie odrzucają

przekonanie, że wzbudzanie strachu u dziecka, m.in. w wyniku kar fizycznych, dobrze służy procesowi wychowania. Skłania to do stwierdzenia, że zdecydowana większość dorosłych mieszkańców gminy Nadarzyn nie przejawia postaw wychowawczych charakterystycznych dla modelu wychowania opartego na przemocy i zastraszaniu, ale w procesie wychowawczym dopuszcza stosowanie łagodnych kar fizycznych w wyjątkowych sytuacjach, pozwalając jednocześnie w ogromnej większości (98%) na ingerencję prawnych zakazów w tym zakresie.

- Wyniki badań dot. przemocy pokazują, że jest to zjawisko bardzo trudno identyfikowalne przez społeczność lokalną, ponieważ: 96% deklaruje, że nie jest pewna, czy ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a 4% twierdzi, że nie zna osób o takich doświadczeniach. Wśród badanych mieszkańców 65% wie do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie.
- Społeczność gminy prezentuje wysoką świadomość w tematyce przemocy w rodzinie i wyraźnie się jej sprzeciwia, ponieważ nikt z nich nie zgadza się z twierdzeniami, że: przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, do której nikt nie powinien się wtrącać, oraz, że przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary, czy że policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych. Znamienne jest, że prawie wszyscy respondenci (99%) kojarzą przemoc domową z problemem nadużywania alkoholu.
- W kwestii wychowywania potomstwa mieszkańcy gminy Nadarzyn prezentują dużą wiedzę na temat pojawiających się w tym procesie trudnościach i ich przyczynach. Zdecydowana większość (97%) uważa, że właściwy proces wychowania w rodzinie jest kluczowy dla rozwoju dziecka, a niemal wszyscy respondenci (95%) oceniają wysoko poziom kompetencji wychowawczych rodziców zamieszkujących gminę Nadarzyn.
- Wśród przyczyn bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego respondenci najczęściej wskazali na niskie umiejętności wychowawcze (29%) oraz na ubóstwo (18,5%) i niepełnosprawność/choroby (18,5%).
- Z kolei wśród propozycji działań dla poprawy sytuacji rodzin z trudnościami wychowawczymi w gminie Nadarzyn najwięcej poparcia, po 24%, uzyskały propozycje prowadzenia kampanii informacyjnych i poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego itp.).
- Zdecydowana większość ankietowanych (w sumie 85%) wskazuje na powszechność występowania problemu wykluczenia społecznego w gminie

Nadarzyn, z czego połowa (50%) określa go jako *dość powszechne*, 4% jako *bardzo powszechne*, a 31% jako *niezbyt powszechne*. Próbując zidentyfikować grupy społeczne najbardziej narażone na wykluczenie społeczne w otoczeniu ankietowanych najwięcej spośród nich wskazało na cudzoziemców (19,5%) oraz dzieci i młodzież (17%). Kolejne grupy wymienione przez badanych to osoby niepełnosprawne (12%) i osoby o niskim statusie materialnym (11,5%). Co ciekawe, tylko 9,5% uznało, że to osoby starsze są narażone na wykluczenie społeczne, a tylko 4% zidentyfikowało tak osoby bezdomne, co dowodziłoby, że bezdomność jest problemem marginalnym w gminie Nadarzyn, a jej starsi mieszkańcy w większości nie borykają z problemem wykluczenia społecznego. Niemniej zasygnalizowana powszechność zjawiska wykluczenia społecznego wśród innych grup wskazuje na konieczność podejmowania działań przewyżających ten problem.

- Samo nastawienie do osób niepełnosprawnych we własnym otoczeniu przytłaczająca większość badanych (85%) postrzega jako przyjazne.
- Wśród najpoważniejszych problemów osób starszych respondenci wymienili bariery architektoniczne, komunikacyjne (20,5%). Wśród działań podejmowanych w gminie Nadarzyn dla poprawy sytuacji osób starszych ankietowani podali przede wszystkim edukowanie dzieci i młodzieży w szkołach na temat postrzegania starości (47,5%) oraz propagowanie aktywnego modelu starzenia i aktywnej starości (18,5%), a także zapewnienie warunków dla samodzielności i niezależności osób starszych (11,5%). W sumie, aż 90,5% odpowiedzi dotyczyło podejmowania jakichś działań na rzecz osób starszych, co oznacza, że osoby starsze generalnie mogą liczyć na szerokie wsparcie wśród lokalnej społeczności.
- W ofercie dodatkowych działań na rzecz seniorów w gminie Nadarzyn większość uzyskała propozycje stworzenia dziennego domu pobytu dla seniorów (97%), zwiększenia dostępu do usług rehabilitacyjnych (87%), do bezpłatnej specjalistycznej opieki zdrowotnej (82%) i do poradni zdrowia psychicznego (66%) oraz prowadzenia nauki języka obcego (65%).
- 89% badanych postrzega pozytywnie stan lokalnej gospodarki i infrastruktury, co świadczą niewątpliwie o znaczącym poziomie rozwoju ekonomicznego i infrastruktury w gminie Nadarzyn.
- Bardziej zróżnicowana okazała się ocena dostępu do wydarzeń kulturalnych w gminie Nadarzyn. Tutaj 60% uznała dostęp do wydarzeń kulturalnych na terenie gminy za niewystarczający. Niemniej połowa badanych (50%) wyraziła zadowolenie z częstotliwości wydarzeń kulturalnych odbywających się na terenie gminy.

Badania sprzedawców napojów alkoholowych

- Sprzedawcy tylko w niewielkiej większości wydają się nie ulegać najpopularniejszym mitom dotyczącym spożywania alkoholu. 55% z nich uważa, bowiem, że alkohol nie jest mniej groźny w piwie niż w wódce. Sprzedawcy jednogłośnie (100%) nie zgadzają się ze stwierdzeniem, że kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu oraz że prowadzenie alkoholu po niewielkiej ilości jest bezpieczne. Zdają sobie również sprawę, że alkohol nie jest dobrym rozwiązaniem życiowych problemów (95%).
- Łącznie 90% sprzedawców napojów alkoholowych w gminie Nadarzyn uważa, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia, a 75% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany. Dodatkowo badani uważają, że młodzi ludzie mają problem z zakupieniem alkoholu na terenie gminy (90%), a próby zakupu przez osoby nieletnie w większości sklepów zdarzają się kilka razy na rok. Sprzedawcy jednomyślnie deklarują (100%), że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie, która była nieletnia. W razie wątpliwości co do wieku osoby kupującej, 60% badanych zawsze sprawdza dokumenty potwierdzające wiek, a często robi to 35% osób. Wskazuje, to że sprzedawcy wykazują się bardzo wysoką czujnością i asertywnością podczas sprzedaży alkoholu oraz wiedzą, nie wyłączając prawnej, z zakresu konsekwencji wynikających ze sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia.
- Sprzedawcy napojów alkoholowych w gminie Nadarzyn deklarują w większości, że spotykają się kilka razy w skali roku z sytuacją próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia – 55%. Natomiast jedna piąta badanych twierdzi, że zdarza się to kilka razy w miesiącu.
- Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży nie występuje w przypadku 55% punktów sprzedaży w gminie Nadarzyn, a w 25% punktów występuje kilka razy w skali roku. Częściej tzn. kilka razy w miesiącu zdarza się to w przypadku 10%, a kilka razy w tygodniu – tylko w 5% sklepów.
- 70% sprzedawców oceniło pozytywnie kontrolę sprzedaży napojów alkoholowych.

Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży

- Zdecydowana większość uczniów gminy Nadarzyn lubi swoją klasę i raczej czuje się w niej dobrze, przy czym ten odsetek zadowolonych jest najwyższy wśród najstarszej młodzieży i wynosi 92%.

- Inicjację alkoholową ma za sobą: 6,5% badanych uczniów klas młodszych SP, 21% uczniów klas starszych SP i 54% najstarszej młodzieży. Jako towarzyszące temu okoliczności uczniowie wskazują przede wszystkim spotkania z rodziną oraz ze znajomymi. Alkohol to substancja, do której uczniowie mają dostęp o wiele prostszy, niż do narkotyków i dopalaczy. Jego spożywanie jest również dużo bardziej tolerowalne i traktowane niejednokrotnie jako nieodłączny element tradycji oraz kultury. W związku z tym należy prowadzić kampanie informacyjne i wydarzenia o charakterze profilaktycznym, prowadzone przez specjalistów, skierowane do ogółu mieszkańców, podczas których będą mieli oni okazję zapoznać się ze specyfiką problemów i sposobami ich przeciwdziałania. Jeśli uczniowie nie otrzymują informacji od osób dorosłych, że tego typu zachowania nie powinny być akceptowane, mogą zacząć z biegiem czasu włączać je, mniej lub bardziej świadomie, w repertuar własnych zachowań. Niebagatelna rola w przeciwdziałaniu tego typu sytuacjom przypada szkołom i nauczycielom mających kontakt z rodzicami, ale także władzom samorządowym, które mogą postarać się włączać w lokalne programy przeciwdziałania problemom uzależnień oddziaływania skierowane na edukację i promocję zachowań pożądanых u rodziców oraz pozostałych mieszkańców gminy. Grupa rówieśnicza stanowi nieodłączny element prawidłowego rozwoju społecznego nastolatków, dzięki której nabywają umiejętności komunikacyjnych, empatii, pracy w grupie itp. Ważne przy tym, by środowisko szkolne, rodzinne itd. umożliwiałoby młodym ludziom spędzanie wolnego czasu w sposób, który będzie dla nich bardziej atrakcyjny niż np. wspólne picie alkoholu. Warto, więc zadbać o dostępność różnego rodzaju zajęć sportowych oraz rozwijających inne pasje i hobby oraz organizację różnego rodzaju akcji i wydarzeń, które będą mogły być alternatywą dla spotkań „zakrapianych” alkoholem czy innymi używkami (należy tutaj zaznaczyć, że spotkania ze znajomymi stanowią dla prawie połowy uczniów główny sposób spędzania wolnego czasu). Równie przydatne będzie organizowanie szkolnych warsztatów, podczas których młodzież będzie mogła wspólnie wypracowywać pożądane postawy wobec zagrożeń.
- Z udzielonych odpowiedzi wynika, że uczniowie szkół podstawowych, nie wszyscy, ale tylko ci, którzy już mieli kontakt z alkoholem, najczęściej opisywali to jako jednorazowy incydent (SP 6 – 67%; SP 7-8 – 67%), ale prawie jedna trzecia z nich wciąż sięga po trunki alkoholowe kilka lub kilkanaście razy w roku (SP 6 – 33%; SP 7-8 – 30,5%). Odwrotną tendencję obserwujemy z kolei wśród uczniów szkół średnich; tam wśród tych, którzy już skosztowali alkoholu, przeważa częstotliwość picia „rzadziej niż raz w miesiącu” (47,5%), a raz w życiu spróbowało alkoholu 28% z nich. Niewielka część wyłącznie młodzieży ponadpodstawowej przyznała, że pije kilka razy w miesiącu (PONADSP – 7,5%), a

nawet codziennie (PONADSP – 1,5%). Uczniowie z grup najmłodszych i najstarszych generalnie najczęściej sięgają po wódkę, a z grupy pośredniej po „inne trunki” i wino. Wśród najstarszych uczniów niewiele mniej popularnym alkoholem niż wódka jest piwo.

- Niepokojące jest, że łącznie połowa najstarszej młodzieży wskazuje, że kupno alkoholu przez osoby nieletnie jest w gminie bardzo lub raczej łatwe, co oznacza, że mogą oni lub ich rówieśnicy być klientami w punktach ze sprzedażą alkoholu.
- Warto zaznaczyć, że młodzi ludzie w gminie Nadarzyn w większości przyjmują konstruktywne postawy. W zdecydowanej większości mają świadomość szkodliwości alkoholu oraz substancji psychoaktywnych. Jednakże mocno da się zauważyć panujący wśród nich mit o mniejszej szkodliwości napojów niskoprocentowych np. piwa niż wódki. Takie przekonanie żywi większość uczniów z badanych klas. Również większość najstarszej młodzieży raczej i zdecydowanie zgadza się, że alkohol pozwala się wyluzować i zapomnieć o smutkach. Niemniej zdecydowana większość wszystkich ankietowanych (ponad 80%) widzi możliwość dobrej zabawy na imprezie bez alkoholu.
- Inicjację nikotynową ma za sobą 1% uczniów klas 6 i 9% klas 7-8 szkoły podstawowej oraz 30% młodzieży z klas ponadpodstawowych. Z tym że większość uczniów gminy Nadarzyn, którzy mają za sobą inicjację nikotynową, aktualnie nie pali papierosów (SP 7-8 – 72%; PONADSP – 59%). Wśród najstarszej młodzieży 16% przyznaje, że pali regularnie e-papierosy, a 2,5% - papierosy tradycyjne papierosy.
- Przytłaczająca większość uczniów szkół podstawowych nie zgadza się z opinią jakoby palenie papierosów było modne w ich szkole, przy czym potwierdza się popularna tendencja, że palenie papierosów jest modniejsze w starszych niż młodszych klasach.
- Jeśli chodzi o kupno papierosów przez osoby nieletnie to większość (64%) uczniów PONADSP stwierdziło, że jest to bardzo i raczej łatwe, i podobnego zdania było 32% uczniów klas 7-8 oraz 17,5% klas 6.
- Wyniki badań wskazują, że wśród uczniów problem przyjmowania narkotyków i dopalaczy niemal nie występuje, i nawet wśród najstarszej młodzieży odsetek ten jest niewielki (3,5%). Jako okoliczności inicjacji wskazują spotkania ze znajomymi, szkołę oraz spotkania rodzinne. Ta ostatnia okoliczność powinna budzić niepokój i skłaniać do intensyfikacji działań edukacyjnych, zarówno wśród dzieci jaki i rodziców, na temat szkodliwości narkotyków i dopalaczy. Najpopularniejszymi substancjami psychoaktywnymi wśród uczniów są marihuana i LSD.

- W pytaniu czy łatwo jest kupić narkotyki lub dopalacze zauważalny jest odsetek najstarszej młodzieży, która sugeruje, że jest to bardzo i raczej łatwe w ich otoczeniu (22%).
- Dobrze rokujące są także uzyskane odpowiedzi dotyczące postawy uczniów wobec brania narkotyków i dopalaczy. W większości uczniowie nie zgadzają się z twierdzeniem, iż dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki, podobnie jak z przekonaniem, że branie narkotyków z umiarem chroni przed uzależnieniem się od nich lub by było to normalne dla osób w ich wieku.
- Mniejsza część uczniów twierdzi, że doświadcza w szkole przemocy w formie fizycznej bądź psychicznej, a ofiarami przemocy fizycznej padają ze strony innych uczniów najczęściej kilka razy w roku. Wraz z wiekiem zjawisko przemocy w szkołach podstawowych nie maleje i we wszystkich grupach wiekowych utrzymuje się na bardzo zbliżonym poziomie. Zauważany jest natomiast spadek przemocy w szkole średniej – tam zdecydowana większość (76%) nie doświadczyła nigdy przemocy, podczas gdy w szkole podstawowej ta grupa pozostaje w nieznaczej mniejszości. Najczęściej spotykana przemocą wśród uczniów klas 7-8 i najstarszych była przemoc psychiczna, a wśród najmłodszych klas – przemoc fizyczna. Widać tutaj tendencję do zanikania wśród uczniów wraz z wiekiem przemocy fizycznej w szkole na rzecz przemocy psychicznej, która jest trudniejsza do wykrycia. Wskazuje to na potrzebę szerszych kampanii informacyjno-edukacyjnych na temat identyfikacji przemocy psychicznej w szkołach. Ponadto, otrzymane wyniki mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą mieli okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolny system przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które powinno się włączać rodziców, od których dzieci i młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy jako sposobu rozwiązania codziennych problemów.
- W kwestii zagrożeń związanych z uzależnieniem od hazardu zdecydowana większość uczniów (SP 6– 76%; SP 7-8 – 68%; PONADSP – 77%) nie korzystała nigdy z formy „rozrywki”, jaką jest gra na automatach, jednakże odsetek młodych ludzi mających styczność z tą formą rozrywki jest zauważalny i największy w klasach 7-8. W porównaniu do gier na automatach znacznie mniej młodych ludzi z gminy Nadarzyn korzystało z internetowych gier „na pieniądze”.
- Jeśli chodzi o zagrożenia związane z uzależnieniem od mediów to najwięcej czasu przed telewizorem spędzają najmłodszy uczniowie, a najmniej najstarsi, z których połowa w ogóle nie ogląda telewizji.

- Większa część uczniów spędza przed komputerem od 2 do 3 godzin, co może być spowodowane nauczaniem zdalnym w ostatnim czasie oraz dużo ilością czasu spędzanego w domach i mieszkaniach. Co ciekawe, uczniowie szkół średnich mają najniższe wskaźniki, jeśli chodzi o krótki czas spędzony przed komputerem, ale najwyższe, gdy ten czas wydłuża się powyżej 4 godzin dziennie. Znacząca większość uczniów z wszystkich grup przyznaje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich żadnego znaczenia lub miałyby niewielkie. Zdecydowanie przeważającymi formami rozrywki okazują się gry komputerowe oraz bliżej nieokreślone „inne strony”. Stosunkowo niewielki odsetek notują tutaj portale społecznościowe. zainteresowanie którymi rośnie wraz z wiekiem. Uzyskane wyniki mogą stanowić przesłankę do szerszej edukacji dzieci i młodzieży w zakresie lepszej identyfikacji zagrożeń czyhających na nich w sieci.
- Wyniki uczniów dotyczące zagrożeń związanych z nowymi technologiami (doświadczenia w zakresie cyberprzemocy) wskazują na potrzebę edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony i reagowania na niebezpieczne sytuacje, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych, ale także profilaktyki zachowań agresywnych i nauki polubownego rozwiązywania konfliktów rówieśniczych w przestrzeni wirtualnej. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że 21% uczniów klas 6, 35,5% z klas 7-8 oraz 39,5% uczniów PONADSP doświadczyło osobiście w przestrzeni internetowej zjawiska *hatingu*, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Uczniowie również często otrzymywali wiadomości z przewiskami i obelgami, a niejednokrotnie ktoś włamywał się na ich konta na portalach społecznościowych. Jeszcze częściej występowało zjawisko udostępniania prywatnych wiadomości uczniów osobom trzecim (SP 6 - 20%; SP 7-8 - 30,5%; PONADSP - 39,5%). Powyższe dane wskazują na konieczność uświadamiania uczniów o niebezpieczeństwach wynikających z „hejtowania” o nierzadko poważnych skutkach psychologicznych dla ofiar takiego rodzaju przemocy, oraz konsekwencjach prawnych dla ich sprawców. Uzasadniają one także istotność prowadzenia edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych. Należy tutaj również mieć na uwadze potrzebę wspierania wszelkich inicjatyw rozwijających różnorodne pasje uczniów, tak, aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po mało wartościowych stronach internetowych. Warto wskazać na konstruktywne postawy wobec korzystania z Internetu.
- Badanie sposobów spędzania czasu wolnego przez uczniów skłania do podkreślenia prawidłowości, iż z wiekiem maleje tendencja do spędzania czasu

z kolegami ze szkoły (SP 6 – 27,5%, SP 7-8 – 22%; PONADSP – 19,5%) na rzecz kontaktów ze znajomymi spoza własnej szkoły (SP 6 – 10%; SP 7-8 – 23%, PONADSP – 34%). Wraz z wiekiem widoczne są też wskazania na indywidualne spędzanie czasu z równoległym malejącym lawinowo rozmiarem czasu spędzonym z rodziną.

- Jeśli chodzi o możliwości uatrakcyjnienia oferty spędzania wolnego czasu dla młodych ludzi w gminie Nadarzyn, to najczęściej odpowiedzi uczniów przychyliła się do zwiększenia ilości obiektów sportowych (boisk i pływalni), a w drugiej kolejności – rozbudowy parków i terenów zielonych.
- Zdecydowana większość uczniów gminy Nadarzyn posiada jakąś swoją pasję i zainteresowania (SP 6 – 81%; SP 7-8 – 78%; PONADSP – 72%), przy czym zastanawiające jest, że rozwijanie własnego hobby maleje, choć nieznacznie, wraz z wiekiem, co może stanowić przesłankę do poszerzenia oferty spędzania czasu wolnego dla tej grupy wiekowej.

V. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Analiza SWOT jest najczęściej stosowanym narzędziem w planowaniu strategicznym, a służy zgromadzeniu i uporządkowaniu danych, dzięki którym można dokonać analizy perspektyw na przyszłość oraz wysnuć wnioski strategiczne dla danej jednostki osadniczej.

Dzięki zastosowaniu techniki SWOT ocenie są poddawane zarówno wewnętrzne jak i zewnętrzne czynniki, które mogą mieć wpływ na rozwój gminy. Poprzez analizę zasobów i otoczenia gminy możliwe jest określenie jej priorytetów rozwojowych. Skrót SWOT to akronim pochodzący od czterech angielskich słów, które zarazem stanowią cztery elementy tej techniki. Są to **Strengths** (silne strony), **Weaknesses** (słabe strony), **Opportunities** (szanse), **Threats** (zagrożenia). Te pojęcia należy rozumieć następująco:

S (Strengths) – mocne strony gminy, to walory wynikające z uwarunkowań wewnętrznych gminy, które w pozytywny sposób wyróżniają ją spośród innych. Mocne strony mogą być zarówno obiektywnie dane przez naturę (np. liczba osób w wieku produkcyjnym) jak i być zasługą lokalnej społeczności (np. wysoki poziom mobilności i przedsiębiorczości).

W (Weaknesses) – słabe strony, które jeśli nie zostaną wyeliminowane bądź zniwelowane mogą hamować rozwój gminy. To konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych. Mogą one dotyczyć całej gminy, jak i jej części. Mogą dotyczyć wszystkich aspektów funkcjonowania gminy, bądź jej poszczególnych elementów.

O (Opportunities) – szanse - czyli zewnętrzne zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabiają występujące negatywne zjawiska,

T (Threats) – zagrożenia – wszystkie zewnętrzne zjawiska postrzegane jako bariery dla rozwoju gminy, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń musi być brane pod uwagę przy planowaniu podejmowanych działań.

Właściwe zdiagnozowanie poszczególnych czynników pozwoli na osiągnięcie celów, którym służy analiza SWOT. Celem tym jest:

- unikanie zagrożeń,
- wykorzystywanie szans,
- wzmacnianie słabych stron,
- opieranie się na mocnych stronach.

Analiza SWOT w gminie Nadarzyn została przeprowadzona w oparciu o diagnozę społeczno-instytucjonalną gminy. Z uwagi na materię opracowywanego dokumentu z zakresu polityki społecznej, skoncentrowano się na zagadnieniach relewantnych dla prowadzenia na polityki społecznej.

Na potrzeby niniejszego dokumentu analiza SWOT została przeprowadzona odrębnie w następujących obszarach:

- 1. Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność,**
- 2. Uzależnienia i przemoc w rodzinie,**
- 3. Rodzina, dzieci i młodzież,**
- 4. Starość i niepełnosprawność,**
- 5. Kapitał społeczny i aktywność obywatelska.**

Obszar: Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • wysokie dochody gminy, stawiające ją na pierwszym miejscu w województwie mazowieckim i w pierwszej dziesiątce w Polsce • dobrze rozwinięta sieć dróg i komunikacji, zapewniająca łatwe połączenie ze stolicą • bliskość stolicy, co przyciąga wiele osób chcących pracować w Warszawie, ale też mieszkać poza nią, co daje większe szanse znalezienia pracy dla stałych mieszkańców gminy • stopa bezrobocia niższa niż w powiecie, województwie czy w kraju • malejące bezrobocie, zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn, przy równoczesnym wzroście osób pracujących w gminie (mężczyźni) 	<ul style="list-style-type: none"> • malejąca liczba pracujących kobiet • stosunkowo wysoki stopień bezrobocia wśród osób z wyższym wykształceniem • niewystarczające zasoby mieszkań komunalnych w gminie, w tym socjalnych, pozostające od kilku lat na tym samym poziomie, pomimo rosnącej liczby mieszkańców • brak podmiotów ekonomii społecznej w gminie • brak indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności • brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych

<ul style="list-style-type: none"> • malejąca liczba osób długotrwale bezrobotnych i osób niepełnosprawnych • malejąca liczba osób zmuszonych do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej ze względu na bezrobocie • współpraca z Caritas w sprawie schronienia dla bezdomnych i placówkami oświatowymi w sprawie posiłków obiadowych dla osób potrzebujących • spadająca liczba osób ubiegających się o pomoc społeczną z powodu ubóstwa • pozyskanie inwestorów tworzących w gminie nowe miejsca pracy • korzystanie z funduszy zewnętrznych w celu przeciwdziałania bezrobociu (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) • diagnozowanie problemu bezdomności • w razie potrzeby kierowanie osób bezdomnych do placówek zapewniających schronienie i posiłek • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezdomnych 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • położenie gminy blisko Warszawy • duży potencjał inwestorów w regionie • możliwość pozyskania środków finansowych z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) • dostęp do europejskich rynków pracy • niewielka liczba osób zagrożonych bezdomnością oraz bezdomnych wymagających schronienia 	<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom aktywności osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy • potencjalny wzrost bezrobocia spowodowany trudną sytuacją pracodawców wywołaną przez epidemię koronawirusa • wzrost zachowań patologicznych spowodowany brakiem pracy i środków do życia • istnienie zjawiska “szarej strefy”

	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież • mały potencjał w regionie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezrobotnych
--	---

Obszar: Uzależnienia i przemoc w rodzinie

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • realizowanie wśród rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie • zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie dostatecznego dostępu do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej oraz wsparcia psychospołecznego i prawnego • prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie • prowadzenie strony www.stopprzemocy.nadarzyn.pl • funkcjonowanie w gminie placówki wsparcia dziennego „Ognisko Tęcza” (z siedzibą w Nadarzynie i Młochowie) • organizacja Nadarzyńskich Dni Profilaktyki i Zdrowego Stylu Życia • funkcjonowanie w gminie Punktu Konsultacyjnego oraz grup samopomocowych AA „Klemens” • wdrażanie w szkołach działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w zakresie uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> • dostęp do terapeuty ds. uzależnień (raz w tygodniu) • trudności dowodowe w prowadzeniu spraw karnych o stosowanie przemocy w rodzinie • wzrastająca liczba ofiar przemocy w rodzinie, zwłaszcza wobec kobiet i nieletnich do 13 r. ż. • zwiększająca się liczba założonych „Niebieskich Kart” • rosnąca liczba osób zatrzymywanych do wytrzeźwienia w porównaniu do lat poprzednich • znaczny wzrost oceny przez uczniów łatwości zakupu alkoholu, papierosów i narkotyków na terenie gminy • relatywny wzrost przemocy psychicznej wśród starszych uczniów

<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie działań w ramach zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie • pomoc ofiarom przemocy poprzez m.in. program „Niebieska Karta” • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie • rosnąca częstotliwość spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i spotkań grup roboczych • niewielki, ale jednak spadek odsetka przestępstw związanych z fizycznym i psychicznym znęcaniem się nad rodziną na tle ogółu przestępstw w gminie 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się świadomość społeczna, w tym dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli na temat problemów uzależnień i przemocy • dostępność Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu oraz Mazowieckiego Specjalistycznego Centrum Zdrowia im. prof. Jana Mazurkiewicza – Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Pruszkowie oraz Zespołu Ośrodków Wsparcia w Piastowie (Ośrodka Interwencji Kryzysowej i Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie • istnienie w regionie organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> • relatywnie niska liczba osób wyleczonych z uzależnień • obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej, nikotynowej i narkotykowej • zwiększająca się liczba rodzin wymagających interwencji z powodu przemocy w rodzinie, umieszczenia w ośrodkach wsparcia oraz objęcia działaniami korekcyjno-edukacyjnymi • rosnąca liczba osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych • łączenie zjawiska przemocy w rodzinie głównie z problemem alkoholizmu i niedostrzeganie przyczyn pośrednich • wzrost spożycia alkoholu, wyrobów tytoniowych wśród młodzieży • rosnąca łatwość zakupu narkotyków i dopalaczy wśród młodzieży

<ul style="list-style-type: none"> • powszechna niezgoda na traktowanie przemocy w rodzinie jako tylko sprawy • rosnąca wśród młodzieży świadomość o szkodliwości narkotyków, alkoholu i innych używek 	<ul style="list-style-type: none"> • rosnąca liczba wypadków samochodowych spowodowanych spożyciem alkoholu lub narkotyków czy dopalaczy
--	---

Obszar: Rodzina, dzieci i młodzież

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • odpowiednia dostępność szkół podstawowych i gimnazjalnych w gminie • funkcjonowanie w ramach GOPS-u placówki wsparcia dziennego „Ognisko Tęcza” • praca asystentów rodziny (GOPS) • szeroka oferta imprez kulturalnych • różnorodność form wsparcia oraz działań podejmowanych na rzecz rodziny • dostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego • dobry dostęp do sieci Internetu • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczony dostęp rodzin do poradnictwa specjalistycznego • brak w gminie grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci • długi czas spędzany przez młodzież, a zwłaszcza dzieci przed telewizorem, komputerem i smartfonem • utrata kontaktu dzieci i młodzieży z rówieśnikami w wyniku zmiany nauczania ze stacjonarnego na zdalne i możliwy związany z tym wzrost podatności na depresję • brak wystarczającej aktywności fizycznej dzieci i młodzieży w okresie tzw. zdalnej edukacji • niewystarczająca kontrola rodziców nad treściami oglądanymi przez dzieci w internecie
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • istnienie warunków do prowadzenia efektywnej pracy socjalnej • skoordynowanie działań instytucji i organizacji wspierających rodziny, dzieci i młodzież • liczne w regionie organizacje pozarządowe działające w gminie na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymująca się liczba rodzin dysfunkcyjnych w gminie • niewielka liczba wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży • wzrost uzależnienia od Internetu i komputera • wzrost chorób wzroku i wad postaw wśród uczniów spowodowanych

	zdalnym nauczaniem i brakiem lekcji WF-u
--	--

Obszar: Starość i niepełnosprawność

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie przez GOS programów adresowanych do osób • prowadzenie przez GOPS programów adresowanych do osób z niepełnosprawnością i starszych, • działalność placówki wsparcia dziennego „Ognisko Tęcza” GOPS (więzi międzypokoleniowe) <ul style="list-style-type: none"> • działalność Rady Seniorów • funkcjonowanie programów skierowanych zarówno do osób starszych, jak i niepełnosprawnych np. program „Biblioteka na telefon”, • działalność Stowarzyszenia Seniorów Gminy Nadarzyn • funkcjonowanie Uniwersytetu Trzeciego Wieku w NOK • informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o dostępnych formach pomocy • pomoc gminy w organizacji dowozu uczniów niepełnosprawnych do szkół • istnienie bazy rehabilitacyjnej w gminie, • umożliwianie osobom starszym kontynuowania aktywności zawodowej, • upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy i informacji o wolnych miejscach pracy, • zapewnianie dostępu do kształcenia integracyjnego w gminie, • aktywizacja społeczna mieszkańców w wieku 60+, 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca liczba pracowników świadczących opiekę i wsparcie osobom starszym i niepełnosprawnym, • niewielka skala działań prozdrowotnych wśród osób starszych, • utrudniony dostęp do opieki geriatrycznej w gminie, • nieodpowiadająca potrzebom osób starszych infrastruktura techniczna w gminie, • mała liczba wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne, • ograniczona współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych, • brak Dziennego Domu Pobytu dla Seniorów, • baza rehabilitacyjna niewystarczająca do istniejących potrzeb.

<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych m.in. Stowarzyszeniem na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Szlakiem Tęczy”, • relatywny spadek ilości osób niepełnosprawnych w ogóle bezrobotnych. 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • możliwość zwiększenia oferty kulturalnej i opiekuńczej dla osób starszych, • możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny, • dobra dostępność domów pomocy społecznej, • zwiększająca się społeczna akceptacja osób niepełnosprawnych, • możliwość społecznego dowartościowania osób niepełnosprawnych poprzez uczestnictwo w programach do nich skierowanych, • istnienie w regionie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych niepełnosprawnych, • zwiększenie wśród mieszkańców gminy świadomości problemów osób starszych i niepełnosprawnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się liczba osób starszych i niepełnosprawnych w gminie, • niezadowalający poziom życia osób starszych, • niski udział osób starszych w działaniach prozdrowotnych, • spadek samooceny wśród osób starszych i niepełnosprawnych, • występowanie zjawiska migracji osób młodych do większych jednostek administracyjnych, • istnienie w gminie barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym, • skłonność osób starszych do unikania spotkań z innymi osobami w obawie przed zakażeniem koronawirusem, • rosnąca izolacja osób starszych od swoich dzieci i wnuków w wyniku obaw i obostrzeń związanych z epidemią, koronawirusa i związany z tym stres oraz depresja osób starszych.

Obszar: Kapitał społeczny i aktywność obywatelska

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">• duża aktywność instytucji kulturalnych, takich jak Nadarzyński Ośrodek Kultury i Biblioteka Publiczna• oferta kulturalna skierowana do wszystkich grup wiekowych,• rozbudowa zasobów Biblioteki Publicznej i wzrost w niej czytelnictwa• aktywna działalność ośrodków i sekcji sportowych, zwłaszcza GOS-u, który organizuje setki zawodów, meczów i imprez sportowych w ciągu roku• powiększająca się oferta turystyczna w gminie• obecność Straży Gminnej, która współpracuje z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych• istniejąca od 2018 aplikacja „Mój Nadarzyn” ułatwiająca komunikację mieszkańców ze Strażą Gminną• dobrze wykwalifikowana kadra zatrudniona w GOPS-ie• zaangażowanie pracowników GOPS-u i innych instytucji w działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych• podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, przedstawicielami kościołów (parafie), Caritasem• zapewnienie dostępu do bezpłatnego poradnictwa psychologicznego (GKRPA) i prawnego (GOPS)• informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia	<ul style="list-style-type: none">• nieodpowiednia do potrzeb liczba pracowników socjalnych• niepełna wiedza na temat problemów społecznych występujących w gminie• niedostatecznie rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej w gminie• brak w gminie wolontariatu na rzecz działań społecznych• brak wydzielenia budżetu obywatelskiego w budżecie gminy Nadarzyn

<ul style="list-style-type: none"> • odpowiednia jakość obsługi klienta systemu pomocy społecznej • pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej • istnienie wolontariatu na rzecz opieki nad zwierzętami (współpraca ze Strażą Gminną) 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost świadomości roli i potrzeb sektora pomocy społecznej ze strony władz gminy • rozwój w gminie organizacji pozarządowych • włączanie się w działania pomocowe przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych • aktywne uczestnictwo mieszkańców gminy w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych • wzrost świadomości mieszkańców o istniejących w gminie problemach społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się liczba beneficjentów pomocy społecznej przypadających na jednego pracownika socjalnego • przeciążenie pracowników GOPS-u liczbą zadań • popadanie w rutynę i doznawanie syndromu wypalenia zawodowego przez pracowników pomocy społecznej • roszczeniowa postawa i bierność klientów pomocy społecznej • obawy przed włączaniem się do działań obywatelskich wywołane epidemią koronawirusa • malejący poziom interesowania się sprawami lokalnymi przez mieszkańców

VI. STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY NADARZYN NA LATA 2021-2027

6.1. MISJA I PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ

Diagnozę sytuacji społecznej w gminie Nadarzyn przeprowadzono na podstawie analizy danych, obejmujących kompleksową charakterystykę gminy, co umożliwiło zidentyfikować najważniejsze problemy oraz wyzwania, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd lokalny. W oparciu o dostępne dane sformułowano prognozę rozwoju sytuacji społecznej w gminie Nadarzyn, która prezentuje się w następującym kształcie:

1. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób bezrobotnych, ubogich, niepełnosprawnych i seniorów.

Prognozuje się:

- utrzymywanie się potrzeb udzielania wsparcia osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, w tym osób przewlekle chorych;
- utrzymywanie się potrzeb świadczenia usług socjalnych i opiekuńczych wobec osób z niepełnosprawnością i ich rodzin;
- utrzymywanie się potrzeby niesienia pomocy osobom długotrwale pozostającym bez pracy oraz osobom z wyuczoną bezradnością;
- niska jakość życia osób z niepełnosprawnością, niewystarczająca integrację społeczną osób z niepełnosprawnością.

2. Wspieranie rodzin oraz więzi społecznych wśród mieszkańców gminy.

Prognozuje się:

- utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej w stosunku do rodzin dysfunkcyjnych;
- wzrost zapotrzebowania na działania profilaktyczne związane z zagrożeniami, jakie niesie rozwój internetu i nowych technologii.

- brak integracji społecznej rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu ubóstwa, bezradności opiekuńczo-wychowawczej, bezrobocia, uzależnień i przemocy;
- potrzebę zapewnienia dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków życia, edukacji i rozwoju;
- wzmacnianie ról, znaczenia i kompetencji wszystkich członków rodziny, w szczególności seniorów;
- dalsze występowanie zjawiska przemocy w rodzinie i konieczność zapobiegania oraz przeciwdziałaniu mu;

3. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.

Prognozuje się:

- dalsze występowanie potrzeby zapewnienia pomocy terapeutycznej osobom uzależnionym i ich rodzinom,
- konieczność podniesienia poziomu profilaktyki w zakresie we wszystkich grupach wiekowych.
- utrzymywanie się potrzeby podnoszenia świadomości społecznej w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.

4. Rozwój partycypacji społecznej mieszkańców gminy.

Prognozuje się:

- konieczność rozwoju i wspierania partnerskich relacji władz samorządowych z podmiotami sektora pozarządowego.

Wyniki diagnozy w zestawieniu z kompetencjami ustawowymi samorządu gminnego, posłużyły do określenia misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2021-2027.

Misją samorządu gminy Nadarzyn w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2027 jest wzmocnienie funkcjonowania rodzin, a także dążenie do integracji społecznej poprzez stworzenie mieszkańcom możliwości rozwoju oraz przeciwdziałania różnym formom wykluczenia społecznego i wspieranie grup zagrożonych marginalizacją.

Urzeczywistnieniu podjętej misji ma sprzyjać wdrożenie zaplanowanych celów i działań służących do polepszenia jakości życia mieszkańców gminy, zminimalizowaniu skali występujących problemów społecznych oraz ich pejoratywnego oddziaływania.

6.2.REALIZACJA STRATEGII

6.2.1. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

W oparciu o wnioski wynikające z przeprowadzonej diagnozy sformułowano cele strategiczne dla każdej z wyżej wyszczególnionych sfer problemowych. Do każdego z celów strategicznych przyporządkowano cele operacyjne oraz podano charakterystykę planowanych do realizacji działań. Ponadto zostały określone podmioty odpowiedzialne za realizację strategii, podmioty współpracujące, źródła finansowania, wskaźniki realizacji celów oraz wytyczne dla monitorowania wykonania założonych celów. Przedstawione powyżej prognozy pozwalają zdefiniować system działań, a zatem strategię, która powinna być zrealizowana, aby ograniczyć skutki zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym gminy.

Osiągnięcie przyjętych celów będzie możliwe dzięki zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

CEL STRATEGICZNY nr I: Wspieranie rodziny oraz więzi społecznych wśród mieszkańców gminy Nadarzyn.

Cel operacyjny nr 1: Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny, wspieranie rodziny w pełnieniu jej funkcji oraz pogłębianie więzi społecznych mieszkańców gminy Nadarzyn.

Kierunki działań:

- Zapewnienie możliwie najbardziej różnorodnego dostępu do form wspierania rodziny, w tym osobom i rodzinom planującym urodzenie lub przysposobienie dziecka,
- Kontynuowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami, w których występują trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- Wsparcie rodziny w rozpoznawaniu talentów i właściwym wyborze ścieżki kształcenia podopiecznych,
- Zatrudnianie asystentów rodziny oraz, w razie potrzeby, ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,

- Prowadzenie wśród rodzin działań edukacyjnych w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, m.in. przez pracowników GOPS-u, placówek oświatowych, asystentów rodziny,
- Działania wspierające rodziców w powrocie na rynek pracy, szczególnie samotnie wychowujących dzieci. Zapewnienie rodzinom oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego i prawnego,
- Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia i pracy zdalnej, ułatwiających godzenie pracy z wychowaniem dzieci,
- Stwarzanie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji rodzicielskich oraz umiejętności przewycięzenia sytuacji kryzysowych przez rodziny - poradnictwo specjalistyczne, w tym terapia i mediacje rodzinne;
- Realizacja i tworzenie zintegrowanych programów wsparcia dla rodzin w pełnieniu funkcji wychowawczo-opiekuńczej i socjalnej,
- Udzielanie rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, pomocy finansowej wynikającej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych i wychowawczych,
- Promowanie idei rodzin wielopokoleniowych poprzez działania o charakterze sportowym, edukacyjnym i integracyjnym, w szczególności w formie: kampanii społecznych, imprez kulturalno-rekreacyjnych i sportowych.
- Inicjowanie i rozwój różnych form integracji cudzoziemców ze społecznością lokalną, wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, pikników rodzinnych, spektakli, wycieczek i innych działań mających na celu integrację rodzin oraz mieszkańców.

Cel operacyjny nr 2: Zapobieganie i przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie oraz pomoc dla osób i rodzin z problemami uzależnień.

Kierunki działań:

- Zapewnienie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu lub narkotyków, m.in. w ramach działającego w gminie Punktu Konsultacyjnego oraz dalszą współpracę z placówkami leczenia uzależnień w Pruszkowie,
- Zapewnienie profesjonalnej pomocy i specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, prawnego i społecznego dla rodzin dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii lub przemocy w rodzinie.

- Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy.
- W razie konieczności zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia oraz kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.
- Rozpowszechnianie informacji o podmiotach i miejscach świadczących pomoc osobom uwikłanym w przemoc domową oraz osobom uzależnionym od alkoholu lub narkotyków, w szczególności poprzez dalsze prowadzenie strony www.stopprzemocy.nadarzyn.pl,
- Zapewnienie dostępu do pomocy terapeutycznej dla ofiar i sprawców przemocy w rodzinie;
- Działania edukacyjne na rzecz redukcji agresywnych zachowań i przemocy psychicznej na wszystkich poziomach oświaty oraz wobec rodziców/opiekunów,
- Wdrożenie programów edukacyjnych adresowanych do wszystkich grup wiekowych mieszkańców gminy Nadarzyn o konieczności niesienia pomocy osobom dotkniętym przemocą i niepozostawania biernym wobec tego problemu społecznego,
- Oddziaływania profilaktyczne i prewencyjne w zakresie przemocy w rodzinie, w tym działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przemocy w rodzinie i stosowanie procedury „Niebieskie Karty”,
- Tworzenie i realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych i informacyjnych, a także prowadzenie akcji lokalnych lub udział w ogólnokrajowych kampaniach społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie i przeciwdziałania uzależnieniom;
- Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem.
- Kontynuowanie realizacji zadań ustawowych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nadarzynie;
- Dalsze działania edukacyjne kierowane do wszystkich grup społecznych, bez względu na wiek, podnoszące wiedzę o szkodliwym działaniu środków odurzających, szczególnie dopalaczy i nieznanach substancji;
- Wspieranie grup samopomocowych i rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz nieformalnymi grupami społeczności lokalnej działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.

Cel operacyjny nr 3: Przeciwdziałanie zagrożeniom związanym z rozwojem nowych mediów i form komunikacji elektronicznej.

Kierunki działań:

- Wdrożenie działań zmniejszających ryzyko wystąpienia niekorzystnych psychologicznie, społecznie i zdrowotnie konsekwencji nadmiernego korzystania z komputerów, Internetu, telefonów komórkowych i nowych mediów, poprzez np.: programy profilaktyczne ukierunkowane na ograniczanie występowania czynników ryzyka i zwiększanie siły oddziaływania czynników chroniących,
- Prowadzenie akcji profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży, mających na celu zachęcenie do aktywnego spędzania wolnego czasu w celu odwrócenia uwagi od nadmiernego spędzania czasu przed komputerem,
- Wdrożenie programów edukacyjnych skierowanych do wszystkich grup wiekowych o zagrożeniach przestępstwami przy użyciu Internetu i nowych technologii.

Cel operacyjny nr 4: Przeciwdziałanie bezrobociu, pomoc socjalna i pomoc osobom zagrożonym lub dotkniętym bezdomnością.

Kierunki działań:

- Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, ubogimi oraz zagrożonymi i dotkniętymi bezdomnością, w tym w oparciu o kontrakt socjalny.
- Udzielanie przez GOPS pomocy rodzinom i osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, w tym finansowej i rzeczowej (np. w postaci posiłku).
- Podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością – prowadzenie pracy socjalnej, udzielenie wsparcia finansowego i rzeczowego, w razie potrzeby opracowanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz zapewnienie schronienia – podjęcie działań w kierunku utworzenia w gminie noclegowni,
- Podejmowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców gminy – upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach, organizowanie robót publicznych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego oraz udzielanie pomocy w rozpoczęciu działalności gospodarczej,
- Podejmowanie działań w celu pozyskania kolejnych inwestorów mogących

utworzyć nowe miejsca pracy, m.in. promowanie gminy przy wykorzystaniu jej walorów, przygotowywanie i oferowanie terenów pod działalność gospodarczą, oferowanie ulg podatkowych dla inwestorów.

- Zachęcanie osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego do aktywnych postaw, promowanie wśród nich samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej oraz organizowanie na rzecz ubogich akcji charytatywnych.
- Udzielanie pomocy dzieciom pochodzącym z rodzin ubogich, m.in. poprzez prowadzenie dożywiania w szkołach, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także organizowanie wypoczynku oraz czasu wolnego.
- Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.
- Promocja przedsiębiorczości,
- Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w gminie, np. spółdzielni socjalnych, prowadzących proces reintegracji społecznej i zawodowej na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz ubogich, bezrobotnych i bezdomnych.

CEL STRATEGICZNY nr II: Wspieranie oraz aktywizacja osób niepełnosprawnych i seniorów.

Cel operacyjny nr 1: Poprawa jakości życia i aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.

Kierunki działań:

- Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie problemów i potrzeb osób niepełnosprawnych;
- Inicjowanie działań na rzecz rozwoju usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego wspierającego osoby i rodziny opiekujące się nimi;
- Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom lub opiekunom przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Nadarzynie;

- Inicjowanie działań w zakresie tworzenia sprzyjających warunków do zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w tym w warunkach pracy chronionej lub Zakładzie Aktywizacji Zawodowej itp.;
- Inicjowanie i realizacja projektów oraz programów na rzecz osób niepełnosprawnych nieaktywnych zawodowo;
- Stworzenie możliwości korzystania z usług specjalistycznych dla osób niepełnosprawnych w tym pomocy asystenta osoby niepełnosprawnej;
- Tworzenie i organizacja środowiskowych form wsparcia i integracji w tym w środowiskowym domu samopomocy;
- Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do niepełnosprawnych – zapewnienie im odpowiedniego dostępu do edukacji, kultury i rekreacji poprzez organizowanie imprez środowiskowych, wycieczek, zajęć.
- Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy: likwidacji barier, ułatwieniu dostępu do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego oraz zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia.
- Rewitalizacja przestrzeni użyteczności publicznej celem lepszego dostosowania do potrzeb niepełnosprawnych;
- Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.
- Zintegrowanie działań instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych.

Cel operacyjny nr 2: **Rozwój systemu wsparcia dla seniorów.**

Kierunki działań:

- Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi;
- Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym tego wymagających przez Ośrodek Pomocy Społecznej.
- Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
- Promowanie i wspieranie wolontariatu, będącego formą integracji społecznej dla osób starszych;

- Rozwijanie aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze - zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek, zajęć i warsztatów;
- Rozwój działalności w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku;
- Podejmowanie współpracy z samorządem powiatowym, organizacjami pozarządowymi i kościelnymi działającymi na rzecz osób starszych w celu wspólnego i tworzenia i prowadzenia spójnej polityki senioralnej w gminie Nadarzyn;
- Doksztalcanie kadr pomocy społecznej, pracowników instytucji i wolontariuszy w zakresie wspierania osób starszych;
- Utworzenie Klubu Seniora.

CEL STRATEGICZNY nr III: Rozwój postaw partycypacji społecznej mieszkańców gminy Nadarzyn oraz lokalnego sektora organizacji pozarządowych.

Cel operacyjny nr 1: Rozwój postaw partycypacji społecznej mieszkańców gminy Nadarzyn.

Kierunki działań:

- Angażowanie społeczności lokalnej w rozwiązywanie problemów gminy Nadarzyn poprzez promowanie idei konsultacji społecznych i budżetu obywatelskiego oraz kampanie informacyjne na rzecz partycypacji społecznej, zwłaszcza wśród młodzieży,
- Dalsza realizacja zadań przez Gminną Radę Działalności Pożytku Publicznego w Nadarzynie, Radę Seniorów Gminy Nadarzyn oraz Młodzieżową Radę Gminy Nadarzyn i działania na rzecz większej rozpoznawalności wśród społeczności lokalnej podmiotów dialogu obywatelskiego oraz społecznego;
- Rozwój współpracy i wymiana doświadczeń przez Gminną Radę Działalności Pożytku Publicznego w Nadarzynie z innymi radami działalności pożytku, zwłaszcza w regionie poprzez m.in. wspólne konferencje, szkolenia, wizyty studyjne.

Cel operacyjny nr 2: Wspieranie podmiotów trzeciego sektora oraz budowanie z nimi współpracy na zasadzie partnerstwa.

Kierunki działań:

- Podejmowanie działań na rzecz zwiększenia gminie liczby organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów ekonomii społecznej, a także społecznych inicjatyw nieformalnych poprzez kampanie informacyjne na temat zasad zakładania i prowadzenia działalności pożytku publicznego oraz możliwości uzyskania przez nie dofinansowania na realizację działań społecznych w gminie i regionie,
- Rozwój współpracy samorządu lokalnego z NGO, w szczególności poprzez powierzanie do realizacji zadań publicznych oraz wsparcie pozafinansowe.
- Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet samorządu źródeł finansowania,
- Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

6.2.2. REALIZATORZY I WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW

Zgodnie z art. 110. pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nadarzyn na lata 2021-2027 będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nadarzynie. Poniższa tabela przedstawia wyznaczonych realizatorów poszczególnych celów operacyjnych i wskaźniki osiągnięcia założonych celów.

CEL STRATEGICZNY nr I: Wspieranie rodziny oraz więzi społecznych wśród mieszkańców gminy Nadarzyn.

Tabela 52. Realizatorzy i wskaźniki realizacji celów dla celu strategicznego nr 1

Cel operacyjny	Realizatorzy	Wskaźniki realizacji celu
Cel operacyjny nr 1: Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny,	<ul style="list-style-type: none">• Wójt Gminy,• Rada Gminy,• Urząd Gminy,• Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,• Placówki kulturalne,	<ul style="list-style-type: none">• Liczba rodzin objętych wsparciem.• Liczba przygotowanych materiałów promocyjno-edukacyjnych.• Liczba zorganizowanych warsztatów, konferencji i kampanii.• Liczba imprez, festynów.• Liczba grup samopomocowych.

<p>wspieranie rodziny w pełnieniu jej funkcji oraz pogłębianie więzi społecznych mieszkańców gminy Nadarzyn.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jednostki sportowo-rekreacyjne, • Placówki oświatowe. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wolontariuszy. • Liczba zatrudnionych asystentów rodziny. • Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny. • Liczba zawartych kontraktów socjalnych. • Liczba rodzin wspierających. • Liczba rodzin klientów GOPS współpracująca z rodzinami wspierającymi. • Liczba udzielonych porad medycznych, psychologicznych, prawnych, socjalnych i rodzinnych. • Liczba warsztatów.
<p>Cel operacyjny nr 2:</p> <p>Zapobieganie i przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie oraz pomoc dla osób i rodzin z problemami uzależnień.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wójt Gminy, • Rada Gminy, • Urząd Gminy, • Zespół Interdyscyplinarny ds. Przemocy w Rodzinie, • Pełnomocnik Wójta ds. Uzależnień, • Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, • Punkt Konsultacyjny, • Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, • Straż Gminna, • Policja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba założonych Niebieskich Kart, • Liczba rodzin objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego, • Liczba osób objętych pomocą - Grup Roboczych, • Liczba interwencji w związku z przemocą w rodzinie, • Liczba podmiotów udzielających wsparcia, • Liczba osób, którym udzielono pomocy, • Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych, • Liczba organizacji i stowarzyszeń współpracujących, • Liczba zrealizowanych programów, akcji i kampanii informacyjnych oraz profilaktyczno-edukacyjnych, • Liczba osób objętych pomocą specjalistów w Punkcie konsultacyjnym, • Liczba spotkań grup wsparcia, • Liczba podmiotów udzielających wsparcia, • Liczba przygotowanych materiałów promocyjno- edukacyjnych.
<p>Cel operacyjny nr 3:</p> <p>Przeciwdziałanie cyberprzemocy i</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wójt Gminy • Rada Gminy, • Urząd Gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zrealizowanych programów, akcji i kampanii informacyjnych oraz profilaktyczno-edukacyjnych, • Liczba zorganizowanych warsztatów i konferencji,

<p>innym zagrożeniom związanych z rozwojem nowych technologii komunikacji elektronicznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, • Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • Placówki oświatowe • Placówki kulturalne • Policja • Straż Gminna. 	
<p>Cel operacyjny nr 4:</p> <p>Przeciwdziałanie bezrobociu, pomoc socjalna i pomoc osobom zagrożonym lub dotkniętym bezdomnością</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wójt Gminy • Rada Gminy, • Urząd Gminy, • Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, • Straż Gminna. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zrealizowanych programów, • Liczba osób bezrobotnych, które skorzystały z form wsparcia, • Liczba osób bezrobotnych objętych pomocą finansową OPS, • Liczba organizacji i stowarzyszeń współpracujących, • Liczba wspólnych działań i inicjatyw, • Liczba osób bezdomnych, • Liczba warsztatów, liczba spotkań.

Partnerzy w realizacji celu strategicznego nr I: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Powiatowy Urząd Pracy w Pruszkowie, placówki oświaty, placówki ochrony zdrowia, placówki leczenia uzależnień, w tym Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu oraz Mazowieckie Specjalistyczne Centrum Zdrowia im. prof. Jana Mazurkiewicza – Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Pruszkowie, ośrodki wsparcia, w tym Zespół Ośrodków Wsparcia w Piastowie (Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie), specjaliści, grupy samopomocowe, instytucje rządowe, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, inwestorzy, pracodawcy, w tym lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska poza gminą, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe, społeczność lokalna.

CEL STRATEGICZNY nr II: **Wspieranie oraz aktywizacja osób niepełnosprawnych i seniorów.**

Tabela 53. Realizatorzy i wskaźniki realizacji celów dla celu strategicznego nr 2

Cel operacyjny	Realizatorzy	Wskaźniki realizacji celu
<p>Cel operacyjny nr 1:</p> <p>Poprawa jakości życia i aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wójt Gminy, • Rada Gminy, • Urząd Gminy, • Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej • placówki kulturalne • jednostki sportowo-rekreacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba akcji społecznych i innych inicjatyw. • Liczba materiałów edukacyjno-informacyjnych. • Liczba udzielonych porad. • Liczba usług opiekuńczych. • Liczba osób korzystających z dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w związku z indywidualnymi potrzebami. • Liczba usług specjalistycznych dla osób niepełnosprawnych. • Liczba asystentów osoby niepełnosprawnej. • Liczba stworzonych form integracji i wsparcia. • Liczba mieszkań chronionych. • Liczba dokonanych ułatwień dla osób niepełnosprawnych w przestrzeni miejskiej.
<p>Cel operacyjny nr 2:</p> <p>Rozwój systemu wsparcia dla seniorów.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wójt Gminy, • Rada Gminy, • Urząd Gminy, • Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej • Klub Seniora, • Uniwersytet Trzeciego Wieku, • placówki kulturalne, • jednostki sportowo-rekreacyjne. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba seniorów korzystających z pomocy GOPS. • Liczba świadczeń medycznych realizowanych w warunkach domowych. • Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych. • Liczba podejmowanych inicjatyw i działań. • Liczba wolontariuszy. • Liczba materiałów informacyjnych. • Liczba placówek dziennego wsparcia promujących zdrowy i aktywny styl życia wśród osób starszych. • Liczba spotkań integracyjno-towarzyskich. • Liczba organizacji współpracujących. • Liczba szkoleń. • Liczba warsztatów.

Partnerzy w realizacji celu strategicznego nr II: Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszkowie, Państwowy Fundusz Rehabilitacji

Osób Niepełnosprawnych, placówki oświaty, placówki ochrony zdrowia, placówki świadczące usługi rehabilitacyjne, ośrodki wsparcia, instytucje rządowe, pracodawcy, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe, społeczność lokalna

CEL STRATEGICZNY nr III: Rozwój postaw partycypacji społecznej mieszkańców gminy Nadarzyn oraz lokalnego sektora organizacji pozarządowych.

Tabela 54. Realizatorzy i wskaźniki realizacji celów dla celu strategicznego nr 3

Cel operacyjny	Realizatorzy	Wskaźniki realizacji celu
<p>Cel operacyjny nr 1:</p> <p>Rozwój postaw partycypacji społecznej mieszkańców gminy Nadarzyn.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wójt Gminy, • Rada Gminy, • Urząd Gminy, • Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy, • Gminna Rada Działalności Pożytku Publicznego w Nadarzynie, • Rada Seniorów Gminy Nadarzyn, • Młodzieżowa Rada Gminy Nadarzyn. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przeprowadzonych konsultacji społecznych i innych form partycypacji, • Liczba osób, która wzięła udział w konsultacjach społecznych i innych formach partycypacji, • Liczba przygotowanych materiałów promocyjno-edukacyjnych, • Liczba zorganizowanych warsztatów, konferencji i kampanii. • Liczba projektów zgłoszonych do budżetu obywatelskiego gminy.
<p>Cel operacyjny nr 2:</p> <p>Wspieranie podmiotów trzeciego sektora oraz budowanie z nimi partnerskiej współpracy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wójt Gminy, • Rada Gminy, • Urząd Gminy, • Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy, • Gminna Rada Działalności Pożytku Publicznego w Nadarzynie, • Rada Seniorów Gminy Nadarzyn, • Młodzieżowa Rada Gminy Nadarzyn. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wspólnych działań, projektów i inicjatyw samorządu oraz podmiotów trzeciego sektora. • Liczba założonych podmiotów trzeciego sektora z siedzibą w gminie Nadarzyn. • Liczba zrealizowanych zadań, które powierzono podmiotom trzeciego sektora. • Wysokość środków przeznaczonych dla NGO na realizację powierzonych zadań. • Liczba udzielonych porad ws. założenia, prowadzenia i uzyskania finansowania przez NGO i inicjatywy nieformalne.

Partnerzy w realizacji celu strategicznego nr III: Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej w Warszawie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszkowie, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku

publicznego, Młodzieżowy Sejmik Województwa Mazowieckiego, Mazowiecka Rada Działalności Pożytku Publicznego, Centrum Dialogu Społecznego Powiatu Pruszkowskiego, kościoły i związki wyznaniowe, społeczność lokalna.

6.2.3. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY NADARZYN

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nadarzyn na lata 2021-2027 będzie realizowana w szczególności poprzez wdrażanie w życie postanowień następujących gminnych programów:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Program Wspierania Rodziny,
- Program Współpracy Gminy Nadarzyn z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych, polegające na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji.

Gromadzone dane z jednej strony pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych działań zmierza w słusznym kierunku, z drugiej natomiast umożliwią ustalenie rzeczywistych rezultatów ich wdrożenia – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ.

Informacja na temat realizacji strategii oraz osiągniętych rezultatów będzie przygotowywana corocznie w formie raportu monitoringowego. Poza oceną wdrożenia zapisów strategicznych, będzie on zawierał propozycje rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

W celu skutecznego i sprawnego opracowywania raportu monitoringowego, Wójt Gminy może powołać zespół zadaniowy, w skład którego wejdą przedstawiciele

podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Do oceny stopnia wdrożenia strategii zostaną wykorzystane przedstawione powyżej wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Przygotowany zestaw wskaźników monitoringowych ma charakter otwarty, co oznacza, że w trakcie wdrażania strategii, może być on zmodyfikowany, w tym poszerzony o nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji zapisów strategicznych.

6.2.4. FINANSOWANIE REALIZACJI STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY NADARZYN

Środki finansowe na realizację Strategii będą zabezpieczane corocznie w uchwale budżetowej Rady Gminy Nadarzyn. Środki będą pochodzić w szczególności:

- z budżetu samorządu,
- ze źródeł zewnętrznych, w tym rządowych i pozarządowych oraz programów celowych i funduszy unijnych,
- z budżetu partnerstwa publiczno-prywatnego.

Niniejsza strategia została opracowana w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Nadarzynie. Powstała w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych na podstawie przeprowadzonej diagnozy lokalnych problemów społecznych oraz informacji udostępnionych przez instytucje ujęte w strategii.

W pracach nad dokumentem uczestniczyli m.in. :

1. Edyta Gawrońska – Sekretarz Gminy Nadarzyn.
2. Krystyna Masłowska – Dyrektor Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nadarzynie/Pełnomocnik Wójta ds. uzależnień.
3. Maria Aleksyńska – Dyrektor Gminnego Zespołu Oświatowego w Nadarzynie.
4. Dariusz Jeż – Komendant Komisariatu Policji w Nadarzynie.
5. Agata Sierputowska – Kierownik Sekcji Wsparcia Rodziny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nadarzynie/Przewodnicząca Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
6. Magdalena Kwiatkowska – Starszy specjalista pracy socjalnej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nadarzynie/Przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie Gminy Nadarzyn.

Moderatorem prac nad dokumentem było Centrum Rozwiązywania Problemów Społecznych Rafał Gorczowski z siedzibą: 00-901 Warszawa, Pl. Defilad 1.

SPIS TABEL

Tabela 1. Struktura dochodów gminy w l. 2017-2019 (w zł).....	19
Tabela 2. Struktura wydatków budżetu gminy w l. 2017-2019 (zł)	22
Tabela 3. Liczba osób bezrobotnych w gminie Nadarzyn i powiecie pruszkowskim zarejestrowanych w Państwowym Urzędzie Pracy	23
Tabela 4. Placówki oświatowe w gminie w roku szkolnym 2018/2019	31
Tabela 5. Placówki oświatowe w gminie na koniec w 2019 r. wraz z liczbą wychowanków i nauczycieli	33
Tabela 6. Wydarzenia zrealizowane przez NOK w l. 2019-2020	36
Tabela 7. Działalność Biblioteki Publicznej Gminy Nadarzyn w liczbach	40
Tabela 8. Placówki kulturalne w gminie w 2019 roku.....	42
Tabela 9. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie (2019).....	44
Tabela 10. Organizacje pozarządowe w gminie Nadarzyn (2019)	56
Tabela 11. Pomoc środowiskowa w gminie Nadarzyn w l. 2014-2019	61
Tabela 12. Szczegółowe powody przyznawania pomocy społecznej w 2019 r.....	63
Tabela 13. Świadczenia zrealizowane przez gminę w 2019 r. w ramach z zadań zleconych ...	64
Tabela 14. Świadczenia zrealizowane przez gminę w 2019 r. w ramach z zadań własnych....	64
Tabela 15. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie Nadarzyn w l. 2017-2019 ...	66
Tabela 16. Rodzaje i ilość świadczeń udzielanych przez GOPS w l. 2017-2019	67
Tabela 17. Struktura odbiorców pomocy społecznej wg aktywności zawodowej.....	68
Tabela 18. Realizacja świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego w 2019 roku	73
Tabela 19. Opłacanie składek zdrowotnych i emerytalno- rentowych w 2019 roku.....	73
Tabela 20. Świadczenia na rzecz rodziny i wychowawcze w gminie w l. 2014-2019.....	74
Tabela 21. Szkolenia GOPS w 2019 roku	78
Tabela 22. Niepubliczne Domy Seniora w gminie Nadarzyn (2019)	80
Tabela 23. Działalność kontrolna i opiniodawcza GKRPA w l. 2017-2019	88
Tabela 24. Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Nadarzyn (stan na 28.10.2020)	88
Tabela 25. Szkolenia GKRPA w 2019 roku	89
Tabela 26. Program VII Nadarzyńskich Dni Profilaktyki i Zdrowego Stylu Życia	91

Tabela 27. Szkolenia, w których uczestniczyli pracownicy KRPA w l. 2017-2019	94
Tabela 28. Spotkania zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych w l. 2017-2019	99
Tabela 29. Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową w Gminie Nadarzyn w latach 2017-2019	100
Tabela 30. Postępowanie w sprawie przestępstwa znęcania się (art. 207 k.k.) w Gminie Nadarzyn w latach 2017-2018.....	100
Tabela 31. Przypadki procedury „Niebieskiej Karty” i ofiary przemocy domowej w gminie Nadarzyn w l. 2017-2019.....	101
Tabela 32. Przestępstwa na terenie gminy Nadarzyn w l. 2017-2019	108
Tabela 33. Przestępstwa/wykroczenia pod wpływem środków odurzających na terenie gminy Nadarzyn w l. 2017-2019.....	109
Tabela 34. Istotne problemy w środowisku lokalnym	113
Tabela 35. Przekonania dotyczące spożywania alkoholu	118
Tabela 36. Substancje odurzające przyjmowane przez osoby znane osobiście lub „ze słyszenia” w środowisku mieszkańców	123
Tabela 37. Subiektywne opinie o przemocy w rodzinie	130
Tabela 38. Przekonania dotyczące przemocy w rodzinie.....	133
Tabela 39. Przyczyny bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	136
Tabela 40. Działania mogące poprawić sytuację rodzin z trudnościami wychowawczymi ...	138
Tabela 41. Grupy najbardziej narażone na wykluczenie społeczne.....	141
Tabela 42. Największe problemy osób starszych.....	144
Tabela 43. Lokalne działania na rzecz osób starszych.....	146
Tabela 44. Propozycje działań na rzecz osób starszych	148
Tabela 45. Opinie na temat spożywania alkoholu	152
Tabela 46. Liczebność badanych grup.....	158
Tabela 47. Wiek inicjacji alkoholowej wśród uczniów	163
Tabela 48. Wiek inicjacji nikotynowej wśród uczniów.....	167
Tabela 49. Pierwszy kontakt z narkotykami lub dopalaczami.....	171
Tabela 50. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych - SP	175
Tabela 51. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych - PONADSP	177
Tabela 52. Styczność z cyberprzemocą	191

SPIS WYKRESÓW I MAP

Mapa 1. Ścieżki rowerowe w gminie Nadarzyn	48
Mapa 2. Szlaki turystyczne na terenie gminy Nadarzyn	49
Mapa 3. Szlaki turystyczne na terenie parku w Młochowie	50
Wykres 1. Piramida wieku mieszkańców gminy Nadarzyn w 2019	11
Wykres 2. Ludność gminy Nadarzyn w latach 2014-2019.....	12
Wykres 3. Ludność gminy ze względu na wiek i rynek pracy w latach 2014-2019	12
Wykres 4. Dynamika wzrostu liczby ludności gminy w latach 2015-2019.....	13
Wykres 5. Przyrost naturalny w gminie w latach 2014-2019.....	13
Wykres 6. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2014-2019	14
Wykres 7. Zasoby mieszkaniowe (ogółem) w gminie w l. 2014-2019	15
Wykres 8. Rozwój instalacji sieciowych w l. 2014-2019	16
Wykres 9. Dodatki mieszkaniowe ogółem w l. 2014-2019	16
Wykres 10. Podmioty gospodarcze w gminie w l. 2014-2019	17
Wykres 11. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie wedle sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2019 roku.....	18
Wykres 12. Struktura dochodów gminy w l. 2017-2019 (w zł)	20
Wykres 13. Struktura dochodów gminy w l. 2017-2019 (w %) do dochodów ogółem	20
Wykres 14. Osoby pracujące w gminie w l. 2014-2019	24
Wykres 15. Osoby pracujące w gminie wg płci w l. 2014-2019 (w %)	24
Wykres 16. Bezrobotni w gminie wg płci w l. 2015-2019 (w %)	25
Wykres 17. Stopa bezrobocia w gminie Nadarzyn w l. 2014-2019.....	25
Wykres 18. Stopa bezrobocia w gminie, powiecie, województwie i w kraju	26
Wykres 19. Bezrobotni w gminie wg wykształcenia w l. 2017-2019	26
Wykres 20. Bezrobotni w gminie wg wieku w l. 2017-2019	28
Wykres 21. Wybrane kategorie bezrobotnych w gminie będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w l. 2017-2019	28
Wykres 22. Bezrobotni w gminie wg czasu pozostawania bez pracy w latach 2017-2019	29

Wykres 23. Liczba uczniów i nauczycieli w publicznych i niepublicznych placówkach oświatowych w r. sz. 2019/2020	32
Wykres 24. Pomoc środowiskowa w gminie Nadarzyn w l. 2014-2019.....	62
Wykres 25. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w l. 2014-2018.....	63
Wykres 26. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie Nadarzyn	67
Wykres 27. Rodzaje i ilość świadczeń udzielanych przez GOPS w l. 2017-2019	68
Wykres 28. Struktura odbiorców pomocy społecznej wg aktywności zawodowej	69
Wykres 29. Świadczenia na rzecz rodziny i wychowawcze w gminie w l. 2014-2019	74
Wykres 30. Przestępstwa stwierdzone (oszacowanie) w gminie Nadarzyn	107
Wykres 31. Przestępstwa na terenie gminy Nadarzyn w l. 2017-2019 [w %].....	108
Wykres 32. Przestępstwa/wykroczenia pod wpływem środków odurzających na terenie gminy Nadarzyn w l. 2017-2019.....	109
Wykres 33. Ocena osobistej sytuacji życiowej	114
Wykres 34. Wiek inicjacji alkoholowej	115
Wykres 35. Częstotliwość spożywania alkoholu	116
Wykres 36. Standardowe porcje z alkoholem wypijane w trakcie typowego dnia picia.....	117
Wykres 37. Wiedza o miejscach udzielania pomocy osobom uzależnionym	117
Wykres 38. Subiektywne opinie na temat spożywania alkoholu.....	119
Wykres 39. Wiek inicjacji nikotynowej.....	120
Wykres 40. Palenie papierosów wśród uczniów	121
Wykres 41. Opinia nt. szkodliwości e-papierosów	121
Wykres 42. Znajomość osób, które stosują substancje odurzające.....	122
Wykres 43. Substancje odurzające przyjmowane przez osoby znane osobiście lub „ze słyszenia” w środowisku mieszkańców	123
Wykres 44. Wiedza mieszkańców o tym, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze.....	124
Wykres 45. Znajomość osób uzależnionych od leków	125
Wykres 46. Opinie o rozpowszechnieniu uzależnienia od hazardu	126
Wykres 47. Opinie o rozpowszechnieniu uzależnienia od hazardu	126
Wykres 48. Znajomość osób, które padły ofiarą przestępstwa internetowego	127
Wykres 49. Opinia o rozpowszechnieniu uzależnienia od komputerów/Internetu w najbliższym otoczeniu	128

Wykres 50. Subiektywne opinie o przemocy w rodzinie	130
Wykres 51. Wiedza o osobach doświadczających przemocy w rodzinie	132
Wykres 52. Wiedza o miejscach, gdzie ofiara przemocy w rodzinie może uzyskać pomoc ..	132
Wykres 53. Przekonania dotyczące przemocy w rodzinie	134
Wykres 54. Ocena poziomu kompetencji rodziców w gminie Nadarzyn.....	135
Wykres 55. Opinie nt. właściwego procesu wychowania dziecka	136
Wykres 56. Przyczyny bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	137
Wykres 57. Opinie nt. powszechności zjawiska wykluczenia społecznego.....	139
Wykres 58. Grupy najbardziej narażone na wykluczenie społeczne	140
Wykres 59. Znajomość osób korzystających z regularnej pomocy ze względu na swoją chorobę lub niepełnosprawność	142
Wykres 60. Nastawienie do osób niepełnosprawnych	142
Wykres 61. Największe problemy osób starszych.....	143
Wykres 62. Lokalne działania na rzecz osób starszych	145
Wykres 63. Propozycje działań na rzecz osób starszych	147
Wykres 64. Ocena stanu gospodarki w Gminie Nadarzyn	149
Wykres 65. Ocena dostępności wydarzeń kulturalnych w Gminie Nadarzyn.....	150
Wykres 66. Częstotliwość wydarzeń kulturalnych w Gminie Nadarzyn	150
Wykres 67. Opinie na temat spożywania alkoholu	153
Wykres 68. Częstotliwość prób zakupu alkoholu przez osoby nieletnie	154
Wykres 69. Częstotliwość spożywania alkoholu w obrębie sklepu	155
Wykres 70. Częstotliwość nieprzyjemnych zajęć w obrębie sklepu	155
Wykres 71. Sprzedaż alkoholu osobie nieletniej.....	156
Wykres 72. Sprawdzanie pełnoletności osoby nieletniej.....	156
Wykres 73. Stan kontroli sprzedaży alkoholu	157
Wykres 74. Samopoczucie uczniów w klasie.....	159
Wykres 75. Częstotliwość wagarowania	160
Wykres 76. Powody wagarowania	161
Wykres 77. Wiek inicjacji alkoholowej wśród uczniów.....	162
Wykres 78. Okoliczności inicjacji alkoholowej wśród uczniów	164
Wykres 79. Częstotliwość picia alkoholu	165
Wykres 80. Rodzaj spożywanego alkoholu	166

Wykres 81. Ocena trudności zakupu alkoholu przez nieletnich	166
Wykres 82. Inicjacja nikotynowa wśród uczniów.....	168
Wykres 83. Okoliczności inicjacji nikotynowej wśród uczniów.....	169
Wykres 84. Palenie papierosów wśród uczniów	169
Wykres 85. Ocena trudności zakupu papierosów przez nieletnich	170
Wykres 86. Pierwszy kontakt z narkotykami lub dopalaczami	171
Wykres 87. Okoliczności inicjacji narkotykowej.....	172
Wykres 88. Częstotliwość przyjmowania narkotyków / dopalaczy	173
Wykres 89. Rodzaje przyjmowanych substancji psychoaktywnych.....	173
Wykres 90. Ocena trudności zakupu narkotyków / dopalaczy	174
Wykres 91. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – SP-6.....	178
Wykres 92. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – SP-7-8.....	179
Wykres 93. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych - PONADSP	180
Wykres 94. Częstotliwość doświadczania przemocy w szkole.....	181
Wykres 95. Typ doświadczanej przemocy w szkole	182
Wykres 96. Czas spędzany przed telewizorem	184
Wykres 97. Najczęściej oglądane programy w telewizji	184
Wykres 98. Czas spędzany przy komputerze	185
Wykres 99. Najczęstsze zajęcie na komputerze.....	186
Wykres 100. Reakcja na tygodniowy brak dostępu do Internetu.....	187
Wykres 101. Styczność z cyberprzemocą – SP kl. 6.....	188
Wykres 102. Styczność z cyberprzemocą – SP kl. 7-8	189
Wykres 103. Styczność z cyberprzemocą – PONADSP	190
Wykres 104. Kontakt z grą na automatach na pieniądze.....	193
Wykres 105. Kontakt z grami internetowymi na pieniądze	194
Wykres 106. Z kim uczniowie najczęściej spędzają czas wolny	195
Wykres 107. Rodzice a czas wolny dzieci i młodzieży	196
Wykres 108. Opinia nt. propozycji spędzania wolnego czasu w okolicy	197
Wykres 109. Posiadanie swoich pasji / hobby	197